

ÇEVRE DENETİMİ RAPORU 2016

Çevresel Etki Değerlendirmesi, İzin ve Denetim Genel Müdürlüğü

**ANKARA
2017**

ÇEVRE DENETİMİ RAPORU 2016

Bu çalışma Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Çevresel Etki Değerlendirmesi, İzin ve Denetim Genel Müdürlüğü, Çevre Envanteri ve Bilgi Yönetimi Dairesi Başkanlığı, Çevre Durum Raporları Şube Müdürlüğü tarafından yayıma hazırlanmıştır.

ANKARA – 2017

Yayın No : 35

Adres : Çevre ve Şehircilik Bakanlığı
Çevresel Etki Değerlendirmesi, İzin ve Denetim Genel Müdürlüğü
Mustafa Kemal Mahallesi Eskişehir Devlet Yolu (Dumlupınar Bulvarı) 9. km
No: 278 Çankaya / Ankara

Tel : 0 312 410 16 91

Faks : 0 312 417 02 57

e-ileti : cebyd@csb.gov.tr

web : www.csb.gov.tr/gm/ced

Bu yayının 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'na göre her hakkı Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'na aittir. Gerçek ve tüzel kişiler tarafından izinsiz çoğaltılamaz.

Bakanlığımız faaliyetlerini Anayasamızda yer alan “Çevreyi geliştirmek, çevre sağlığını korumak ve çevre kirlenmesini önlemek Devletin ve vatandaşların ödevidir” ifadesi doğrultusunda yürütmektedir. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı olarak sürdürülebilir kalkınma ilkeleri doğrultusunda çevreyi ve ekolojik dengeyi korumak ve yaşam kalitesi yüksek mekânlar oluşturarak gelecek kuşaklar için refah içinde yaşanılabilir ve sağlıklı bir çevre oluşturmak için büyük bir hassasiyet göstermekteyiz.

Tüm bu düşünceleri temel alarak ülkemizde etkin bir çevre yönetimini sağlamak, çevre kirliliğini en aza indirmek, çevreyi korumak ve geliştirmek Bakanlığımızın temel hedeflerindedir.

Doğal kaynakları sınırlı ve ekosistem kapasitesi duyarlı bir yerkürede yaşadığımızın farkındayız. Bu nedenle, öncelikle sosyoekonomik ilerlememizi sürdürmek için hem doğal kaynakları hem de enerjiyi daha verimli bir şekilde kullanmaya yönelmeliyiz. ‘Hiçbir şeyin ziyan edilmediği döngüsel bir ekonomi’ düşüncesi ile atık oluşumun önlenmesi, yeniden kullanılması ve geri dönüştürülmesi ekonominin doğal kaynaklardan azami değer elde etmesini sağlayacaktır. Geri dönüştürülen ve yeniden kullanılan atık ekonomik olarak büyük girdi olacaktır. Bunun en tabii sonucu olarak ekolojik ayak izimizi küçültmüş olacağız.

Çevre mevzuatı kapsamında Bakanlığımız merkez teşkilatı ve Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüklerimiz tarafından gerçekleştirilen çevresel etki değerlendirmesi, izin verme-lisanslandırma faaliyetleri, izleme çalışmaları ve çevre denetim ve yaptırım uygulamaları Bakanlığımız açısından çok büyük önem taşımaktadır.

Sadece çevreyi korumak ve kirliliği önlemek amacıyla mevzuatı oluşturmak yeterli değildir, bu mevzuatın uygulanmasının da takibi yapılmalıdır. 2016 yılında Bakanlığımız tarafından gerçekleştirilen 52.600 civarındaki çevre denetimi çevreyi korumak çevre kirliliğini en aza indirmek ve geliştirmek yönündeki çabalarımızın en önemli göstergelerinden birisi olmuştur.

Bakanlık olarak bilmekteyiz ki çevremiz ne kadar sağlıklı olursa, vatandaşlarımızın sağlığı, mutluluğu ve refahı da o kadar iyi durumda olacaktır.

Bu raporun Bakanlığımızca tüm kullanıcılara yol gösterici ve planlayıcı bir kaynak olmasını umut eder, hazırlanmasında emeği geçen herkese teşekkür ederim.

Mehmet ÖZHASEKİ
Çevre ve Şehircilik Bakanı

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
ÖNSÖZ	iii
KISALTMALAR	xv
1. GİRİŞ	1
2. ÇEVRE YETERLİK ÇALIŞMALARI	5
2.1. Çevresel Etki Değerlendirmesi Raporu Hazırlayacak Firmaların Yeterlik Durumları	5
2.2. Çevre Görevlisi, Çevre Danışmanlık Firmaları ve Çevre Yönetimi Birimlerinin Yeterlik Durumları.....	5
2.3. Çevre Yetkilendirme Çalışmaları	6
2.4. Çevre Yönetim Sistemi ve Çevre Etiketli Çalışmaları	7
2.5. Çevre Ölçüm ve Analiz Laboratuvarı Yeterlik Çalışmaları.....	7
3. ÇEVRESEL ETKİ DEĞERLENDİRMESİ ÇALIŞMALARI	10
3.1. Çevresel Etki Değerlendirmesi Başvuruları	10
3.2. Genel Çevresel Etki Değerlendirmesi Verileri	13
4. İZİN VE LİSANS ÇALIŞMALARI	15
4.1. Çevre İzin ve Lisanslama Faaliyetleri	15
4.2. İthalat ve İhracat İzinleri	16
5. DENETİM ÇALIŞMALARI	18
5.1. Çevresel Etki Değerlendirmesi, İzin ve Denetim Genel Müdürlüğü'nün Denetim Faaliyetleri	18
5.1.1. ÇED İzleme ve Denetim Faaliyetleri	19
5.1.2. Büyük Endüstriyel Kaza Riski Taşıyan Tesislerin Denetimi Faaliyetleri	20
5.1.3. Piyasa Gözetimi ve Denetimi Faaliyetleri	21
5.2. Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüklerinin Denetim Faaliyetleri.....	23
6. ÇEVRE KANUNU UYARINCA YAPTIRIM UYGULAMALARI	24
6.1. Çevre Kanunu Uyarınca İdari Para Cezası Uygulamaları	24
6.2. Çevre Kanunu Uyarınca Durdurma Cezası Uygulamaları	29
7. ÇEVRE DENETİMİNDE YETKİ DEVRİ	32
8. ÇEVRESEL İZLEME ÇALIŞMALARI	34
8.1. Sürekli Emisyon Ölçüm Sistemleri.....	34
8.2. Sürekli Atıksu İzleme Çalışmaları	35
8.3. Evsel ve Endüstriyel Kirlilik İzleme Çalışmaları.....	35
8.4. Çevre Referans Laboratuvarı Analiz Hizmetleri	36
8.5. Denizlerde Bütünleşik Kirlilik İzleme Çalışmaları.....	36
8.6. Hava Kalitesi İzleme.....	37
9. TEMİZ HAVA MERKEZLERİ	39
9.1. Hava Kalitesinin İzlenmesi	39
9.2. Marmara Temiz Hava Merkezi Müdürlüğü	40

9.2.1. illere Göre Kurulan İstasyon Sayısı	42
9.3. Balıkesir	43
9.3.1. Balıkesir Hava Kalitesi Sınır Değer Aşım Sayıları ve Günleri	45
9.4. Bilecik.....	46
9.4.1. Bilecik Hava Kalitesi Sınır Değer Aşım Sayıları ve Günleri	48
9.5. Bursa	49
9.5.1. Bursa Hava Kalitesi Sınır Değer Aşım Sayıları ve Günleri.....	52
9.6. Çanakkale.....	53
9.6.1. Çanakkale Hava Kalitesi Sınır Değer Aşım Sayıları ve Günleri	56
9.7. Edirne.....	58
9.7.1. Edirne Hava Kalitesi Sınır Değer Aşım Sayıları ve Günleri	60
9.8. İstanbul	62
9.8.1. İstanbul Hava Kalitesi Sınır Değer Aşım Sayıları ve Günleri.....	67
9.9. Kırklareli	70
9.9.1. Kırklareli Hava Kalitesi Sınır Değer Aşım Sayıları ve Günleri.....	72
9.10. Kocaeli	73
9.10.1 Kocaeli Hava Kalitesi Sınır Değer Aşım Sayıları ve Günleri	76
9.11. Sakarya	79
9.11.1. Sakarya Hava Kalitesi Sınır Değer Aşım Sayıları ve Günleri	81
9.12. Tekirdağ.....	83
9.12.1. Tekirdağ Hava Kalitesi Sınır Değer Aşım Sayıları ve Günleri	86
9.13. Yalova.....	88
9.13.1. Yalova Hava Kalitesi Sınır Değer Aşım Sayıları ve Günleri	91
10. ULUSLARARASI DENETÇİ AĞLARI ÇALIŞMALARINA KATILIM, PROJELER VE EĞİTİM ÇALIŞMALARI	92
10.1. IMPEL Ağı Çalışmalarına Katılım.....	92
10.2. ECRAN Ağı Çalışmalarına Katılım.....	94
10.3. Projeler	95
10.3.1. Çevre Denetimlerinin Planlanması Projesi	95
10.4. Eğitim Çalışmaları.....	96
10.4.1. Çevre Denetim Görevlisi Eğitimi.....	96
10.4.2. Çevre Referans Laboratuvarı Numune Alma Eğitimleri	96
10.4.3. Emisyon-İmisyon Ölçümlerine Yönelik Eğitimler.....	97
11. ÇEVRESEL SORUMLULUK DİREKTİFİ	98
11.1. Yatay Sektörde Çevresel Sorumluluk Direktifinin Uygulanmasına İlişkin Kapasite Geliştirilmesi İçin Teknik Yardım Projesi 2016 Faaliyetleri	98
11.1.1. Eğitimler	98
11.1.2. Seminerler	99
11.1.3. Çalıştaylar	100
11.1.4. Çalışma Ziyaretleri	100
11.1.5. Taslak Proje Çıktıları	101
12. SONUÇLAR	102
EKLER.....	105

Ek - 1. 2016 yılında “2872 Sayılı Çevre Kanunu Uyarınca Verilecek İdari Para Cezalarına İlişkin Tebliğ (2016/1)” gereğince uygulanan idari para cezası miktarları	105
Ek - 2. ÇED Yönetmeliği kapsamında verilen ÇED Kararlarının sektörel bazda yıllara göre dağılımı	107
Ek - 3. ÇED Yönetmeliği kapsamında verilen ÇED Kararlarının yıllara göre dağılımı	108
EK - 4. ÇED Olumlu Kararı sayılarının 1993-2016 döneminde illere ve yıllara göre dağılımı	109
EK - 5. ÇED Gerekli Değildir Kararı sayılarının 1993-2016 döneminde illere ve yıllara göre dağılımı	113
Ek - 6. 2016 yılına ait Geçici Faaliyet Belgesi ve Çevre İzni/Lisansı sayılarının illere göre dağılımı	117
Ek - 7. 2016 yılında Çevre ve Şehircilik İl Müdürlükleri tarafından yapılan denetim sayıları ve uygulanan ceza miktarları	120
Ek - 8. 2016 yılında Bakanlık merkez ve Çevre ve Şehircilik İl Müdürlükleri tarafından yapılan denetimlerin türlere göre dağılımı	123
Ek - 9. 2009-2016 yılları arasında Bakanlık Merkez ve Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüklerinin denetim sayıları	126
Ek - 10. 2009-2016 yılları arasında Bakanlık Merkez ve Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüklerinin ceza miktarları	129
Ek - 11. 2016 yılında illerde yapılan egzoz denetim sayıları ve uygulanan ceza miktarları ..	133
Ek - 12. 2016 yılında Çevre ve Şehircilik İl Müdürlükleri ve yetki devri yapılmış kurum / kuruluşlar tarafından yapılan Piyasa Gözetimi ve Denetimi sayıları ve uygulanan ceza miktarları	136
Ek - 13. 2016 yılında tespit edilen uygunsuzluk sayılarının ve uygulanan ceza miktarlarının dağılımı	139
Ek - 14. Gemilerden kaynaklanan kirliliğin denetimi ve yaptırım uygulanması konusunda yetki devri yapılan kuruluşlar tarafından yıllara göre uygulanan ceza miktarı (TL)	143

ÇİZELGELER DİZİNİ

Sayfa

Çizelge 1 - 2016 yılı itibariyle Çevresel Etki Değerlendirmesi Raporu hazırlama Yetkisine sahip firma sayısı	5
Çizelge 2- Çevre Görevlisi, Çevre Yönetim Birimi ve Çevre Danışmanlık Firmalarının sayısı.....	5
Çizelge 3 – Toprak kirliliğinin kontrolü ve noktasal kaynaklı kirlenmiş sahaların temizlenmesi konusunda yetkilendirme çalışmaları kapsamında yeterli belgesine sahip firmaların sayısı	6
Çizelge 4 – Deniz çevresinin petrol ve diğer zararlı maddelerle kirlenmesine ilişkin risk değerlendirme ve acil müdahale planlarının hazırlanması çalışmaları kapsamında yeterli belgesine sahip firmaların sayısı	6
Çizelge 5 – Araç takip servis sağlayıcıları konusunda yeterli belgesine sahip firmaların sayısı...	7
Çizelge 6 – Doğrulayıcı kuruluş personeli konusunda verilen yeterli belge sayısı	7
Çizelge 7 – Çevre mevzuatı kapsamında ölçüm/analiz yapmaya yetkili laboratuvarların yıllara göre değişimi.....	8
Çizelge 8 – Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından verilen ÇED Kararları.....	10
Çizelge 9 – 2016 yılı içerisinde alınan ÇED Kararlarının sektörel dağılımı	10
Çizelge 10 – Yıllar itibariyle Çevre İzin ve Lisans Yönetmeliği kapsamında verilen belgelerin sayıları	15
Çizelge 11 - İthalat ve ihracat izinleri	17
Çizelge 12 – 2016 yılında ÇED İzin ve Denetim Genel Müdürlüğü tarafından gerçekleştirilen denetimler	20
Çizelge 13 – Piyasa gözetimi ve denetimlerinin yıllara göre dağılımı	22
Çizelge 14 – 2016 yılında Çevre ve Şehircilik İl Müdürlükleri tarafından gerçekleştirilen çevre denetimleri.....	23
Çizelge 15 – Çevre denetimi sayılarının yıllara göre dağılımı.....	23
Çizelge 16 – 2016 yılında ÇED, İzin ve Denetim Genel Müdürlüğü tarafından gerçekleştirilen çevre denetimleri, uygulanan ceza miktarları ve sayısı	25
Çizelge 17 – 2016 yılında ÇED, İzin ve Denetim Genel Müdürlüğü tarafından uygulanan ceza miktarları	25
Çizelge 18 – 2016 yılında ÇŞİM tarafından uygulanan ceza miktarları ve sayısı	26
Çizelge 19 - Yıllara göre Bakanlık tarafından Çevre Kanunu uyarınca uygulanan toplam ceza miktarları (TL)	28
Çizelge 20 - 2016 yılında Çevre Kanunu uyarınca Bakanlık merkez ve ÇŞİM'leri tarafından verilen durdurma kararlarının sayısı.....	30
Çizelge 21 – Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından denetim ve yaptırım uygulama konusunda yetki devri yapılan kurumlar ve konu başlıkları.....	32
Çizelge 22 - Gemilerden kaynaklanan kirliliğin denetimi ve yaptırım uygulanması konusunda yetki devri yapılan kuruluşlar tarafından 2016 yılında uygulanan ceza miktarı	33
Çizelge 23 – Temiz Hava Merkezleri ve bağlı iller	39
Çizelge 24 – Marmara Temiz Hava Merkezine bağlı iller ve istasyon yerleri	42
Çizelge 25 - Balıkesir Hava Kalitesi İzleme İstasyonlarının 2016 yılı aylık ortalama kükürtdioksit (SO ₂ µg/m ³) verileri.....	43
Çizelge 26 - Balıkesir Hava Kalitesi İzleme İstasyonlarının 2016 yılı aylık ortalama partikül madde (PM ₁₀ µg/m ³) verileri.....	44

Çizelge 27 - Balıkesir Hava Kalitesi İzleme İstasyonlarının 2016 yılı 24 saatlik partikül madde (PM ₁₀) sınır aşım sayıları ve günleri	45
Çizelge 28 - Bilecik Hava Kalitesi İzleme İstasyonları 2016 yılı aylık ortalama kükürtdioksit (SO ₂ µg/m ³) verileri	46
Çizelge 29 - Bilecik Hava Kalitesi İzleme İstasyonları 2016 yılı aylık ortalama partikül madde (PM ₁₀ µg/m ³) verileri	47
Çizelge 30 - Bozüyük ve Bilecik Hava Kalitesi İzleme İstasyonlarının 2016 yılı partikül madde (PM ₁₀) sınır aşım sayıları ve günleri	48
Çizelge 31 - Bursa Hava Kalitesi İzleme 2016 yılı aylık ortalama partikül madde (PM ₁₀ , µg/m ³) Verileri.....	49
Çizelge 32 - Bursa Hava Kalitesi İzleme 2016 yılı aylık ortalama kükürtdioksit (SO ₂ µg/m ³) verileri	49
Çizelge 33 - Bursa Hava Kalitesi İzleme İstasyonları 2016 yılı aylık ortalama partikül madde (PM _{2.5} µg/m ³) verileri.....	50
Çizelge 34 - Bursa İli Hava Kalitesi İzleme İstasyonları 2016 yılı partikül madde (PM ₁₀) sınır aşım sayıları ve günleri	52
Çizelge 35 - Çanakkale Hava Kalitesi İzleme İstasyonlarının 2016 yılı aylık ortalama kükürtdioksit (SO ₂ µg/m ³) verileri	53
Çizelge 36 - Çanakkale Hava Kalitesi İzleme İstasyonlarının 2016 yılı aylık ortalama partikül madde (PM ₁₀ µg/m ³) verileri.....	54
Çizelge 37 - Çanakkale Hava Kalitesi İzleme İstasyonlarının 2016 yılı aylık ortalama partikül madde (PM _{2.5} µg/m ³) verileri	55
Çizelge 38 - Çanakkale Hava Kalitesi İzleme İstasyonlarının 01.01.2016-31.12.2016 arasında 24 saatlik partikül madde (PM ₁₀) sınır aşım sayıları ve günleri	56
Çizelge 39 - Çanakkale Hava Kalitesi İzleme İstasyonlarının 01.01.2016-31.12.2016 arasında 24 saatlik kükürtdioksit (SO ₂) sınır aşım sayıları ve günleri	57
Çizelge 40 - Edirne Hava Kalitesi İzleme İstasyonları 2016 yılı aylık ortalama kükürtdioksit (SO ₂ µg/m ³) verileri	58
Çizelge 41 - Edirne Hava Kalitesi İzleme İstasyonları 2016 yılı aylık ortalama partikül madde (PM ₁₀ µg/m ³) verileri	59
Çizelge 42 - Edirne Hava Kalitesi İzleme İstasyonlarının 01.01.2016-31.12.2016 arasında 24 saatlik partikül madde (PM ₁₀) sınır aşım sayıları ve günleri	60
Çizelge 43 - Edirne Hava Kalitesi İzleme İstasyonlarının 01.01.2016-31.12.2016 arasında 24 saatlik kükürt dioksit (SO ₂) sınır aşım sayıları ve günleri.....	61
Çizelge 44 - İstanbul Hava Kalitesi İzleme İstasyonları 2016 yılı aylık ortalama partikül madde (PM ₁₀ µg/m ³) Verileri.....	62
Çizelge 45 - İstanbul Hava Kalitesi İzleme İstasyonları 2016 yılı aylık ortalama partikül madde (PM _{2.5} µg/m ³) verileri.....	64
Çizelge 46 - İstanbul Hava Kalitesi İzleme İstasyonları 2016 yılı aylık ortalama kükürtdioksit (SO ₂ µg/m ³) verileri.....	65
Çizelge 47 - İstanbul Hava Kalitesi İzleme İstasyonlarının 2016 yılı partikül madde (PM ₁₀) sınır aşım sayıları ve günleri	68
Çizelge 48 - Kırklareli Hava Kalitesi İzleme İstasyonlarının 2016 yılı aylık ortalama kükürtdioksit (SO ₂ µg/m ³) verileri.....	70

Çizelge 49 - Kırklareli Hava Kalitesi İzleme İstasyonlarının 2016 yılı aylık ortalama partikül madde (PM ₁₀ , µg/m ³) verileri	71
Çizelge 50 - Kırklareli Hava Kalitesi İzleme İstasyonlarının 2016 yılı partikül madde (PM ₁₀) sınır aşım sayıları ve günleri	72
Çizelge 51 - Kocaeli Hava Kalitesi İzleme İstasyonları 2016 yılı aylık ortalama kükürtdioksit (SO ₂ µg/m ³) verileri	73
Çizelge 52 - Kocaeli Hava Kalitesi İzleme İstasyonları 2016 yılı aylık ortalama partikül madde (PM ₁₀ µg/m ³) verileri	74
Çizelge 53 - Kocaeli Hava Kalitesi İzleme İstasyonları 2016 yılı aylık ortalama partikül madde (PM _{2,5} µg/m ³) verileri.....	75
Çizelge 54 - Kocaeli-Alikahya, Kocaeli-Gölcük, Kocaeli-İzmit, Kocaeli-Kandıra Hava Kalitesi İzleme İstasyonlarının 2016 yılı partikül madde (PM ₁₀) sınır aşım sayıları ve günleri.....	76
Çizelge 55 - Kocaeli-Körfez, Kocaeli-Yeniköy, Kocaeli, Kocaeli-Dilovası Hava Kalitesi İzleme İstasyonlarının 2016 yılı partikül madde (PM ₁₀) sınır aşım sayıları ve günleri.....	77
Çizelge 56 - Kocaeli-Alikahya ve Kocaeli-Körfez Hava Kalitesi İzleme İstasyonlarının 2016 yılı kükürtdioksit (SO ₂) sınır aşım sayıları ve günleri.....	78
Çizelge 57 - Sakarya Hava Kalitesi İzleme İstasyonlarının 2016 yılı aylık ortalama kükürtdioksit (SO ₂ µg/m ³) verileri.....	79
Çizelge 58 - Sakarya Hava Kalitesi İzleme İstasyonlarının 2016 yılı aylık ortalama partikül madde (PM ₁₀ , µg/m ³) verileri	80
Çizelge 59 - Sakarya Hava Kalitesi İzleme İstasyonlarının 2016 yılı aylık ortalama partikül madde (PM _{2,5} µg/m ³) verileri.....	81
Çizelge 60 - Sakarya Hava Kalitesi İzleme İstasyonlarının 2016 yılı 24 saatlik partikül madde (PM ₁₀) sınır aşım sayıları ve günleri	82
Çizelge 61 - Tekirdağ Hava Kalitesi İzleme İstasyonlarının 2016 yılı aylık ortalama kükürtdioksit (SO ₂ µg/m ³) verileri.....	83
Çizelge 62 - Tekirdağ Hava Kalitesi İzleme İstasyonlarının 2016 yılı aylık ortalama partikül madde (PM ₁₀ µg/m ³) verileri.....	84
Çizelge 63 - Tekirdağ Hava Kalitesi İzleme İstasyonlarının 2016 yılı aylık ortalama partikül madde (PM _{2,5} µg/m ³) verileri	85
Çizelge 64 - Tekirdağ Hava Kalitesi İzleme İstasyonlarının 2016 yılı partikül madde (PM ₁₀) sınır aşım sayıları ve günleri	86
Çizelge 65 - Tekirdağ Hava Kalitesi İzleme İstasyonlarının 2016 yılı kükürtdioksit (SO ₂) sınır aşım sayıları ve günleri	87
Çizelge 66 - Yalova Hava Kalitesi İzleme İstasyonları 2016 yılı aylık ortalama kükürtdioksit (SO ₂ µg/m ³) verileri	88
Çizelge 67 - Yalova Hava Kalitesi İzleme İstasyonlarının 2016 yılı aylık ortalama partikül madde (PM ₁₀ , µg/m ³) verileri	89
Çizelge 68 - Yalova Hava Kalitesi İzleme İstasyonlarının 2016 yılı aylık ortalama partikül madde (PM _{2,5} µg/m ³) verileri.....	90
Çizelge 69 - Altınova, Armutlu, Yalova Hava Kalitesi İzleme İstasyonlarının 2016 yılı partikül madde (PM ₁₀) sınır aşım sayıları ve günleri.....	91
Çizelge 70 - 2016 yılında Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından gerçekleştirilen denetim ve idari yaptırımların sayısı.....	102

Çizelge 71 - 2016 yılında Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından gerçekleştirilen çevre denetimleri sonucunda uygulanan idari yaptırımların sayısı ve ceza miktarlarının konulara göre dağılımı.....	102
Çizelge 72 - Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından 2016 yılında gerçekleştirilen denetimlerin türleri.....	104
Çizelge 73 - 2016 yılı egzoz denetimi verileri.....	104

GRAFİKLER DİZİNİ

Sayfa

Grafik 1 - 2016 yılı itibariyle çevre mevzuatı çerçevesinde ölçüm/analiz yapmaya yetkili laboratuvarların dağılımları	9
Grafik 2 – 2016 yılında ÇED Olumlu ve ÇED Gerekli Değildir Kararı verilen projelerin sektörel dağılımı	11
Grafik 3 – 2016 yılında ÇED Olumlu Kararı verilen projelerin sektörel dağılımı.....	12
Grafik 4 – 2016 yılında ÇED Gerekli Değildir Kararı verilen projelerin sektörel dağılımı	12
Grafik 5 –Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliği kapsamında 1993-2016 yılları arasında verilen ÇED Kararlarının dağılımı	13
Grafik 6 – 1993-2016 yılları arasında ÇED Olumlu Kararı verilen projelerin sektörel dağılımı...	14
Grafik 7 – 1993-2016 yılları arasında ÇED Gerekli Değildir Kararı verilen projelerin sektörel dağılımı.....	14
Grafik 8– Çevre İzin ve Lisans Yönetmeliği kapsamında düzenlenen Çevre İzin Belgesi veya Çevre İzin ve Lisans Belgesi sayılarının yıllara göre dağılımı.....	16
Grafik 9 - 2016 yılı itibariyle Bekra Bildirim Sistemine bildirimde bulunan kuruluşların dağılımı	21
Grafik 10 - 2016 yılında ÇEDİDGM tarafından uygulanan ceza miktarlarının dağılımı.....	26
Grafik 11- 2016 yılında Çevre ve Şehircilik İl Müdürlükleri tarafından uygulanan idari yaptırım sayılarının konulara göre dağılımı	27
Grafik 12 – 2016 yılında Çevre ve Şehircilik İl Müdürlükleri tarafından uygulanan idari yaptırım miktarlarının konulara göre dağılımı	27
Grafik 13 - Yıllara göre Bakanlık merkez teşkilatı tarafından Çevre Kanunu uyarınca uygulanan toplam ceza miktarı.....	28
Grafik 14 - Yıllara göre Çevre ve Şehircilik İl Müdürlükleri tarafından Çevre Kanunu uyarınca uygulanan toplam ceza miktarı	29
Grafik 15 - Balıkesir Hava Kalitesi İzleme İstasyonları 2016 yılı aylık ortalama kükürtdioksit (SO ₂) değerleri	43
Grafik 16 - Balıkesir Hava Kalitesi İzleme İstasyonlarının 2016 yılı aylık ortalama partikül madde (PM ₁₀) değerleri	44
Grafik 17 - Bilecik Hava Kalitesi İzleme İstasyonları 2016 yılı aylık ortalama kükürtdioksit (SO ₂) değerleri	46
Grafik 18 - Bilecik Hava Kalitesi İzleme İstasyonları 2016 yılı aylık ortalama partikül madde (PM ₁₀) değerleri	47
Grafik 19 - Bursa Hava Kalitesi İzleme İstasyonları 2016 yılı aylık ortalama kükürtdioksit (SO ₂) değerleri	50
Grafik 20 - Bursa Hava Kalitesi İzleme İstasyonları 2016 yılı aylık ortalama partikül madde (PM ₁₀) değerleri	51
Grafik 21 - Bursa Hava Kalitesi İzleme İstasyonları 2016 yılı aylık ortalama partikül madde (PM _{2,5}) değerleri	51
Grafik 22 - Çanakkale Hava Kalitesi İzleme İstasyonları 2016 yılı aylık ortalama kükürtdioksit (SO ₂) değerleri	53
Grafik 23 - Çanakkale Hava Kalitesi İzleme İstasyonlarının 2016 yılı aylık ortalama partikül madde (PM ₁₀) değerleri	54

Grafik 24 - Çanakkale Hava Kalitesi İzleme İstasyonlarının 2016 yılı aylık ortalama partikül madde (PM _{2,5}) değerleri	55
Grafik 25 - Edirne Hava Kalitesi İzleme İstasyonları 2016 yılı aylık ortalama kükürtdioksit (SO ₂) değerleri	58
Grafik 26 - Edirne Hava Kalitesi İzleme İstasyonları 2016 yılı aylık ortalama partikül madde (PM ₁₀) değerleri	59
Grafik 27 - İstanbul Anadolu Yakası Hava Kalitesi İzleme İstasyonları 2016 yılı aylık ortalama partikül madde (PM ₁₀) değerleri	63
Grafik 28 - İstanbul Avrupa Yakası Hava Kalitesi İzleme İstasyonları 2016 yılı aylık ortalama partikül madde (PM ₁₀) değerleri	63
Grafik 29 - İstanbul Anadolu ve Avrupa Yakası Hava Kalitesi İzleme İstasyonları 2016 yılı aylık ortalama partikül madde (PM ₁₀) değerleri	64
Grafik 30 - İstanbul Anadolu Yakası Hava Kalitesi İzleme İstasyonları 2016 yılı aylık ortalama kükürtdioksit (SO ₂) değerleri	66
Grafik 31 - İstanbul Avrupa Yakası Hava Kalitesi İzleme İstasyonları 2016 yılı aylık ortalama kükürtdioksit (SO ₂) değerleri	66
Grafik 32 - İstanbul Anadolu ve Avrupa Yakası Hava Kalitesi İzleme İstasyonları 2016 Yılı Aylık Ortalama Kükürtdioksit (SO ₂) Değerleri	67
Grafik 33 - Kırklareli Hava Kalitesi İzleme İstasyonları 2016 yılı aylık ortalama kükürtdioksit (SO ₂) değerleri	70
Grafik 34 - Kırklareli Hava Kalitesi İzleme İstasyonları 2016 yılı aylık ortalama partikül madde (PM ₁₀) değerleri	71
Grafik 35 - Kocaeli Hava Kalitesi İzleme İstasyonları 2016 yılı aylık ortalama kükürtdioksit (SO ₂) değerleri	73
Grafik 36 - Kocaeli Hava Kalitesi İzleme İstasyonları 2016 yılı aylık ortalama partikül madde (PM ₁₀) değerleri	74
Grafik 37 - Kocaeli Hava Kalitesi İzleme İstasyonları 2016 yılı aylık ortalama partikül madde (PM _{2,5}) değerleri	75
Grafik 38 - Sakarya Hava Kalitesi İzleme İstasyonları 2016 yılı aylık ortalama kükürtdioksit (SO ₂) değerleri	79
Grafik 39 - Sakarya Hava Kalitesi İzleme İstasyonları 2016 yılı aylık ortalama partikül madde (PM ₁₀) değerleri	80
Grafik 40 - Sakarya Hava Kalitesi İzleme İstasyonları 2016 yılı aylık ortalama partikül madde (PM _{2,5}) değerleri	81
Grafik 41 - Tekirdağ Hava Kalitesi İzleme İstasyonları 2016 yılı aylık ortalama kükürtdioksit (SO ₂) değerleri	83
Grafik 42 - Tekirdağ Hava Kalitesi İzleme İstasyonları 2016 yılı aylık ortalama partikül madde (PM ₁₀) değerleri	84
Grafik 43 - Tekirdağ Hava Kalitesi İzleme İstasyonları 2016 yılı aylık ortalama partikül madde (PM _{2,5}) değerleri	85
Grafik 44 - Yalova Hava Kalitesi İzleme İstasyonları 2016 yılı aylık ortalama kükürtdioksit (SO ₂) değerleri	88
Grafik 45 - Yalova Hava Kalitesi İzleme İstasyonları 2016 yılı aylık ortalama partikül madde (PM ₁₀) değerleri	89

Grafik 46 – Yalova Hava Kalitesi İzleme İstasyonları 2016 yılı aylık ortalama partikül madde (PM _{2,5}) değerleri	90
Grafik 47 – Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın tüm birimleri tarafından Çevre Kanunu gereğince uygulanan idari yaptırım miktarının konularına göre dağılımı.....	103
Grafik 48 – Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın tüm birimleri tarafından Çevre Kanunu gereğince uygulanan idari yaptırım sayılarının konularına göre dağılımı.....	103
Grafik 49 – Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından uygulanan denetimleri türlere göre dağılımı	104

FOTOĞRAFLAR DİZİNİ

	<u>Sayfa</u>
Fotoğraf 1 - Türkiye için IMPEL Gözden Geçirme Çalışması, Ankara.....	92
Fotoğraf 2 - IMPEL Genel Kurulu, Slovakya	93
Fotoğraf 3 - Çevre Denetimlerinin Planlanması Projesi toplantısı	95
Fotoğraf 4 - Çevre Denetim Görevlisi Eğitimi	96
Fotoğraf 5 – Çevresel Sorumluluk Direktifi Projesi kapsamında gerçekleştirilen seminerlerden görüntüler.....	99
Fotoğraf 6 - Çevresel Sorumluluk Direktifi Projesi kapsamında gerçekleştirilen çalıştaylardan görüntüler.....	100
Fotoğraf 7 - Çevresel Sorumluluk Direktifi Projesi kapsamında gerçekleştirilen çalışma ziyaretinden görüntüler.....	101

HARİTALAR DİZİNİ

	<u>Sayfa</u>
Harita 1 - Denizlerde bütünleşik kirlilik izleme çalışması izleme noktaları.....	37
Harita 2 - Marmara Temiz Hava Merkezi Müdürlüğü'nün görev alanına giren iller	40
Harita 3 – Marmara Temiz Hava Merkezi Müdürlüğü'ne bağlı illerdeki istasyonların yerleri .	42

KISALTMALAR

ATSS	Araç Takip Servis Sağlayıcı
ÇDY	Çevre Denetimi Yönetmeliği
ÇED	Çevresel Etki Değerlendirmesi
ÇEDİDGM	Çevresel Etki Değerlendirmesi, İzin ve Denetim Genel Müdürlüğü
ÇEDY	Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliği
ÇİLY	Çevre İzin ve Lisans Yönetmeliği
ÇSD	Çevresel Sorumluluk Direktifi (Directive on Environmental Liability)
ÇŞİM	Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü
ECENA	Katılım Ülkeleri için Çevresel Uygunluk ve Yaptırım Ağı (Environmental Compliance and Enforcement Network for Accession)
ECRAN	Katılım için Bölgesel Çevre ve İklim Ağı (Environment and Climate Regional Accession Network)
EKİP	Evsel ve Endüstriyel Kirlilik İzleme Programı
GFB	Geçici Faaliyet Belgesi
IMPEL	AB Çevre Mevzuatının Uygulanması ve Yaptırımı Ağı (European Network for the Implementation and Enforcement of Environmental Law)
PGD	Piyasa Gözetimi ve Denetimi
PGDKK	Piyasa Gözetimi ve Denetimi Koordinasyon Kurulu
SEÖS	Sürekli Emisyon Ölçüm Sistemleri
THM	Temiz Hava Merkezi

1. GİRİŞ

Çevre üzerindeki küresel baskılar, özellikle ve nüfustaki hızlı artış, toplumun değişen tüketim kalıpları ve ekonomilerdeki yoğun doğal kaynak kullanımı nedeniyle, 1990'lardan bu yana benzeri görülmemiş şekilde artmıştır. Çünkü dünya nüfusu, 1950 yılında 3 milyarın altında olan dünya nüfusu bugün 7,5 milyara ulaşmıştır. Buna karşın doğal kaynakları ve ekosistem kapasitesi sınırlı bir dünyada yaşamaktayız.

Ekonomik faaliyetler için doğal kaynaklara gerek duyulmaktadır. Yani, kalkınma ve kalkınmanın sürdürülmesi için ekonomik faaliyetlerin gerçekleştirilmesine, ekonomik faaliyetlerin gerçekleştirilmesi için de doğal kaynaklara gereksinim duyulmaktadır. Gezegenimizdeki kaynakların sınırlı olduğunun bilincinde olmalıyız. Günümüzde, gezegenin bize sunabileceği kaynaklardan çok daha fazlasını tüketiyoruz. Ülkeler tarafından ekonomik kalkınmayı sürdürmek için sınırsızmış gibi düşünülen doğal sermaye rezervlerinin yoğun kullanımı ve ekosistemlerin bozulması çok farklı değişik etkilere neden olmaktadır. Bu etkilerin başında küresel ısınma, ozon tabakasının delinmesi, çölleşme, ormanların yok olması, biyolojik çeşitlilik kaybı ve insan sağlığı üzerinde olumsuz çeşitli etkiler gelmektedir.

Deniz ve kıyı ekosistemleri gibi bazı ekosistemler, yetersiz atık yönetimi ya da çöp atımından ciddi şekilde etkilenmektedir. Deniz çöprü tüm dünya için büyüyen bir sorundur. Bu sorun sadece estetik görünüm olarak ortaya çıkmaz, aynı zamanda atıklara dolaşım takılma veya atıkları yutma gibi durumlar birçok deniz canlısı için ciddi tehdit oluşturmaktadır.

Organik maddelerin tersine plastik doğada asla 'yok olmaz' ve çevrede, özellikle de okyanuslarda birikmektedir. Güneş ışığı, tuzlu su ve dalgalar, plastikleri daha da küçük parçalara ayırır. Bu parçalar okyanus akıntıları, rüzgârlarla ve yeryüzünün dönüşü sonucu tüm deniz ve okyanuslara dağılırlar. Bu küçük plastik parçaları deniz canlıları tarafından yenebilir. Sindirilemeyen plastikle dolu bir mide, hayvanın yemek yemesine engel olarak sonunda açlıktan ölmesine neden olabilir. Plastiklerdeki kimyasallar da zehir etkisi gösterir ve dozuna bağlı olarak hayvanı kalıcı olarak güçten düşürebilir ya da öldürebilir. Ayrıca okyanus ve denizlerde yakalanan balıklar soframıza kadar gelerek insan sağlığını da tehlikeye atmaktadır.

Daha büyük plastik parçaları da denizdeki yaşam için bir tehdit oluşturmaktadır. Foklar, yunuslar ve deniz kaplumbağaları gibi birçok tür, plastik döküntüye, balık ağlarına ve denizde kaybedilen oltalara dolaşım takılabilir. Dolaşım takılan bu hayvanların birçoğu hayatta kalamaz, çünkü nefes almak için suyun yüzüne çıkamazlar, avcılardan kaçamazlar ya da kendilerini besleyemezler.

Bu etkileri değerlendirdiğimizde günümüzde ortaya çıkan çevresel sorunlar, çevre konusunun oldukça karmaşık bir yapıya sahip olduğunu göstermektedir. Çevresel sorunlar artık küresel boyut kazanmıştır ve ekonomik, sosyal, politik, teknik ve kültürel konularla karşılıklı etkileşim halindedir. Bu küresel birbirine bağlılık, bir öğeye verilen zararın bir başka yerde beklenmeyen sonuçlara yol açabileceği anlamına gelmektedir.

Sağlığımız açısından vazgeçilmez önemde olan temiz su ve hava kullanımı, çoğunlukla, insan faaliyetlerinden ve sanayiden kaynaklanan kirlilik ve atıklar yüzünden zayıflar. İklim değişikliği de, hava ve su kalitesi üzerinde baskı uygular, ayrıca biyolojik çeşitlilik kaybı ise, ekosistemlerin örneğin su temizleme ve sağlıkla ilgili diğer hizmetleri sağlama yeteneğini azaltır. Artık insanın çevresel "ayak izi" çok kapsamlı duruma gelmiş ve sınırların ötesine yayılmıştır.

Bu nedenlerden dolayı sosyoekonomik ilerlemeyi sürdürmenin koşullarından birisi kaynak verimliliğini artırmaktır. Kaynak sıkıntısı ve kaynakların giderek pahalılaşması sonucu, kaynakların geri kazanımı ve yeniden kullanımı için süreçler geliştirmeye ve kaynakları daha verimli şekilde kullanmanın alternatif yollarını araştırmaya zorlamaktadır. Kaynakların verimli kullanılmasının anlamı "daha az kullanmak" yerine "daha iyi kullanmak"tır. Bununla birlikte kaynakların verimli kullanılması tek başına yeterli olmamaktadır.

Çevreyi korumak ve bize sunduğu avantajlardan faydalanmak için, çıkardığımız hammadde miktarını da azaltmamız gerekir. Bunun için de, mal ve hizmetleri üretme ve hammadde kaynaklarını tüketme şeklimizi değiştirmemiz gerekir. Burada döngüsel ekonomi gündeme gelmektedir. 'Hiçbir şeyin ziyan edilmediği döngüsel bir ekonomi' düşüncesi ile atık oluşumun önlenmesi, yeniden kullanılması ve geri dönüştürülmesi sonucu ekonominin doğal kaynakları azami miktarda kullanılması sağlanacaktır. '**Döngüsel ekonomi**' terimi, mümkün olduğunca az kayıp üreten bir üretim ve tüketim sistemini öngörmektedir.

Mevcut üretim ve tüketim süreçleri, yalnızca mal ve hizmet üretmekle kalmaz. Aynı zamanda kalıntı da üretirler. Bunlar çevreye salınan kirleticiler, kullanılmayan kaynak parçaları (tahta veya metal) ya da herhangi bir şekilde tüketilemeyen gıda biçiminde olabilir.

Aynı durum, kullanım sürelerinin sonuna gelen ürünler için de geçerlidir. Bunların bir kısmı kısmen geri dönüştürülebilir veya yeniden kullanılabilir, ancak bir kısmı çöp alanlarına gönderilir, arazi doldurmada kullanılır veya atık olarak yakılır. Kaynakların bu mal ve hizmetler için kullanıldığı düşünülürken, kullanılmayan her parça aslında potansiyel bir ekonomik kayıp ve çevresel bir sorunu temsil eder.

Buna ek olarak, mal ve hizmetleri üretme ve hammadde kaynaklarını tüketme şeklimizi de değiştirmemiz gerekir.

Bu nedenlerle çevreyi koruma ve kirlenmesini önleme çalışmalarının daha iyi güçlü uygulanması birçok yarar sağlayacaktır. Çevreyi koruma ve kirlenmesini önleme çalışmalarının temeli sadece konuya ilişkin stratejilerin oluşturulup uygulamaya konulması, mevzuatın çıkartılması ve iyileştirici çevresel önlemlerin alınması değildir. Bunların sıkı bir takibinin de yapılması gerekmektedir. Bu kapsamda çevresel izleme ve çevre denetimleri uygulamada gidışatın yönünü tespit etmede en temel araçlardır.

Bu yıl sekizincisini yayınladığımız bu raporda bulunan bölümler ve bölümlerin içerikleri aşağıda verilmektedir:

Çevre ve Şehircilik Bakanlığına Çevresel Etki Değerlendirmesi Başvuru Dosyası ve Çevre İzin ve Lisans başvuruları Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından yetki verilmiş olan kuruluşlarca elektronik ortamda gerçekleştirilmektedir. Ayrıca sanayi kuruluşlarının ve firmaların, mevzuat kapsamında yaptıracağı ölçümlerin ve analizlerin Bakanlık tarafından yetki verilmiş ölçüm kuruluşları tarafından yapılması ve çevre konusunda çalışacak olan personelin bakanlıkça yetkilendirilmesi gerekmektedir. Bu nedenle, Çevresel Etki Değerlendirmesi Başvuru Dosyası, Çevresel Etki Değerlendirmesi Raporu ve Proje Tanıtım Dosyası hazırlayacak, Çevre İzni/Lisansı başvurusu yapacak, çevre ölçümleri yapabilecek kurum/kuruluşlara ilişkin veriler de bu rapor kapsamında **Bölüm 2**'de yer almaktadır.

Çevresel uygunluk zincirinin ilk halkasını oluşturan ÇED Yönetmeliği çerçevesinde 2016 yılı içerisinde verilen ÇED kararlarına ilişkin veri ve değerlendirmeler **Bölüm 3**'de, çevresel uygunluk zincirinin diğer bir halkasını oluşturan Çevre İzin ve Lisans Yönetmeliği gereğince verilen çevre izni/lisansı belgelerine ilişkin veriler **Bölüm 4**'de de yer almaktadır.

2016 yılı içerisinde Çevre ve Şehircilik Bakanlığı merkez ve Çevre ve Şehircilik İl Müdürlükleri tarafından Çevre Kanunu kapsamında gerçekleştirilen çevre denetimi faaliyetleri ile ilgili istatistikî veriler **Bölüm 5**'de bulunmaktadır. Yine Çevre ve Şehircilik Bakanlığı görev alanı içerisinde kalan piyasa gözetimi ve denetimine ve egzoz denetimine ilişkin veriler de yine aynı bölümde verilmektedir.

Bölüm 6 ise hem Bakanlık merkez teşkilatı hem de Çevre ve Şehircilik İl Müdürlükleri tarafından çevre denetimleri sırasında saptanan uygunsuzluklar ve uygunsuzlukları saptanan işletmelere uygulanan idari yaptırımları kapsamaktadır.

Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın, denetim yetkisini devrettiği kurum ve kuruluşlara ilişkin bilgiler, gemilerden kaynaklanan kirliliğin denetimi ve yaptırım uygulanması konusunda yetki devri yapılan kuruluşlar tarafından 2016 yılında uygulanan ceza miktarları **Bölüm 7**'de verilmektedir.

Çevresel izleme, bir ya da daha fazla çevresel parametre ya da özelliğin durumunu ve/veya gidişatını belirlemek amacıyla yeterli bir zaman aralığında ve sıklıkta verilerin (kimyasal, fiziksel ve/veya biyolojik) toplanması ve analiz edilmesi anlamına gelmektedir. Çevresel izlemenin gerçekleştirilmesi çevre denetim yapılması kadar önemli bir duruma gelmiş bulunmaktadır. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından 2016 yılı içerisinde gerçekleştirilen çevresel izleme çalışmaları **Bölüm 8**'de yer almaktadır.

Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından, hava kirliliğinin çevre ve insan sağlığı üzerindeki etkilerini önlemek veya azaltmak, hava kalitesi ile ilgili bilgi toplamak ve uyarı eşikleri aracılığı ile halkın bilgilendirilmesini sağlamak amacıyla Temiz Hava Merkezleri kurulmaktadır. Dünyada izlemede kabul gören genel kural, kirliliğin ölçülmesinin tahmin edilmesinden daha doğru olduğudur. Bu nedenle Marmara Temiz Hava Merkezinin 2016 yılında elde ettiği izleme sonuçları ve ürettiği bilgiler **Bölüm 9**'da yer almaktadır.

2016 yılında Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından gerçekleştirilen uluslararası denetçi ağları ile ilişkiler ve bunların toplantı ve faaliyetlerine katılımlar, proje faaliyetleri ve eğitimler de bu rapor kapsamında **Bölüm 10**'de bulunmaktadır.

Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, nihai sonucu Çevresel Sorumluluk Direktifi'nin ulusal mevzuatımızla uyumlaştırıldığı bir kanun taslağı (Çevresel Sorumluluk Kanunu Taslağı) hazırlamak olan bir proje yürütmektedir. Bu proje kapsamında 2016 yılında Bakanlıkta gerçekleştirilen çalışmalara ilişkin bilgiler **Bölüm 11**'de verilmektedir.

2. ÇEVRE YETERLİK ÇALIŞMALARI

2.1. Çevresel Etki Değerlendirmesi Raporu Hazırlayacak Firmaların Yeterlik Durumları

Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliğinin 26. Maddesine istinaden yayımlanan 18.12.2009 tarihli Yeterlik Belgesi Tebliği kapsamında Çevresel Etki Değerlendirmesi Başvuru Dosyası, Çevresel Etki Değerlendirmesi Raporu ve Proje Tanıtım Dosyası hazırlayacak kurum/kuruluşlara yeterlik belgesi verilmesine ilişkin iş ve işlemler Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ÇED, İzin ve Denetim Genel Müdürlüğü tarafından yürütülmektedir.

2016 yılında verilen belge sayısı ile toplamda ulaşılan belge sayıları Çizelge 1’de verilmektedir.

Çizelge 1 - 2016 yılı itibariyle Çevresel Etki Değerlendirmesi Raporu hazırlama Yetkisine sahip firma sayısı

	2016	TOPLAM
Yeterlik Belgesi Verilen Kurum/Kuruluş Sayısı	15	280
Yeterlik Belgesi Verilen Kurum/Kuruluşların Denetim Sayısı	46	679
Yeterlik Belgesi İptal Edilen Kurum/Kuruluş Sayısı	04	83
Yeterlik Belgesi Vize Yapılan Kurum/Kuruluş Sayısı	69	207

2.2. Çevre Görevlisi, Çevre Danışmanlık Firmaları ve Çevre Yönetimi Birimlerinin Yeterlik Durumları

Çevre Görevlisi, Çevre Yönetim Birimi ve Çevre Danışmanlık Firmaları için 2016 yılında verilen belge sayısı ile toplamda ulaşılan belge sayıları Çizelge 2’de verilmektedir.

Çizelge 2- Çevre Görevlisi, Çevre Yönetim Birimi ve Çevre Danışmanlık Firmalarının sayısı

	2016	GENEL TOPLAM (2010-2016)
Çevre Görevlisi Belgesi Sayısı	1.636	14.496
Çevre Danışmanlık Firması Yeterlik Belgesi	74	680
Çevre Yönetim Birimi Yeterlik Belgesi	109	296
Çevre Danışmanlık Firması Denetim Sayısı	153	719
Askıya Alınan Çevre Danışmanlık Firması	190	390
Askıya Alınan Çevre Görevlisi Firması	1.976	1.976
İptal Edilen Çevre Görevlisi Belgesi	0	3

Çizelge 2’de, mevcutta belgesi olup vize yenileme, unvan değişikliği vb başvuruları sonucu yeniden alınan belgelere ve belgesi askıya alınan ve askı süresi sonrasında aktif hale gelen belgelere yer verilmemiştir.

2.3. Çevre Yetkilendirme Çalışmaları

Çevre ve Şehircilik Bakanlığı toprak kirliliğinin kontrolü ve noktasal kaynaklı kirlenmiş sahalar, deniz çevresinin petrol ve diğer zararlı maddelerle kirlenmesine ilişkin risk değerlendirmesi ve acil müdahale planlarının hazırlanması, araç takip servis sağlayıcılar ve doğrulayıcı kuruluşlar konularında da yeterlik belgesi vermektedir.

Toprak Kirliliğinin Kontrolü ve Noktasal Kaynaklı Kirlenmiş Sahaların Temizlenmesine İlişkin Yeterlilik Belgesi Tebliği 14.06.2012 tarihli ve 28323 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Bu kapsamda verilen yeterlik belgelerine ilişkin veriler Çizelge 3’te yer almaktadır.

Çizelge 3 – Toprak kirliliğinin kontrolü ve noktasal kaynaklı kirlenmiş sahaların temizlenmesi konusunda yetkilendirme çalışmaları kapsamında yeterlik belgesine sahip firmaların sayısı

	2016	GENEL TOPLAM
Toprak Kirliliğinin Kontrolü ve Noktasal Kaynaklı Kirlenmiş Sahaların Temizlenmesine İlişkin Yeterlilik Belgesi	1	17
Toprak Kirliliğinin Kontrolü ve Noktasal Kaynaklı Kirlenmiş Sahaların Temizlenmesine İlişkin Yeterlilik Belgesi Yenileme	1	2
Toprak Kirliliğinin Kontrolü Ve Noktasal Kaynaklı Kirlenmiş Sahaların Temizlenmesine İlişkin Yeterlilik Belgesi Alan Kurum/Kuruluş Denetimi	0	17

Deniz Çevresinin Petrol ve Diğer Zararlı Maddelerle Kirletilmesine İlişkin Risk Değerlendirmesi ve Acil Müdahale Planlarını Hazırlayacak Kurum ve Kuruluşların Yetkilendirmesi Tebliği 12.02.2014 tarih ve 29203 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Tebliğ kapsamında verilen yeterlik belgelerine ilişkin veriler Çizelge 4’te yer almaktadır.

Çizelge 4 – Deniz çevresinin petrol ve diğer zararlı maddelerle kirlenmesine ilişkin risk değerlendirmesi ve acil müdahale planlarının hazırlanması çalışmalarında yeterlik belgesine sahip firmaların sayısı

	2016	GENEL TOPLAM
Deniz Çevresinin Petrol ve Diğer Zararlı Maddelerle Kirlenmesine İlişkin Risk Değerlendirmesi ve Acil Müdahale Planlarının Hazırlanmasına Dair Yeterlilik Belgesi	1	7
Deniz Çevresinin Petrol ve Diğer Zararlı Maddelerle Kirlenmesine İlişkin Risk Değerlendirmesi ve Acil Müdahale Planlarının Hazırlanmasına Dair Yeterlilik Belgesi İptal	0	0
Deniz Çevresinin Petrol ve Diğer Zararlı Maddelerle Kirlenmesine İlişkin Risk Değerlendirmesi ve Acil Müdahale Planlarının Hazırlanmasına Dair Yeterlilik Belgesi Denetim	3	3

20.03.2015 tarih ve 29301 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Atıkların Karayolunda Taşınmasına İlişkin Tebliğ kapsamında Atık Takip Servis Sağlayıcıların (ATSS) niteliklerinin belirlenmesi ile ilgili usul ve esaslar belirlenmiştir. Atık Takip Servis Sağlayıcılarının niteliklerinin belirlenmesi ile ilgili usul ve esaslar kapsamında verilen yeterlik belgesi sayısı Çizelge 5’te verilmektedir.

Çizelge 5 - Araç takip servis sağlayıcıları konusunda yeterlik belgesine sahip firmaların sayısı

	2016	GENEL TOPLAM
Araç Takip Servis Sağlayıcı (ATSS) Yeterlik Belgesi	4	6
Araç Takip Servis Sağlayıcı (ATSS) Yeterlik Belgesi İptal	0	0
Araç Takip Servis Sağlayıcı (ATSS) Yeterlik Belgesi Denetim	3	3

Sera Gazı Emisyon Raporlarının Doğrulanması ve Doğrulayıcı Kuruluşların Yetkilendirilmesi Tebliği 2 Nisan 2015 tarih ve 29314 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır. Söz konusu tebliğ ve Sera Gazı Emisyonlarının Takibi Hakkında Yönetmelik kapsamında sera gazı emisyon raporlarının doğrulanması ve bu işlemleri yapacak doğrulayıcı kuruluşların ve personelinin özellikleri belirlenmiştir.

Çizelge 6 - Doğrulayıcı kuruluş personeli konusunda verilen yeterlik belgesi sayısı

	2016	GENEL TOPLAM
Baş Doğrulayıcı Belgesi	76	81
Doğrulayıcı Belgesi	35	40

2.4. Çevre Yönetim Sistemi ve Çevre Etiket Çalışmaları

Çevreye duyarlı/çevre dostu ürün ve hizmetlerin çevresel duyarlılık etiketi ile etiketlenmesi stratejik hedefine istinaden 2014 yılında tamamlanan Çevresel Etiket Altyapısı (ÇETAY) Projesinin ardından çevre etiketi ile ilgili olarak farkındalık yaratılması amacıyla seminerlerin düzenlenmesi planlanmıştır. Bu amaçla, 2023 Türkiye İhracat Stratejisi ve Eylem Planının 3. Eylem Alanı “Çevre” başlığı altında yer alan (Madde 46) “İhracatçıların çevre standartlarına uyumu arttırılacak ve eko-etiketleme konusunda bilgilendirilmesi sağlanacaktır” eyleminden sorumlu kuruluş olarak Ekonomi Bakanlığı ve ilgili kuruluş olarak Türkiye İhracatçıları Meclisi (TİM) ile birlikte 2016 yılında Gaziantep, Bursa ve Ankara illerinde “Neden Eko-Etiket?” konulu bir dizi seminer düzenlenmiştir.

2.5. Çevre Ölçüm ve Analiz Laboratuvarı Yeterlik Çalışmaları

Çevre mevzuatı kapsamında çalışan özel ve kamu laboratuvarlarına 2004 yılından bu yana “Çevre Ölçüm ve Analizleri Yeterlik Belgesi” verilmektedir.

2011 – 2016 yılları arasında Çevre ve Şehircilik Bakanlığı (Çevre Referans Laboratuvarı) tarafından çevre mevzuatı kapsamında ölçüm/analiz yapmaya yetkilendirilen laboratuvar sayısı Çizelge 7’te verilmektedir.

Çizelge 7 - Çevre mevzuatı kapsamında ölçüm/analiz yapmaya yetkili laboratuvarların yıllara göre değişimi

YETKİLİ LABORATUVAR SAYISI			
YILLAR	KAMU	ÖZEL	TOPLAM
2011	42	100	142
2012	51	102	153
2013	46	113	159
2014	41	115	156
2015	42	117	159
2016	38	138	176

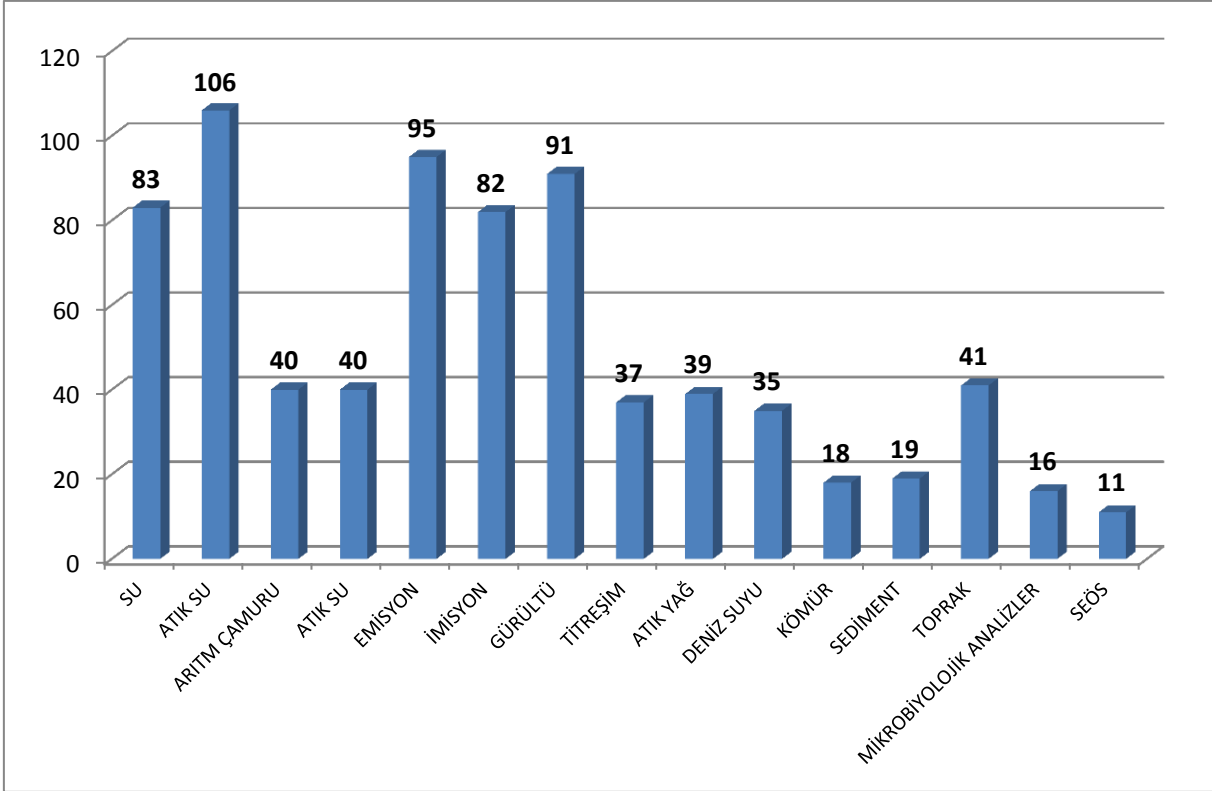
“Çevre Ölçüm ve Analiz Laboratuvarları Yeterlik Yönetmeliği” kapsamında; Laboratuvarların yetkilendirme, inceleme, denetleme vb iş ve işlemleri devam etmektedir.

- ✓ 2016 yılı Asgari Fiyat Tarifesi düzenlenmiştir.
- ✓ 2016 yılında Genel Müdürlük oluru ile 27 laboratuvarın yer aldığı Planlı Denetim Programı Listesi oluşturulmuştur.
- ✓ 2016 Yılında toplam 75 laboratuvar denetlenmiştir.
- ✓ 2016 yılında ilk dönemde (Mayıs) toprak matrisinde çalışan yetkili laboratuvarlara; Naphthalene, Acenaphthene, Fluorene, Phenanthrene, Anthracene, Fluoranthene, Pyrene, Chrysene, Benzo[a]anthracene, Benzo[b] fluoranthene, Benzo[k] fluoranthene, Benzo[a] pyrene, Indeno[1,2,3-cd] pyrene, Benzo[ghi] perylene 14 PAH parametresinde yeterlilik testi düzenlenmiştir. Sonuçlar değerlendirilmiş ve hazırlanan raporlar laboratuvarlara bildirilmiştir.

En başarılı sonuçlar; Benzo[a] anthracene, Benzo[b] fluoranthene ve Benzo[a] pyrene de olmuştur.

En başarısız sonuçlar; Acenaphthene ve Anthracene’de olmuştur.

- ✓ İkinci dönemde (Ekim-Kasım) toprak matrisinde Antimon (Sb), Demir (Fe), Gümüş (Ag), Çinko (Zn), Kalay (Sn) ve Vanadyum (V) metal parametreleri ile iyon kromatografi cihazında su/atık su matrisinde; Florür (F), Klorür (Cl), Bromür (Br), Nitrit (NO₂), Nitrat (NO₃), Fosfat (PO₄), Sülfat (SO₄) parametreleri ve kolorimetrik yöntem ile Nitrit (NO₂) parametrelerinde yetkili laboratuvarlara yeterlilik testi düzenlenmiştir. Sonuçlar değerlendirilmiş ve hazırlanan raporlar laboratuvarlara bildirilmiştir.
  - Toplam 176 laboratuvar yetkilidir.
  - 1 laboratuvarın yeterlik belgesi iptal olmuştur.
- ✓ Çevre Ölçüm ve Analiz Laboratuvarları Yeterlik Yönetmeliği’nde uygulamada ortaya çıkan tecrübeler ve ihtiyaçlar doğrultusunda revizyon çalışmaları sürdürülmüştür.

Grafik 1 - 2016 yılı itibariyle çevre mevzuatı çerçevesinde ölçüm/analiz yapmaya yetkili laboratuvarların dağılımları

Çevre mevzuatı kapsamında her türlü izin, izleme ve denetimlere esas teşkil eden ölçüm ve analizleri yapacak mevcut ve yeni başvuran laboratuvarın her türlü başvuru işlemleri, denetimlerin planlanması ve uygulanması, yetki belgelerinin hazırlanması, laboratuvardan bildirimlerin alınması, laboratuvarlar ile karşılıklı iletişim ve yazışmalar, vb. tüm yetkilendirme süreçlerini kapsayacak bir yazılımın, (Çevre Referans Laboratuvarındaki numunelerin kodlanması, numune akışının sağlanması, yapılacak analizler ve sonuçlarının yazılması ve sonuçların raporlanmasını içeren bir yazılımın oluşturulmasıdır. Yazılım içerisinde yer alacak ve idarece hali hazırda kullanılan yetkili laboratuvarların emisyon, gürültü ve titreşim ölçümlerinin kayıt ve takip edildiği emisyon ölçüm programı oluşturulmuştur. Proje 2015 sonu itibariyle tamamlanmıştır. 2016 yılı Nisan ayına kadar yazılıma Çevre ve Şehircilik Bakanlığınca eklenecek olan mevzuat kapsam parametre metotların çok büyük çoğunluğu eklenmiş olup, yetkili laboratuvarlar mevcut belge ve bilgilerini yazılıma aktarmış, 2016 Nisan ayı içerisinde laboratuvarların belgelendirmesi işlemleri yazılım üzerinden yapılmaya başlanmıştır.

3. ÇEVRESEL ETKİ DEĞERLENDİRMESİ ÇALIŞMALARI

3.1. Çevresel Etki Değerlendirmesi Başvuruları

ÇED'in temel amacı, bir projenin önemli çevresel etkilerini tespit etmek ve mümkün olduğunca projenin yapımına izin verilmesine yönelik bir karar alınmadan önce bu etkileri azaltmaya veya telafi etmeye yönelik önlemleri tasarlamaktır.

İlk "Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED) Yönetmeliği" 7 Şubat 1993 tarih ve 21489 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanmıştır. Halen yürürlükte olan Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliği (ÇEDY) ise 25.11.2014 tarih ve 29186 Sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliği Ek-1 Listesi kapsamındaki projelere yönelik "ÇED Olumlu Kararı" ya da "ÇED Olumsuz Kararı" Bakanlık tarafından, Ek-2 Listesi kapsamındaki projelere yönelik "ÇED Gereklidir" ya da "ÇED Gerekli Değildir" Kararı da Çevre ve Şehircilik İl Müdürlük'leri tarafından verilmektedir.

Çizelge 8'De görüldüğü üzere, 2016 yılında, 405 projeye ÇED Olumludur Kararı ve 3.157 projeye de ÇED Gerekli Değildir Kararı verilirken, 95 proje için de ÇED Gereklidir Kararı verilmiştir.

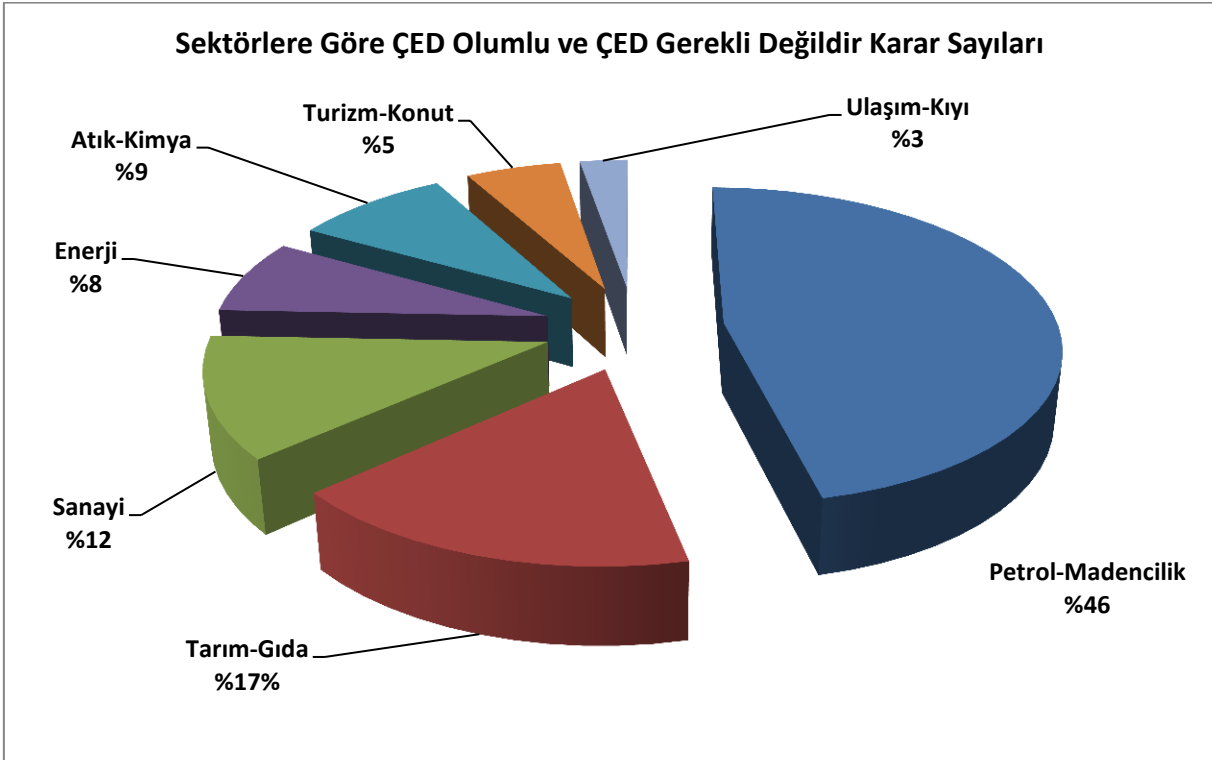
Çizelge 8 – Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından verilen ÇED Kararları

YIL	ÇED OLUMLU	ÇED GEREKLİ DEĞİLDİR	ÇED GEREKLİDİR
2011	426	3.759	41
2012	426	3.759	37
2013	477	3.613	34
2014	471	4.058	118
2015	315	3.886	87
2016	405	3.157	95

Çizelge 9 – 2016 yılı içerisinde alınan ÇED Kararlarının sektörel dağılımı

Sektör Adı	ÇED Olumlu Karar Sayısı	ÇED Gerekli Değildir Karar Sayısı	Toplam ÇED Karar Sayısı
Petrol-Madencilik	127	1.529	1.656
Sanayi	38	396	434
Atık-Kimya	41	270	311
Tarım-Gıda	87	517	604
Enerji	83	161	244
Ulaşım-Kıyı	19	77	96
Turizm-Konut	10	207	217
Toplam	405	3.157	3.562

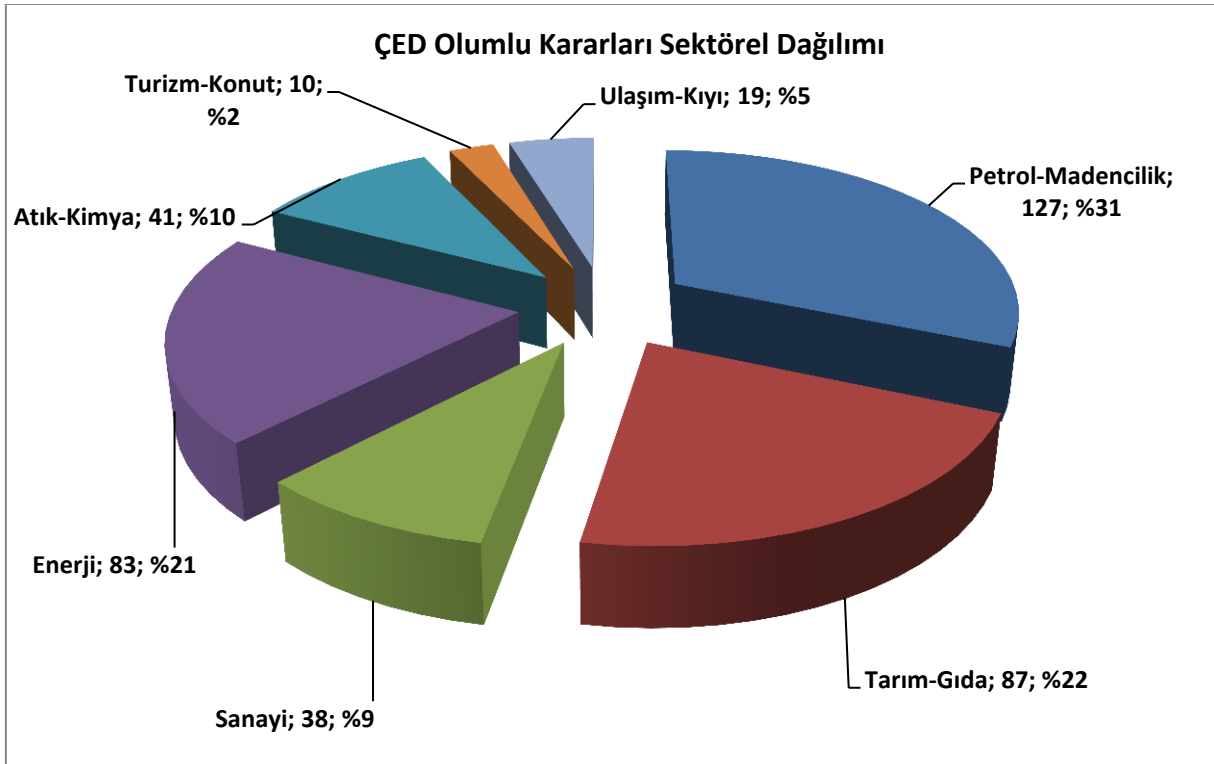
Grafik 2’de 2016 yılı içerisinde ÇEDY kapsamında “ÇED Olumlu Kararı” ve “ÇED Gerekli Değildir Kararı” verilen projelerin sektörel dağılımı gösterilmektedir. 01.01.2016-31.12.2016 tarihleri arasında EK-1 kapsamında 405, EK-2 Kapsamında 3.157 olmak üzere toplam 3.562 proje değerlendirilmiştir. Grafik 2’de görüleceği üzere 2016 yılında ÇED Yönetmeliği kapsamında verilen kararların %46’lık (1.656) kısmını petrol-madencilik sektöründe ve %17’lik (604) dilimle tarım-gıda sektörlerinde verilmiştir.

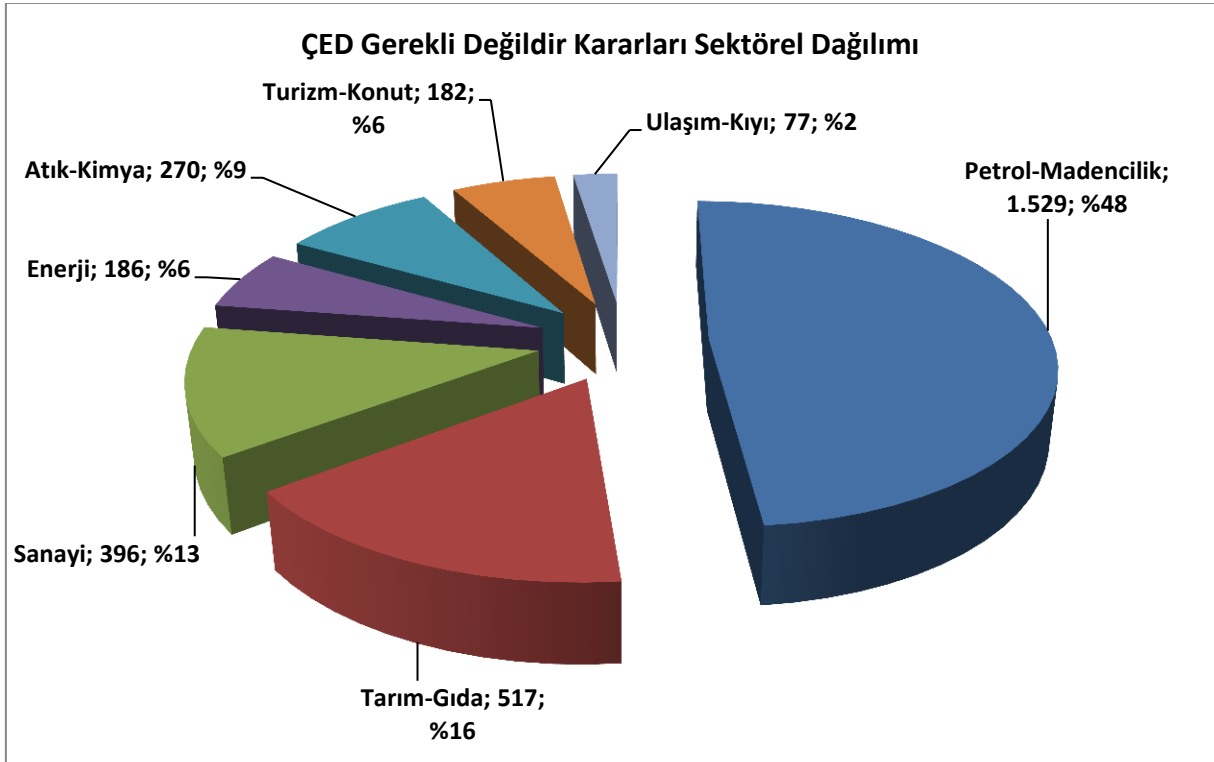
Grafik 2 - 2016 yılında ÇED Olumlu ve ÇED Gerekli Değildir Kararı verilen projelerin sektörel dağılımı

Grafik 3’de 2016 yılı içerisinde ÇEDY kapsamında “ÇED Olumlu Kararı” verilen projelerin sektörel dağılımı gösterilmektedir. 01.01.2016-31.12.2016 tarihleri arasında EK-1 kapsamında 405 proje değerlendirilmiştir. Grafik 3’de görüleceği üzere Bakanlık merkez teşkilatı tarafından ÇED Olumlu Kararı verilen projeler içerisinde %31’lik (127) dilimle petrol-madencilik sektöründeki projeler, %22’lik (87) dilimle tarım-gıda sektöründeki projeler ve %21’lik (83) dilimle tarım-gıda sektöründeki projeler önemli bir paya sahiptir.

Grafik 4’de 2016 yılı içerisinde ÇŞİM’leri tarafından “ÇED Gerekli Değildir Kararı” verilen projelerin sektörel dağılımı görülmektedir. 01.01.2016-31.12.2016 tarihleri arasında EK-2 kapsamında 3.157 proje değerlendirilmiştir. ÇED Gerekli Değildir Kararı verilen sektörler içerisinde %48’lik (1.529) dilimle maden sektörüne ait projeler büyük bir yoğunluk göstermektedir.

Grafik 3 - 2016 yılında ÇED Olumlu Kararı verilen projelerin sektörel dağılımı

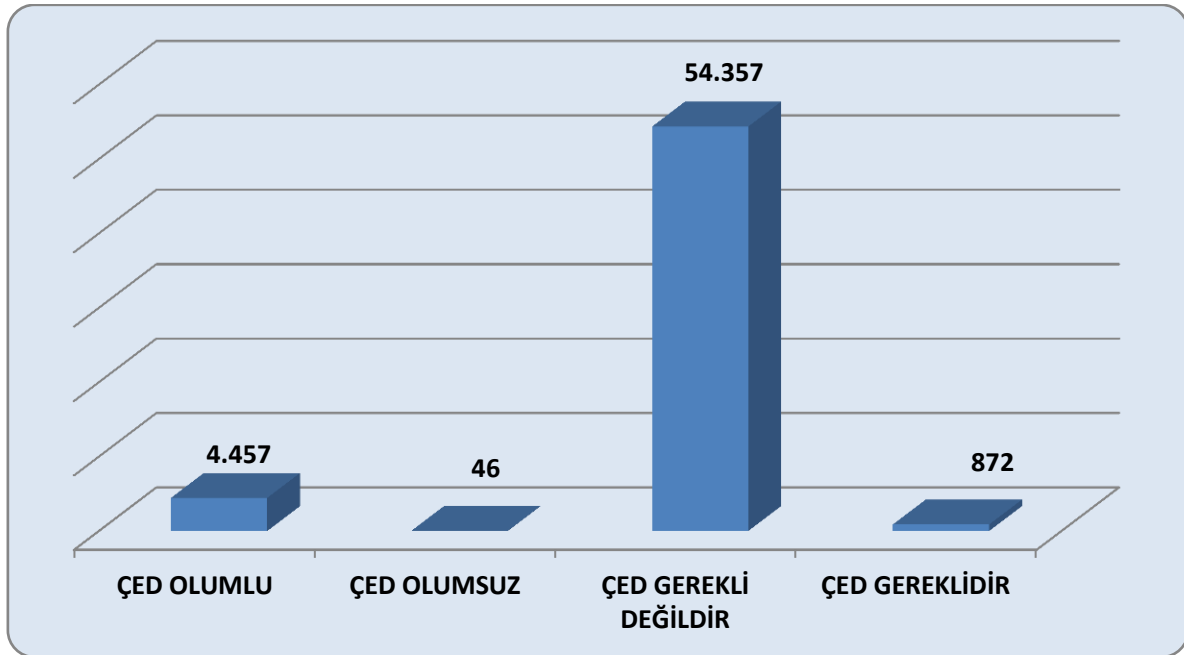
Grafik 4 - 2016 yılında ÇED Gerekli Değildir Kararı verilen projelerin sektörel dağılımı

3.2. Genel Çevresel Etki Değerlendirmesi Verileri

Çevresel Etki Değerlendirmesi süreci, gerçekleştirilmesi planlanan projelerin çevreye olabilecek olumlu ve olumsuz etkilerin belirlenmesinde, olumsuz olabilecek etkilerin önlenmesi ya da çevreye zarar vermeyecek ölçüde en aza indirilmesi için alınacak önlemlerin seçilen yer ile teknolojik alternatiflerin belirlenerek değerlendirilmesinde ve projelerin uygulanmasının izlenmesi ve kontrolünde sürdürülecek çalışmaları kapsamaktadır.

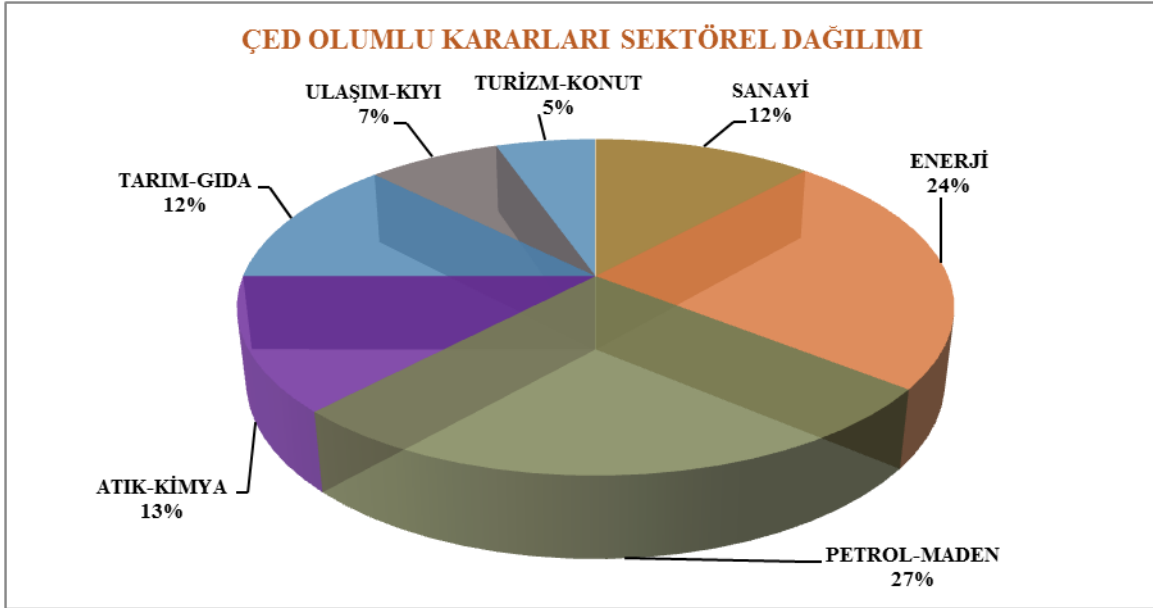
Çevresel Etki Değerlendirmesi kavramı, 1983 yılında yürürlüğe giren Çevre Kanunu'nun 10. maddesi ile ülkemiz mevzuatına girmiş bulunmaktadır. Bununla birlikte 7 Şubat 1993 tarih ve 21489 sayılı Resmi Gazete'de ilk "Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliği"nin yayınlanmasıyla 1993'den bu yana uygulanmaktadır.

Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliği kapsamında 1993-2016 yılları arasında verilen ÇED Kararlarının dağılımı Grafik 4'te verilmektedir. Grafik 5'te de görüleceği üzere bu zaman zarfında Bakanlık tarafından toplamda 59.732 ÇED Yönetmeliği kapsamında karar alınmış, bu kararların çerçevesinde 54.357'si "ÇED Gerekli Değildir Kararı", 4.457'si "ÇED Olumlu Kararı"dır.

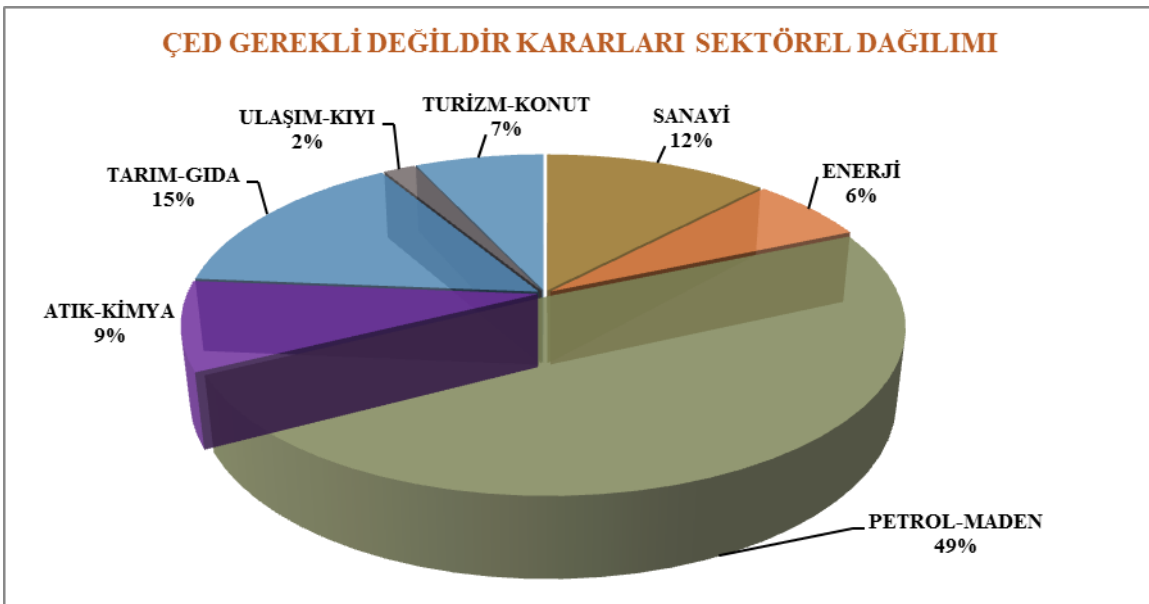
Grafik 5 –Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliği kapsamında 1993-2016 yılları arasında verilen ÇED Kararlarının dağılımı

1993-2016 yılları arasında Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliği kapsamında verilen ÇED Olumlu Kararları ve "ÇED Gerekli Değildir Kararlarının sektörel dağılımları Grafik 6 ve Grafik 7'de verilmektedir.

Grafik 6 - 1993-2016 yılları arasında ÇED Olumlu Kararı verilen projelerin sektörel dağılımı

1993-2016 yılları arasında Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliği kapsamında verilen ÇED Kararlarının iller bazında ve sektörel bazda çok daha ayrıntılı dağılımları Ek 2, Ek 3, Ek 4 ve Ek 5'te verilmektedir.

Grafik 7 - 1993-2016 yılları arasında ÇED Gerekli Değildir Kararı verilen projelerin sektörel dağılımı

4. İZİN VE LİSANS ÇALIŞMALARI

2872 sayılı Çevre Kanunu'nda olumsuz çevresel etkileri bulunan işletmelerin faaliyette bulunabilmeleri için izin; atıkların geri kazanımı, geri dönüşümü ve bertarafına ilişkin iş ve işlemlerle iştigal eden tüm işletmelerin ise lisans almaları gerektiği belirtilmiştir.

Ülkemizde daha önce çevreye kirlenici etkisi bulunan faaliyet ve tesislerin ilgili yönetmelikler kapsamında almak zorunda oldukları deşarj izni, emisyon izni, gürültü izni, derin deniz deşarjı izni ile atık yönetimi konularındaki lisanslar yerine 01 Nisan 2010 tarihinden itibaren bütüncül yaklaşım stratejisi çerçevesinde tek bir çevre izni uygulaması hayata geçirilmiştir.

Bu doğrultuda; Çevre Kanununa dayanılarak hazırlanarak, 29 Nisan 2009 tarih ve 27214 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan ve 01 Nisan 2010 tarihinde yürürlüğe giren Çevre Kanununca Alınması Gereken İzin ve Lisanslar Hakkında Yönetmelik yürürlükten kaldırılarak, 10.09.2014 tarihli ve 29115 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Çevre İzin ve Lisans Yönetmeliği (ÇİLY) 01 Kasım 2014 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Yönetmeliğin Ek-1 ve EK-2 listelerinde yer alan işletmelerin; faaliyette bulunabilmeleri için çevre izni veya çevre izni ve lisansı almaları zorunludur.

4.1. Çevre İzin ve Lisanslama Faaliyetleri

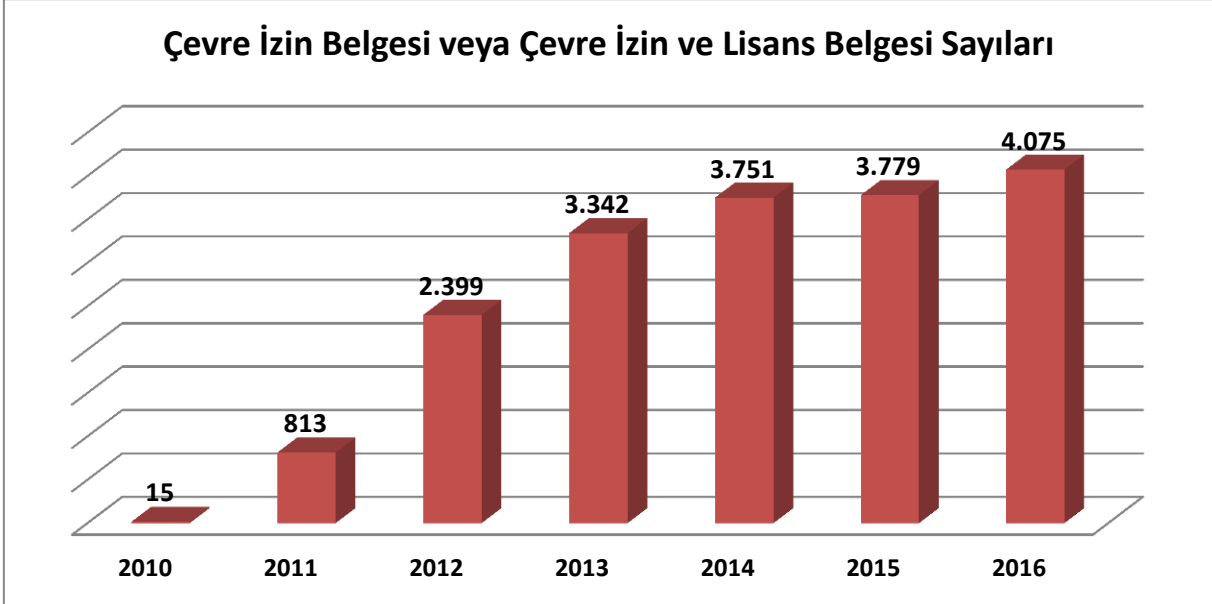
Çevre İzin/Çevre İzin ve Lisans belgesinin düzenlenmeye başlandığı 2010 yılından bu yana Bakanlık merkez ve ÇŞİM teşkilatı tarafından toplam 17.995 faaliyet veya tesise GFB, 14.099 faaliyet veya tesise Çevre İzni veya Çevre İzni ve Lisansı Belgesi verilmiş olup, buna ilişkin GFB ve Çevre İzni/Çevre İzni ve Lisansı verileri Çizelge 10'da verilmektedir.

Çizelge 10 - Yıllar itibariyle Çevre İzin ve Lisans Yönetmeliği kapsamında verilen belgelerin sayıları

	GEÇİCİ FAALİYET BELGESİ			ÇEVRE İZİN VEYA ÇEVRE İZİN VE LİSANS BELGESİ		
	EK-1	EK-2	TOPLAM	EK-1	EK-2	TOPLAM
2010*	68	250	318	1	14	15
2011	441	1.837	2.278	115	698	813
2012	602	3.153	3.755	393	2.006	2.399
2013	737	3.293	4.030	549	2.793	3.342
2014	497	3.502	3.999	466	3.285	3.751
2015	396	3.219	3.615	499	3.280	3.779
2016	406	2.705	3.111	541	3.534	4.075
TOPLAM	3.147	17.959	21.106	2.564	15.610	18.174

* 01/04/2010-31/12/2010 tarihleri arası verilerdir.

Çizelge 10 incelendiğinde 2016 yılı içerisinde 3.111 Geçici Faaliyet Belgesi, 4.075 Çevre İzin veya Çevre İzin ve Lisans Belgesi düzenlenmiştir.

Grafik 8- Çevre İzin ve Lisans Yönetmeliği kapsamında düzenlenen Çevre İzin Belgesi veya Çevre İzin ve Lisans Belgesi sayılarının yıllara göre dağılımı

4.2. İthalat ve İhracat İzinleri

İthalat ve İhracat İzinleri Şubesi tarafından, Çevrenin Korunması Yönünden Kontrol Altında Tutulan Metal Hurdaların İthalat Denetimi Tebliği kapsamında Metal Hurda İthalatçı Belgesi, Çevrenin Korunması Yönünden Kontrol Altında Tutulan Katı Yakıtların İthalat Denetimi Tebliği kapsamında Katı Yakıt İthalatçısı Kayıt Belgesi düzenlenmektedir.

Çimento ve kireç fabrikalarına petrokok kullanma izin belgesi ve petrokok tahsisatı yapılarak, petrokok kullanımının Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın izniyle yapılması sağlanmaktadır. Aynı zamanda yüksek kükürlü petrol koku, yüksek kükürlü taşkömürü ve termik santraller için yüksek uçuculu kömür tahsisatı ile yerli petrol koku için uygunluk belgesi düzenlenmektedir.

Bunun yanı sıra, Atık Yönetimi Yönetmeliği ve Basel Sözleşmesi kapsamında tehlikeli ve tehlikesiz atık ihracatı işlemleri ile Ömrünü Tamamlamış Lastiklerin Kontrolü Yönetmeliği çerçevesinde ömrünü tamamlamış lastik transit geçişine yönelik işlemler yürütülmektedir.

Ayrıca, Atık Pil ve Akümülatörlerin Kontrolü Yönetmeliği kapsamında yer alan pil ve akümülatör ürünlerine yönelik ithalat ön izin başvuruları değerlendirilerek, yönetmeliğe uygun pil ve akümülatör ithalatının yapılması sağlanmaktadır.

Çizelge 11 - İthalat ve ihracat izinleri

Tebliğ-Yönetmelik-Sözleşme Adı	Düzenlenen Belge Adı	2016 yılı Belge Sayısı
Çevrenin Korunması Yönünden Kontrol Altında Tutulan Metal Hurdaların İthalat Denetimi Tebliği (Ürün Güvenliği ve Denetimi 2016/23)	Metal Hurda İthalatçı Belgesi	45
Basel Sözleşmesi ve Ömrünü Tamamlamış Lastiklerin Kontrolü Yönetmeliği	Transit Geçiş İzni	2
Atık Pil ve Akümülatörlerin Kontrolü Yönetmeliği kapsamında yayımlanan Pil ve Akümülatörlerin İthalat Denetimleri Tebliği - 2016/15	İthalat ön izin onayı	1.239
Çevrenin Korunması Yönünden Kontrol Altında Tutulan Katı Yakıtların İthalat Denetimi Tebliği (Ürün Güvenliği ve Denetimi 2016/7)	Yakıt İthalatçısı Kayıt Belgesi	117
Çevrenin Korunması Yönünden Kontrol Altında Tutulan Katı Yakıtların İthalat Denetimi Tebliği (Ürün Güvenliği ve Denetimi 2016/7)	Petrokok kullanma izin belgesi	9
Atık Yönetimi Yönetmeliği ve Basel Sözleşmesi	Tehlikeli -Tehlikesiz Atık İhracat izni	242

5. DENETİM ÇALIŞMALARI

Anayasa'nın 56 ncı maddesi "Herkesin, sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahip" olduğunu, "çevreyi geliştirmenin, çevre sağlığını korumanın ve çevre kirlenmesini önlemenin Devletin ve vatandaşların ödevi" olduğunu ifade etmektedir. Bu çerçevede devlet görevini yerine getirirken, çevreyi korumaya ve kirliliği önlemeye yönelik olarak "düzenleme yapma" ve "denetim yapma" yetkisini kullanmaktadır.

Çevre denetimi, genel hatlarıyla, Çevre Kanunu hükümlerinin ve ilgili yönetmeliklerin uygulanıp uygulanmadığının tespiti için bir işletmenin faaliyetlerinin gözden geçirilerek ilgili yasal ve teknik gerekliliklere uygunluğun incelenmesine, faaliyet ve izin arasındaki uyumun incelenmesine yani izin koşullarına uyulup uyulmadığının değerlendirilmesine ve işletmenin çevre mevzuatına uymasının teşvik edilmesine yönelik bir süreçtir.

Bu rapor kapsamında denetim faaliyetleri değerlendirilirken, Bakanlık merkez ve/veya ÇŞİM tarafından gerçekleştirilen denetimler planlı (rutin) ve plansız (rutin olmayan) denetimler olarak ikiye ayrılmıştır.

Planlı denetimler, bir ya da çok yıllık bir program çerçevesinde haberli veya habersiz olarak gerçekleştirilen denetimlerdir. Plansız denetimler ise;

- izin yenileme prosedürünün bir parçası olarak,
- yeni izin alma prosedürünün bir parçası olarak,
- kaza ve olaylar sonrasında (yangın ve aniden ortaya çıkan kirlilikler gibi),
- mevzuata uygunsuzluğun fark edildiği durumlarda,
- Bakanlık merkez ya da Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü (ÇŞİM) tarafından gerek görülen durumlarda,
- ihbar veya şikâyet sonrasında

ani olarak gerçekleşen ve herhangi bir programa bağlı kalınmaksızın Bakanlık merkez ve/veya Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü tarafından yapılan denetimlerdir.

5.1. Çevresel Etki Değerlendirmesi, İzin ve Denetim Genel Müdürlüğü'nün Denetim Faaliyetleri

Bakanlığın mevcut yapısı itibarıyla Çevre Denetim Yönetmeliği, Çevresel Etki Değerlendirmesi, İzin ve Denetim Genel Müdürlüğü ÇED İzleme ve Çevre Denetimi Dairesi Başkanlığı tarafından uygulanmaktadır. Ayrıca ÇED Yönetmeliği (ÇEDY) kapsamında gerçekleştirilen izleme ve kontrol çalışmaları da aynı Genel Müdürlük tarafından gerçekleştirilmektedir. Çevresel Etki Değerlendirmesi, İzin ve Denetim Genel Müdürlüğü'nün görevleri aşağıda verilmektedir:

- Çevresel etki değerlendirme ve stratejik çevresel değerlendirme çalışmalarını yapmak ve bu konuda gerekli kararları almak, izlemek ve denetlemek.
- Çevre kirliliğini önleme ve çevre kalitesini iyileştirmeye yönelik her türlü faaliyet ve tesisi izlemek, gerekli tedbirleri almak ve aldırarak,

denetlemek, çevre izni ve lisansı vermek.

c) Çevre kirliliğine neden olan faaliyet ve tesislerin emisyon, deşarj ve atıklar ile arıtma ve bertaraf sistemlerini izlemek ve denetlemek,

ç) Serbest bölgeler dâhil olmak üzere, ülke genelinde çevreye olumsuz etkileri olan atık ve kimyasallar ile hava kirliliği, gürültü, titreşim ve iyonlaştırıcı olmayan radyasyon ile ilgili faaliyetleri izlemek, yeraltı ve yerüstü sularına, denizlere ve toprağa olumsuz etkileri olan her türlü faaliyeti belirlemek, denetlemek, tehlikeli hallerde veya gerekli durumlarda faaliyetleri durdurmak.

d) Temiz hava merkezlerinin kurulması ve yönetilmesiyle ilgili iş ve işlemleri yürütmek.

e) Motorlu kara taşıtları egzoz emisyonlarının belirlenen standartlara uygunluğunu belgelemek, izlemek ve denetlemek.

f) Alıcı ortamları izlemek, buna ilişkin altyapıyı oluşturmak, çevre kirliliği ile ilgili olarak ölçüm ve analiz ölçütlerini belirlemek, uygulamak ve uygulanmasını sağlamak; çevreyle ilgili her türlü ölçüm, izleme, analiz ve kontroller yapacak laboratuvarlar kurmak, kurdurmak, bunların akreditasyon işlemlerini yapmak, yaptırmak; alıcı ortamlar konusunda ölçüm yapacak kuruluşları belirlemek.

g) Her türlü atık bertaraf tesisine lisans vermek, bunları izlemek ve denetlemek

ğ) Bakanlığın görev alanına giren ürünlerin ilgili mevzuat ve teknik düzenlemelere uygunluğunu ve güvenilirliğini tespit etmek amacıyla denetim yapmak, yaptırmak, yetkili kuruluşlar arasında koordinasyonu sağlamak.

h) Çevre envanterini ve çevre durum raporlarını hazırlamak ve Avrupa Çevre Ajansı ile ilişkileri yürütmek.

ı) Görev alanına giren faaliyetleri izlemek ve denetlemek, uluslararası çalışmaları izlemek ve ulusal düzeyde uygulanmasını sağlamak.

i) Bakan tarafından verilen benzeri görevleri yapmak.

Ayrıca, Bakanlık merkez teşkilatına ek olarak 81 Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü de Çevre Kanunu kapsamında çevre denetim, ÇED izleme ve kontrol çalışmalarını yürütmektedir.

04 Temmuz 2011 tarihinde Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın kurulmasından sonra Bakanlık bünyesinde bulunan ÇEDİDGM'nün organizasyon şeması Şekil 1'de verilmektedir.

5.1.1. ÇED İzleme ve Denetim Faaliyetleri

2016 yılında ÇED, İzin ve Denetim Genel Müdürlüğü bünyesinde bulunan ÇED İzleme ve Çevre Denetimi Dairesi Başkanlığı tarafından Çevre Denetimi Yönetmeliği (ÇDY) kapsamında 19 kişilik teknik personeliyle çevre denetimleri gerçekleştirilmiştir.

21 Kasım 2008 tarihli ve 27061 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanarak 01 Ocak 2009 tarihinden yürürlüğe giren Çevre Denetimi Yönetmeliği'nin 22 nci maddesi uyarınca ÇED İzleme ve

Çevre Denetimi Başkanlığı'nın 2016 Yılı Birleşik Denetim Programı 06.01.2016 tarih 188 sayılı Bakanlık Olur'u ile onaylanmıştır. 2016 yılında 42 tesiste birleşik çevre denetimi yapılmıştır.

ÇED İzleme ve Çevre Denetimi Dairesi Başkanlığı'nın 2016 yılında gerçekleştirdiği denetimler ve türleri Çizelge 13'de verilmiştir. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı merkez teşkilatı tarafından 2016 yılında toplam 311 ani, şikayet denetimi ve ÇED İzleme ve Kontrol Çalışması yapılmıştır. Bu denetimler sonucunda çevre kirliliğine sebep olan kurum ve kuruluşlara 1.067.277 TL idari para cezası uygulanmıştır.

- 129 tesiste ÇED İzleme ve Kontrol çalışması yapılmıştır.
- Bakanlık Merkez Teşkilatı olarak turizm ve otelcilik sektörüne yönelik çevre mevzuatı kapsamında Ankara, Eskişehir, Aydın illerinde 47 ani denetim gerçekleştirilmiştir.

Çizelge 12 - 2016 yılında ÇED İzin ve Denetim Genel Müdürlüğü tarafından gerçekleştirilen denetimler

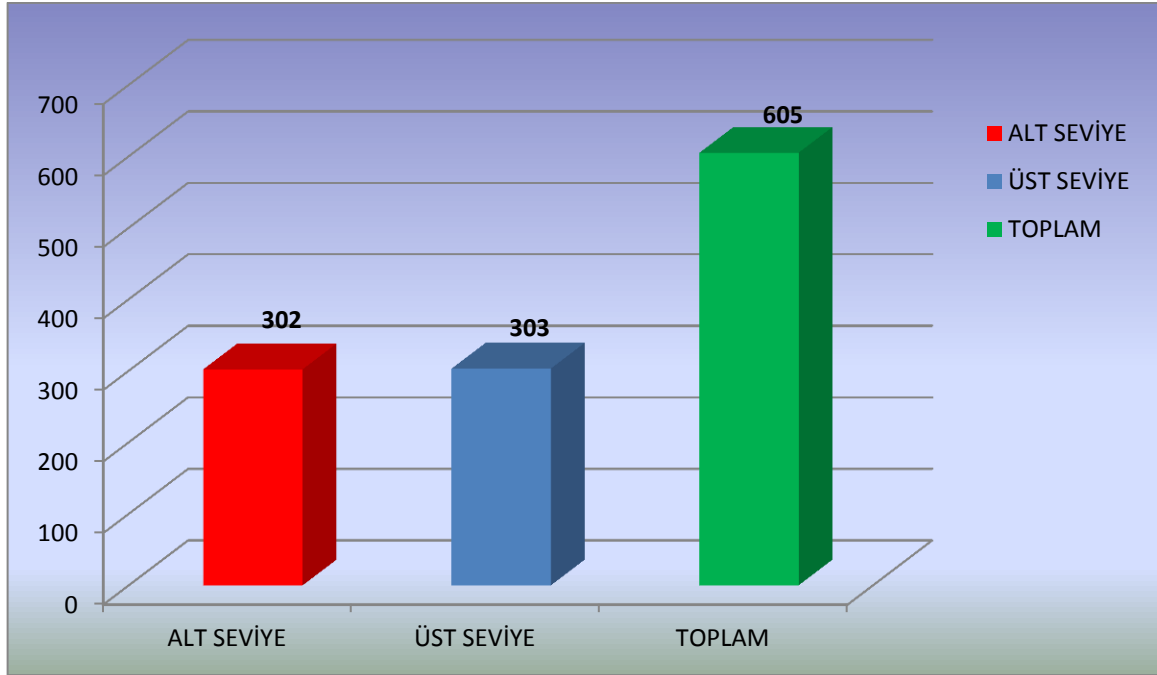
ANİ	PLANLI - BİRLEŞİK	TOPLAM
311	42	353

5.1.2. Büyük Endüstriyel Kaza Riski Taşıyan Tesislerin Denetimi Faaliyetleri

Büyük Endüstriyel Kaza Risklerinin Kontrolü ve Denetimine ilişkin olarak, 30/12/2013 tarihli ve 28867 mükerrer sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan "Büyük Endüstriyel Kazaların Önlenmesi ve Etkilerinin Azaltılması Hakkında Yönetmelik", 1 Ocak 2016'da yürürlüğe girmiştir.

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ile müştereken hazırlanan,

- ✓ "Büyük Endüstriyel Kazalarla İlgili Hazırlanacak Güvenlik Raporu Tebliği" 24.01.2015 tarihli ve 29246 sayılı Resmi Gazetede,
- ✓ "Büyük Kaza Önleme Politika Belgesi Tebliği" 04.08.2015 tarihli ve 29435 sayılı Resmi Gazetede
- ✓ "Büyük Endüstriyel Kazaların Önlenmesi ve Etkilerinin Azaltılması Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik" 2.08.2016 tarih ve 29789 sayılı Resmi Gazetede,
- ✓ "Büyük Endüstriyel Kaza Risklerinin Azaltılmasına Yönelik Dahili Acil Durum Planı tebliği" 31.03.2016 tarih ve 29670 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Grafik 9 - 2016 yılı itibariyle Bekra Bildirim Sistemine bildirimde bulunan kuruluşların dağılımı

- Harici Acil Durum Planı Tebliği Taslağı hazırlık çalışmaları, Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı ile birlikte devam etmektedir.
- 2012/18/EU sayılı “Seveso III Direktifi”ne uyum amacıyla, yönetmelik revizyon çalışmaları Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ile birlikte müşterek yürütülmektedir.
- Yine ÇSGB ile ortak hazırlanmakta olan Büyük Endüstriyel Kaza Riski Taşıyan Tesislerin Denetimine İlişkin Tebliğ ve Kamunun Bilgilendirilmesi rehberi çalışmaları Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ile birlikte müşterek yürütülmektedir.

2016 yılı itibariyle BEKRA Bildirim Sistemi verileri Grafik 9’da verilmektedir. BEKRA Bildirim Sistemi verilerine göre 302’i üst seviye, 303’ü alt seviye olmak üzere toplam 605 Bekra Kuruluşu sisteme kayıtlı durumdadır.

5.1.3. Piyasa Gözetimi ve Denetimi Faaliyetleri

Avrupa Birliği'nin piyasa gözetimi ve denetimi sistemine paralel bir sistemin Türkiye’de kurulması için hukuki altyapıyı oluşturan; 4703 sayılı “Ürünlerle İlişkin Teknik Mevzuatın Hazırlanması ve Uygulanmasına Dair Kanun” ile bu Kanun’a istinaden hazırlanan “Ürünlerin Piyasa Gözetimi ve Denetimine Dair Yönetmelik” 11 Ocak 2002 tarihinden itibaren yürürlükte bulunmaktadır. 4703 sayılı Kanun; üreticilerin piyasaya sadece güvenli ürün sürmesini zorunlu kılarken kamu kurumlarına da ürüne özel mevzuatı düzenleme ve uygulama yetkisi vermiştir.

Yönetmelik uyarınca, piyasa gözetimi ve denetiminden sorumlu kamu kuruluşları ve sorumlu buldukları ürün grupları belirlenmiştir. Yönetmelikle ayrıca; sistemin etkin işleyişinin sağlanabilmesi ve piyasa gözetimi ve denetimi yapacak kuruluşlar arasında yakın işbirliğinin

kurulmasını teminen Piyasa Gözetimi ve Denetimi Koordinasyon Kurulu'nun (PGDKK) oluşturulmasını da hükme bağlamıştır.

Söz konusu Yönetmelik ile düzenlenen ve koordinasyonu sağlamak, tavsiye niteliğinde kararlar almak üzere 2002 yılında kurulan "Piyasa Gözetimi ve Denetimi Koordinasyon Kurulu" Ekonomi Bakanlığı koordinatörlüğünde çalışmalarına devam etmektedir. Kurulun bir üyesi olan Çevre ve Şehircilik Bakanlığı bugüne kadar yapılan kurul toplantılarına katkı ve katılım sağlamıştır.

2011/12 sayılı Başbakanlık Genelgesi uyarınca PGDKK tarafından hazırlanan yıllık eylem planlarını değerlendirmek, etkin bir ithalat ve iç piyasa denetimi için temel hedef ve stratejilerle alınacak tedbirleri belirlemek ve bu amaçla üst düzeyde kararlar almak, ilgili kurumlar arasında işbirliğini ve eşgüdümü sağlamak üzere "Piyasa Gözetimi Denetimi ve Ürün Güvenliği Değerlendirme Kurulu (PGDÜGDK)" kurulmuştur. Çevre ve Şehircilik Bakanı'nın da üyesi olduğu Kurul 2012 yılında ilk toplantısını yapmış, süregelen toplantılarda bir dizi karar almış ve halen alınmaktadır. Bu kararların uygulanması için gerekli çalışmalar etkin bir şekilde yürütülmektedir.

Piyasa gözetimi ve denetimi (PGD), AB üyelik müzakerelerinde "Malların Serbest Dolaşımı" faslının açılış kriterlerinden biri olarak hazırlanmıştır. PGD kuruluşlarının yanı sıra üretici ve tüketici örgütlerinin de görüşleri alınarak hazırlanan ve Piyasa Gözetimi ve Denetimi Koordinasyon Kurulu (PGDKK) tarafından kabul edilen "2015-2017 yılı Ulusal Piyasa Gözetimi ve Denetimi Stratejisi" ile Çevre Kanunu kapsamında Çevre ve Şehircilik Bakanlığı adına ÇED, İzin ve Denetim Genel Müdürlüğü'nün sorumlu olduğu ürünler katı yakıtlardır.

Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın ve yetki devri yapılan kurum/kuruluşların sorumluluğunda bulunan katı yakıt denetimleri 2872 sayılı Çevre Kanunu ve bu Kanuna dayanılarak yayımlanan ikincil mevzuat kapsamında gerçekleştirilmektedir. Yürütülen piyasa gözetimi ve denetimi çalışmalarına dair tüm verileri üçer aylık dönemlerle değerlendirilmekte ve yıllık olarak yayınlanan Ulusal PGD Raporuna kaynak teşkil etmektedir. Ekonomi Bakanlığı koordinasyonunda hazırlanan Ulusal PGD Raporlarına www.ekonomi.gov.tr internet adresinden ulaşılabilir.

Çevre ve Şehircilik İl Müdürlükleri ve yetki devri yapılan kurum/kuruluşlar tarafından gerçekleştirilen katı yakıtlara ait piyasa gözetimi ve denetimi faaliyetlerine ilişkin veriler Çizelge 13'de sunulmaktadır. Ayrıca 2016 yılında gerçekleştirilen Piyasa Gözetimi ve Denetimi faaliyetlerine ilişkin ayrıntılı veriler de Ek-12'de verilmektedir.

Çizelge 13 – Piyasa gözetimi ve denetimlerinin yıllara göre dağılımı

	2013	2014	2015	2016
PGD Sayısı (Adet)	24.141	20.573	17.023	16.375
Uygulanan Ceza Miktarı (TL)	1.003.346	519.681	199.952	465.302

5.2. Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüklerinin Denetim Faaliyetleri

21 Kasım 2008 tarihli ve 27061 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanarak 01 Ocak 2009 tarihinden yürürlüğe giren Çevre Denetimi Yönetmeliği’nin 22 nci maddesi uyarınca Çevre ve Şehircilik İl Müdürlükleri için 2016 Yılı Birleşik Denetim Programı 06.01.2016 tarih 188 sayılı Bakanlık Olur’u ile onaylanmış ve bu kapsamda denetim programına 1.464 tesis alınmıştır.

2016 yılında 81 ÇŞİM tarafından yürütülen planlı ve plansız (ani ve şikayet denetimleri) çevre denetimlerine ilişkin veriler sırasıyla Çizelge 14’de yer almaktadır. Çizelge 14’de görüleceği üzere 2016 yılı içerisinde ÇŞİM toplam 52.256 adet çevre denetimi gerçekleştirmişlerdir

Çizelge 14 - 2016 yılında Çevre ve Şehircilik İl Müdürlükleri tarafından gerçekleştirilen çevre denetimleri

PLANLI DENETİM	ANI DENETİM	ŞİKAYET DENETİMİ	TOPLAM DENETİM SAYISI
6.644	37.036	8.576	52.256

2016 yılı için Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüklerine göre denetim sayıları ve denetim türlerine göre dağılımı Ek-8’te verilmektedir.

2010-2016 tarihleri arasında Bakanlık merkez ve Çevre ve Şehircilik İl Müdürlükleri tarafından gerçekleştirilen denetim sayıları Çizelge 15’de verilmektedir.

Çizelge 15 - Çevre denetimi sayılarının yıllara göre dağılımı

	Bakanlık Merkez	İl Müdürlükleri	TOPLAM
2011	729	50.313	51.042
2012	543	38.058	38.601
2013	271	37.196	37.467
2014	295	43.674	43.969
2015	323	48.358	48.681
2016	353	52.256	52.609

6. ÇEVRE KANUNU UYARINCA YAPTIRIM UYGULAMALARI

6.1. Çevre Kanunu Uyarınca İdari Para Cezası Uygulamaları

Yaptırım süreci, bir yasa veya yönetmeliğe uygunsuzluğun var olduğunun ortaya konduğu durumlarda ceza ve önlem gibi yasal araçlar kullanılarak mevzuata uygunluğun sağlanmasıdır.

2872 sayılı Çevre Kanunu'nun amacı bütün canlıların ortak varlığı olan çevrenin sürdürülebilir çevre ve sürdürülebilir kalkınma ilkeleri doğrultusunda korunmasını sağlamaktır. Kanunda bu amaç ortaya konulduktan sonra, bu amacın gerçekleştirilmesi için tüm gerçek ve tüzel kişilerin uyması gereken kurallar, yerine getirmesi gereken yükümlülükler düzenlenmiş, yükümlülüklerin yerine getirilip getirilmediğinin izlenmesi, denetlenmesi, Kanun ve ilgili yönetmeliklerde öngörülen yükümlülüklerin yerine getirilmemesi halinde uygulanacak idari yaptırım (idari para cezası, faaliyetin durdurulması) kararları, yaptırımın uygulanmasında yetkili merciler, kararlara itiraz, adli nitelikteki cezalar kirletenin sorumluluğuna ilişkin hükümler öngörülmüştür.

2872 sayılı Çevre Kanunu'nda (26 ncı madde) idari yaptırımların yanı sıra bir kısım adli nitelikteki cezalar da düzenlenmiştir.

Ayrıca, idari yaptırım kararlarının tesis edilmesi, uygulanması sırasında 2872 sayılı Çevre Kanunu'nun yanı sıra 5326 sayılı Kabahatler Kanununun da önemle göz önünde bulundurulması gereklidir. 5237 sayılı Türk Ceza Kanununda Çevreye Karşı Suçlar bölüm başlığı altında çevrenin kasten kirletilmesi, çevrenin taksirle kirletilmesi, gürültüye neden olma suçları düzenlenmiştir.

Çevre Kanununa dayalı olarak çıkarılan Yönetmelik, Tebliğ gibi ikincil düzenlemeler ile de, Çevre Kanununda esasları belirlenen, çerçevesi çizilen konuların ayrıntılarına, teknik yönlerine, uygulama usullerine yer verilmiştir.

Bakanlık merkez ve il müdürlükleri tarafından yapılan çevre denetimleri sırasında çevre mevzuatı kapsamında 2872 sayılı Kanun ve ilgili mevzuata uygunsuzluk tespit edilmesi halinde;

- Herhalde tespit edilen aykırı fiil için Kanunun 20 nci maddesinde öngörülen ve aykırı fiile karşılık gelen idari para cezasının tatbik edilmesi,
- Süre verilmesi takdir edilir ise bir yılı geçmemek kaydı ile ve bir defaya mahsus olarak süre verilmesi, verilen süre sonunda aykırılığın giderilmemesi halinde faaliyetin, tespit olunan aykırılığın mahiyetine, yürütülen faaliyetin niteliğine göre, kısmen, tamamen, süreli ya da süresiz durdurulması,
- Süre verilmediği takdirde derhal, kısmen veya tamamen, süreli ya da süresiz olarak faaliyetin durdurulması,

gerekmektedir.

2016 yılı içerisinde tespit edilen uygunsuzluklar sonucunda Çevre Kanunu'na muhalefet nedeni ile uygulanan idari para cezaları 28 Aralık 2014 tarih ve 29219 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan "2872 Sayılı Çevre Kanunu Uyarınca Verilecek İdari Para Cezalarına İlişkin Tebliğ (2016/1)" kapsamında gerçekleştirilmiştir. 2016 yılında uygulanan idari para cezalarına yönelik Tebliğ, Ek-1'de bulunmaktadır.

ÇED, İzin ve Denetim Genel Müdürlüğü (ÇEDİDGM) bünyesinde bulunan ÇED İzleme ve Çevre Denetimi Dairesi Başkanlığı tarafından gerçekleştirilen 353 denetim sırasında tespit edilen 74 uygunsuzluk karşılığında 1.067.277 TL idari para cezası uygulanmıştır. Ayrıca 40 adet işletmeye de durdurma cezası verilmiştir. 2016 yılı içerisinde ÇEDİDGM tarafından gerçekleştirilen çevre denetimleri, uygulanan ceza miktarları ve idari yaptırım sayısı Çizelge 16'da verilmektedir.

Çizelge 16 - 2016 yılında ÇED, İzin ve Denetim Genel Müdürlüğü tarafından gerçekleştirilen çevre denetimleri, uygulanan ceza miktarları ve sayısı

	DENETİM SAYISI	İDARİ YAPTIRIM SAYISI	CEZA MİKTARI (TL)	DURDURMA
ÇEDİDGM	353	74	1.067.277	40

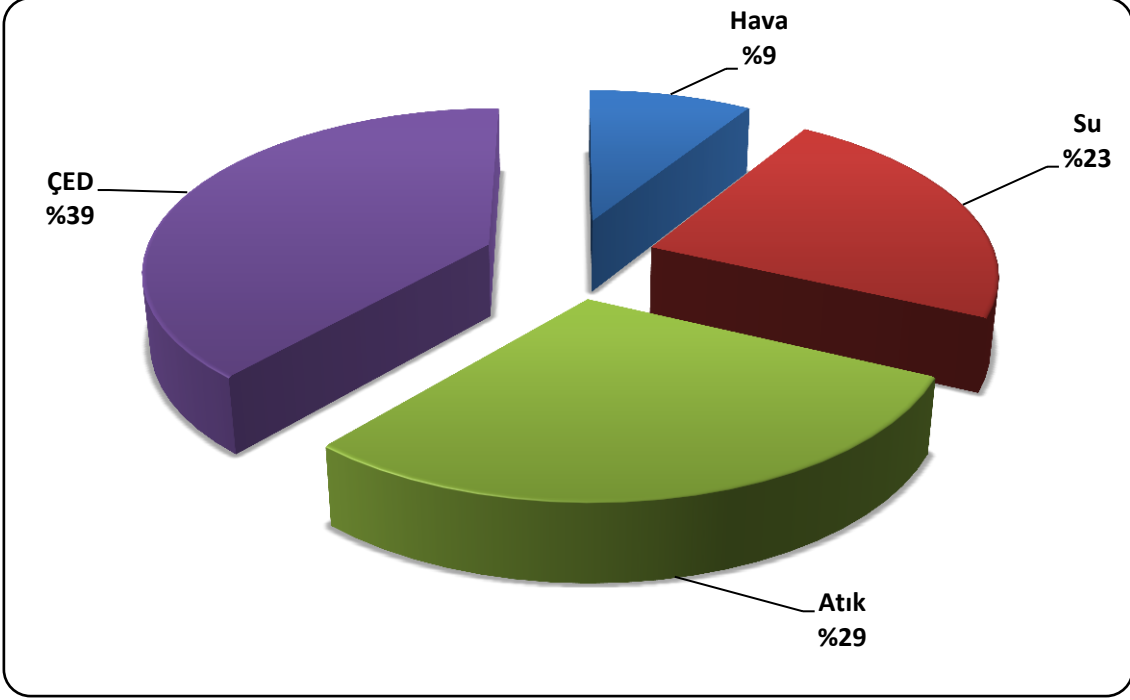
Çizelge 17'de 2016 yılında işletmelere ÇEDİDGM tarafından uygulanan ceza miktarları ve idari yaptırımların sayısı verilmektedir. 2016 yılı içerisinde ÇEDİDGM tarafından en fazla ÇED konusunda idari yaptırım (62) uygulanmış ve bunun karşılığında da işletmelere 412.343 TL para cezası kesilmiştir. ÇEDİDGM tarafından işletmelere atık konusunda 5 uygunsuzluk karşılığında 313.863 TL, su kirliliği konusunda 5 uygunsuzluk karşılığında 245.475 TL idari yaptırım uygulanmıştır.

Çizelge 17 - 2016 yılında ÇED, İzin ve Denetim Genel Müdürlüğü tarafından uygulanan ceza miktarları

	Ceza Miktarı (TL)	Uygulanan İdari Yaptırım Sayısı
Hava	95.596	2
Su	245.475	5
Toprak	0	0
Atık	313.863	5
ÇED	412.343	62
TOPLAM	1.067.277	74

Grafik 10'da ÇEDİDGM tarafından 2016 yılında işletmelere uygulanan ceza miktarlarının dağılımı görülmektedir. 2016 yılında işletmelere uygulanan ceza miktarlarının dağılımı incelendiğinde, idari cezalar %39'u ÇED Yönetmeliği, %29'u atık ve %23'ü de su konusunda gerçekleşmiştir.

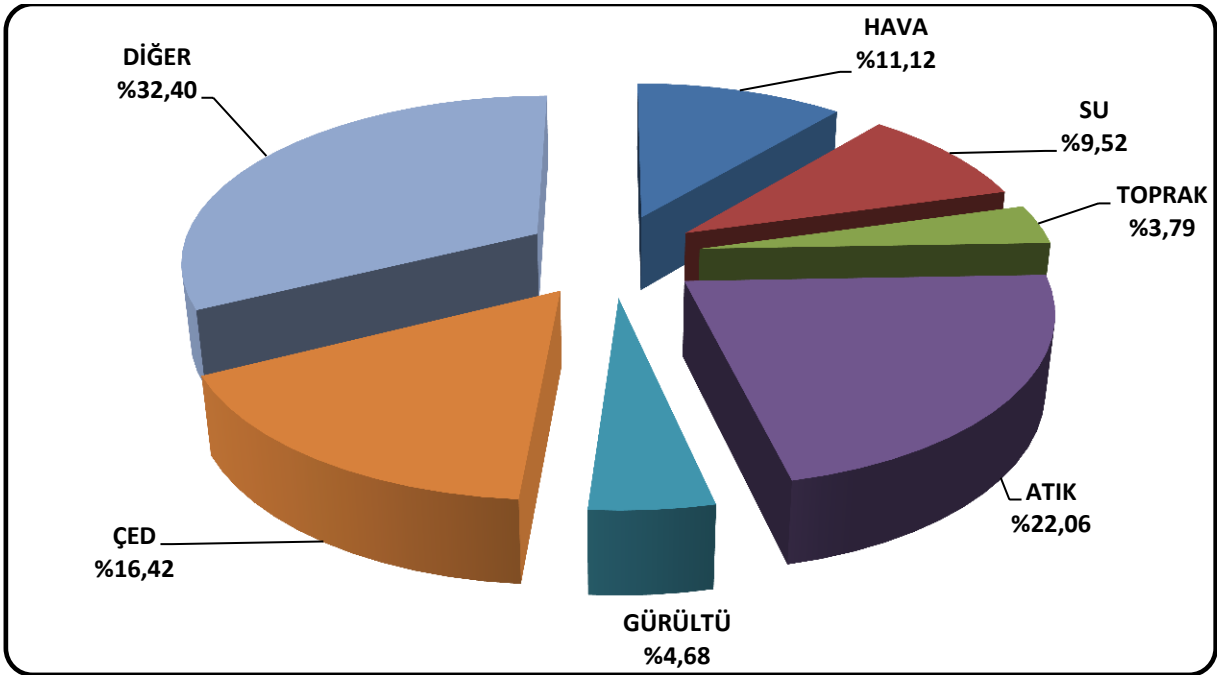
Grafik 10 - 2016 yılında ÇEDİDGM tarafından uygulanan ceza miktarlarının dağılımı

Çizelge 18 incelendiğinde 2016 yılında Çevre ve Şehircilik İl Müdürlükleri tarafından uygulanan 3.373 idari yaptırım sonucunda toplam 107.356.248 TL ceza kesildiği görülmektedir. 2016 yılında ÇŞİM'leri en fazla olarak atık konusunda (41.248.961 TL) ve ikinci olarak da ÇED Yönetmeliği kapsamında (20.893.915 TL) ceza uygulamışlardır.

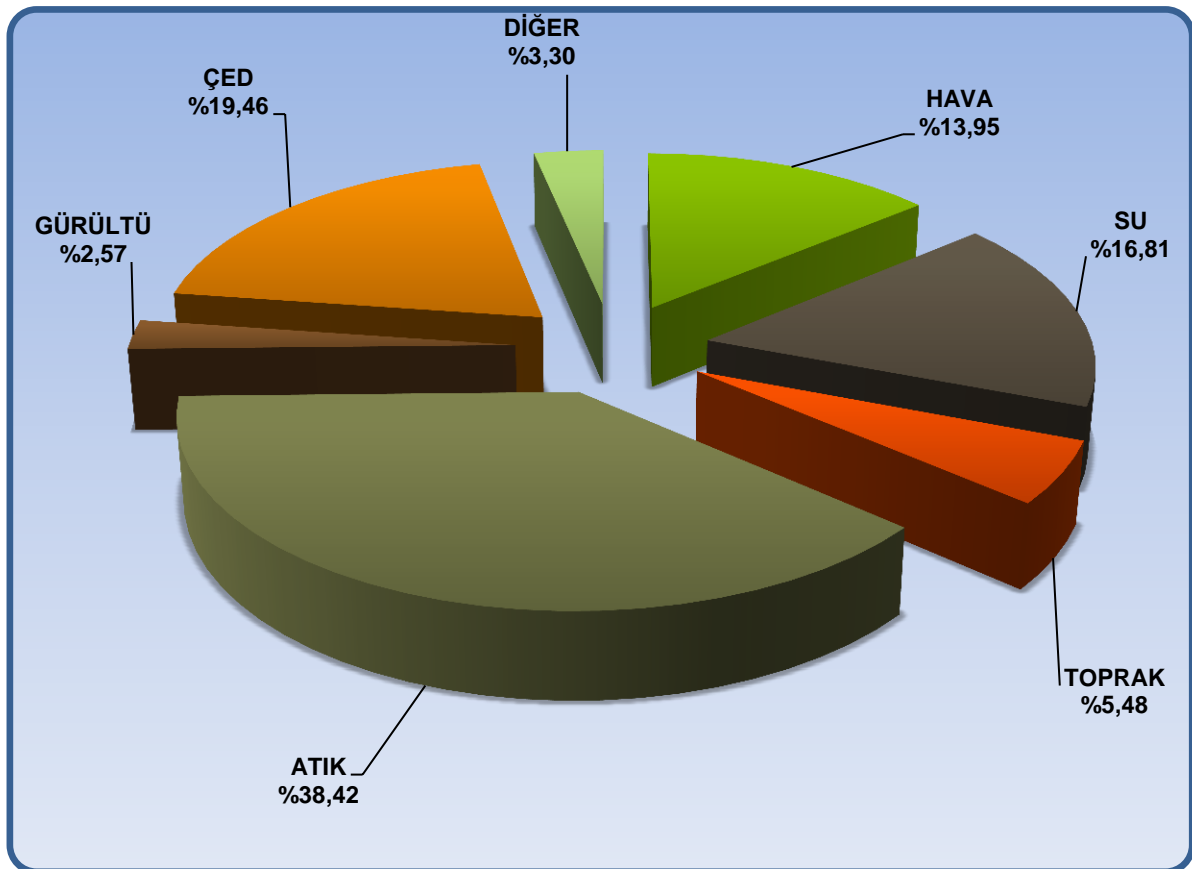
Çizelge 18 - 2016 yılında ÇŞİM tarafından uygulanan ceza miktarları ve sayısı

	Ceza Miktarı (TL)	Uygulanan İdari Yaptırım Sayısı
Hava	14.978.850	375
Su	18.050.430	321
Toprak	5.882.282	128
Atık	41.248.961	744
Gürültü	2.756.708	158
ÇED	20.893.915	554
Diğer	3.545.102	1.093
TOPLAM	107.356.248	3.373

Grafik 11 ve Grafik 12'de 2016 yılında ÇŞİM'leri tarafından işletmelere uygulanan idari yaptırım sayılarının ve idari yaptırım miktarlarının konulara göre dağılımı verilmektedir.

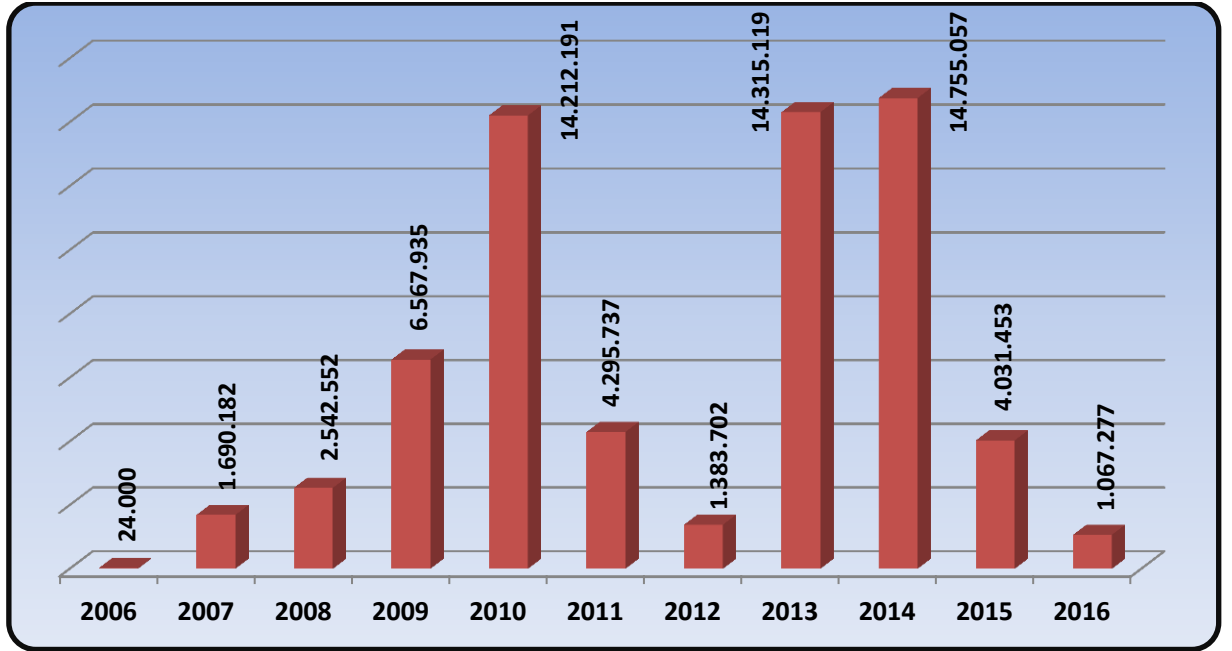
Grafik 11- 2016 yılında Çevre ve Şehircilik İl Müdürlükleri tarafından uygulanan idari yaptırım sayılarının konulara göre dağılımı

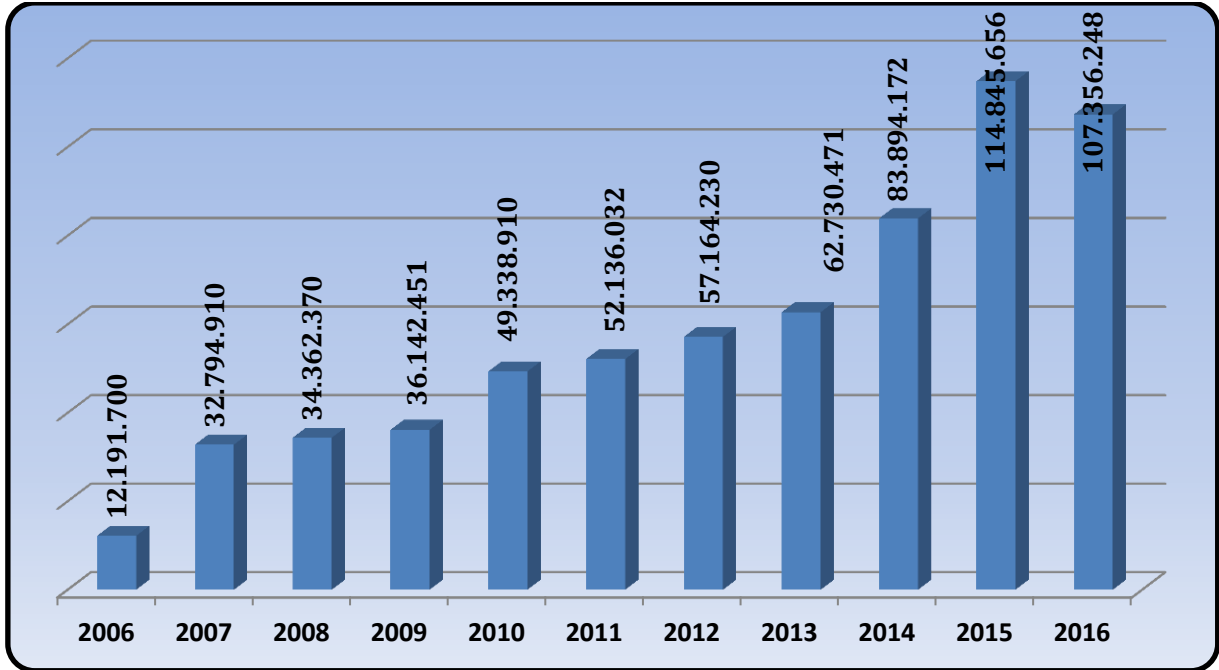
Grafik 12 - 2016 yılında Çevre ve Şehircilik İl Müdürlükleri tarafından uygulanan idari yaptırım miktarlarının konulara göre dağılımı

Çizelge 19 - Yıllara göre Bakanlık tarafından Çevre Kanunu uyarınca uygulanan toplam ceza miktarları (TL)

	Bakanlık Merkez	ÇŞİM	TOPLAM
2006	24.000	12.191.700	12.215.700
2007	1.690.182	32.794.910	34.485.092
2008	2.542.552	34.362.370	34.829.596
2009	6.567.935	36.142.451	42.710.386
2010	14.212.191	49.338.910	63.551.101
2011	4.295.737	52.136.032	56.431.769
2012	1.383.702	57.164.230	58.547.932
2013	14.315.119	62.730.471	77.045.590
2014	14.755.057	83.894.172	98.649.229
2015	4.031.453	114.845.656	118.877.109
2016	1.067.277	107.356.248	108.423.525

Grafik 13 - Yıllara göre Bakanlık merkez teşkilatı tarafından Çevre Kanunu uyarınca uygulanan toplam ceza miktarı

Grafik 14 - Yıllara göre Çevre ve Şehircilik İl Müdürlükleri tarafından Çevre Kanunu uyarınca uygulanan toplam ceza miktarı

6.2. Çevre Kanunu Uyarınca Durdurma Cezası Uygulamaları

Çevre Kanununun 15 inci maddesinde, 2872 sayılı Kanun ve bu Kanun uyarınca yayımlanan yönetmeliklere aykırılık halinde aykırılığa sebep olan faaliyetin, bir defaya mahsus olarak ve bir yılı aşmayacak şekilde süre verilmesi halinde, verilen süre sonunda aykırılığın giderilmemiş olması durumunda süre sonunda, süre verilmediği takdirde derhal, kısmen veya tamamen, süreli veya süresiz olarak durdurulacağı hüküm altına alınmıştır. Bu kapsamda durdurma kararı Bakanlık merkezde ÇED, İzin ve Denetim Genel Müdürü, illerde ise Çevre ve Şehircilik İl Müdürleri tarafından verilmektedir.

Ayrıca 2872 sayılı Kanunun 15 inci maddesinin son fıkrasında, faaliyetin durdurulmasına ilişkin olarak Çevresel Etki Değerlendirmesi süreci bakımından süre ve durdurma kararı verecek makam ile ilgili olarak özel bir hüküm getirerek uyarınca çevresel etki değerlendirilmesi incelemesi yapılmaksızın başlanan faaliyetlerin Bakanlık tarafından, proje tanıtım dosyası hazırlanmaksızın başlanan faaliyetlerin ise mahallin en büyük mülki amiri tarafından ve süre verilmeksizin durdurulacağını belirtmiştir.

Faaliyetlerin durdurulması:

Madde 15 - (Değişik: 26/4/2006 - 5491/12 md.) Bu Kanun ve bu Kanun uyarınca yayımlanan yönetmeliklere aykırı davranışlara söz konusu aykırı faaliyeti düzeltmek üzere Bakanlıkça ya da 12 nci maddenin birinci fıkrası uyarınca denetim yetkisinin devredildiği kurum ve merciler tarafından bir defaya mahsus olmak üzere esasları yönetmelikle belirlenen ve bir yılı

aşmamak üzere süre verilebilir.

Faaliyet; süre verilmemesi halinde derhal, süre verilmesi durumunda, bu süre sonunda aykırılık düzeltilmez ise Bakanlıkça ya da 12 nci maddenin birinci fıkrası uyarınca denetim yetkisinin devredildiği kurum ve merciler tarafından kısmen veya tamamen, süreli veya süresiz olarak durdurulur. Çevre ve insan sağlığı yönünden tehlike yaratan faaliyetler süre verilmeksizin durdurulur.

Çevresel Etki Değerlendirmesi incelemesi yapılmaksızın başlanan faaliyetler Bakanlıkça, proje tanıtım dosyası hazırlanmaksızın başlanan faaliyetler ise mahallin en büyük mülki amiri tarafından süre verilmeksizin durdurulur.

2016 yılı içerisinde 52 ÇŞİM tarafından 326 tesise, Bakanlık Merkez teşkilatı tarafından da 40 tesise ve toplamda da 366 tesise kapatma/durdurma kararı verilmiştir. Çevre Kanunu uyarınca uygulanan kapatma/durdurma kararlarına ilişkin ayrıntılı veriler Çizelge 20'de verilmektedir.

Çizelge 20 - 2016 yılında Çevre Kanunu uyarınca Bakanlık merkez ve ÇŞİM'leri tarafından verilen durdurma kararlarının sayısı

	İl	Kapatma/Durdurma
1	Adana	5
2	Afyonkarahisar	4
3	Amasya	3
4	Ankara	11
5	Antalya	12
6	Artvin	10
7	Aydın	2
8	Bilecik	7
9	Bolu	1
10	Burdur	3
11	Bursa	25
12	Çanakkale	5
13	Denizli	3
14	Edirne	1
15	Erzurum	2
16	Eskişehir	5
17	Giresun	1
18	Hatay	1
19	Isparta	11
20	Mersin	6
21	İstanbul	14
22	İzmir	31

Çizelge 20 - 2016 yılında Çevre Kanunu uyarınca Bakanlık merkez ve ÇŞİM'leri tarafından verilen durdurma kararlarının sayısı (devam)

	İl	Kapatma/Durdurma
23	Kars	1
24	Kastamonu	3
25	Kayseri	15
26	Kocaeli	13
27	Konya	6
28	Kütahya	1
29	Malatya	2
30	Manisa	14
31	Mardin	1
32	Muğla	8
33	Nevşehir	2
34	Niğde	1
35	Ordu	2
36	Rize	2
37	Sakarya	17
38	Samsun	5
39	Sinop	2
40	Sivas	3
41	Tekirdağ	34
42	Tokat	6
43	Tunceli	1
44	Şanlıurfa	1
45	Uşak	5
46	Zonguldak	2
47	Aksaray	1
48	Kırıkkale	1
49	Ardahan	5
50	Karabük	2
51	Osmaniye	6
52	Düzce	1
	İl Toplamı	326
	Bakanlık Merkez	40
	TOPLAM	366

7. ÇEVRE DENETİMİNDE YETKİ DEVRİ

Çevre Kanunu, Madde 12 ile denetim yetkisinin gerektiğinde Bakanlıkça;

- il özel idarelerine,
- çevre denetim birimlerini kuran belediye başkanlıklarına,
- Denizcilik Müsteşarlığına (mülga),
- Sahil Güvenlik Komutanlığına,
- 13/10/1983 tarihli ve 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanununa göre belirlenen denetleme görevlilerine devredileceği hükmünü getirmiştir.

Denetim yetkisini devralan kamu kurumunun idari yaptırım kararını verme yetkisini de devralması söz konusudur. Çevre Kanunu'nun 24 üncü maddesine göre; bu Kanunda öngörülen idarî yaptırım kararlarını verme yetkisi Çevre ve Şehircilik Bakanlığına ait olmakla beraber bu yetki, 12 nci maddenin birinci fıkrası uyarınca denetim yetkisinin devredildiği, yukarıda belirtilen kurum ve merciler tarafından da kullanılacaktır.

Çizelge 21'de, Çevre Kanunu uyarınca yetki devri yapılan kurumlar ve yetki devri yapılan konu başlıkları verilmektedir. Bakanlık en fazla olarak Isınmadan Kaynaklı Hava Kirliliğinin Kontrolü Yönetmeliği kapsamında belediyelere yetki devri yapmıştır.

Çizelge 21 - Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından denetim ve yaptırım uygulama konusunda yetki devri yapılan kurumlar ve konu başlıkları

İLGİLİ YÖNETMELİK	GENELGE NO	YETKİ DEVRİ YAPILAN KURUMLAR	SAYI
Bitkisel Atık Yağların Kontrolü Yönetmeliği	2872-12 mad.	Belediye Başkanlıkları	96
Hafriyat Toprağı, İnşaat ve Yıkıntı Atıkları	2008/6	İstanbul, Ankara, Kocaeli, Sakarya, Gaziantep, Bursa, Ordu Büyükşehir Belediye Başkanlıkları	7
Isınmadan Kaynaklı Hava Kirliliğinin Kontrolü Yönetmeliği	2006/19	Belediye Başkanlıkları	163
Çevresel Gürültünün Değerlendirilmesi ve Yönetimi Yönetmeliği	2006/16	Belediye Başkanlıkları Sahil Güvenlik Komutanlığı Trafik Denetim Ekipleri	119
Denizlerde Kurulacak Balık Çiftlikleri	2010/11	Sahil Güvenlik Komutanlığı	1
Gemilerden Kaynaklanan Deniz Kirliliği	2011/9	Sahil Güvenlik Komutanlığı Denizcilik Müsteşarlığı İstanbul, Kocaeli, Mersin, Antalya Büyükşehir Belediye Başkanlıkları	6

Gemilerden Kaynaklanan Kirliliğin Denetimi ve Yaptırım Uygulanması konusunda Bakanlıkça yetki devri yapılan kurumlar tarafından 2016 yılında uygulanan idari para cezalara ilişkin bilgi Çizelge 22’de yer almaktadır.

Çizelge 22 - Gemilerden kaynaklanan kirliliğin denetimi ve yaptırım uygulanması konusunda yetki devri yapılan kuruluşlar tarafından 2016 yılında uygulanan ceza miktarı

CEZAYI KESEN KURUM	2016 TOPLAM UYGULANAN CEZA SAYISI	2016 TOPLAM UYGULANAN CEZA MİKTARI (TL)
Sahil Güvenlik Komutanlığı	238	2.283.870,00
İstanbul Büyükşehir Belediyesi Başkanlığı	47	1.225.588,00
Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Başkanlığı	14	884.520,00
Antalya Büyükşehir Belediyesi Başkanlığı	5	267.593,00
Mersin Büyükşehir Belediyesi Başkanlığı	31	1.539.554,00
TOPLAM	335	6.201.125,00

Gemilerden Kaynaklanan Kirliliğin Denetimi ve Yaptırım Uygulanması konusunda Bakanlıkça yetki devri yapılan kurumlar tarafından 2006-2016 yılları arasında uygulanan idari para cezalara ilişkin bilgi Ek-14’de yer almaktadır.

8. ÇEVRESEL İZLEME ÇALIŞMALARI

8.1. Sürekli Emisyon Ölçüm Sistemleri

Kirletici vasfı yüksek sanayi tesislerinin bacalarından yayılan emisyonların sürekli izlenmesi Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın öncelikli çalışma konuları arasında yer almaktadır.

Konu ile ilgili bir AB standardı olan "Sabit Kaynaklarda Sürekli Emisyon Ölçüm Sistemlerinin Kalite Güvence Sistemi EN 14181" esas alınarak birçok teknik hususları içeren Sürekli Emisyon Ölçüm Sistemleri Tebliği 12 Ekim 2011 tarih ve 28082 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Kirletici vasfı yüksek sanayi tesislerinin bacalarından kaynaklanan emisyonları izlemek üzere; 2016 yılında Sürekli Emisyon Ölçüm Sistemleri (SEÖS) kapsamında 61 tesise ait 109 bacanın çevrimiçi (online) bağlantısı gerçekleştirilmiştir. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından 2016 yılı sonu itibarıyla toplamda 257 tesise ait 570 baca çevrimiçi (online) olarak izlenmektedir. Çevre ve Şehircilik İl Müdürlükleri tarafından ÇEDİDGM'ne görüş sorulan 7 adet SEÖS fizibilite raporu İzin ve Lisans Yönetmeliği kapsamında onaylanmıştır.

Çevre Ölçüm ve Analiz Laboratuvarları 2016 yılı Haziran ayında geçirdiği TÜRKAK denetimi sonrasında, emisyon/baca gazı ölçümleri kapsamında 170 parametreden akredite olmuştur.

Çevre Ölçüm ve Analiz Laboratuvarları Yeterlilik Yönetmeliği kapsamında; emisyon, imisyon, gürültü ve SEÖS kapsamlarında belgelendirme denetimlerine teknik destek sağlanmıştır. Çevre Ölçüm ve Analiz Laboratuvarları Yeterlilik Yönetmeliği kapsamında emisyon ve imisyon kapsamlarında ani denetimler gerçekleştirilmiştir.

TS EN 14181 kapsamında yetki almak için başvuruda bulunan çevre ölçüm ve analiz laboratuvarının yetkilendirme denetimleri gerçekleştirilmiş olup, bu kapsamda toplam 11 adet laboratuvar yetkilendirilmiştir.

Avrupa Kirletici Salım ve Taşıma Kaydının (E-PRTR) ülkemize uyumlaştırılması için IPA-I 2013 programına sunulan "Türkiye'de E-PRTR konusunda Kapasitenin Geliştirilmesi Projesi"nin, her iki bileşenine ait ihaleler tamamlanmıştır. Projenin mal alımı süreci halen devam etmekte olup, projenin açılış toplantısının 2017 yılı içerisinde gerçekleştirilmesi öngörülmektedir.

SEÖS kapsamında bağlantı yapılması gereken tesislerin envantere işlenmesi ve bu envanterin güncellenmesi yapılmıştır.

Bakanlık tarafından Çevre Ölçüm ve Analiz Laboratuvarları Yeterlilik Yönetmeliği kapsamında emisyon ölçümleri gerçekleştiren laboratuvarın, gerçekleştirecekleri ölçümlerin girişini yaptıkları Emisyon Ölçüm Panelinin işletilmiş ve yönetilmiştir.

8.2. Sürekli Atıksu İzleme Çalışmaları

Kurulu kapasitesi 10.000 m³/gün ve üzeri olan atıksu arıtma tesisleri sürekli 7/24 on-line izlenmektedir. Tesislerde;

- ✓ Sıcaklık,
- ✓ pH,
- ✓ Çözünmüş oksijen,
- ✓ Elektriksel iletkenlik,
- ✓ Debi parametreleri Çevre ve Şehircilik Bakanlığı merkezi yazılımına on-line olarak iletilmektedir.

22/03/2015 tarihli ve 29303 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren “Sürekli Atıksu İzleme Sistemleri Tebliği” ile izleme sistemlerine; Kimyasal Oksijen İhtiyacı (KOİ) ve Askıda Katı Madde (AKM) parametreleri eklenmiştir. Eklenen yeni parametreler ile birlikte otomatik numune alma cihazlarının kurulumları sağlanmaktadır. 2016 yılında sürekli atıksu izleme çalışmalarında entegrasyonu sağlanan tesis sayısı 215’e yükselmiştir. Bu sayede uzaktan ve etkin denetim mekanizması geliştirilmiştir. Sürekli atıksu izleme çalışmalarında ilave parametreler erken uyarı sistemi için kullanılacaktır.

İnternet ortamından sisteme giriş için hem tesislere hem de Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüklerine kullanıcı adı ve şifre tanımlanmaktadır ve atık su izleme web sitesi ile verilere erişilmektedir.

Çevre ve Şehircilik Bakanlığının uzaktan denetim ve müdahale imkanını artıran “sürekli izleme sistemleri” on-line izleme merkezi ile tek merkezden yönetilmekte ve tüm veriler görüntülenebilmektedir.

8.3. Evsel ve Endüstriyel Kirlilik İzleme Çalışmaları

Evsel ve Endüstriyel Kirlilik İzleme Programı (EKİP) ile havzalarda mevsimsel izleme çalışmaları yürütülmektedir. Program ile Ergene, Küçük Menderes, Gediz ve Bakırçay, Sakarya ve Susurluk Havzalarında alıcı ortamlarda su izleme çalışmalarının yapılarak sıcak noktaların belirlenmesi ve havza bazında kirliliğin önlenmesine yönelik gerekli önlemlerin alınmasına veri sağlanması amaçlanmıştır. Havzalarda mevsimsel numuneler alınıp, analizleri Çevre Referans Laboratuvarında (ÇRL) ve laboratuvara ait mobil su ve atık su laboratuvarında yapılmaktadır. EKİP ile ilk kez havzalarda 4 yıldır düzenli mevsimsel izleme çalışmaları yapılmıştır.

2016 yılında 6 havzada toplam 83 noktada izleme çalışması tamamlanmış olup, final raporu hazırlanmaktadır. 2015 yılı su kalitesi izleme raporu yayınlanmıştır. 2016 yılı final raporları hazırlanmış olup yayın aşamasındadır.

8.4. Çevre Referans Laboratuvarı Analiz Hizmetleri

2008 yılından bu yana “TS EN ISO/IEC 17025: Deney ve Kalibrasyon Laboratuvarlarının Yeterliliği için Genel Şartlar Standardı” kapsamında Akreditasyon Belgesi'ne sahip olan Çevre Referans Laboratuvarında; su, atık su, deniz suyu, toprak, sediment, arıtma çamuru, katı atık, atık yağ, kömür, sıvı yakıt, prina, hava filtreleri ve baca gazı numunelerinde 520'si akredite olmak üzere 550'ye yakın parametrenin analizleri yapılmaktadır.

31 Aralık 2016 itibariyle 452'si su/atık su, 1'i toprak, 118'i kömür ve prina, 7'si sıvı yakıt, 49'u baca gazı, 17'si atık ve 930'u hava numunesi olmak üzere toplam 1.574 numunede 14.457 parametrenin analizi tamamlanmıştır.

Mobil Su ve Atık Su Analiz Laboratuvarlarımız tarafından alınan havza izleme numuneleri ile Manisa, İzmir, Uşak, Tekirdağ ve Kırklareli illerinde gerçekleştirilen denetimlerde alınan toplam 366 numunede 10.880 parametrenin analizi yapılmıştır.

2016 yılında Çevre Referans Laboratuvarında yapılan analizlerin toplam sayısı, 1.940 numunede 25.337 parametredir.

TS EN ISO 14001 Çevre Yönetim Sistemi Standardı kapsamında, Çevre Referans Laboratuvarı 2015 yılından bu yana “Çevre Yönetim Sistemi Belgesi”ne sahiptir.

Ülkemizde tehlikeli atıkların analizine yönelik çalışma yapan çevre laboratuvarı konusundaki açığı gidererek, Atık Mevzuatının daha etkin bir şekilde uygulanmasını sağlamak ve çevre sektöründe ülkemizde bir ilk olacak olan Atık Tanımlama ve Teşhis Laboratuvarını kurmak amacıyla çalışmalara başlanmıştır. Söz konusu analizlerin, her türlü teknik ve fiziksel altyapısı hazırlanmış olan Çevre Referans Laboratuvarında yapılması halinde, referans bir laboratuvar olmanın gereklerinin karşılanması yanında profesyonel anlamda tehlikelilik tespitinin yapılması ve tehlikelilik kaynaklarının araştırılarak önlemler alınması süreci de hızlandırılacaktır.

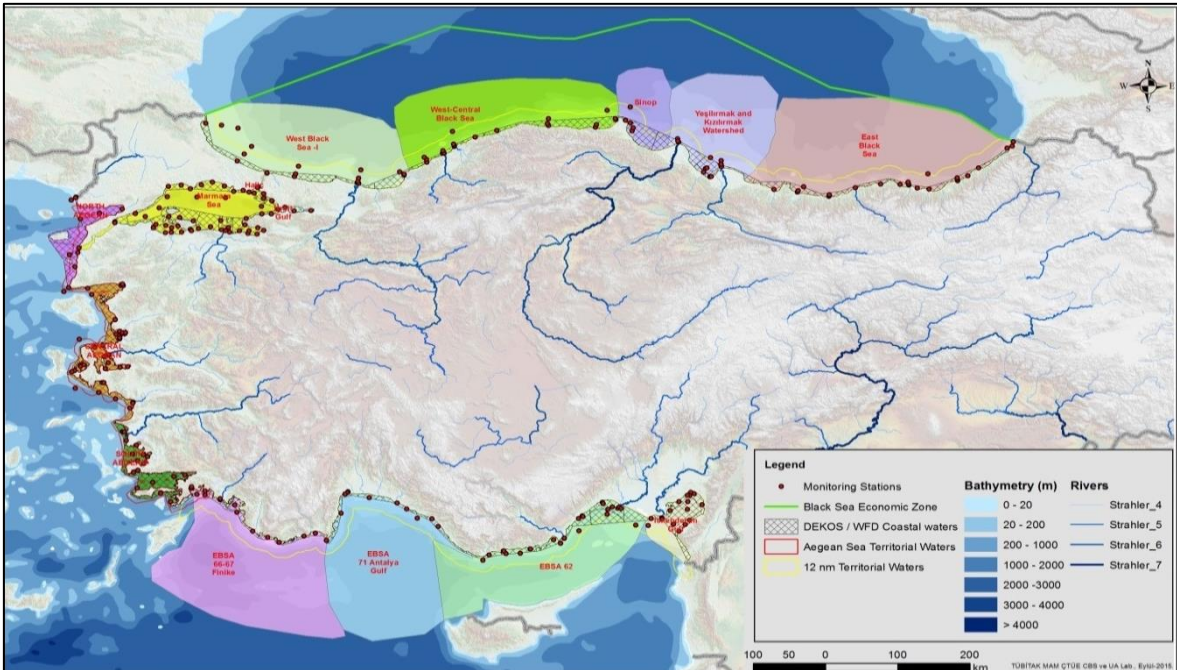
8.5. Denizlerde Bütünleşik Kirlilik İzleme Çalışmaları

644 sayılı KHK 9 (f) maddesi gereği, taraf olunan uluslararası sözleşmeler (Barselona ve Bükreş) Ulusal Mevzuat (KAAY, SKKY, ...) ve AB Mevzuatı (SÇD, DSÇD) çerçevesinde “Denizlerde Bütünleşik Kirlilik İzleme Çalışması” yürütülmektedir. Çalışma ile tüm denizlerimizde meydana gelen kirlilik düzenli olarak izlenerek, ulusal deniz ve kıyı yönetimi politika ve stratejilerinin belirlenmesine altlık oluşturulması amaçlanmaktadır. İlk defa düzenli izlemeye geçilen bu program ile üçer senelik dönemleri içerecek şekilde planlanmış ve 2014-2016 yılları arasını kapsamıştır. Bu program kapsamında yürütülen araştırma çalışmalarının sonucunda edilen bulguların değerlendirilmesi, kirlenmiş veya riskli noktalar için alınacak tedbirlerin politikalara, yasal düzenlemelere, strateji ve eylem planlarına dahil edilebilmesi amacıyla ilgili kurum ve kuruluşlar, belediyeler ve sivil toplum kuruluşları temsilcilerinin katılım sağladığı “1. Ulusal Denizlerde İzleme ve Değerlendirme Sempozyumu” 21-23 Aralık 2016 tarihlerinde Ankara'da 3 gün süren “1. Ulusal Denizlerde İzleme ve

Değerlendirme Sempozyumu” düzenlenmiştir. Sempozyumda sözlü ve poster sunumlarının yanı sıra bir fotoğraf sergisi de yer almıştır.

Yine bu program kapsamında her deniz için üç yıllık dönemin değerlendirmelerini içeren “Denizlerin Çevresel Durumunun Değerlendirilmesi” özet raporları hazırlanmıştır.

2016 yılında tüm denizlerimizde kıyı suları, geçiş suları ve deniz sularında toplam 272 noktada fizikokimyasal, kimyasal ve biyolojik izleme; ayrıca 9 noktada mikroplastik ve 22 noktada radyoaktivite çalışması yapılmıştır (Harita 1). 2014-2016 dönemini kapsayan izleme çalışmaları TÜBİTAK-MAM ile birlikte yürütülmektedir.

Harita 1 - Denizlerde bütünsel kirlilik izleme çalışması izleme noktaları

8.6. Hava Kalitesi İzleme

Türkiye’de hava kalitesi şu anda 249 sabit ve 4 adet mobil hava kalitesi ölçüm aracıyla saatlik ortalamalar şeklinde 7/24 izlenmektedir. Sonuçlar www.havaizleme.gov.tr web sitesinde 2005 yılından beri kamuoyu ile paylaşılmaktadır. Isınma kaynaklı başlıca hava kirleticileri olan partikül madde ve kükürt dioksit 81 ilde 249 noktada ölçülmektedir. Hava kalitesinin daha az belirsizlikle daha çok parametrede ölçülebilmesi açısından bu sayının 330 olması hedeflenmektedir.

AB Mevzuatına uyum süreci kapsamında 2008 yılından bu yana hava kalitesi sınır değerleri kademeli olarak azaltılmakta olup partikül madde ve kükürt dioksit parametreleri için AB sınır değerlerine 2019 yılında ulaşılabacaktır.

2016 yılında;

Hava Kalitesi Ön Değerlendirme Çalışmaları olarak:

- ✓ Konya Temiz Hava Merkezine (THM) bağlı 10 ilde ön değerlendirme çalışmaları tamamlanmıştır.
- ✓ Adana THM'ne bağlı 7 ilde ön değerlendirme çalışmaları tamamlanmıştır.
- ✓ Diyarbakır THM'ne bağlı 15 ilde ön değerlendirme projesi saha envanter toplama çalışmaları tamamlanmış olup, proje bölgedeki güvenlik koşulları nedeniyle ertelenmiştir.

Yeni Hava Kalitesi İzleme İstasyonu Kurulum Çalışmaları:

- ✓ Erzurum Temiz Hava Merkezine bağlı Ağrı, Ardahan, Artvin, Bayburt, Erzincan, Erzurum, Gümüşhane, Iğdır, Kars, Rize ve Trabzon illerinde toplam 15 adet yeni istasyon kurulumu ve 1 istasyonun yenilenmesi çalışmaları tamamlanmıştır.
- ✓ İzmir Temiz Hava Merkezine bağlı İzmir, Aydın, Denizli, Manisa, Muğla ve Uşak illerinde toplam 39 adet yeni istasyon kurulmuştur.

THM Bina Kurulum Çalışmaları olarak:

- ✓ Samsun, İzmir ve Diyarbakır Temiz Hava Merkezleri bina inşaatları tamamlanmıştır.

9. TEMİZ HAVA MERKEZLERİ

9.1. Hava Kalitesinin İzlenmesi

Hava kalitesinin iyileştirilebilmesi amacıyla, tüm gelişmiş ülkelerde olduğu gibi ülkemizde de çeşitli yasal düzenlemeler yürürlüktedir. Bunların bir kısmı sanayi, ısınma, trafik gibi kirleticiler kaynakların kontrolüne yönelik, bir kısmı da soluduğumuz havanın kalitesine ilişkindir. Kirliliğin kontrolüne ilişkin düzenlemelerle hedeflenen, hava kirliliğinin insan sağlığı ve çevre üzerindeki zararlı etkilerini önlemek veya azaltmak için belirlenmiş hava kalitesi hedeflerini sağlamaktır.

Sınır değerlerin üzerinde konsantrasyona sahip olan kirleticilerin, insanlar ve çevre üzerinde olumsuz etkileri vardır. Bu kirleticilerden insanların olumsuz yönde etkilenmemesi için en kısa sürede kirlilik seviyesinin bilinerek eyleme geçilmesi gereklidir. Bu da ancak hava kirliliğini ölçen otomatik cihazlarla, sürekli olarak hava kalitesinin izlenmesi ile mümkündür.

6 Haziran 2008 tarihli ve 26898 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren Hava Kalitesi Değerlendirme ve Yönetimi Yönetmeliği (HKDYY) ile Avrupa Birliği'nin hava kalitesi alanındaki mevzuatının, Türkiye hava kalitesi mevzuatına uyumlaştırılması hedeflenmiştir.

10/07/2015 tarih ve 29412 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Bakanlar Kurulu'nun 15/06/2015 tarih ve 2015/7754 sayılı Kararı ile Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'na bağlı Temiz Hava Müdürlükleri kurulmuştur. Çizelge 24'de verilen temiz hava merkezleri de 30 Temmuz 2015 tarih ve 10271 sayılı Bakanlık Olur'u ile Çevresel Etki Değerlendirmesi, İzin ve Denetim Genel Müdürlüğü'ne bağlı olarak çalışmalarını sürdürmektedir.

Çizelge 23 - Temiz Hava Merkezleri ve bağlı iller

Temiz Hava Merkezi	Merkez	Bağlı İller
Marmara	İstanbul	İstanbul, Bursa, Kocaeli, Sakarya, Çanakkale, Balıkesir, Yalova, Bilecik, Tekirdağ, Edirne, Kırklareli
Ege	İzmir	İzmir, Manisa, Uşak, Denizli, Aydın, Muğla
Güney İç Anadolu	Konya	Konya, Isparta, Burdur, Antalya, Karaman, Niğde, Aksaray, Afyonkarahisar, Nevşehir, Kayseri
Kuzey İç Anadolu	Ankara	Ankara, Kütahya, Eskişehir, Kırşehir, Kırıkkale, Yozgat, Çankırı, Kastamonu, Karabük, Bartın, Zonguldak, Düzce, Bolu
Akdeniz	Adana	Adana, Mersin, Kahramanmaraş, Kilis, Gaziantep, Hatay, Osmaniye
Orta Karadeniz	Samsun	Samsun, Sinop, Amasya, Çorum, Tokat, Sivas, Ordu, Giresun
Güneydoğu Anadolu	Diyarbakır	Diyarbakır, Urfa, Mardin, Şırnak, Hakkari, Siirt, Van, Bitlis, Batman, Muş, Bingöl, Tunceli, Elazığ, Malatya, Adıyaman
Doğu Anadolu	Erzurum	Erzurum, Ağrı, Iğdır, Kars, Ardahan, Artvin, Rize, Trabzon, Gümüşhane, Erzincan, Bayburt

9.2. Marmara Temiz Hava Merkezi Müdürlüğü

Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından, hava kirliliğinin çevre ve insan sağlığı üzerindeki etkilerini önlemek veya azaltmak, hava kalitesi ile ilgili bilgi toplamak ve uyarı eşikleri aracılığı ile halkın bilgilendirilmesini sağlamak amacıyla, Avrupa Birliği ile ülkemizin ortak finanse ettiği “Marmara Bölgesinde Hava Kalitesi Alanında Kurumsal Yapılanma Projesi” kapsamındaki Marmara Temiz Hava Merkezi Müdürlüğü (MTHM) 2008 yılında İstanbul’da kurulmuştur.

MTHM, Marmara Bölgesinde bulunan 11 ilde hava kalitesi ölçüm istasyonlarının kurulumu, işletilmesi, bakım ve onarımının yapılması, emisyon veri tabanının oluşturularak bölge için uygun bir model oluşturulması, temiz hava eylem planlarının oluşturulması gibi görevleri yürüterek, bölge için daha temiz ve solunabilir bir havanın oluşturulabilmesini vizyon edinmiş bir kamu kuruluşudur.

Müdürlüğün görev alanına giren iller, Marmara Bölgesi’ndeki 11 il olup; Bu iller İstanbul, Edirne, Kırklareli, Tekirdağ, Kocaeli, Sakarya, Bilecik, Yalova, Bursa, Balıkesir, Çanakkale’dir.

Harita 2 - Marmara Temiz Hava Merkezi Müdürlüğü'nün görev alanına giren iller

Marmara Bölgesi’ndeki 11 ilde toplam 54 adet hava kalitesi ölçüm istasyonu kurularak işletmeye alınmış olup veri elde edilmeye başlanılmıştır. Marmara Bölge Temiz Hava

Merkezinde yapılacak olan çalışmalarla, Marmara Bölgesinde hava kalitesi değerlendirme ve yönetim sistemi gerçekleştirilecektir.

AB Hava Kalitesi Direktiflerinin mevzuatımıza aktarılması amacıyla hazırlanan Hava Kalitesi Değerlendirme ve Yönetimi Yönetmeliği'nin uygulanması için Marmara Bölgesi'nde hava kalitesi alanında izleme, yönetim ve kurumsal altyapının oluşturulması ve diğer bölgeler için de, hava kalitesi alanında yapılacak çalışmalara model teşkil edecektir.

İstasyonlar; kentsel, trafik, endüstri ve kırsal olarak 4 ayrı kategoride kurulmuştur. Kategorilere göre ölçülen parametrelerde farklılık arz etmekte olup, Kükürtdioksit, Partikül Madde (PM10 ve PM2.5), Azotoksitler, Ozon, Karbonmonoksit, VOC Örnekleme, Partikül Madde Örnekleme, Meteorolojik Parametreler ölçülmektedir. Hava kalitesi ölçüm istasyonunda uluslararası standartlara uygun olarak otomatik cihazlar ile ölçüm yapılmakta olup elde edilen veriler bilimsel çalışmalar için en büyük kaynak teşkil etmektedir.

Söz konusu 54 adet hava kalitesi ölçüm istasyonundan elde edilen örneklerin analitik laboratuvarında uluslararası normlar doğrultusunda; Ağır Metaller (Pb, Cd, Ni ve As), PAHs (Poliaromatik hidrokarbonlar), BTEX (Benzen, Toluen, Etilbenzen ve Xsilen) analizleri yapılacaktır.

İstasyonlardan elde edilen veriler saatlik ortalamalar olarak herhangi bir müdahale olmaksızın ham veri olarak www.havaizleme.gov.tr web sayfasında kamuoyunun bilgisine sunulmaktadır. Hava kalitesi ölçüm istasyonlarından elde edilen bilgiler 3G Modem vasıtasıyla anında toplanmakta, uyarı veya alarm eşiklerinin geçilmesi durumunda halkın bilgilendirilmesi gerçekleştirilmektedir.

Avrupa Birliğine uyum süreci kapsamında hava kalitesi verilerinin değerlendirilmesi hususunda 06.06.2008 tarih ve 26898 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren **Hava Kalitesi Değerlendirme ve Yönetimi Yönetmeliği (HKDYY)** hükümleri uygulanmaktadır. Bu Yönetmelik'te ülkemizin 2014 yılına kadar kademeli olarak kirlilik yükünü azaltması ve AB limit değerlerine tamamen uyum sağlaması hedeflenmektedir. AB direktiflerinde bahsi geçen 13 farklı kirlenici için limit değerleri ve uygulama aşamalarında uygulama takvimleri belirlenmiştir.

Söz konusu Yönetmelik; hava kalitesini iyileştirmek için temiz hava ve eylem planları gibi gerekli araçları sağlamaktadır. Yönetmelik ayrıca, kirliliğin kontrolü ve hava kalitesi alanlarında izleme, yaptırım ve kurumsal güçlenmeyi amaçlamaktadır.

VERİLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ: Tüm istasyonlardan anlık toplanan veriler, ölçüm cihazı hataları, sistem arızaları, veri ani yükselmeleri, insan hataları, enerji kesilmeleri, girişim veya diğer bozuklukların tespit edilebilmesi için sürekli olarak incelenmekte, Kalite Temin ve Kalite Kontrol (QA/QC) prosedürleri çerçevesinde gerekli durumlarda anında müdahale ile düzeltilerek enstrümanların durma zamanı ve veri kayıpları minimize edilmesi sağlanmaktadır. Veri kalitesinin ve sürekliliğinin sağlanabilmesi için düzenli olarak bakım, onarım ve kalibrasyonları yapılmaktadır.

9.2.1. İllere Göre Kurulan İstasyon Sayısı

Çizelge 24 - Marmara Temiz Hava Merkezine bağlı iller ve istasyon yerleri

İL	SAYI	İSTASYON YERLERİ
İSTANBUL	: 13	(Müdürlük binası, Başakşehir, Kağıthane, Silivri, Sultanbeyli, Sultangazi, Esenyurt, Şile, Ümraniye, Mecidiyeköy, Şirinevler, Üsküdar, Kandilli)
KOCAELİ	: 10	(Merkez, Dilovası (3 adet), Alikahya, Körfez, Gölçük, Yeniköy, Kandıra, İzmit-Trafik)
BURSA	: 6	(Merkez, İnegöl, Uludağ Üniversitesi, Kestel, Kültür Park, Beyazıt Cd.)
YALOVA	: 3	(Merkez, Armutlu, Altınova)
EDİRNE	: 3	(Merkez, Karaağaç, Keşan)
TEKİRDAĞ	: 3	(Merkez, Çerkezköy, Hükümet Cad.)
KIRKLARELİ	: 4	(Merkez, Lüleburgaz, İğneada, Vize)
BİLECİK	: 2	(Merkez, Bozüyük)
BALIKESİR	: 3	(Merkez, Bandırma, Erdek)
SAKARYA	: 3	(Merkez, Ozanlar Mah., Sakarya Cad.)
ÇANAKKALE	: 3	(Merkez, Lapseki, Çan)

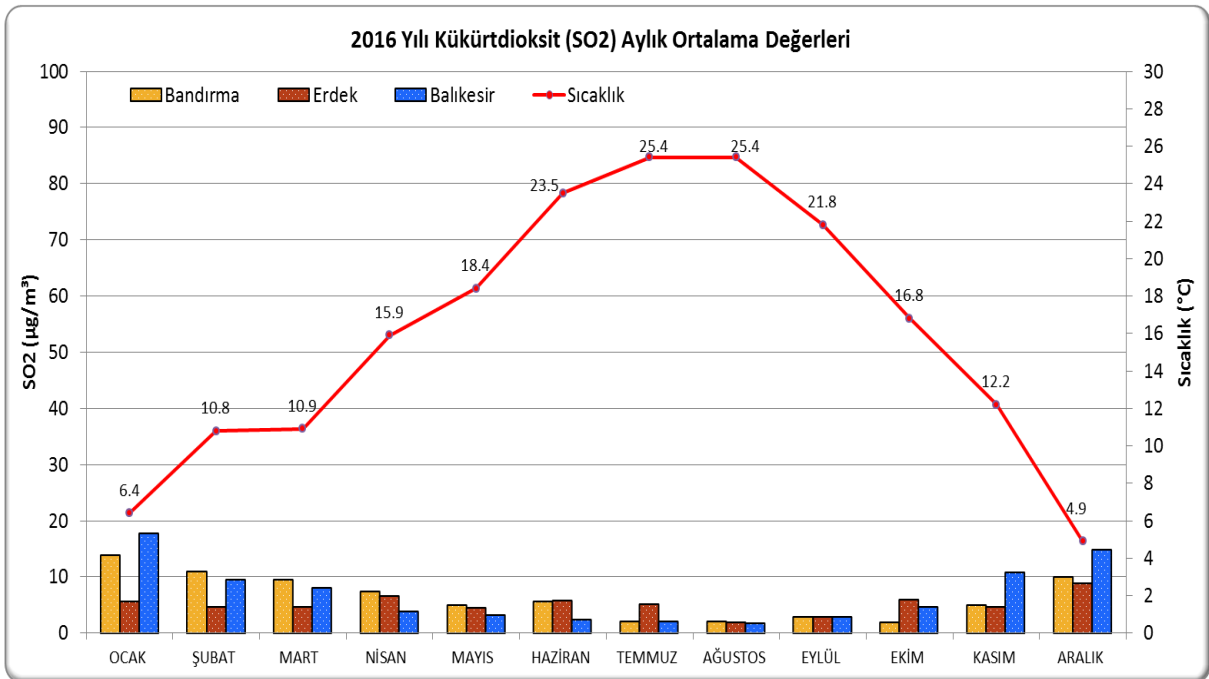

Harita 3 - Marmara Temiz Hava Merkezi Müdürlüğü'ne bağlı illerdeki istasyonların yerleri

9.3. Balıkesir

Çizelge 25 - Balıkesir Hava Kalitesi İzleme İstasyonlarının 2016 yılı aylık ortalama kükürtdioksit¹ (SO₂ µg/m³) verileri

	Bandırma	Erdek	Balıkesir	Ortalama
Ocak	13,8	5,6	17,8	12,4
Şubat	10,9	4,6	9,5	8,3
Mart	9,5	4,6	8,0	7,4
Nisan	7,4	6,6	3,9	6,0
Mayıs	4,9	4,5	3,2	4,2
Haziran	5,6	5,7	2,3	4,5
Temmuz	2,0	5,1	2,0	3,0
Ağustos	2,0	1,9	1,8	1,9
Eylül	2,9	2,9	2,8	2,9
Ekim	1,9	6,0	4,6	4,2
Kasım	4,9	4,6	10,7	6,7
Aralık	9,9	8,9	14,8	11,2
Ortalama	6,3	5,1	6,8	6,1

Grafik 15 - Balıkesir Hava Kalitesi İzleme İstasyonları 2016 yılı aylık ortalama kükürtdioksit (SO₂) değerleri

¹Aşağıdaki değerler diğer iller için de geçerlidir

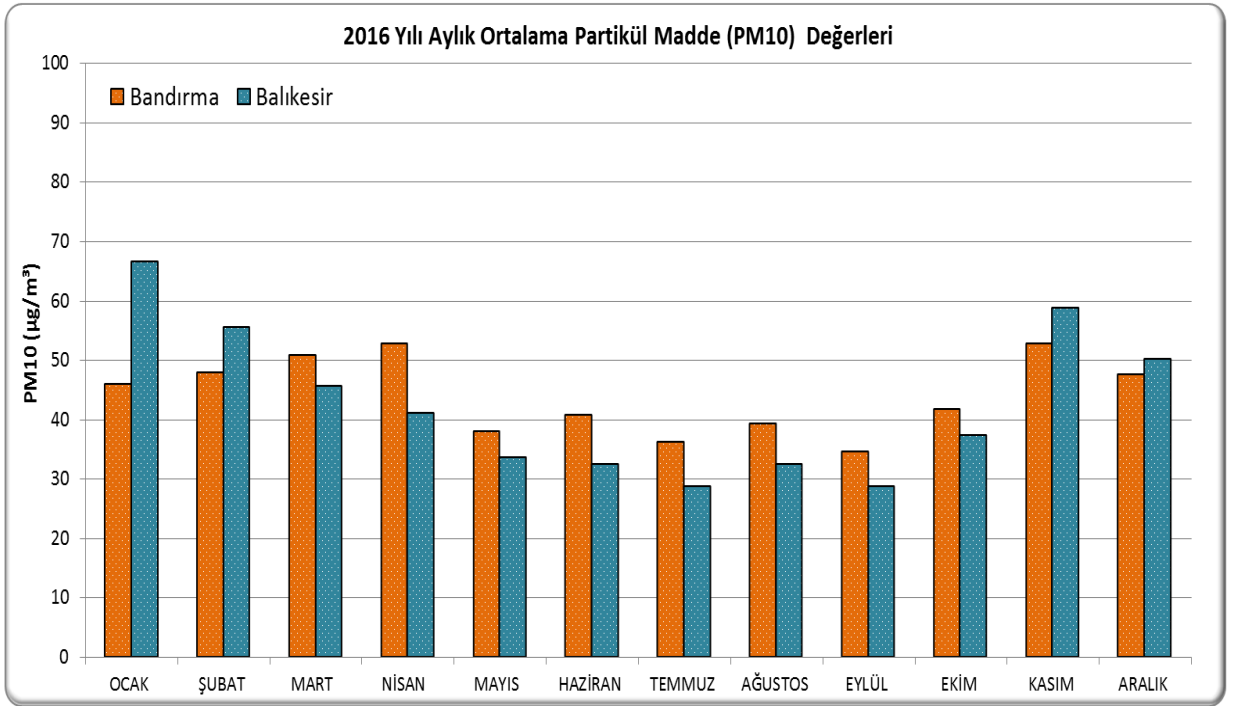
Partikül Madde (PM₁₀) için Sınır Aşım değeri: 2016 Yılı 24 saatlik limit değeri 80 µg/m³ dir.

Kükürtdioksit (SO₂) için Sınır Aşım değeri: 2016 Yılı 24 saatlik limit değeri 200 µg/m³ dir.

Kükürtdioksit (SO₂) için Sınır Aşım değeri: 2016 yılı Saatlik limit değerinin 440 µg/m³ dir.

Çizelge 26 - Balıkesir Hava Kalitesi İzleme İstasyonlarının 2016 yılı aylık ortalama partikül madde (PM₁₀ µg/m³) verileri

	Bandırma	Balıkesir	Ortalama
Ocak	45,9	66,5	56,0
Şubat	47,9	55,6	52,5
Mart	50,8	45,6	47,4
Nisan	52,7	41,0	45,8
Mayıs	38,0	33,6	36,0
Haziran	40,7	32,5	36,3
Temmuz	36,2	28,8	32,6
Ağustos	39,3	32,5	35,6
Eylül	34,6	28,8	32,3
Ekim	41,7	37,3	39,4
Kasım	52,8	58,8	55,4
Aralık	47,5	50,2	49,2
Ortalama	44,0	42,6	42,3

Grafik 16 - Balıkesir Hava Kalitesi İzleme İstasyonlarının 2016 yılı aylık ortalama partikül madde (PM₁₀) değerleri

9.3.1. Balıkesir Hava Kalitesi Sınır Değer Aşım Sayıları ve Günleri

01 Ocak 2016 – 31 Aralık 2016 arası 24 saatlik ortalama PM₁₀ konsantrasyonlarının incelenmesi sonucunda, Hava Kalitesi Değerlendirme ve Yönetimi Yönetmeliği (HKDYY)'de 24 saatlik ortalama süre için verilen 80 µg/m³ 'lük sınır değer, Bandırma İstasyonu'nda 17 kez Balıkesir İstasyonu'nda ise 32 kez aşıldığı görülmüştür.

Çizelge 27 - Balıkesir Hava Kalitesi İzleme İstasyonlarının 2016 yılı 24 saatlik partikül madde (PM₁₀) sınır aşım sayıları ve günleri

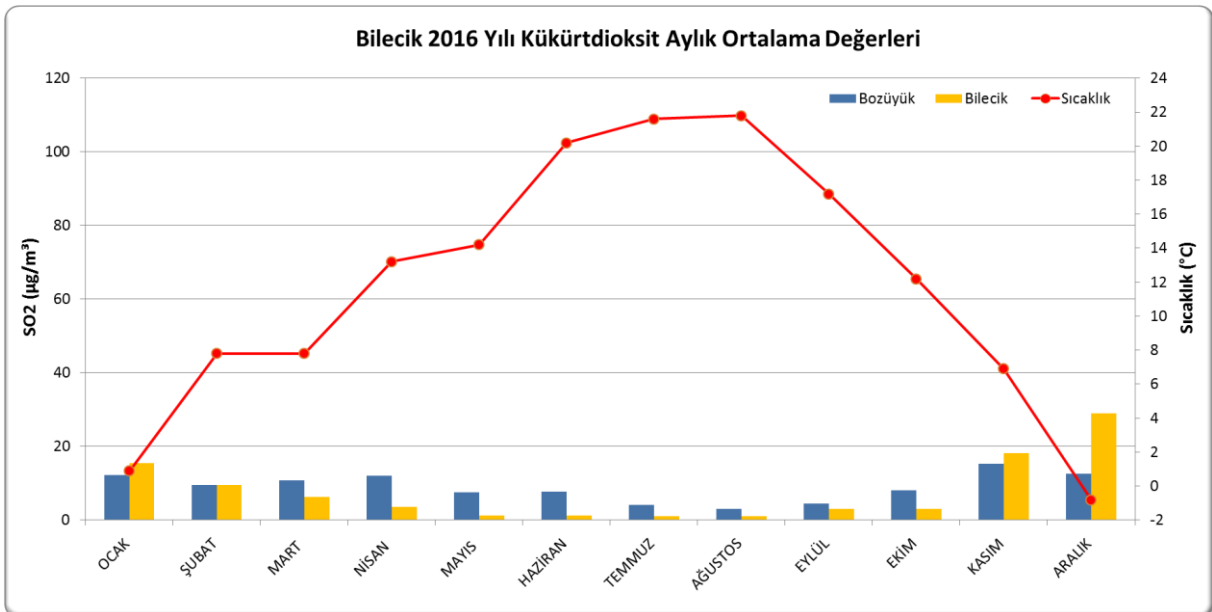
AYLAR	Bandırma LİMİT AŞIM SAYISI VE GÜNLERİ	Balıkesir LİMİT AŞIM SAYISI VE GÜNLERİ
Ocak	2 GÜN (3-29)	8 GÜN (2-3-9-10-27-28-29-30)
Şubat	1 GÜN (9)	7 GÜN (3-9-10-17-22-23-29)
Mart	2 GÜN (1-24)	2 GÜN (1-24)
Nisan	4 GÜN (6-7-8-9)	1 GÜN (8)
Mayıs	2 GÜN (13-14)	1 GÜN (13)
Haziran	-	-
Temmuz	-	-
Ağustos	-	-
Eylül	-	-
Ekim	-	-
Kasım	3 GÜN (25-26-27)	6 GÜN (3-19-20-25-26-27)
Aralık	3 GÜN (10- 19-20)	7 GÜN (7-9-10-11-12-19-20)
Toplam	17 GÜN	32 GÜN

01 Ocak 2016 – 31 Aralık 2016 arası 24 saatlik ve saatlik ortalama SO₂ konsantrasyonlarının incelenmesi sonucunda, HKDYY'de 24 saatlik ortalama süre için verilen 200 µg/m³ 'lük sınır değer ve 440 µg/m³ 'lük saatlik sınır değer istasyonlarda hiç aşılmadığı görülmüştür.

9.4. Bilecik

Çizelge 28 - Bilecik Hava Kalitesi İzleme İstasyonları 2016 yılı aylık ortalama kükürtdioksit (SO_2 $\mu\text{g}/\text{m}^3$) verileri

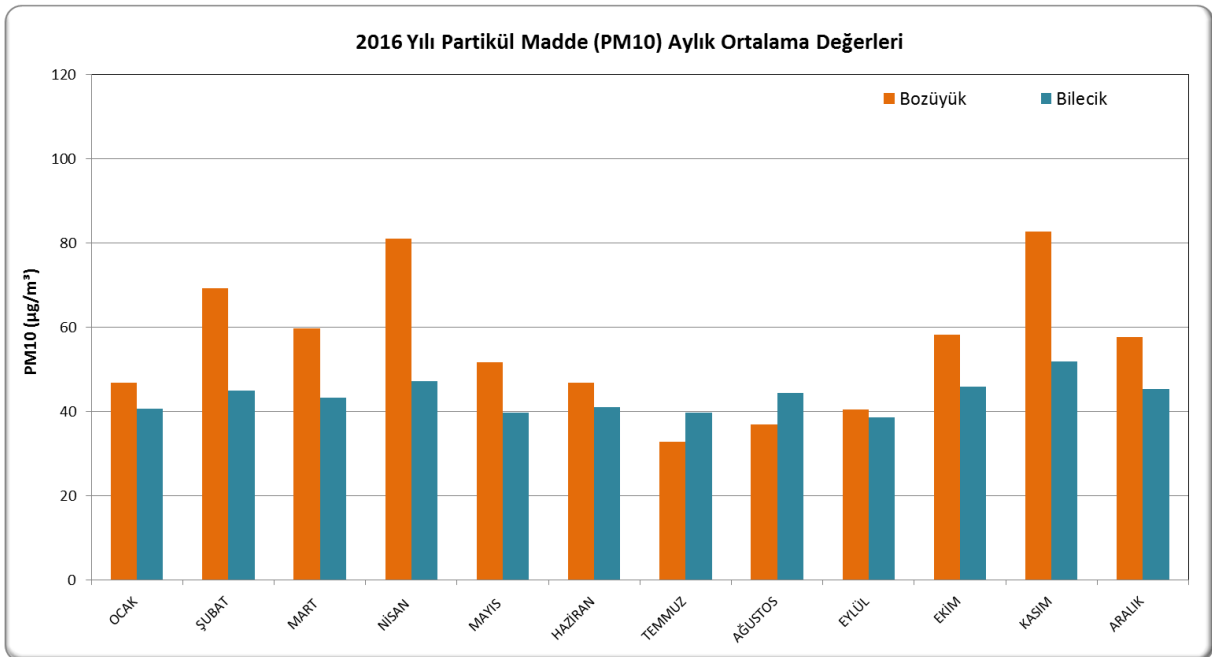
	Büzüyük	Bilecik	Ortalama
Ocak	12,3	15,5	13,9
Şubat	9,6	9,5	9,5
Mart	10,8	6,2	8,5
Nisan	12,0	3,6	7,8
Mayıs	7,5	1,3	4,4
Haziran	7,7	1,2	4,5
Temmuz	4,0	1,0	2,5
Ağustos	3,1	1,0	2,1
Eylül	4,5	3,1	3,8
Ekim	8,1	3,0	5,5
Kasım	15,3	18,2	16,7
Aralık	12,6	28,9	20,7
Ortalama	9,0	7,7	8,3

Grafik 17 - Bilecik Hava Kalitesi İzleme İstasyonları 2016 yılı aylık ortalama kükürtdioksit (SO_2) değerleri

Çizelge 29 - Bilecik Hava Kalitesi İzleme İstasyonları 2016 yılı aylık ortalama partikül madde (PM₁₀ µg/m³) verileri

	Bözüyük	Bilecik	Ortalama
Ocak	46,8	40,7	43,7
Şubat	69,3	45,0	57,2
Mart	59,8	43,2	51,5
Nisan	81,0	47,3	64,2
Mayıs	51,7	39,8	45,7
Haziran	46,9	41,1	44,0
Temmuz	32,8	39,7	36,2
Ağustos	37,0	44,4	40,7
Eylül	40,4	38,7	39,6
Ekim	58,2	45,9	52,1
Kasım	82,7	51,9	67,3
Aralık	57,6	45,3	51,4
Ortalama	55,4	43,6	49,5

Grafik 18 - Bilecik Hava Kalitesi İzleme İstasyonları 2016 yılı aylık ortalama partikül madde (PM₁₀) değerleri

9.4.1. Bilecik Hava Kalitesi Sınır Değer Aşım Sayıları ve Günleri

Çizelge 30 - Bozüyük ve Bilecik Hava Kalitesi İzleme İstasyonlarının 2016 yılı partikül madde (PM₁₀) sınır aşım sayıları ve günleri

	Bozüyük	Bilecik
AYLAR	LİMİT AŞIM SAYISI VE GÜNLERİ	LİMİT AŞIM SAYISI VE GÜNLERİ
Ocak	2 GÜN (29-30)	1 GÜN (30)
Şubat	10 GÜN (3-4-16-17-18-23-26-27-28-29)	-
Mart	7 GÜN (1-2-8-18-24-30-31)	1 GÜN (24)
Nisan	15 GÜN (1-2-4-5-6-7-8-9-14-15-17-18-19-20-24)	1 GÜN (9)
Mayıs	5 GÜN (12-13-14-15-31)	2 GÜN (13-14)
Haziran	3 GÜN (1-2-13)	-
Temmuz	-	-
Ağustos	-	-
Eylül	-	-
Ekim	11 GÜN (1-2-3-7-10-11-12-19-21-22-23)	1 GÜN (23)
Kasım	12 GÜN (4-5-9-18-19-21-22-23-24-25-26-27)	3 GÜN (25-26-27)
Aralık	9 GÜN (4-5-6-7-9-10-11-19-20)	-
Toplam	74 GÜN	9 GÜN

01 Ocak 2016 – 31 Aralık 2016 arası 24 saatlik ve saatlik ortalama SO₂ konsantrasyonlarının incelenmesi sonucunda, HKDYY'de 24 saatlik ortalama süre için verilen 200 µg/m³ 'lük sınır değer ve 440 µg/m³ 'lük saatlik sınır değer istasyonlarda hiç aşılmadığı görülmüştür.

9.5. Bursa

Çizelge 31 - Bursa Hava Kalitesi İzleme 2016 yılı aylık ortalama partikül madde (PM₁₀, µg/m³) Verileri

	Beyazıt	İnegöl	Kestel	Bursa	Ortalama
Ocak	93,8	114,4	68,5	123,0	99,9
Şubat	88,2	97,6	83,6	123,0	98,1
Mart	79,9	80,6	78,0	98,0	84,1
Nisan	78,6	74,0	86,0	96,0	83,6
Mayıs	55,9	50,7	64,5	68,0	59,7
Haziran	49,7	46,3	52,0	65,0	53,3
Temmuz	41,2	37,3	42,7	53,0	43,5
Ağustos	46,8	44,8	54,9	66,0	53,1
Eylül	49,3	40,8	51,3	70,0	52,8
Ekim	62,5	50,0	65,0	82,0	64,9
Kasım	116,7	99,3	93,7	130,0	109,9
Aralık	119,5	113,4	86,5	146,0	116,4
Ortalama	73,5	70,8	68,9	93,3	76,6

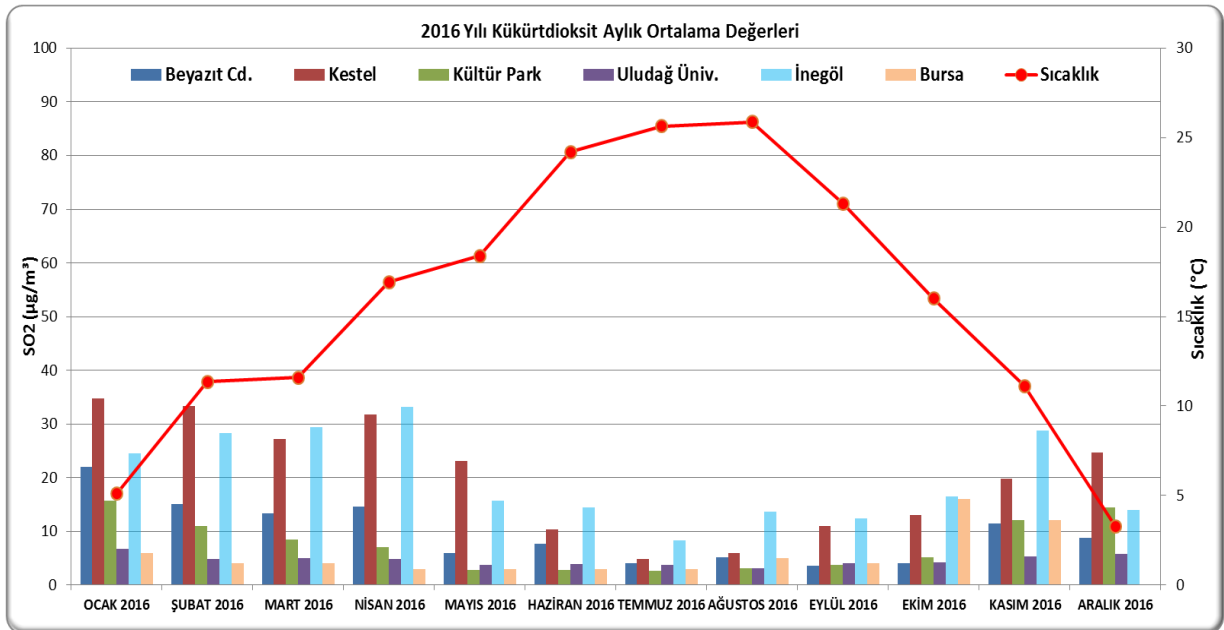
Çizelge 32 - Bursa Hava Kalitesi İzleme 2016 yılı aylık ortalama kükürtdioksit (SO₂ µg/m³) verileri

	Beyazıt	İnegöl	Kestel	Kültür Park	Uludağ Üniv.	Bursa	Ortalama
Ocak	21,9	24,6	34,7	15,7	6,7	10,0	18,9
Şubat	15,1	28,3	33,3	11,0	4,8	6,0	16,4
Mart	13,3	29,4	27,2	8,4	4,9	4,0	14,5
Nisan	14,5	33,1	31,8	7,0	4,8	4,0	15,9
Mayıs	6,0	15,8	23,2	2,8	3,8	3,0	9,1
Haziran	7,7	14,4	10,3	2,7	3,9	3,0	7,0
Temmuz	4,0	8,4	4,9	2,6	3,7	3,0	4,4
Ağustos	5,2	13,7	5,9	3,0	3,1	3,0	5,7
Eylül	3,5	12,4	11,0	3,7	4,1	5,0	6,6
Ekim	4,1	16,5	13,1	5,2	4,2	4,0	7,8
Kasım	11,4	28,8	19,8	12,0	5,3	16,0	15,8
Aralık	8,7	14,0	24,6	14,5	5,8	12,0	13,3
Ortalama	9,6	19,9	20,0	7,4	4,6	6,1	11,3

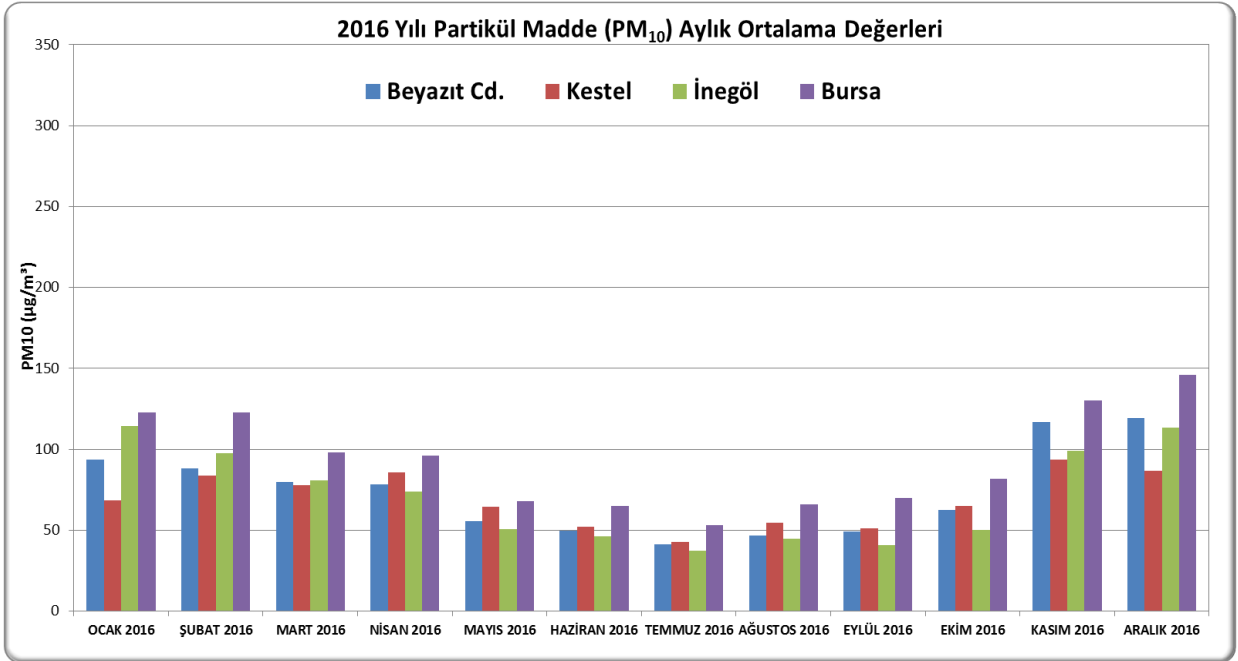

Çizelge 33 - Bursa Hava Kalitesi İzleme İstasyonları 2016 yılı aylık ortalama partikül madde (PM_{2.5} µg/m³) verileri

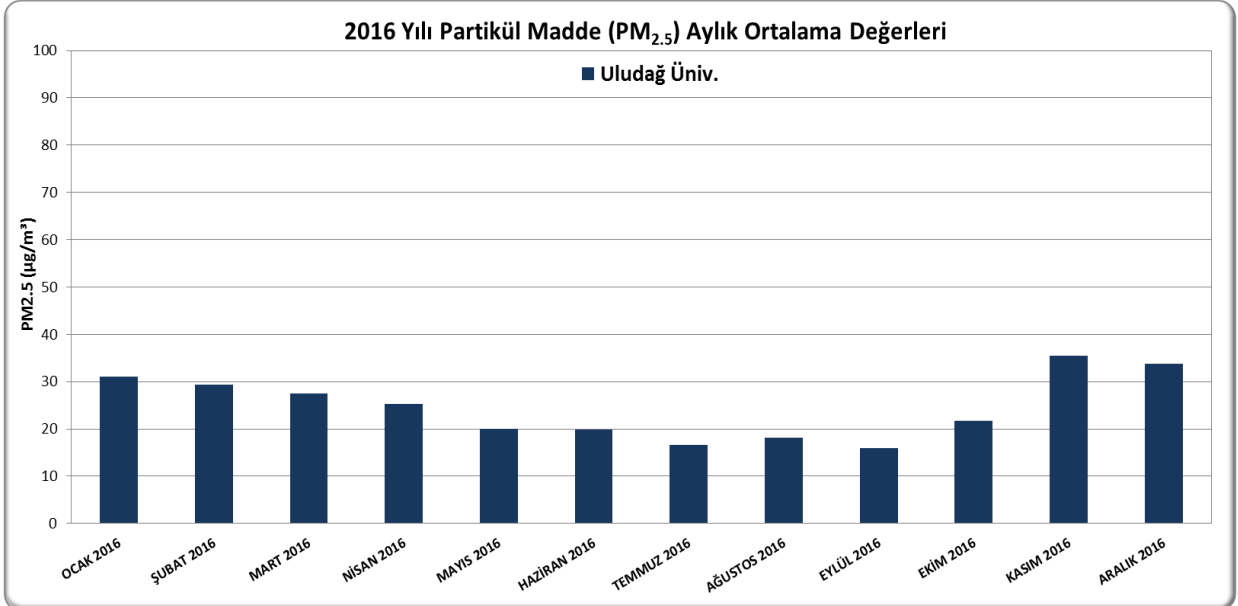
	Uludağ Üniversitesi	Ortalama
Ocak	31,0	31,0
Şubat	29,3	29,3
Mart	27,5	27,5
Nisan	25,2	25,2
Mayıs	20,0	20,0
Haziran	19,8	19,8
Temmuz	16,7	16,7
Ağustos	18,2	18,2
Eylül	16,0	16,0
Ekim	21,8	21,8
Kasım	35,5	35,5
Aralık	33,8	33,8
Ortalama	24,6	24,6

Grafik 19 - Bursa Hava Kalitesi İzleme İstasyonları 2016 yılı aylık ortalama kükürtdioksit (SO₂) değerleri

Grafik 20 - Bursa Hava Kalitesi İzleme İstasyonları 2016 yılı aylık ortalama partikül madde (PM₁₀) değerleri

Grafik 21 - Bursa Hava Kalitesi İzleme İstasyonları 2016 yılı aylık ortalama partikül madde (PM_{2,5}) değerleri

9.5.1. Bursa Hava Kalitesi Sınır Değer Aşım Sayıları ve Günleri

Çizelge 34 - Bursa İli Hava Kalitesi İzleme İstasyonları 2016 yılı partikül madde (PM₁₀) sınır aşım sayıları ve günleri

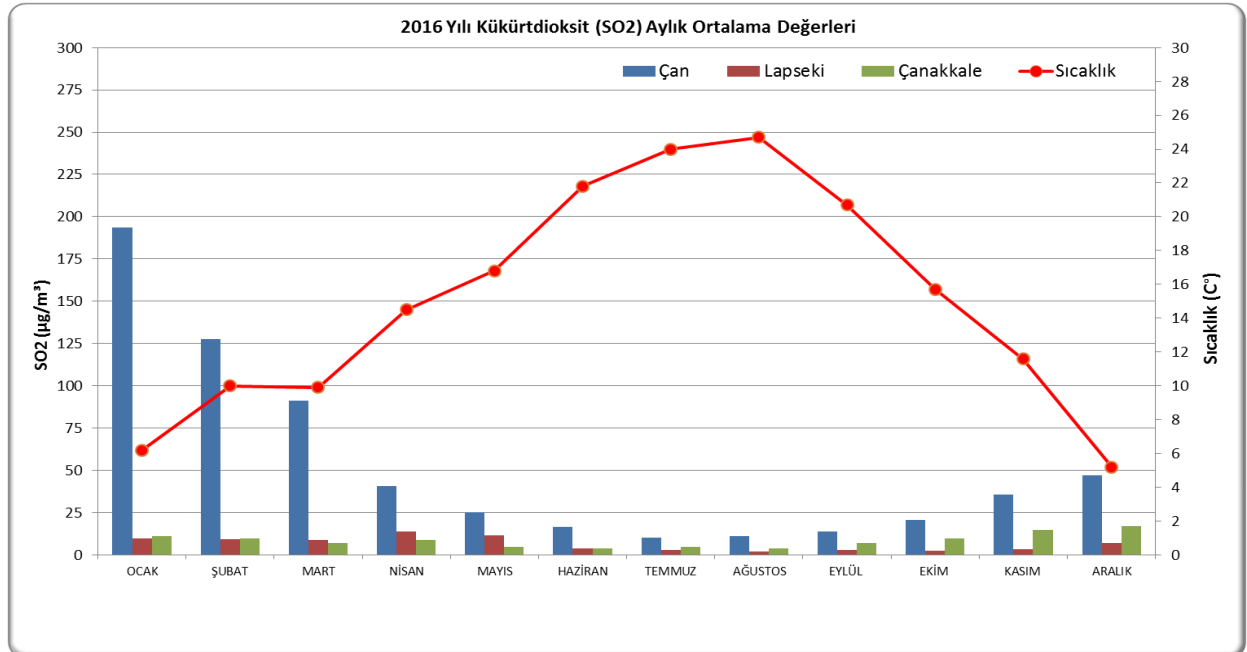
	Beyazıt Cad.	İnegöl	Kestel	Kültürpark	Uludağ Üniv.	BURSA
AYLAR	LİMİT AŞIM SAYISI VE GÜNLERİ	LİMİT AŞIM SAYISI VE GÜNLERİ	LİMİT AŞIM SAYISI VE GÜNLERİ	LİMİT AŞIM SAYISI VE GÜNLERİ	LİMİT AŞIM SAYISI VE GÜNLERİ	LİMİT AŞIM SAYISI VE GÜNLERİ
Ocak	14 GÜN (2-3-6-9-10-15-21-25-26-27-28-29-30-31)	14 GÜN (2-3-9-10-15-20-21-22-26-27-28-29-30-31)	10 GÜN (5-8-9-11-22-27-28-29-30-31)	-	-	18 GÜN (2-3-4-5-6-9-10-12-15-21-22-25-26-27-28-29-30-31)
Şubat	17 GÜN (1-2-3-4-8-9-10-16-17-18-22-23-25-26-27-28-29)	16 GÜN (1-2-3-4-8-9-10-16-17-18-22-23-24-26-27-29)	15 GÜN (1-2-3-4-9-10-16-17-18-19-22-26-27-28-29)	-	-	18 GÜN (1-2-3-4-8-9-10-11-17-18-22-23-24-25-26-27-28-29)
Mart	13 GÜN (2-6-7-8-9-12-18-19-21-24-29-30-31)	15 GÜN (1-2-6-7-8-9-12-18-19-21-22-24-29-30-31)	12 GÜN (1-2-8-9-10-18-19-21-22-23-24-30)	-	-	16 GÜN (2-6-7-8-9-12-13-18-19-20-21-22-23-24-29-30)
Nisan	13 GÜN (1-2-5-6-7-8-9-14-17-18-19-20-23)	12 GÜN (1-2-5-6-7-8-9-14-18-19-20-23)	14 GÜN (1-2-4-5-6-7-8-9-12-14-15-18-19-20)	-	-	17 GÜN (4-5-6-7-8-9-13-14-15-16-17-18-19-20-23-24-29)
Mayıs	2 GÜN (13-15)	3 GÜN (12-13-14)	5 GÜN (2-3-13-14-31)	-	-	7 GÜN (11-12-13-14-15-24-31)
Haziran	1 GÜN (1)	1 GÜN (1)	1 GÜN (1)	-	-	4 GÜN (1-2-3-20)
Temmuz	-	-	-	-	-	2 GÜN (15-16)
Ağustos	-	-	4 GÜN (1-2-5-23)	-	-	6 GÜN (2-3-4-5-24-31)
Eylül	1 GÜN (6)	1 GÜN (6)	5 GÜN (6-7-8-9-19)	-	-	8 GÜN (5-6-7-9-17-18-19-30)
Ekim	6 GÜN (2-4-20-22-23-27)	-	8 GÜN (2-3-4-10-12-21-22-23)	-	-	16 GÜN (1-2-3-4-5-7-11-12-16-20-21-22-23-27-30-31)
Kasım	16 GÜN (2-3-4-5-6-17-18-19-20-21-22-23-24-25-26-27)	14 GÜN (2-3-4-5-6-7-12-17-19-21-22-23-24-25)	15 GÜN (3-4-5-6-7-8-9-20-21-22-23-24-25-26-27)	-	-	18 GÜN (1-2-5-6-9-12-17-18-19-20-21-22-23-24-25-26-27-28)
Aralık	18 GÜN (4-5-6-7-9-10-11-12-15-16-17-18-19-20-24-25-27-28)	17 GÜN (4-5-6-7-9-10-11-12-15-16-17-18-19-20-21-23-24)	13 GÜN (2-6-7-9-10-11-12-16-19-20-21-24-27)	-	-	22 GÜN (4-5-6-7-8-9-10-11-12-15-16-17-18-19-20-21-23-24-25-26-27-28)
Toplam	101 GÜN	93 GÜN	102 GÜN	-	-	152 GÜN

01 Ocak 2016 – 31 Aralık 2016 arası 24 saatlik ve saatlik ortalama SO₂ konsantrasyonlarının incelenmesi sonucunda, HKDYY'de 24 saatlik ortalama süre için verilen 200 µg/m³ 'lük sınır değer ve 440 µg/m³ 'lük saatlik sınır değer istasyonlarda hiç aşılmadığı görülmüştür.

9.6. Çanakkale

Çizelge 35 - Çanakkale Hava Kalitesi İzleme İstasyonlarının 2016 yılı aylık ortalama kükürtdioksit (SO₂ µg/m³) verileri

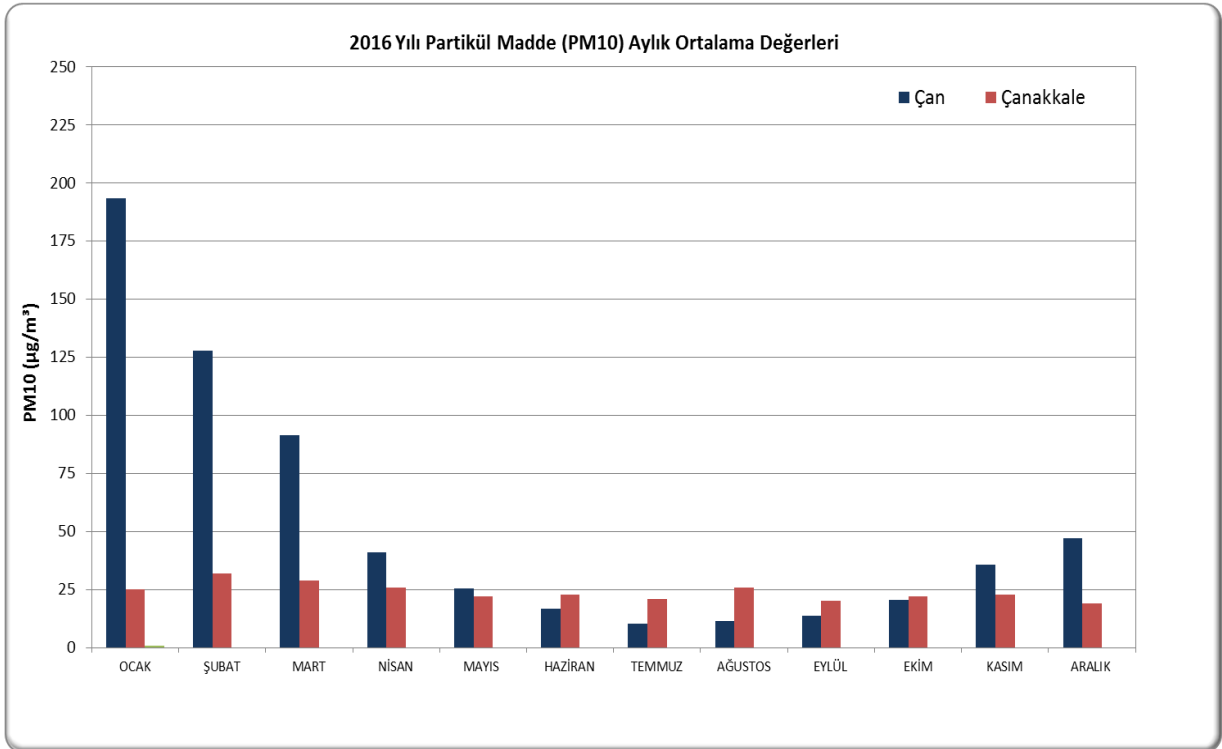
	Çan	Lapseki	Çanakkale	Ortalama
Ocak	193,5	9,6	11,0	71,4
Şubat	127,7	9,4	10,0	49,0
Mart	91,3	9,1	7,0	35,8
Nisan	40,9	13,8	9,0	21,2
Mayıs	24,4	11,9	5,0	14,1
Haziran	16,8	4,1	4,0	8,3
Temmuz	10,3	2,8	5,0	6,1
Ağustos	11,3	2,3	4,0	5,9
Eylül	13,9	2,8	7,0	7,9
Ekim	20,6	2,3	10,0	11,0
Kasım	35,8	3,5	15,0	18,1
Aralık	47,2	6,9	17,0	23,7
Ortalama	52,9	6,5	8,7	22,7

Grafik 22 - Çanakkale Hava Kalitesi İzleme İstasyonları 2016 yılı aylık ortalama kükürtdioksit (SO₂) değerleri

Çizelge 36 - Çanakkale Hava Kalitesi İzleme İstasyonlarının 2016 yılı aylık ortalama partikül madde (PM₁₀ µg/m³) verileri

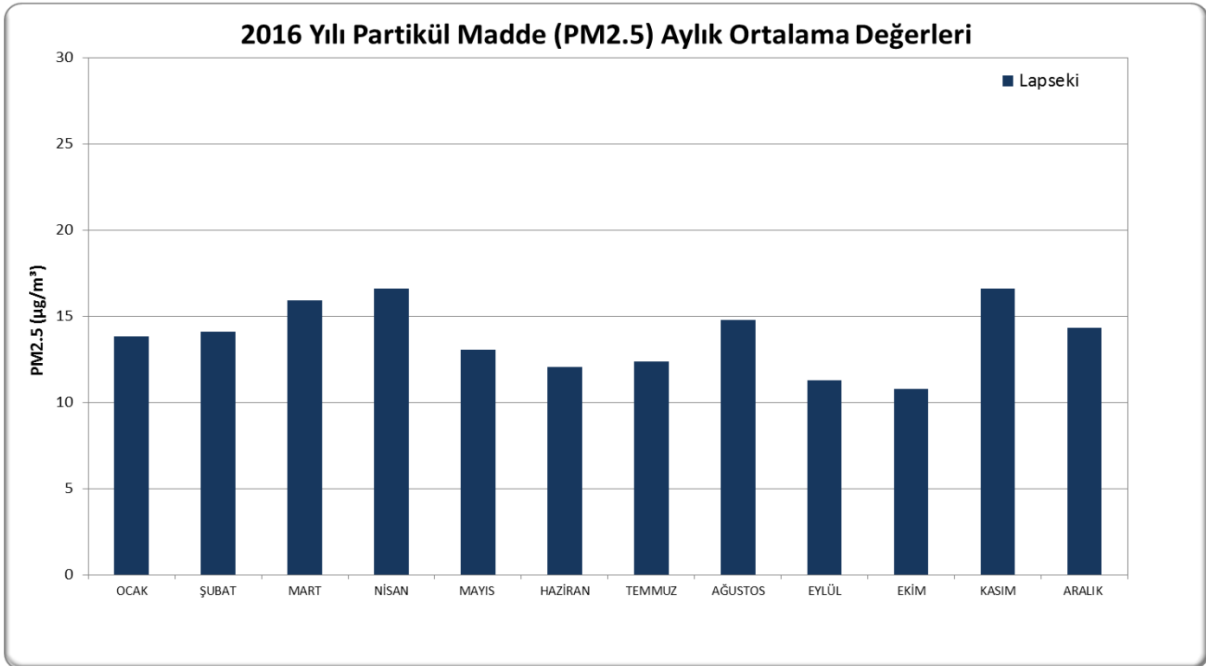
	Çan	Çanakkale	Ortalama
Ocak	94,5	25,0	59,7
Şubat	88,9	32,0	60,4
Mart	75,5	29,0	52,2
Nisan	65,7	26,0	45,9
Mayıs	52,0	22,0	37,0
Haziran	48,0	23,0	35,5
Temmuz	39,6	21,0	30,3
Ağustos	44,6	26,0	35,3
Eylül	46,0	20,0	33,0
Ekim	55,0	22,0	38,5
Kasım	85,2	23,0	54,1
Aralık	81,4	19,0	50,2
Ortalama	64,7	24,0	44,4

Grafik 23 - Çanakkale Hava Kalitesi İzleme İstasyonlarının 2016 yılı aylık ortalama partikül madde (PM₁₀) değerleri

Çizelge 37 - Çanakkale Hava Kalitesi İzleme İstasyonlarının 2016 yılı aylık ortalama partikül madde (PM_{2.5} µg/m³) verileri

	Lapseki	Ortalama
Ocak	13,8	13,8
Şubat	14,1	14,1
Mart	15,9	15,9
Nisan	16,6	16,6
Mayıs	13,1	13,1
Haziran	12,1	12,1
Temmuz	12,4	12,4
Ağustos	14,8	14,8
Eylül	11,3	11,3
Ekim	10,8	10,8
Kasım	16,6	16,6
Aralık	14,4	14,4
Ortalama	13,8	13,8

Grafik 24 - Çanakkale Hava Kalitesi İzleme İstasyonlarının 2016 yılı aylık ortalama partikül madde (PM_{2.5}) değerleri

9.6.1. Çanakkale Hava Kalitesi Sınır Değer Aşım Sayıları ve Günleri

01 Ocak 2016 – 31 Aralık 2016 arası 24 saatlik ortalama PM₁₀ konsantrasyonlarının incelenmesi sonucunda, HKDYY'de 24 saatlik ortalama süre için verilen 80 µg/m³'lük Sınır değer Çanakkale Çan İstasyonu'nda 96 kez ve Çanakkale İstasyonu'nda ise 2 kez aşılmış olduğu, Çanakkale Lapseki İstasyonu'nda ise hiç aşılmadığı görülmüştür.

Çizelge 38 - Çanakkale Hava Kalitesi İzleme İstasyonlarının 01.01.2016-31.12.2016 arasında 24 saatlik partikül madde (PM₁₀) sınır aşım sayıları ve günleri

AYLAR	Çan LİMİT AŞIM SAYISI VE GÜNLERİ	Lapseki LİMİT AŞIM SAYISI VE GÜNLERİ	Çanakkale LİMİT AŞIM SAYISI VE GÜNLERİ
Ocak	20 GÜN (2-3-5-6-9-10-11-12-14-15-16- 20-21-22-26-27-28-29-30-31)	-	-
Şubat	15 GÜN (1-2-3-8-9-12-15-16-17-22-23- 24-26-27-29)	-	1 GÜN (16)
Mart	14 GÜN (1-7-8-9-11-19-20-21-22-23- 24-29-30-31)	-	1 GÜN (24)
Nisan	8 GÜN (1-5-6-7-8-9-19-20)	-	-
Mayıs	2 GÜN (13-14)	-	-
Haziran	-	-	-
Temmuz	-	-	-
Ağustos	-	-	-
Eylül	-	-	-
Ekim	4 GÜN (2-3-4-31)	-	-
Kasım	17 GÜN (1-2-3-4-6-7-8-12-17-18-19- 20-21-25-26-27-28)	-	-
Aralık	16 GÜN (2-3-4-5-6-7-9-10-11-12-15- 18-19-20-27-28)	-	-
Toplam	96 GÜN	-	2 GÜN

01 Ocak 2016 – 31 Aralık 2016 arası 24 saatlik ortalama SO₂ konsantrasyonlarının incelenmesi sonucunda, Hava Kalitesi Değerlendirme ve Yönetimi Yönetmeliği (HKDYY)'de 24 saatlik ortalama süre için verilen 200 µg/m³ 'lük Sınır değer, Çan İstasyonu'nda 44 kez aşıldığı, Lapseki ve Çanakkale istasyonlarında ise hiç aşılmadığı görülmüştür.

Çizelge 39 - Çanakkale Hava Kalitesi İzleme İstasyonlarının 01.01.2016-31.12.2016 arasında 24 saatlik kükürtdioksit (SO₂) sınır aşım sayıları ve günleri

	Çan	Lapseki	Çanakkale
AYLAR	LİMİT AŞIM SAYISI VE GÜNLERİ	LİMİT AŞIM SAYISI VE GÜNLERİ	LİMİT AŞIM SAYISI VE GÜNLERİ
Ocak	17 GÜN (2-3-4-5-9-10-11-14-15-16-17-18-19-20-21-22-23)	-	-
Şubat	6 GÜN (20-21-22-25-26-27)	-	-
Mart	-	-	-
Nisan	-	-	-
Mayıs	-	-	-
Haziran	-	-	-
Temmuz	-	-	-
Ağustos	-	-	-
Eylül	-	-	-
Ekim	-	-	-
Kasım	4 GÜN (10-11-19-20)	-	-
Aralık	17 GÜN (2-4-5-6-7-8-13-14-15-21-22-23-24-25-26-27-28)	-	-
Toplam	44 GÜN	-	-

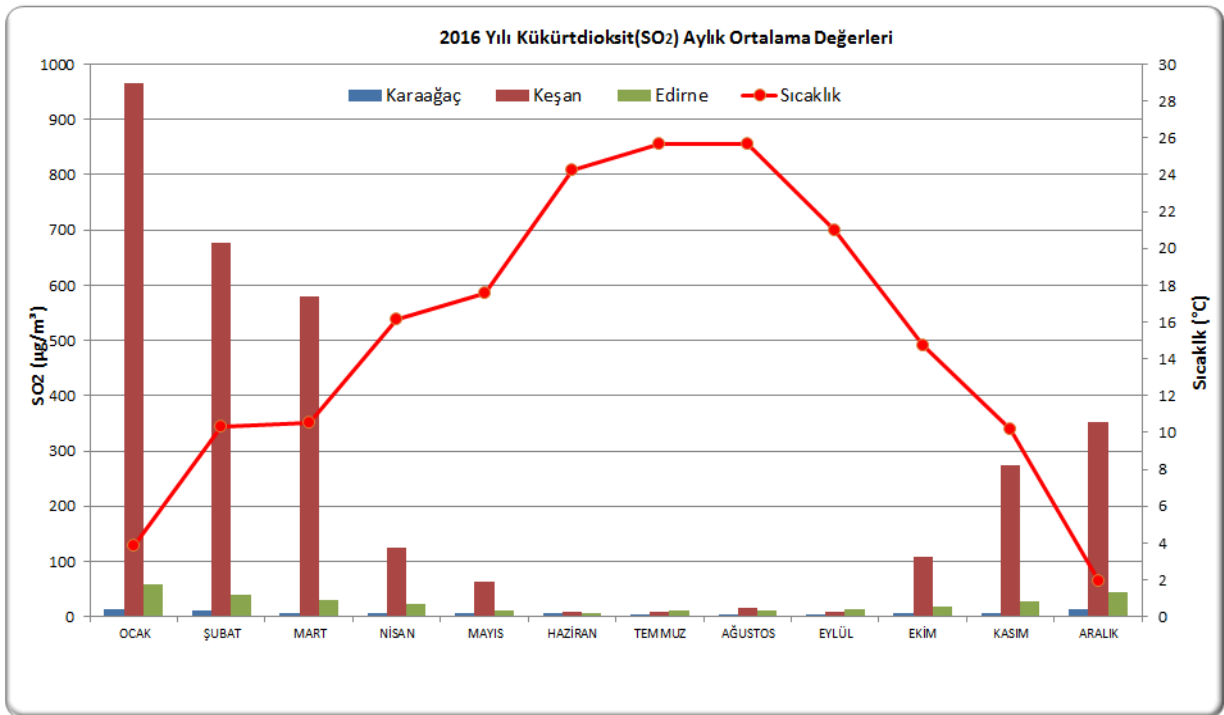
Aynı dönem içerisinde SO₂'ye ait 440 µg/m³ 'lük saatlik sınır değerine ise, Çan İstasyonu'nda 76 kez aşıldığı, Lapseki ve Çanakkale istasyonlarında ise hiç aşılmadığı görülmüştür.

9.7. Edirne

Çizelge 40 - Edirne Hava Kalitesi İzleme İstasyonları 2016 yılı aylık ortalama kükürtdioksit (SO₂ µg/m³) verileri

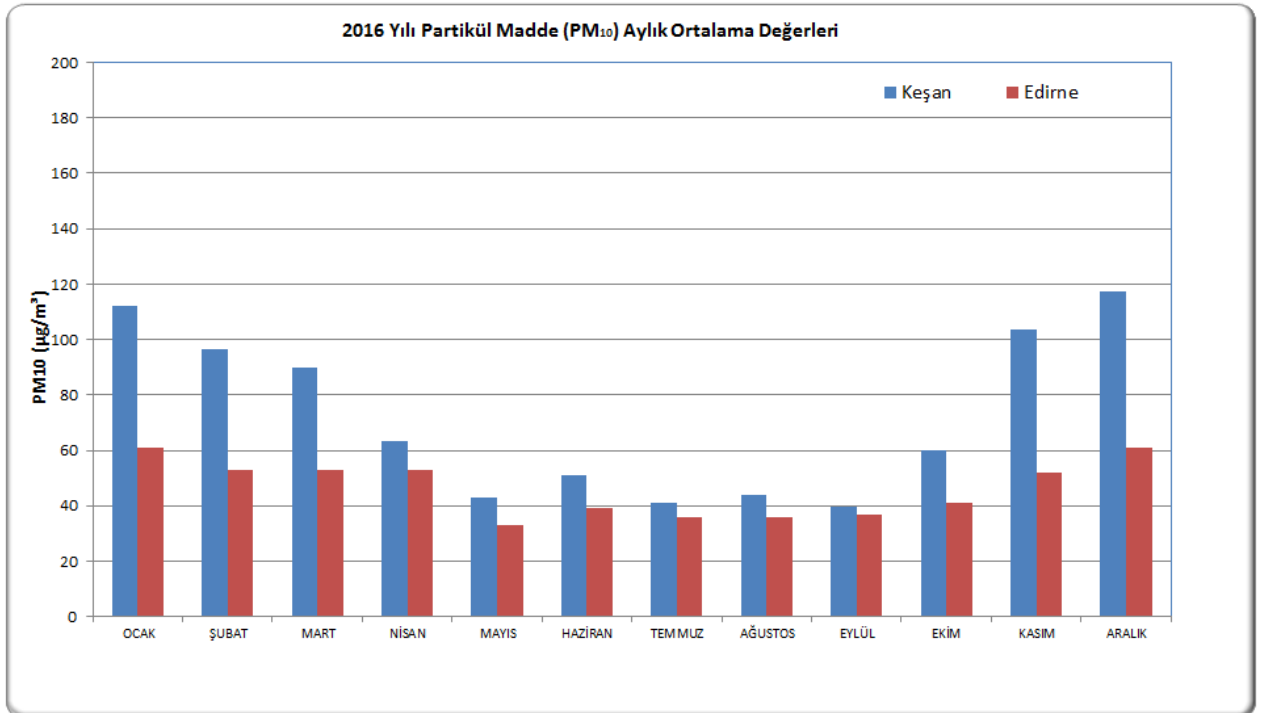
	Karaağaç	Keşan	Edirne	Ortalama
Ocak	13,1	964,7	59,0	345,6
Şubat	10,0	676,0	40,0	242,0
Mart	5,9	579,1	31,0	205,3
Nisan	5,9	124,2	24,0	51,4
Mayıs	6,7	63,7	10,0	26,8
Haziran	6,0	7,7	7,0	6,9
Temmuz	4,8	8,1	11,0	8,0
Ağustos	3,9	16,6	11,0	10,5
Eylül	3,6	8,6	13,0	8,4
Ekim	5,1	107,1	18,0	43,4
Kasım	7,3	274,7	28,0	103,3
Aralık	14,4	353,1	44,0	137,2
Ortalama	7,2	265,3	24,7	99,1

Grafik 25 - Edirne Hava Kalitesi İzleme İstasyonları 2016 yılı aylık ortalama kükürtdioksit (SO₂) değerleri

Çizelge 41 - Edirne Hava Kalitesi İzleme İstasyonları 2016 yılı aylık ortalama partikül madde (PM₁₀ µg/m³) verileri

	Keşan	Edirne	Ortalama
Ocak	112,0	61,0	86,5
Şubat	96,4	53,0	74,7
Mart	89,8	53,0	71,4
Nisan	63,2	53,0	58,1
Mayıs	43,1	33,0	38,1
Haziran	51,1	39,0	45,0
Temmuz	41,3	36,0	38,6
Ağustos	43,7	36,0	39,8
Eylül	39,6	37,0	38,3
Ekim	59,9	41,0	50,4
Kasım	103,8	52,0	77,9
Aralık	117,2	61,0	89,1
Ortalama	71,8	46,3	59,0

Grafik 26 - Edirne Hava Kalitesi İzleme İstasyonları 2016 yılı aylık ortalama partikül madde (PM₁₀) değerleri

9.7.1. Edirne Hava Kalitesi Sınır Değer Aşım Sayıları ve Günleri

01 Ocak 2016 – 31 Aralık 2016 arası 24 saatlik ortalama PM₁₀ konsantrasyonlarının incelenmesi sonucunda, HKDYY'de 24 saatlik ortalama süre için verilen 80 µg/m³ 'lük Sınır değerın Keşan İstasyonu'nda 123 kez, Edirne İstasyonu'nda 28 kez aşılmış olduğu, Karaağaç İstasyonu'nda ise hiç aşılmadığı görülmüştür.

Çizelge 42 - Edirne Hava Kalitesi İzleme İstasyonlarının 01.01.2016-31.12.2016 arasında 24 saatlik partikül madde (PM₁₀) sınır aşım sayıları ve günleri

	Karaağaç	Keşan	Edirne
AYLAR	LİMİT AŞIM SAYISI VE GÜNLERİ	LİMİT AŞIM SAYISI VE GÜNLERİ	LİMİT AŞIM SAYISI VE GÜNLERİ
Ocak	-	23 GÜN (1-2-3-4-5-6-7-8-13-14-15-19-20-21-22-23-24-25-26-27-29-30-31)	6 GÜN (6-9-20-21-25-28)
Şubat	-	14 GÜN (2-7-8-9-16-17-19-20-21-25-26-27-28-29)	2 GÜN (7-8)
Mart	-	17 GÜN (1-2-3-4-7-8-9-12-17-18-19-20-23-24-26-27-28)	3 GÜN (1-2-24)
Nisan	-	9 GÜN (4-5-6-7-8-9-10-20-29)	5 GÜN (5-6-7-8-9)
Mayıs	-	2 GÜN (13-14)	-
Haziran	-	3 GÜN (21-23-24)	-
Temmuz	-	-	-
Ağustos	-	1 GÜN (8)	-
Eylül	-	-	-
Ekim	-	7 GÜN (3-22-23-26-29-30-31)	-
Kasım	-	17 GÜN (1-2-5-12-15-16-17-18-19-20-21-23-24-25-26-27-28)	5 GÜN (8-18-19-26-27)
Aralık	-	30 GÜN (1-2-3-4-5-6-7-8-9-10-11-12-13-14-15-16-17-18-19-20-21-22-23-24-25-26-27-28-30-31)	7 GÜN (9-10-12-18-19-20-26)
Toplam	-	123 GÜN	28 GÜN

Çizelge 43 - Edirne Hava Kalitesi İzleme İstasyonlarının 01.01.2016-31.12.2016 arasında 24 saatlik kükürt dioksit (SO₂) sınır aşım sayıları ve günleri

	Karaağaç	Keşan	Edirne
AYLAR	LİMİT AŞIM SAYISI VE GÜNLERİ	LİMİT AŞIM SAYISI VE GÜNLERİ	LİMİT AŞIM SAYISI VE GÜNLERİ
Ocak	-	31 GÜN (1-2-3-4-5-6-7-8-9-10-11-12-13-14-15-16-17-18-19-20-21-22-23-24-25-26-27-28-29-30-31)	-
Şubat	-	29 GÜN (1-2-3-4-5-6-7-8-9-10-11-12-13-14-15-16-17-18-19-20-21-22-23-24-25-26-27-28-29)	-
Mart	-	31 GÜN (1-2-3-4-5-6-7-8-9-10-11-12-13-14-15-16-17-18-19-20-21-22-23-24-25-26-27-28-29-30-31)	-
Nisan	-	7 GÜN (2-3-4-5-26-27-29)	-
Mayıs	-	4 GÜN (4-5-6-7)	-
Haziran	-	-	-
Temmuz	-	-	-
Ağustos	-	-	-
Eylül	-	-	-
Ekim	-	8 GÜN (19-21-22-23-26-29-30-31)	-
Kasım	-	16 GÜN (1-2-15-16-17-18-19-20-21-22-23-24-25-26-27-28)	-
Aralık	-	27 GÜN (1-2-3-4-5-6-7-8-10-12-13-14-15-16-17-18-19-20-21-22-23-24-25-26-27-28-31)	-
Toplam	-	153 GÜN	-

01 Ocak 2016 – 31 Aralık 2016 arası 24 saatlik ortalama SO₂ konsantrasyonlarının incelenmesi sonucunda, Hava Kalitesi Değerlendirme ve Yönetimi Yönetmeliği (HKDYY)'de 24 saatlik ortalama süre için verilen 200 µg/m³ 'lük sınır değer, Keşan İstasyonu'nda 153 kez aşıldığı, Karaağaç ve Edirne İstasyonlarında ise hiç aşılmadığı görülmüştür.

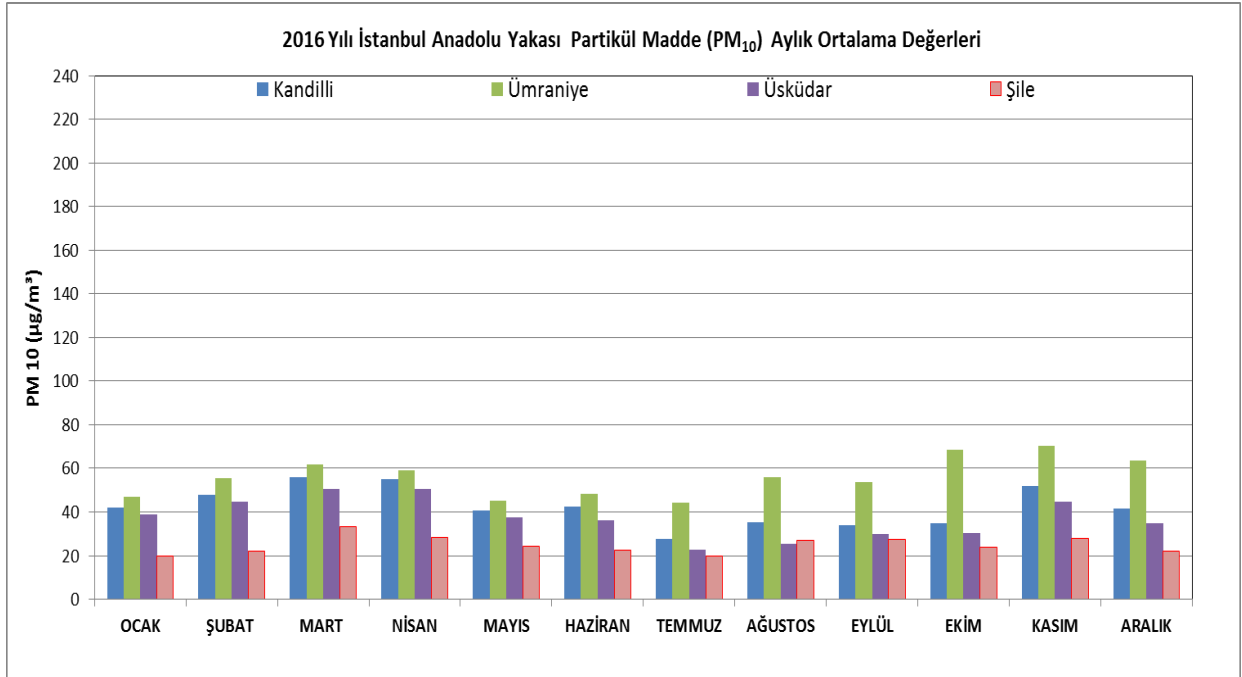
Aynı dönem içerisinde SO₂'ye ait 440 µg/m³ 'lük saatlik sınır değer ise, Keşan İstasyonu'nda 1.724 kez aşıldığı, Karaağaç ve Edirne istasyonlarında ise hiç aşılmadığı görülmüştür.

9.8. İstanbul

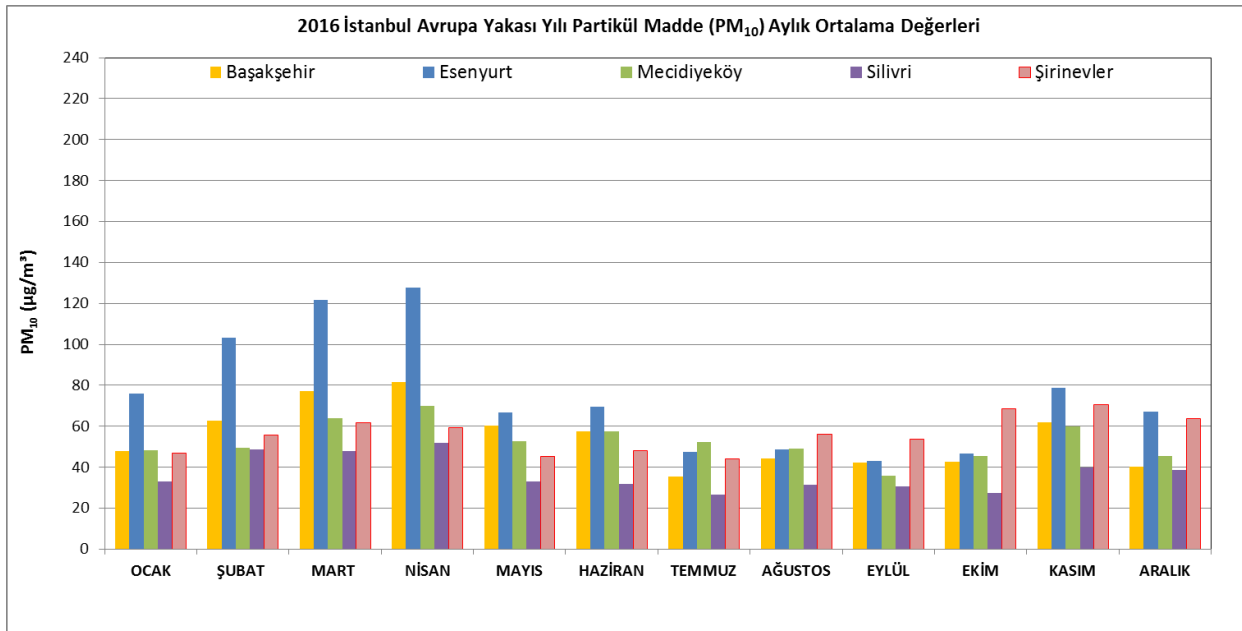
Çizelge 44 - İstanbul Hava Kalitesi İzleme İstasyonları 2016 yılı aylık ortalama partikül madde (PM₁₀ µg/m³) Verileri

ANADOLU	Kandilli	Şile	Ümraniye	Üsküdar	Ortalama
Ocak	41,8	19,6	47,0	39,0	36,8
Şubat	47,7	21,8	55,5	44,8	42,5
Mart	56,0	33,2	61,8	50,4	50,3
Nisan	55,2	28,2	59,1	50,6	48,3
Mayıs	40,5	24,5	45,1	37,6	36,9
Haziran	42,6	22,5	48,1	36,0	37,3
Temmuz	27,8	19,9	44,1	22,9	28,7
Ağustos	35,2	26,8	56,1	25,4	35,9
Eylül	34,0	27,6	53,5	29,8	36,2
Ekim	34,9	24,0	68,6	30,2	39,4
Kasım	51,8	27,9	70,4	44,7	48,7
Aralık	41,7	22,1	63,6	34,7	40,5
Ortalama	42,4	24,8	56,1	37,2	40,1

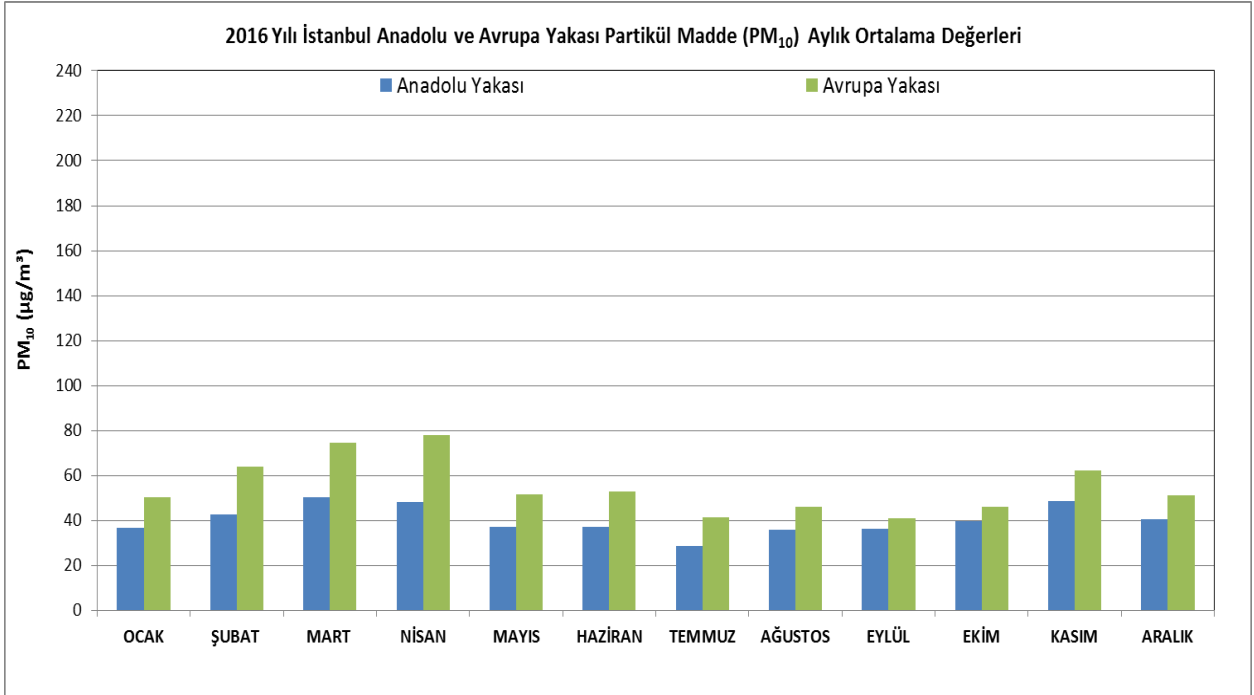
AVRUPA	Başakşehir	Esenyurt	Mecidiyeköy	Silivri	Şirinevler	Ortalama
Ocak	48,0	75,8	48,1	33,0	47,0	50,4
Şubat	62,5	103,1	49,4	48,5	55,5	63,8
Mart	77,1	121,7	64,1	48,0	61,8	74,5
Nisan	81,7	127,8	69,8	51,9	59,1	78,1
Mayıs	60,3	66,5	52,8	32,8	45,1	51,5
Haziran	57,3	69,3	57,6	31,8	48,1	52,8
Temmuz	35,6	47,3	52,2	26,7	44,1	41,2
Ağustos	44,3	48,6	49,1	31,4	56,1	45,9
Eylül	42,2	42,8	35,6	30,4	53,5	40,9
Ekim	42,6	46,8	45,4	27,3	68,6	46,2
Kasım	62,0	78,8	59,9	39,9	70,4	62,2
Aralık	40,2	67,0	45,5	38,4	63,6	51,0
Ortalama	54,5	74,6	52,5	36,7	56,1	54,9

Grafik 27 - İstanbul Anadolu Yakası Hava Kalitesi İzleme İstasyonları 2016 yılı aylık ortalama partikül madde (PM₁₀) değerleri

Grafik 28 - İstanbul Avrupa Yakası Hava Kalitesi İzleme İstasyonları 2016 yılı aylık ortalama partikül madde (PM₁₀) değerleri

Grafik 29 - İstanbul Anadolu ve Avrupa Yakası Hava Kalitesi İzleme İstasyonları 2016 yılı aylık ortalama partikül madde (PM₁₀) değerleri

Çizelge 45 - İstanbul Hava Kalitesi İzleme İstasyonları 2016 yılı aylık ortalama partikül madde (PM_{2,5} µg/m³) verileri

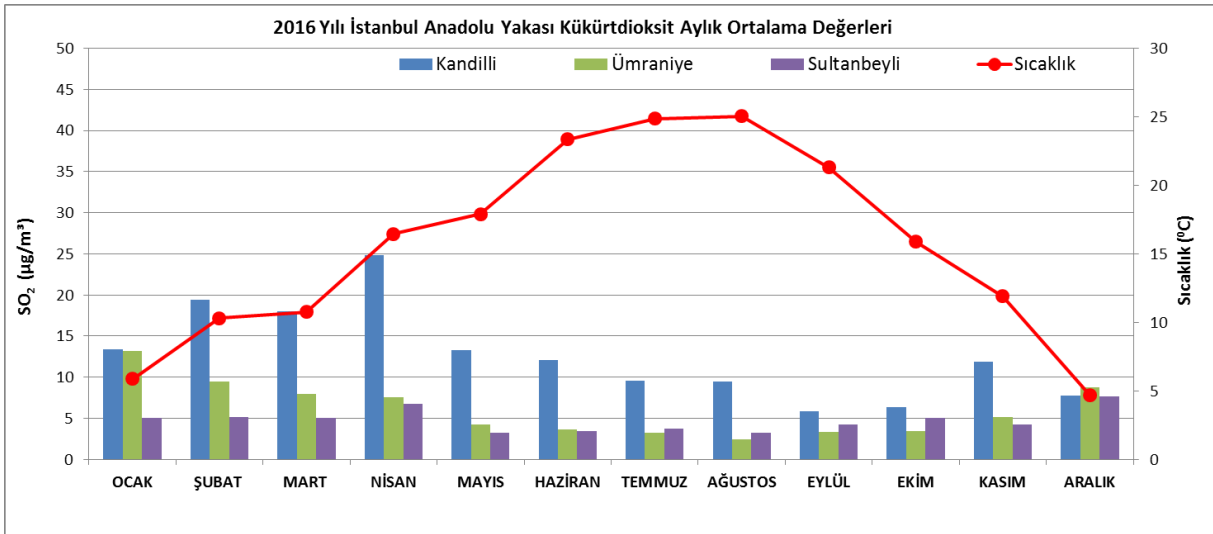
	Kağıthane	Silivri	Ümraniye	Ortalama
Ocak	40,2	24,5	31,8	32,5
Şubat	30,5	25,0	27,4	27,6
Mart	35,9	22,9	27,1	28,7
Nisan	27,3	20,3	23,1	23,5
Mayıs	21,1	15,5	19,5	18,7
Haziran	18,9	14,2	18,7	17,3
Temmuz	14,6	13,1	17,7	15,1
Ağustos	17,4	15,5	23,0	18,6
Eylül	20,0	14,8	20,0	18,3
Ekim	23,0	13,5	22,4	19,6
Kasım	34,6	19,9	33,0	29,2
Aralık	37,2	24,7	34,3	32,1
Ortalama	26,7	18,7	24,8	23,4

Çizelge 46 - İstanbul Hava Kalitesi İzleme İstasyonları 2016 yılı aylık ortalama kükürtdioksit (SO₂ µg/m³) verileri

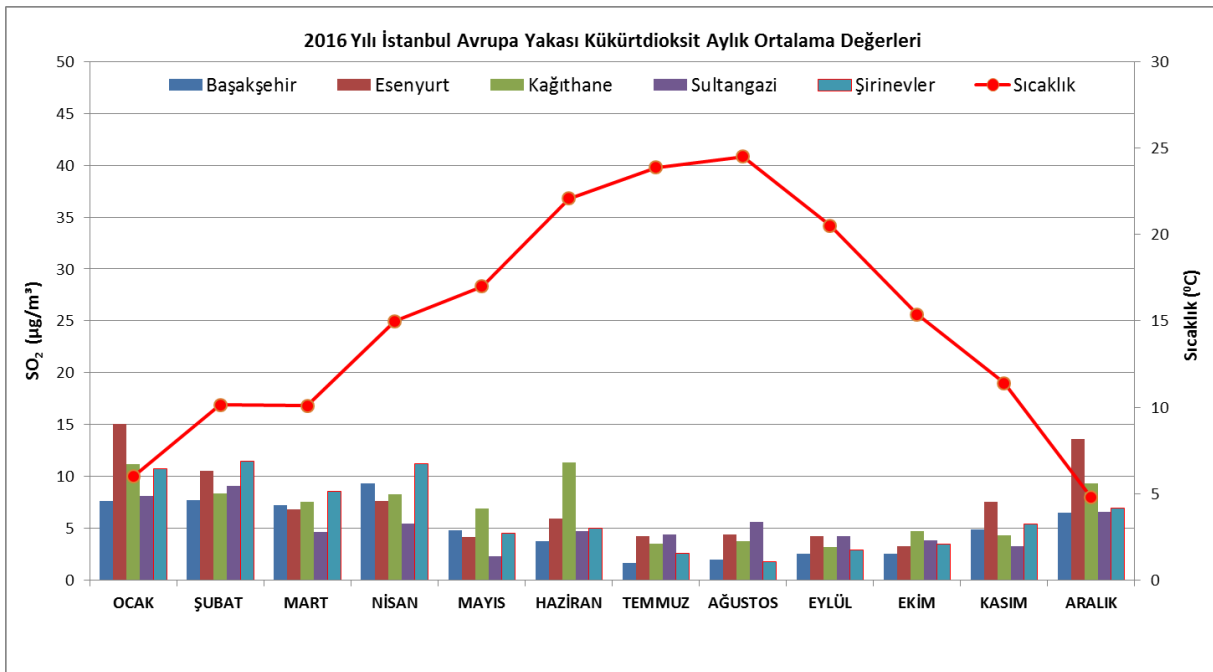
ANADOLU	Kandilli	Sultanbeyli	Ümraniye	Ortalama
Ocak	13,4	13,2	5,1	10,6
Şubat	19,4	9,4	5,2	11,3
Mart	18,0	7,9	5,0	10,3
Nisan	24,9	7,6	6,7	13,1
Mayıs	13,3	4,3	3,2	6,9
Haziran	12,1	3,6	3,5	6,4
Temmuz	9,6	3,2	3,7	5,5
Ağustos	9,5	2,4	3,3	5,1
Eylül	5,9	3,4	4,2	4,5
Ekim	6,4	3,5	5,0	5,0
Kasım	11,9	5,2	4,3	7,1
Aralık	7,7	8,7	7,7	8,0
Ortalama	12,7	6,0	4,7	7,8

AVRUPA	Başakşehir	Esenyurt	Kağıthane	Şirinevler	Sultangazi	Ortalama
Ocak	7,6	15,1	11,1	10,7	8,1	10,5
Şubat	7,7	10,6	8,3	11,4	9,1	9,4
Mart	7,2	6,8	7,6	8,6	4,6	7,0
Nisan	9,3	7,6	8,3	11,2	5,5	8,4
Mayıs	4,8	4,2	6,9	4,5	2,3	4,5
Haziran	3,8	6,0	11,4	5,0	4,7	6,2
Temmuz	1,7	4,2	3,5	2,6	4,4	3,3
Ağustos	2,0	4,4	3,7	1,7	5,6	3,5
Eylül	2,5	4,2	3,2	2,9	4,3	3,4
Ekim	2,5	3,3	4,8	3,5	3,8	3,6
Kasım	4,9	7,5	4,3	5,4	3,3	5,1
Aralık	6,5	13,6	9,3	6,9	6,6	8,6
Ortalama	5,0	7,3	6,9	6,2	5,2	6,1

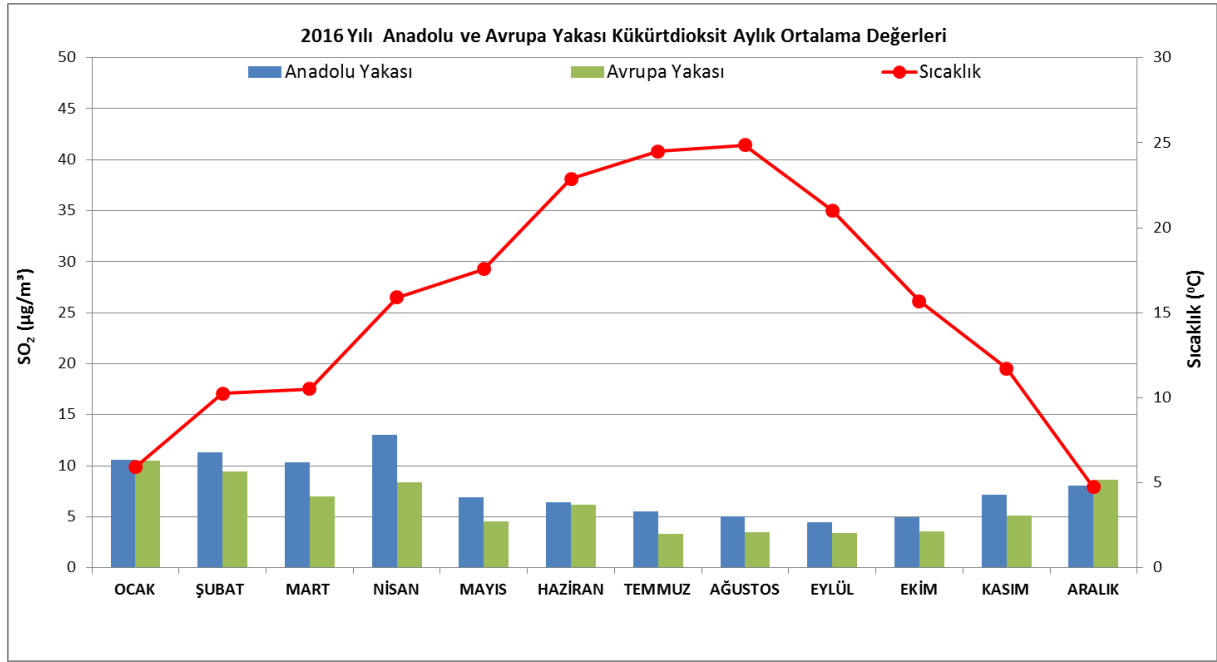

Grafik 30 - İstanbul Anadolu Yakası Hava Kalitesi İzleme İstasyonları 2016 yılı aylık ortalama kükürtdioksit (SO₂) değerleri

Grafik 31 - İstanbul Avrupa Yakası Hava Kalitesi İzleme İstasyonları 2016 yılı aylık ortalama kükürtdioksit (SO₂) değerleri

Grafik 32 - İstanbul Anadolu ve Avrupa Yakası Hava Kalitesi İzleme İstasyonları 2016 Yılı Aylık Ortalama Kükürtdioksit (SO₂) Değerleri

9.8.1. İstanbul Hava Kalitesi Sınır Değer Aşım Sayıları ve Günleri²

Ölçüm yapılan zamanda, 24 saatlik ortalama PM10 konsantrasyonlarının incelenmesi sonucunda, HKDYY' de 24 saatlik ortalama süre için verilen sınır değerın Başakşehir'de 58 kez, Esenyurt'ta 100 kez, Kandilli'de 25 kez, Mecidiyeköy'de 38 kez, Şilede 4 kez, Silivri'de 11 kez, Şirinevler'de 5, Ümraniye'de 40 kez, Üsküdar'da 15 kez olduğu görülmektedir.

² Partikül Madde (PM10) için Sınır Aşım değeri: 2016 Yılı 24 saatlik limit değeri 80 µg/m³ dür.
Kükürtdioksit (SO₂) için Sınır Aşım değeri: 2016 Yılı 24 saatlik limit değeri 200 µg/m³ dür.
Kükürtdioksit (SO₂) için Sınır Aşım değeri: 2016 yılı saatlik limit değeri 440 µg/m³ dür.
Azotdioksit (NO₂) için Sınır Aşım değeri: 2016 yılı saatlik limit değeri 280 µg/m³ dür.

Çizelge 47 - İstanbul Hava Kalitesi İzleme İstasyonlarının 2016 yılı partikül madde (PM₁₀) sınır aşım sayıları ve günleri

	Başakşehir	Esenyurt	Kandilli	Kağıthane
AYLAR	LİMİT AŞIM SAYISI VE GÜNLERİ	LİMİT AŞIM SAYISI VE GÜNLERİ	LİMİT AŞIM SAYISI VE GÜNLERİ	LİMİT AŞIM SAYISI VE GÜNLERİ
Ocak	3 GÜN (15-2029)	12 GÜN (1-2-4-6-19-20-21-25-26-29-30-31)	1 GÜN (4)	-
Şubat	7 GÜN (9-16-17-22-23-26-29)	15 GÜN (2-3-7-8-9-16-17-18-19-20-22-23-26-27-29)	2 GÜN (22-23)	-
Mart	8 GÜN (1-2-7-8-18-23-24-31)	16 GÜN (1-2-6-7-8-9-10-12-17-18-21-23-24-27-29-31)	7 GÜN (1-2-7-8-24-27-31)	-
Nisan	16 GÜN (6-7-8-9-10-13-14-16-17-18-19-20-23-24-28-29)	23 GÜN (2-4-5-6-7-8-9-12-13-14-15-16-17-18-19-20-22-23-24-27-28-29-30)	4 GÜN (7-9-17-24)	-
Mayıs	7 GÜN (12-13-14-20-24-30-31)	4 GÜN (8-12-12-14)	2 GÜN (13-14)	-
Haziran	4 GÜN (1-2-17-18)	9 GÜN (1-2-3-4-6-17-18-19-29)	1 GÜN (12)	-
Temmuz	-	1 GÜN (1)	-	-
Ağustos	-	2 GÜN (7-8)	-	-
Eylül	2 GÜN (6-29)	1 GÜN (30)	-	-
Ekim	1 GÜN (12)	-	1 GÜN (22)	-
Kasım	9 GÜN (3-7-8-9-17-18-25-26-27)	9 GÜN (2-6-12-17-18-19-25-26-27)	5 GÜN (3-9-20-26-27)	-
Aralık	1 GÜN (11)	8 GÜN (4-5-6-10-11-18-19-20)	2 GÜN (11-20)	-
Toplam	58 GÜN	100 GÜN	25 GÜN	-

Çizelge 47 - MTHM İstanbul Hava Kalitesi İzleme İstasyonlarının 2016 yılı partikül madde (PM₁₀) limit aşım sayıları ve günleri (devam)

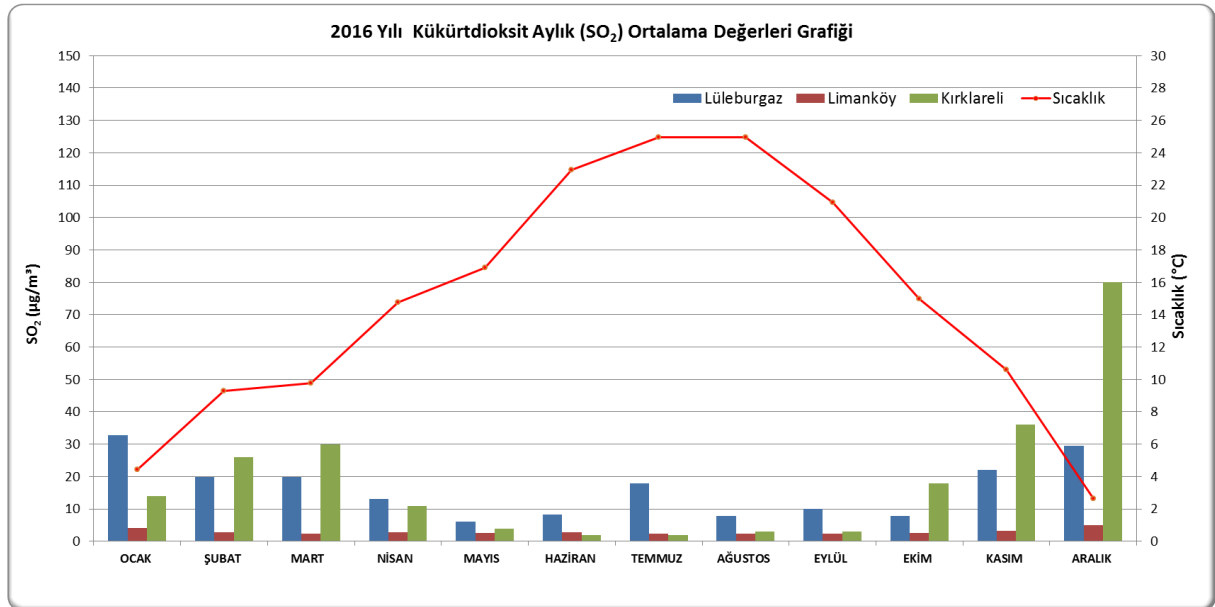
	Mecidiyeköy	Şile	Silivri	Şirinevler
AYLAR	LİMİT AŞIM SAYISI VE GÜNLERİ	LİMİT AŞIM SAYISI VE GÜNLERİ	LİMİT AŞIM SAYISI VE GÜNLERİ	LİMİT AŞIM SAYISI VE GÜNLERİ
Ocak	1 GÜN (21)	-	-	-
Şubat	2 GÜN (27-29)	-	2 GÜN (15-16)	-
Mart	4 GÜN (1-2-8-24)	1 GÜN (24)	2 GÜN (8-24)	-
Nisan	6 GÜN (5-6-7-8-9-20)	1 GÜN (9)	2 GÜN (7-9)	-
Mayıs	2 GÜN (13-14)	2 GÜN (13-14)	2 GÜN (13-14)	-
Haziran	6 GÜN (1-2-10-17-18-24)	-	-	-
Temmuz	5 GÜN (21-26-28-29-30)	-	-	-
Ağustos	1 GÜN (2)	-	-	-
Eylül	1 GÜN (6)	-	-	-
Ekim	1 GÜN (12)	-	-	-
Kasım	6 GÜN (8-9-12-25-26-27)	-	2 GÜN (26-27)	5 GÜN (18-19-25-26-27)
Aralık	3 GÜN (4-19-20)	-	1 GÜN (19)	-
Toplam	38 GÜN	4 GÜN	11 GÜN	5 GÜN

Ölçüm yapılan zamanda, 24 saatlik ortalama SO₂ konsantrasyonlarının incelenmesi sonucunda, HKDYY' de 24 saatlik ortalama süre için verilen Sınır değerinin hiçbir istasyonda aşılmadığı tespit edilmiştir.

9.9. Kırklareli

Çizelge 48 - Kırklareli Hava Kalitesi İzleme İstasyonlarının 2016 yılı aylık ortalama kükürtdioksit (SO₂ µg/m³) verileri

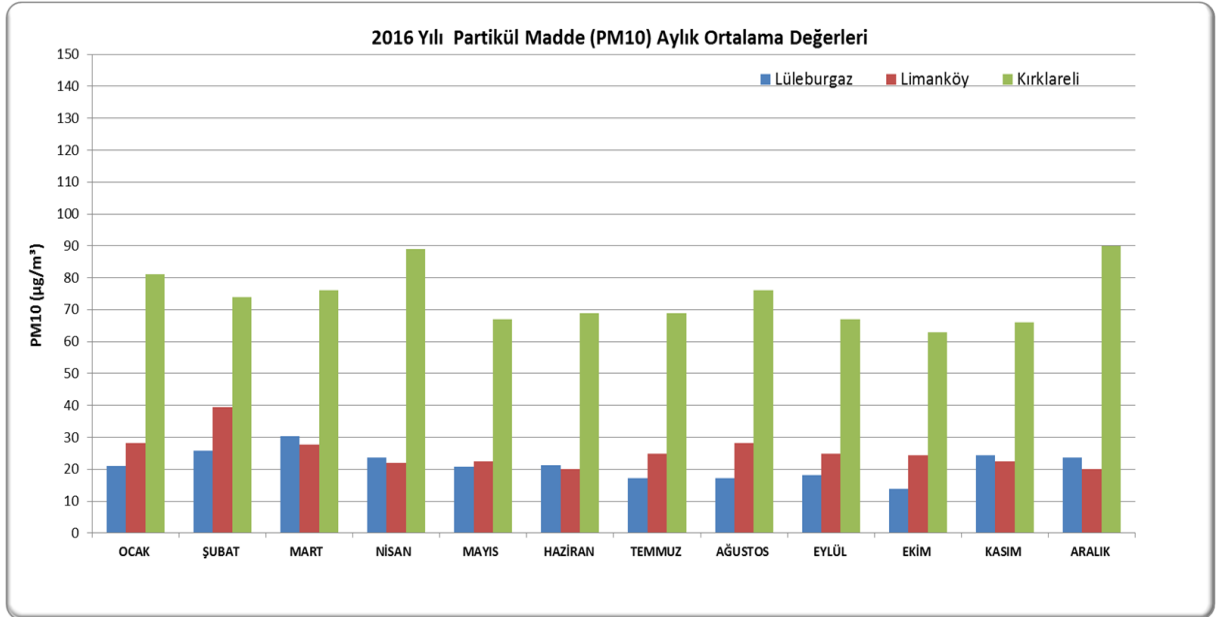
	Lüleburgaz	Limanköy	Kırklareli	Ortalama
Ocak	32,8	4,1	14,0	17,0
Şubat	19,8	2,8	26,0	16,2
Mart	19,8	2,5	30,0	17,4
Nisan	13,0	2,9	11,0	9,0
Mayıs	6,0	2,7	4,0	4,2
Haziran	8,4	2,7	2,0	4,4
Temmuz	18,0	2,3	2,0	7,4
Ağustos	7,8	2,4	3,0	4,4
Eylül	10,0	2,4	3,0	5,1
Ekim	7,7	2,7	18,0	9,5
Kasım	21,9	3,2	36,0	20,4
Aralık	29,6	5,0	80,0	38,2
Ortalama	16,2	3,0	19,1	12,8

Grafik 33 - Kırklareli Hava Kalitesi İzleme İstasyonları 2016 yılı aylık ortalama kükürtdioksit (SO₂) değerleri

Çizelge 49 - Kırklareli Hava Kalitesi İzleme İstasyonlarının 2016 yılı aylık ortalama partikül madde (PM₁₀, µg/m³) verileri

	Lüleburgaz	Limanköy	Kırklareli	Ortalama
Ocak	21,0	28,2	81,0	43,4
Şubat	25,9	39,5	74,0	46,5
Mart	30,4	27,7	76,0	44,7
Nisan	23,6	21,9	89,0	44,9
Mayıs	20,8	22,6	67,0	36,8
Haziran	21,3	20,0	69,0	36,8
Temmuz	17,2	25,0	69,0	37,1
Ağustos	17,3	28,1	76,0	40,5
Eylül	18,1	24,8	67,0	36,6
Ekim	13,9	24,4	63,0	33,8
Kasım	24,3	22,4	66,0	37,6
Aralık	23,6	20,1	90,0	44,6
Ortalama	21,5	24,5	73,9	40,3

Grafik 34 - Kırklareli Hava Kalitesi İzleme İstasyonları 2016 yılı aylık ortalama partikül madde (PM₁₀) değerleri

9.9.1. Kırklareli Hava Kalitesi Sınır Değer Aşım Sayıları ve Günleri

Çizelge 50 - Kırklareli Hava Kalitesi İzleme İstasyonlarının 2016 yılı partikül madde (PM₁₀) sınır aşım sayıları ve günleri

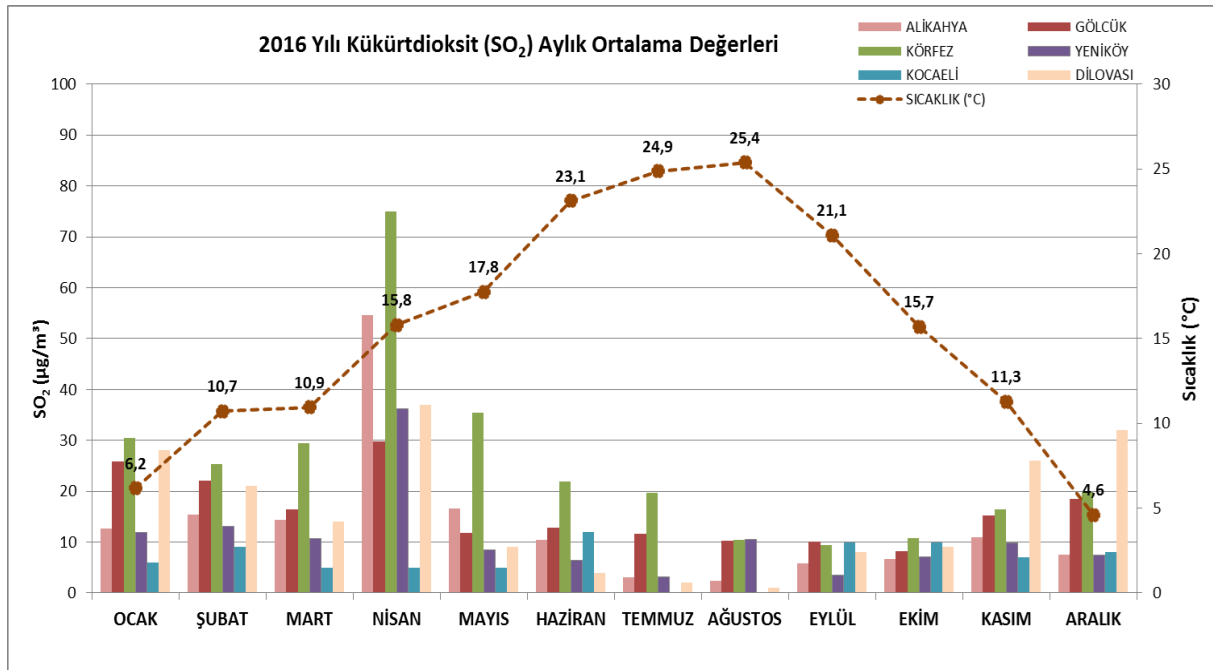
	Limanköy	Lüleburgaz	Kırklareli
AYLAR	LİMİT AŞIM SAYISI VE GÜNLERİ	LİMİT AŞIM SAYISI VE GÜNLERİ	LİMİT AŞIM SAYISI VE GÜNLERİ
Ocak	-	1 GÜN (29)	17 GÜN (1-3-8-9-14-20-21-22-23-24-25-26-27-28-29-30-31)
Şubat	-	1 GÜN (9)	8 GÜN (7-8-9-16-17-22-23-29)
Mart	1 GÜN (24)	1 GÜN (24)	8 GÜN (1-2-3-8-9-18-21-24)
Nisan	-	1 GÜN (9)	18 GÜN (2-5-6-7-8-9-10-11-13-14-15-16-17-18-19-20-23-29)
Mayıs	-		7 GÜN (2-12-13-14-20-24-31)
Haziran	-		7 GÜN (18-20-21-22-23-24-25)
Temmuz	-		7 GÜN (2-25-27-28-29-30-31)
Ağustos	-		8 GÜN (1-2-5-6-7-8-9-12)
Eylül	-		4 GÜN (8-10-17-18)
Ekim	-		3 GÜN (22-29-30)
Kasım	-	2 GÜN (18-27)	7 GÜN (8-9-17-18-25-26-27)
Aralık	-	4 GÜN (9-10-11-15)	19 GÜN (1-2-4-6-7-8-9-10-11-12-14-15-18-19-20-24-26-27-28)
Toplam	1 GÜN	10 GÜN	113 GÜN

01 Ocak 2016 – 31 Aralık 2016 arası 24 saatlik ve saatlik ortalama SO₂ konsantrasyonlarının incelenmesi sonucunda, HKDYY'de 24 saatlik ortalama süre için verilen 200 µg/m³'lük sınır değer istasyonlarda hiç aşılmadığı, SO₂'ye ait 440 µg/m³'lük saatlik sınır değer ise, Kırklareli İstasyonu'nda 6 kez aşıldığı, Limanköy ve Lüleburgaz İstasyonlarında ise hiç aşılmadığı görülmüştür.

9.10. Kocaeli

Çizelge 51 - Kocaeli Hava Kalitesi İzleme İstasyonları 2016 yılı aylık ortalama kükürtdioksit (SO₂ µg/m³) verileri

	Alikahya	Gölcük	Körfez	Yeniköy	Kocaeli	Dilovası	Ortalama
Ocak	12,6	25,9	30,4	12,0	6,0	28,0	19,1
Şubat	15,4	22,0	25,3	13,2	9,0	21,0	17,6
Mart	14,5	16,5	29,4	10,7	5,0	14,0	15,0
Nisan	54,5	29,8	75,0	36,1	5,0	37,0	39,6
Mayıs	16,5	11,9	35,4	8,4	5,0	9,0	14,4
Haziran	10,4	12,8	21,9	6,3	12,0	4,0	11,2
Temmuz	3,1	11,6	19,7	3,2	-	2,0	7,9
Ağustos	2,3	10,3	10,5	10,5	-	1,0	6,9
Eylül	5,8	10,1	9,5	3,6	10,0	8,0	7,8
Ekim	6,7	8,2	10,8	7,1	10,0	9,0	8,6
Kasım	10,9	15,3	16,5	9,8	7,0	26,0	14,2
Aralık	7,5	18,4	19,9	7,5	8,0	32,0	15,5
Ortalama	13,3	16,1	25,4	10,7	7,7	15,9	14,8

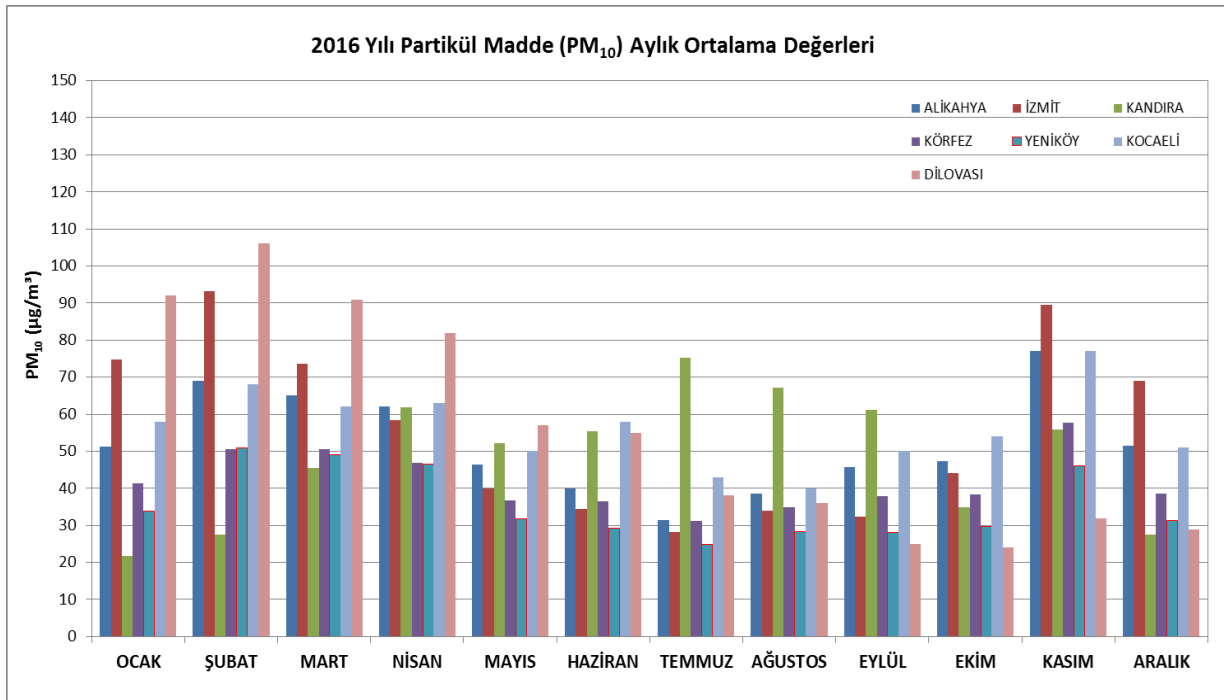

Grafik 35 - Kocaeli Hava Kalitesi İzleme İstasyonları 2016 yılı aylık ortalama kükürtdioksit (SO₂) değerleri

Çizelge 52 - Kocaeli Hava Kalitesi İzleme İstasyonları 2016 yılı aylık ortalama partikül madde (PM₁₀ µg/m³) verileri

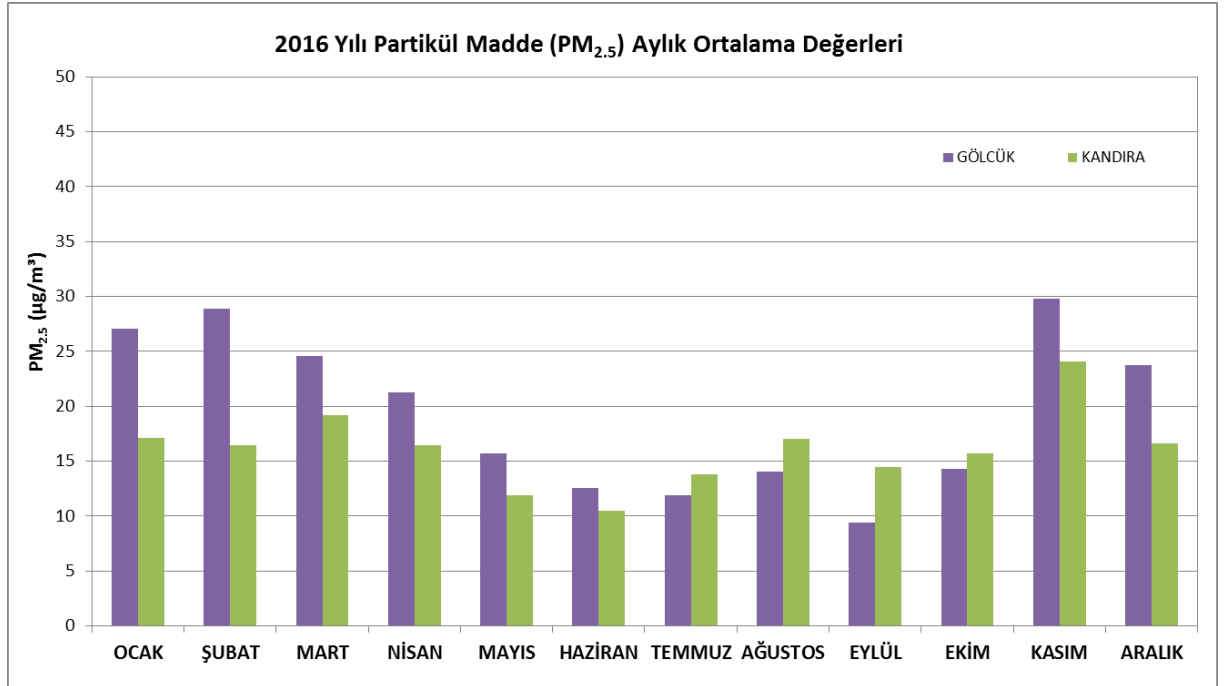
	Alikahya	İzmit	Kandıra	Körfez	Yeniköy	Kocaeli	Dilovası	Ortalama
Ocak	51,3	74,9	21,8	41,3	33,8	58,0	92,0	53,3
Şubat	69,0	93,1	27,5	50,5	51,0	68,0	106,0	66,4
Mart	65,1	73,6	45,5	50,6	49,1	62,0	91,0	62,4
Nisan	62,0	58,4	61,9	46,9	46,5	63,0	82,0	60,1
Mayıs	46,4	40,0	52,1	36,7	31,7	50,0	57,0	44,8
Haziran	39,8	34,3	55,3	36,5	29,3	58,0	55,0	44,1
Temmuz	31,5	28,2	75,2	31,2	24,9	43,0	38,0	38,9
Ağustos	38,5	34,0	67,3	35,0	28,3	40,0	36,0	39,9
Eylül	45,8	32,5	61,1	37,9	28,1	50,0	25,0	40,1
Ekim	47,4	44,0	34,9	38,4	29,8	54,0	24,0	38,9
Kasım	77,1	89,5	55,8	57,6	46,1	77,0	32,0	62,2
Aralık	51,6	68,9	27,5	38,5	31,3	51,0	29,0	42,5
Ortalama	52,1	56,0	48,8	41,8	35,8	56,2	55,6	49,5

Grafik 36 - Kocaeli Hava Kalitesi İzleme İstasyonları 2016 yılı aylık ortalama partikül madde (PM₁₀) değerleri

Çizelge 53 - Kocaeli Hava Kalitesi İzleme İstasyonları 2016 yılı aylık ortalama partikül madde (PM_{2,5} µg/m³) verileri

	Gölcük	Kandıra	Ortalama
Ocak	27,0	17,1	22,1
Şubat	28,9	16,4	22,6
Mart	24,6	19,2	21,9
Nisan	21,3	16,5	18,9
Mayıs	15,7	11,9	13,8
Haziran	12,6	10,5	11,5
Temmuz	11,9	13,8	12,8
Ağustos	14,0	17,1	15,5
Eylül	9,4	14,5	12,0
Ekim	14,3	15,7	15,0
Kasım	29,8	24,1	26,9
Aralık	23,8	16,6	20,2
Ortalama	19,4	16,1	17,8

Grafik 37 - Kocaeli Hava Kalitesi İzleme İstasyonları 2016 yılı aylık ortalama partikül madde (PM_{2,5}) değerleri

9.10.1 Kocaeli Hava Kalitesi Sınır Değer Aşım Sayıları ve Günleri

Çizelge 54 - Kocaeli-Alikahya, Kocaeli-Gölcük, Kocaeli-İzmit, Kocaeli-Kandıra Hava Kalitesi İzleme İstasyonlarının 2016 yılı partikül madde (PM₁₀) sınır aşım sayıları ve günleri

AYLAR	ALİKAHYA LİMİT AŞIM SAYISI VE GÜNLERİ	GÖLCÜK LİMİT AŞIM SAYISI VE GÜNLERİ	İZMİT LİMİT AŞIM SAYISI VE GÜNLERİ	KANDIRA LİMİT AŞIM SAYISI VE GÜNLERİ
Ocak	4 GÜN (9-12-29-30)	-	12 GÜN (5-6-9-10-11-15-20-21- 28-29-30-31)	-
Şubat	10 GÜN (3-4-9-10-16-17-23-24- 26-29)	-	16 GÜN (1-2-3-4-8-9-10-15-16- 17-22-23-24-26-27-29)	-
Mart	11 GÜN (1-2-7-8-9-10-21-22- 24-30-31)	-	13 GÜN (1-2-6-7-8-9-18-19-21- 22-24-30-31)	1 GÜN (24)
Nisan	7 GÜN (1-8-9-14-18-19-20)	-	5 GÜN (6-8-9-18-19)	7 GÜN (9-14-15-18-19-20- 23)
Mayıs	3 GÜN (13-14-31)	-	1 GÜN (13)	8 GÜN (10-13-14-15-19- 20-29-31)
Haziran	-	-	-	7 GÜN (1-2-3-12-16-22-28)
Temmuz	-	-	-	13 GÜN (1-7-10-13-14-15- 17-18-22-23-24-30- 31)
Ağustos	-	-	-	11 GÜN (1-2-3-7-8-17-21- 22-23-24-30)
Eylül	2 GÜN (19-30)	-	-	6 GÜN (14-15-16-17-18- 19)
Ekim	1 GÜN (12)	-	1 GÜN (12)	1 GÜN (12)
Kasım	14 GÜN (3-9-7-8-9-11-18-19- 20-21-22-25-26-27)	-	20 GÜN (3-5-6-7-8-9-11-12-17- 18-19-20-21-22-23-24- 25-26-27-28)	6 GÜN (8-9-23-25-26-27)
Aralık	8 GÜN (6-7-8-9-11-12-19-20)	-	13 GÜN (4-5-6-7-9-10-11-12- 15-19-20-23-24)	-
Toplam	60 GÜN	-	81 GÜN	60 GÜN

Çizelge 55 - Kocaeli-Körfez, Kocaeli-Yeniköy, Kocaeli, Kocaeli-Dilovası Hava Kalitesi İzleme İstasyonlarının 2016 yılı partikül madde (PM₁₀) sınır aşım sayıları ve günleri

	KÖRFEZ	YENİKÖY	KOCAELİ	DİLOVASI
AYLAR	LİMİT AŞIM SAYISI VE GÜNLERİ	LİMİT AŞIM SAYISI VE GÜNLERİ	LİMİT AŞIM SAYISI VE GÜNLERİ	LİMİT AŞIM SAYISI VE GÜNLERİ
Ocak	-	-	6 GÜN (6-9-10-11-15-21)	20 GÜN (1-2-3-4-5-6-9-14-15-20-21-22-24-25-26-27-28-29-30-31)
Şubat	3 GÜN (16-17-189)	3 GÜN (16-17-29)	8 GÜN (3-9-10-16-17-23-24-29)	19 GÜN (2-3-8-9-10-12-15-16-17-18-19-22-23-24-25-26-27-28-29)
Mart	2 GÜN (1-24)	3 GÜN (1-2-24)	6 GÜN (1-2-8-9-21-24)	14 GÜN (1-2-8-9-11-12-16-18-21-23-24-29-30-31)
Nisan	3 GÜN (8-9-19)	3 GÜN (8-9-19)	6 GÜN (9-14-18-19-20-23)	14 GÜN (1-5-6-7-8-9-13-14-15-17-18-19-20-23)
Mayıs	-	1 GÜN (13)	1 GÜN (12)	3 GÜN (12-13-14)
Haziran	-	-	3 GÜN (1-11-24)	1 GÜN (1)
Temmuz	-	-	-	-
Ağustos	-	-	-	-
Eylül	-	-	-	-
Ekim	-	-	1 GÜN (12)	-
Kasım	4 GÜN (20-25-26-27)	1 GÜN (27)	12 GÜN (3-6-7-8-9-12-19-20-24-25-26-27)	-
Aralık	1 GÜN (12)	1 GÜN (12)	4 GÜN (9-10-11-12)	-
Toplam	13 GÜN	12 GÜN	47 GÜN	71 GÜN

Çizelge 56 - Kocaeli-Alikahya ve Kocaeli-Körfez Hava Kalitesi İzleme İstasyonlarının 2016 yılı kükürtdioksit (SO₂) sınır aşım sayıları ve günleri

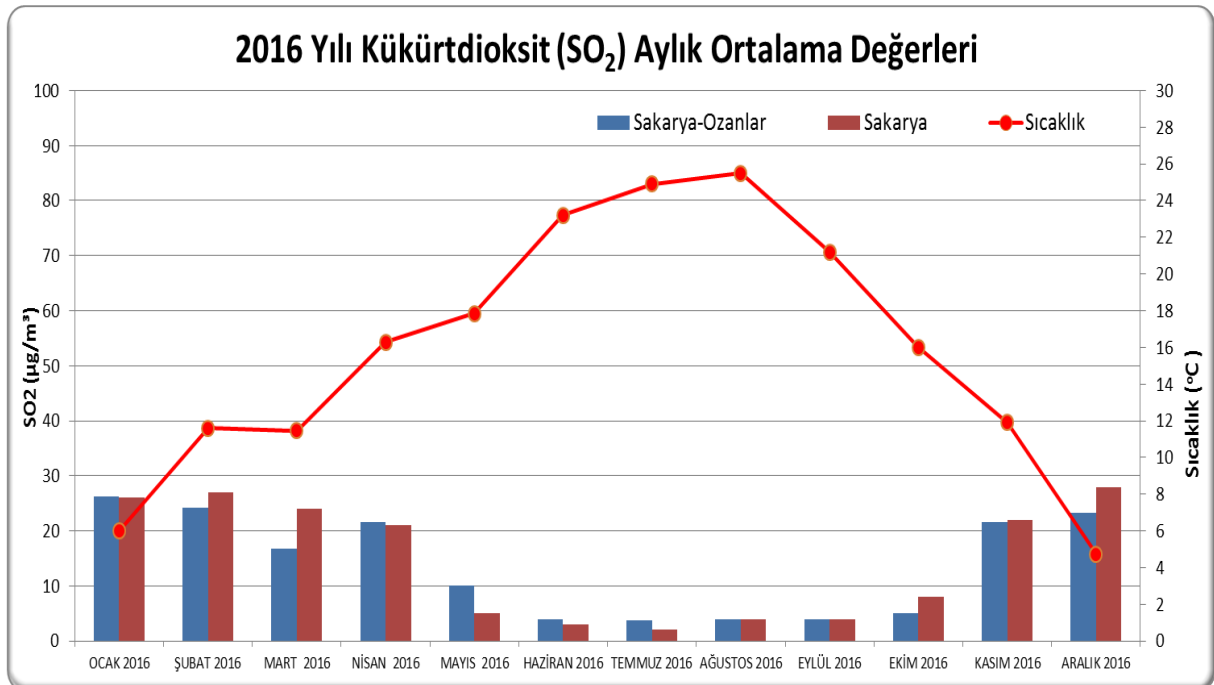
	ALIKAHYA	GÖLCÜK	İZMİT	KANDIRA	KÖRFEZ	YENİKÖY	KOCAELİ	DİLOVASI
AYLAR	LİMİT AŞIM SAYISI VE GÜNLERİ	LİMİT AŞIM SAYISI VE GÜNLERİ	LİMİT AŞIM SAYISI VE GÜNLERİ	LİMİT AŞIM SAYISI VE GÜNLERİ	LİMİT AŞIM SAYISI VE GÜNLERİ	LİMİT AŞIM SAYISI VE GÜNLERİ	LİMİT AŞIM SAYISI VE GÜNLERİ	LİMİT AŞIM SAYISI VE GÜNLERİ
Ocak	-	-	-	-	-	-	-	-
Şubat	-	-	-	-	-	-	-	-
Mart	-	-	-	-	-	-	-	-
Nisan	2 GÜN (18-19)	-	-	-	2 GÜN (9-19)	-	-	-
Mayıs	-	-	-	-	-	-	-	-
Haziran	-	-	-	-	-	-	-	-
Temmuz	-	-	-	-	-	-	-	-
Ağustos	-	-	-	-	-	-	-	-
Eylül	-	-	-	-	-	-	-	-
Ekim	-	-	-	-	-	-	-	-
Kasım	-	-	-	-	-	-	-	-
Aralık	-	-	-	-	-	-	-	-
Toplam	2 GÜN	-	-	-	2 GÜN	-	-	-

01 Ocak 2016 – 31 Aralık 2016 arası saatlik ortalama SO₂ konsantrasyonlarının incelenmesi sonucunda, Hava Kalitesi Değerlendirme ve Yönetimi Yönetmeliği (HKDYY)'de saatlik ortalama süre için verilen 440 µg/m³ sınır değeri; Alikahya istasyonunda 28, Körfez istasyonunda 27, Yeniköy istasyonunda 11 ve Dilovası istasyonunda 6 kez aşıldığı görülmüştür.

9.11. Sakarya

Çizelge 57 - Sakarya Hava Kalitesi İzleme İstasyonlarının 2016 yılı aylık ortalama kükürtdioksit (SO₂ µg/m³) verileri

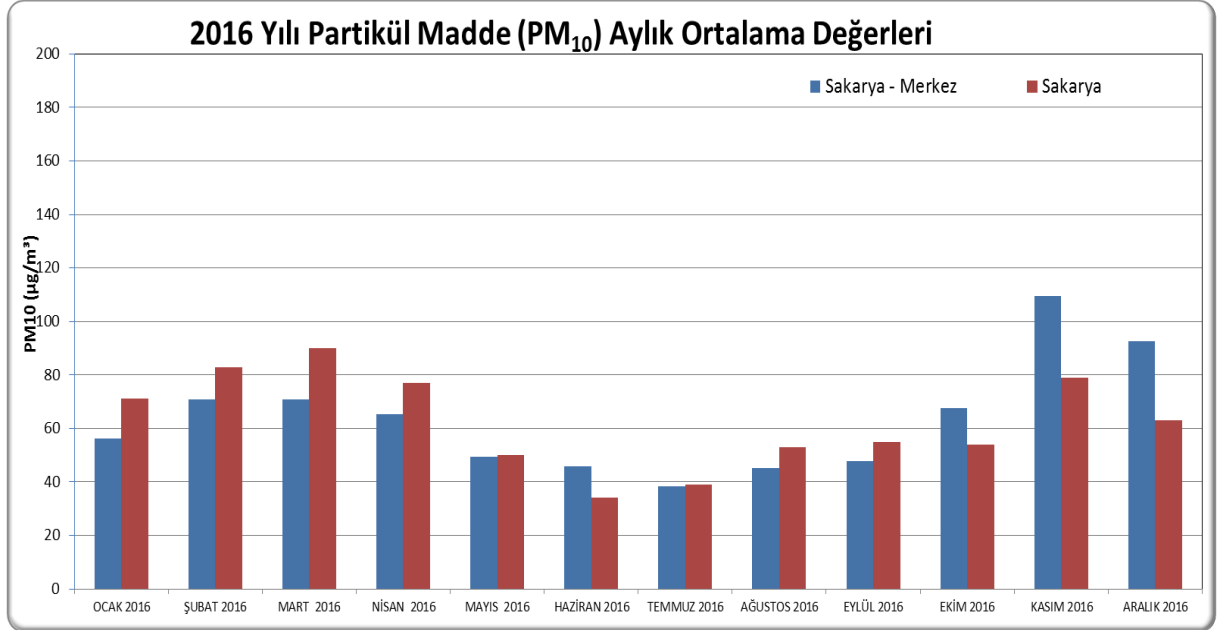
	Ozanlar	Sakarya	Ortalama
Ocak	26,3	26,0	26,1
Şubat	24,3	27,0	25,6
Mart	16,7	24,0	20,4
Nisan	21,5	21,0	21,3
Mayıs	10,0	5,0	7,5
Haziran	3,9	3,0	3,4
Temmuz	3,7	2,0	2,9
Ağustos	3,9	4,0	3,9
Eylül	3,9	4,0	4,0
Ekim	5,1	8,0	6,5
Kasım	21,7	22,0	21,8
Aralık	23,2	28,0	25,6
Ortalama	13,7	14,5	14,1

Grafik 38 - Sakarya Hava Kalitesi İzleme İstasyonları 2016 yılı aylık ortalama kükürtdioksit (SO₂) değerleri

Çizelge 58 - Sakarya Hava Kalitesi İzleme İstasyonlarının 2016 yılı aylık ortalama partikül madde (PM₁₀, µg/m³) verileri

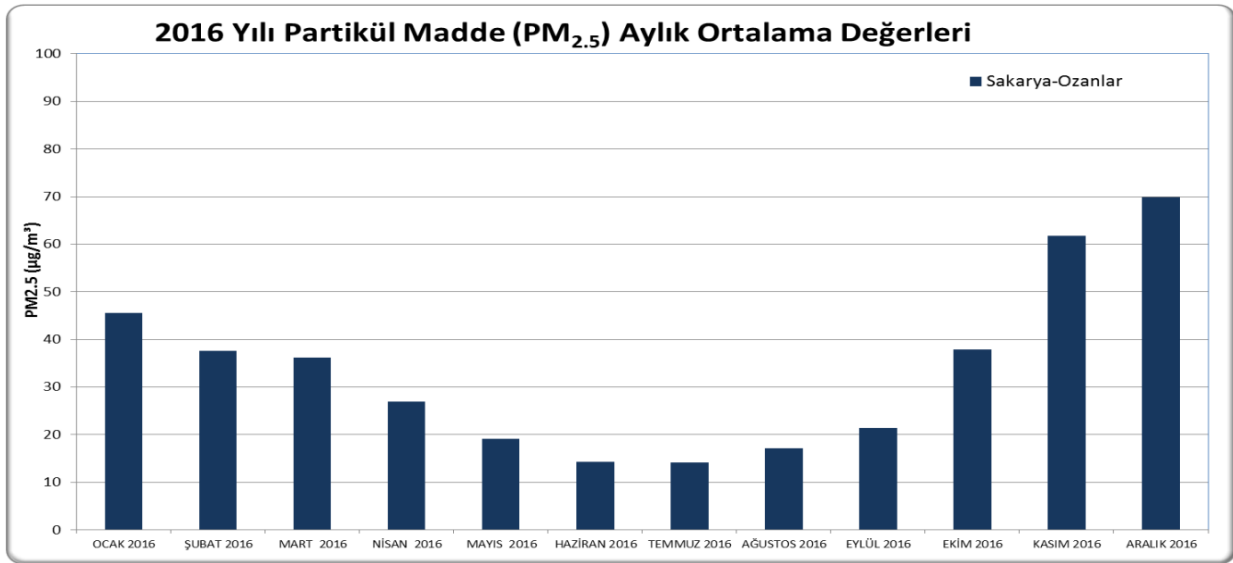
	Merkez	Sakarya	Ortalama
Ocak	56,1	71,0	63,5
Şubat	70,8	83,0	76,9
Mart	70,9	90,0	80,4
Nisan	65,3	77,0	71,1
Mayıs	49,3	50,0	49,7
Haziran	45,7	34,0	39,9
Temmuz	38,3	39,0	38,7
Ağustos	45,2	53,0	49,1
Eylül	47,8	55,0	51,4
Ekim	67,7	54,0	60,9
Kasım	109,5	79,0	94,3
Aralık	92,7	63,0	77,8
Ortalama	63,3	62,3	62,8

Grafik 39 - Sakarya Hava Kalitesi İzleme İstasyonları 2016 yılı aylık ortalama partikül madde (PM₁₀) değerleri

Çizelge 59 - Sakarya Hava Kalitesi İzleme İstasyonlarının 2016 yılı aylık ortalama partikül madde (PM_{2,5} µg/m³) verileri

	Ozanlar
Ocak	45,6
Şubat	37,7
Mart	36,2
Nisan	26,9
Mayıs	19,2
Haziran	14,4
Temmuz	14,2
Ağustos	17,2
Eylül	21,4
Ekim	37,9
Kasım	61,8
Aralık	69,8
Ortalama	33,5

Grafik 40 - Sakarya Hava Kalitesi İzleme İstasyonları 2016 yılı aylık ortalama partikül madde (PM_{2,5}) değerleri

9.11.1. Sakarya Hava Kalitesi Sınır Değer Aşım Sayıları ve Günleri

01 Ocak 2016 – 31 Aralık 2016 arası 24 saatlik ortalama PM₁₀ konsantrasyonlarının incelenmesi sonucunda, HKDYY'de 24 saatlik ortalama süre için verilen 80 µg/m³ 'lük sınır değerinin Sakarya Merkez İstasyonu'nda 76 kez, Sakarya İstasyonu'nda 83 kez aşılmış olduğu görülmüştür.

Çizelge 60 - Sakarya Hava Kalitesi İzleme İstasyonlarının 2016 yılı 24 saatlik partikül madde (PM₁₀) sınır aşım sayıları ve günleri

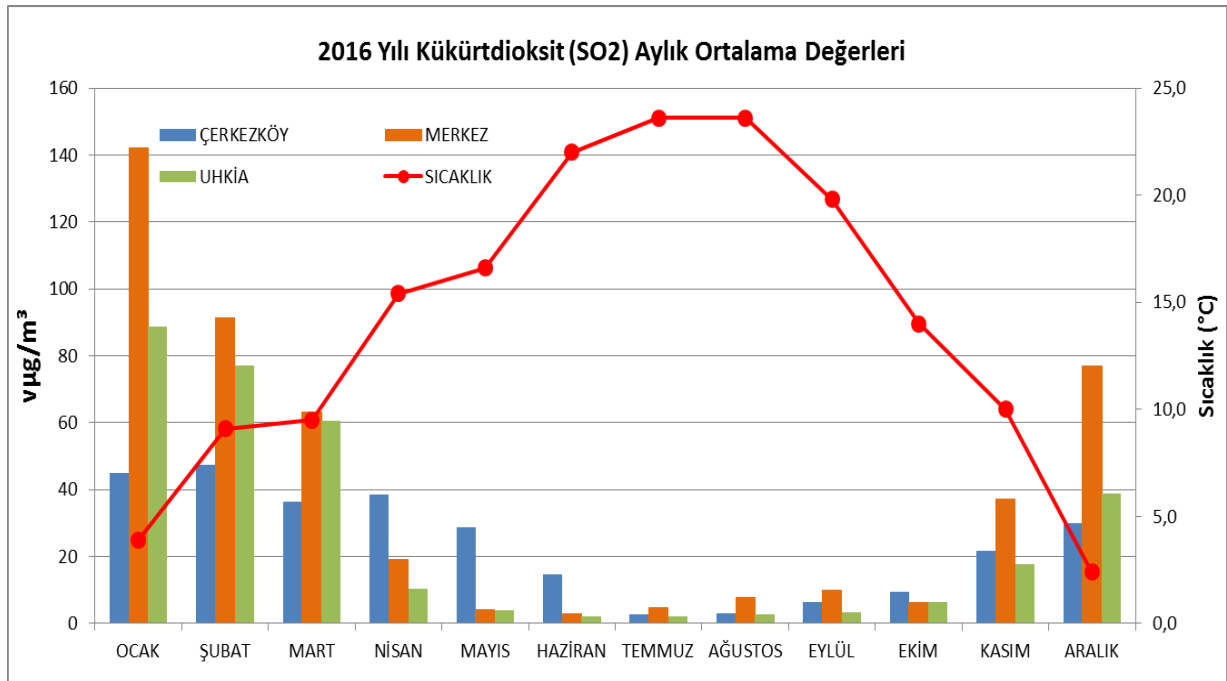
	Sakarya Merkez	Ozanlar	Sakarya
AYLAR	LİMİT AŞIM SAYISI VE GÜNLERİ	LİMİT AŞIM SAYISI VE GÜNLERİ	LİMİT AŞIM SAYISI VE GÜNLERİ
Ocak	6 GÜN (9-20-21-22-29-30)	-	10 GÜN (2-3-4-5-6-20-21-22-29-30)
Şubat	10 GÜN (2-8-9-10-16-17-22-26-27-29)	-	12 GÜN (2-4-8-9-10-16-17-22-23-26-27-29)
Mart	12 GÜN (1-2-7-8-9-10-18-19-23-24-29-31)	-	19 GÜN (1-2-6-7-8-9-10-18-19-20-21-22-23-24-27-28-29-30-31)
Nisan	5 GÜN (6-7-8-9-19)	-	13 GÜN (1-6-7-8-9-14-15-17-18-19-20-23-24)
Mayıs	2 GÜN (13-14)	-	2 GÜN (13-14)
Haziran	-	-	-
Temmuz	-	-	-
Ağustos	-	-	-
Eylül	-	-	1 GÜN (19)
Ekim	9 GÜN (1-2-3-4-11-12-22-23-27)	-	2 GÜN (1-12)
Kasım	17 GÜN (3-4-5-8-11-17-18-19-20-21-22-23-24-25-26-27-28)	-	16 GÜN (3-4-5-6-17-18-19-20-21-22-23-24-25-26-27-28)
Aralık	15 GÜN (4-5-6-7-8-9-10-11-12-19-20-22-23-24-27)	-	8 GÜN (4-10-11-12-19-20-23-24)
Toplam	76 GÜN	-	83 GÜN

01 Ocak 2016 – 31 Aralık 2016 arası 24 saatlik ortalama SO₂ konsantrasyonlarının incelenmesi sonucunda, Hava Kalitesi Değerlendirme ve Yönetimi Yönetmeliği (HKDYY)'de 24 saatlik ortalama süre için verilen 200 µg/m³'lük Sınır değeri ve 440 µg/m³ 'lük saatlik sınır değerin Sakarya Merkez, Sakarya Ozanlar ve Sakarya İstasyonlarında hiç aşılmadığı görülmüştür.

9.12. Tekirdağ

Çizelge 61 - Tekirdağ Hava Kalitesi İzleme İstasyonlarının 2016 yılı aylık ortalama kükürtdioksit (SO₂ µg/m³) verileri

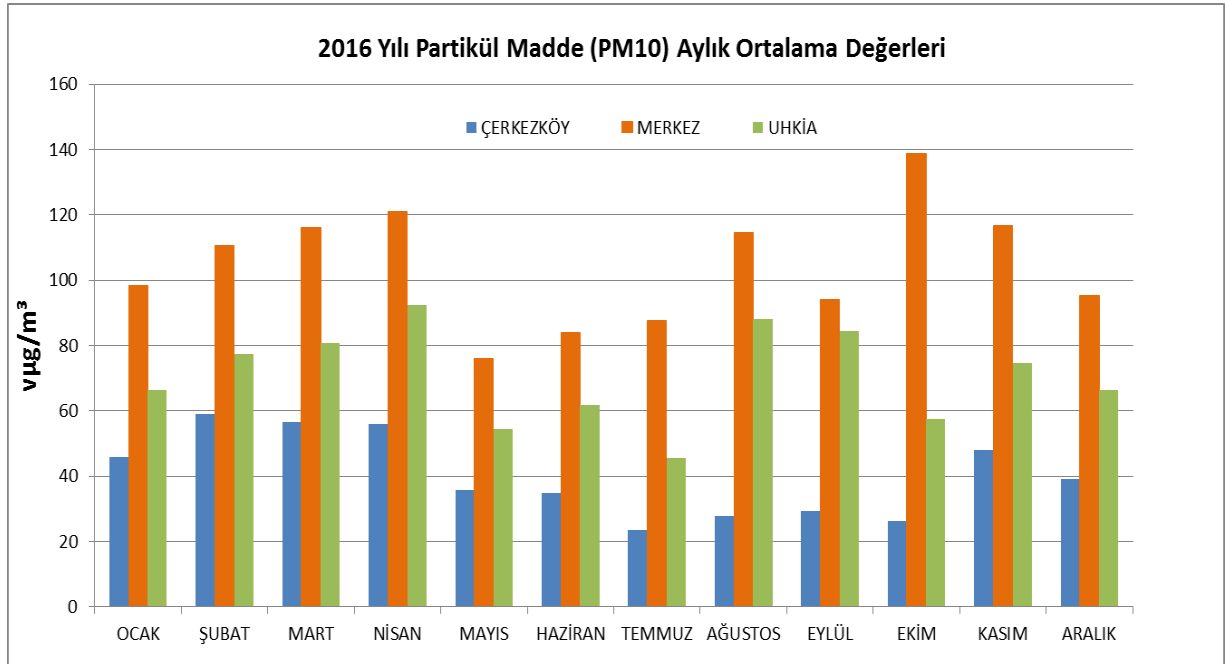
	Çerkezköy	Merkez	UHKİA	Ortalama
Ocak	44,8	142,1	88,63	91,8
Şubat	47,4	91,4	77,00	71,9
Mart	36,3	63,0	60,58	53,3
Nisan	38,7	19,2	10,52	22,8
Mayıs	28,6	4,1	3,90	12,2
Haziran	14,6	3,0	2,17	6,6
Temmuz	2,8	4,7	2,10	3,2
Ağustos	3,1	7,7	2,80	4,5
Eylül	6,3	9,8	3,28	6,5
Ekim	9,6	6,2	6,27	7,4
Kasım	21,7	37,0	17,77	25,5
Aralık	30,0	76,8	38,81	48,6
Ortalama	23,7	38,8	26,20	29,5

Grafik 41 - Tekirdağ Hava Kalitesi İzleme İstasyonları 2016 yılı aylık ortalama kükürtdioksit (SO₂) değerleri

Çizelge 62 - Tekirdağ Hava Kalitesi İzleme İstasyonlarının 2016 yılı aylık ortalama partikül madde (PM₁₀ µg/m³) verileri

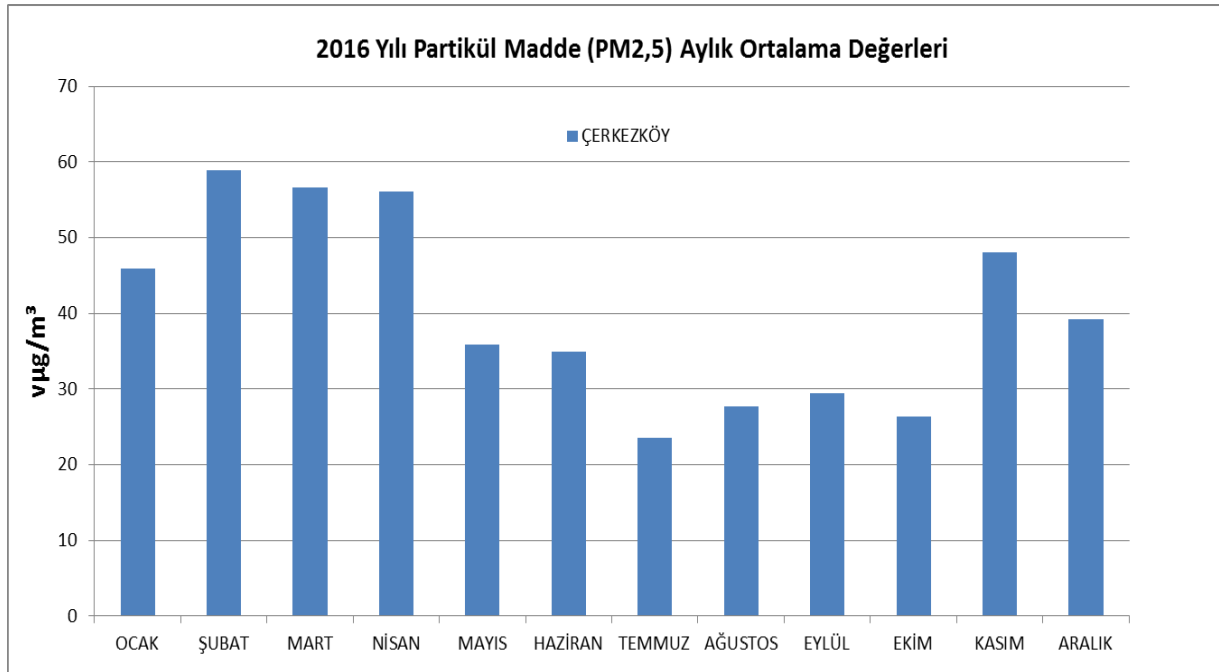
	Çerkezköy	Merkez	UHKİA	Ortalama
Ocak	45,9	98,4	66,28	70,2
Şubat	58,9	110,5	77,38	82,3
Mart	56,6	116,1	80,68	84,5
Nisan	56,1	120,9	92,52	89,8
Mayıs	35,8	76,0	54,42	55,4
Haziran	34,9	83,8	61,69	60,1
Temmuz	23,5	87,7	45,44	52,2
Ağustos	27,8	114,5	88,16	76,8
Eylül	29,4	94,2	84,48	69,4
Ekim	26,4	138,7	57,58	74,2
Kasım	48,0	116,9	74,53	79,8
Aralık	39,2	95,2	66,39	66,9
Ortalama	40,2	104,4	70,80	71,8

Grafik 42 - Tekirdağ Hava Kalitesi İzleme İstasyonları 2016 yılı aylık ortalama partikül madde (PM₁₀) değerleri

Çizelge 63 - Tekirdağ Hava Kalitesi İzleme İstasyonlarının 2016 yılı aylık ortalama partikül madde (PM_{2,5} µg/m³) verileri

	Çerkezköy
Ocak	33,9
Şubat	34,8
Mart	30,8
Nisan	26,9
Mayıs	17,5
Haziran	14,6
Temmuz	10,7
Ağustos	13,4
Eylül	16,2
Ekim	15,3
Kasım	28,5
Aralık	30,8
Ortalama	22,8

Grafik 43 - Tekirdağ Hava Kalitesi İzleme İstasyonları 2016 yılı aylık ortalama partikül madde (PM_{2,5}) değerleri

9.12.1. Tekirdağ Hava Kalitesi Sınır Değer Aşım Sayıları ve Günleri

Çizelge 64 - Tekirdağ Hava Kalitesi İzleme İstasyonlarının 2016 yılı partikül madde (PM₁₀) sınır aşım sayıları ve günleri

	Çerkezköy	Merkez	UHKİA
AYLAR	LİMİT AŞIM SAYISI VE GÜNLERİ	LİMİT AŞIM SAYISI VE GÜNLERİ	LİMİT AŞIM SAYISI VE GÜNLERİ
Ocak	2 GÜN (2-29)	19 GÜN (1-2-5-6-9-13-14-15-20-21-22-23-24-25-26-27-29-30-31)	6 GÜN (2-21-24-25-29-31)
Şubat	8 GÜN (3-4-9-10-16-17-22-23)	20 GÜN (1-2-3-4-6-7-8-9-10-12-15-16-17-21-22-23-24-26-27-29)	10 GÜN (8-9-15-16-17-22-23-24-27-29)
Mart	7 GÜN (1-2-8-18-24-29-31)	23 GÜN (1-2-3-4-5-6-7-8-9-10-11-12-17-18-21-22-23-24-27-28-29-30-31)	10 GÜN (1-2-6-7-8-9-23-24-29-31)
Nisan	5 GÜN (9-14-18-19-20)	22 GÜN (1-4-5-6-7-8-9-10-11-12-13-14-15-16-17-18-19-20-23-24-28-29)	15 GÜN (4-5-6-7-8-9-10-13-14-15-17-18-19-20-29)
Mayıs	2 GÜN (13-13)	13 GÜN (7-8-12-13-14-15-16-19-20-24-29-30-31)	2 GÜN (13-14)
Haziran	-	15 GÜN (1-2-3-12-15-17-18-19-20-21-22-23-24-25-30)	6 GÜN (2-18-21-22-23-24)
Temmuz	-	17 GÜN (1-2-3-4-5-19-20-22-23-24-25-26-27-28-29-30-31)	-
Ağustos	-	30 GÜN (1-2-3-4-5-6-7-8-9-10-11-12-13-14-15-16-17-18-19-20-21-22-23-24-25-26-27-29-30-31)	10 GÜN (11-12-13-14-15-20-21-27-29-31)
Eylül	-	23 GÜN (1-2-3-4-5-6-8-9-10-11-12-13-14-15-16-17-18-19-25-26-27-29-30)	16 GÜN (1-2-3-4-5-6-8-9-10-14-15-17-18-19-29-30)
Ekim	-	25 GÜN (1-2-3-4-5-6-7-9-10-11-12-13-14-15-16-19-20-24-25-26-27-28-29-30-31)	2 GÜN (2-23)
Kasım	4 GÜN (8-9-26-27)	21 GÜN (1-2-3-4-6-7-8-9-11-12-14-15-16-17-18-19-20-21-25-26-27)	12 GÜN (1-2-5-8-9-12-17-18-19-25-26-27)
Aralık	1 GÜN (20)	21 GÜN (1-2-3-4-5-6-7-8-9-10-11-12-14-15-17-18-19-20-25-26-28)	8 GÜN (3-6-10-11-12-18-19-20)
Toplam	29 GÜN	249 GÜN	97 GÜN

Çizelge 65 - Tekirdağ Hava Kalitesi İzleme İstasyonlarının 2016 yılı kükürtdioksit (SO₂) sınır aşım sayıları ve günleri

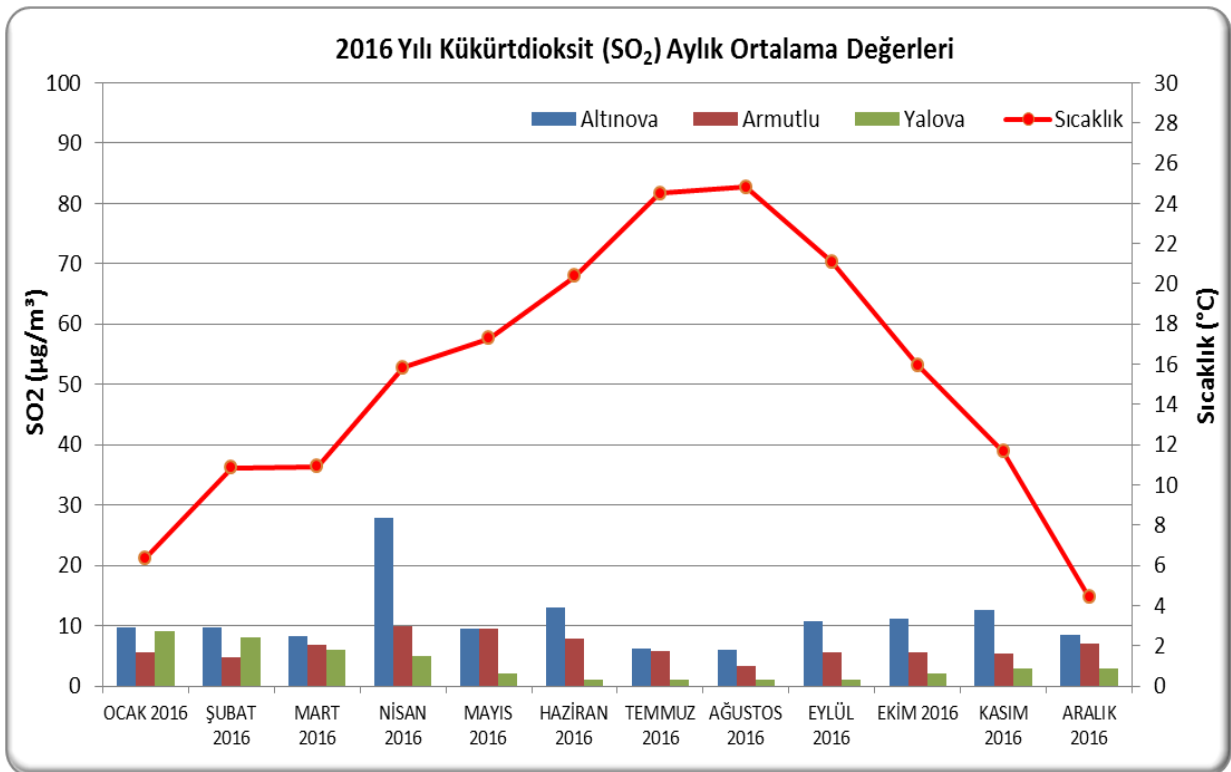
	Çerkezköy	Merkez	UHKİA
AYLAR	LİMİT AŞIM SAYISI VE GÜNLERİ	LİMİT AŞIM SAYISI VE GÜNLERİ	LİMİT AŞIM SAYISI VE GÜNLERİ
Ocak	-	5 GÜN (2-6-9-21-26)	-
Şubat	-	-	-
Mart	-	-	-
Nisan	-	-	-
Mayıs	-	-	-
Haziran	-	-	-
Temmuz	-	-	-
Ağustos	-	-	-
Eylül	-	-	-
Ekim	-	-	-
Kasım	-	-	-
Aralık	-	1 GÜN (4)	-
Toplam	-	6 GÜN	-

01 Ocak 2016 – 31 Aralık 2016 arası 24 saatlik ve saatlik ortalama SO₂ konsantrasyonlarının incelenmesi sonucunda, SO₂'ye ait 440 µg/m³'lük saatlik sınır değerin Tekirdağ Merkez İstasyonu'nda 34 kez aşıldığı, Tekirdağ İstasyonunda 7 kez aşıldığı, Çerkezköy İstasyonu'nda ise hiç aşılmadığı görülmüştür.

9.13. Yalova

Çizelge 66 - Yalova Hava Kalitesi İzleme İstasyonları 2016 yılı aylık ortalama kükürtdioksit (SO₂ µg/m³) verileri

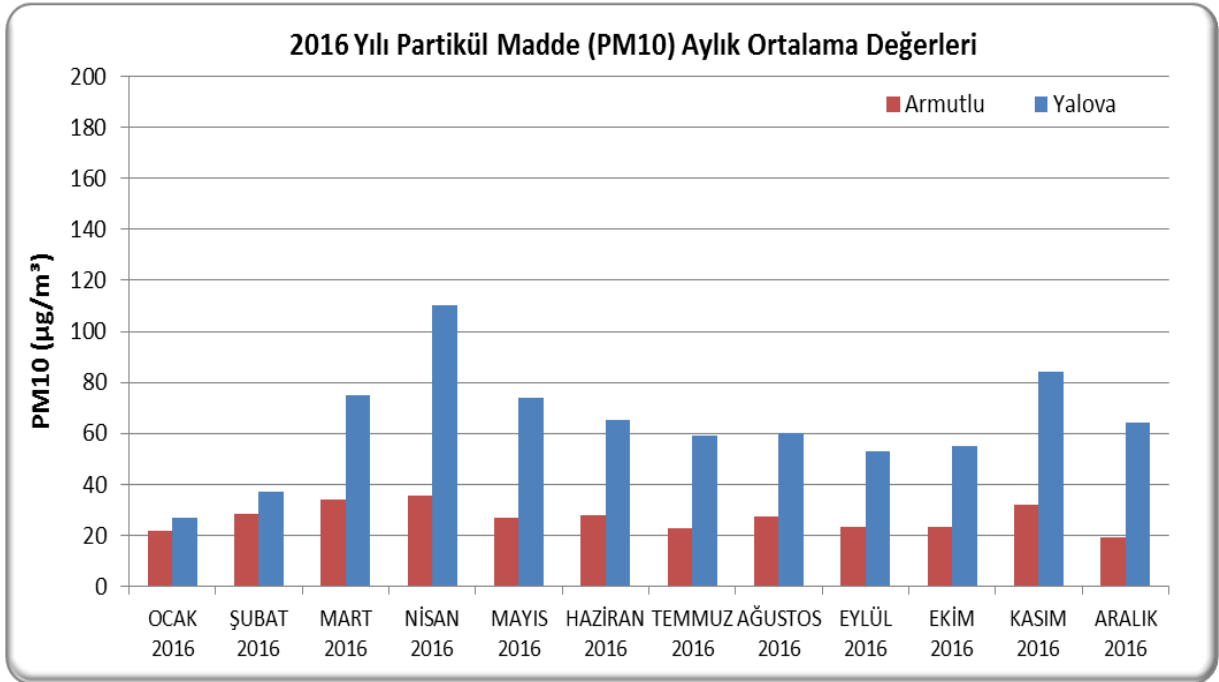
	Altınova	Armutlu	Yalova	Ortalama
Ocak	9,6	5,6	9,0	8,1
Şubat	9,7	4,8	8,0	7,5
Mart	8,3	6,8	6,0	7,0
Nisan	27,9	10,0	5,0	14,3
Mayıs	9,5	9,5	2,0	7,0
Haziran	13,0	7,8	1,0	7,3
Temmuz	6,2	5,8	1,0	4,3
Ağustos	6,1	3,4	1,0	3,5
Eylül	10,8	5,6	1,0	5,8
Ekim	11,2	5,5	2,0	6,2
Kasım	12,7	5,5	3,0	7,1
Aralık	8,6	7,0	3,0	6,2
Ortalama	11,1	6,4	3,5	7,0

Grafik 44 - Yalova Hava Kalitesi İzleme İstasyonları 2016 yılı aylık ortalama kükürtdioksit (SO₂) değerleri

Çizelge 67 - Yalova Hava Kalitesi İzleme İstasyonlarının 2016 yılı aylık ortalama partikül madde (PM₁₀, µg/m³) verileri

	Armutlu	Yalova	Ortalama
Ocak	21,6	27,0	24,3
Şubat	28,6	37,0	32,8
Mart	34,0	75,0	54,5
Nisan	35,8	110,0	72,9
Mayıs	27,0	74,0	50,5
Haziran	28,1	65,0	46,5
Temmuz	23,1	59,0	41,0
Ağustos	27,5	60,0	43,8
Eylül	23,1	53,0	38,1
Ekim	23,1	55,0	39,1
Kasım	31,9	84,0	57,9
Aralık	19,4	64,0	41,7
Ortalama	26,9	63,6	45,3

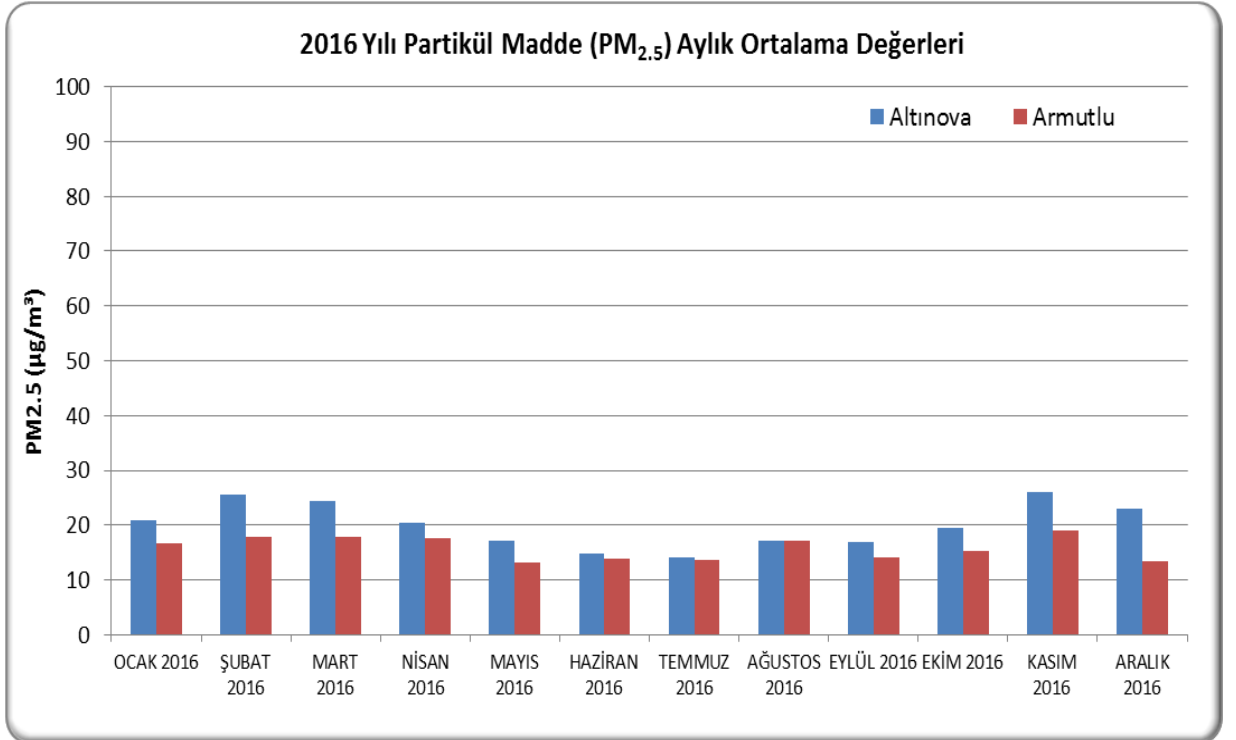

Grafik 45 - Yalova Hava Kalitesi İzleme İstasyonları 2016 yılı aylık ortalama partikül madde (PM₁₀) değerleri

Çizelge 68 - Yalova Hava Kalitesi İzleme İstasyonlarının 2016 yılı aylık ortalama partikül madde (PM_{2,5} µg/m³) verileri

	Altınova	Armutlu	Ortalama
Ocak	21,0	16,7	18,9
Şubat	25,6	17,9	21,8
Mart	24,3	17,9	21,1
Nisan	20,5	17,6	19,0
Mayıs	17,1	13,3	15,2
Haziran	14,7	13,8	14,3
Temmuz	14,2	13,8	14,0
Ağustos	17,3	17,3	17,3
Eylül	16,9	14,2	15,5
Ekim	19,5	15,2	17,4
Kasım	26,0	18,9	22,5
Aralık	22,9	13,3	18,1
Ortalama	20,0	15,8	17,9

Grafik 46 - Yalova Hava Kalitesi İzleme İstasyonları 2016 yılı aylık ortalama partikül madde (PM_{2,5}) değerleri

9.13.1. Yalova Hava Kalitesi Sınır Değer Aşım Sayıları ve Günleri

Çizelge 69 - Altınova, Armutlu, Yalova Hava Kalitesi İzleme İstasyonlarının 2016 yılı partikül madde (PM₁₀) sınır aşım sayıları ve günleri

AYLAR	Altınova LİMİT AŞIM SAYISI VE GÜNLERİ	Armutlu LİMİT AŞIM SAYISI VE GÜNLERİ	Yalova LİMİT AŞIM SAYISI VE GÜNLERİ
Ocak	-	-	-
Şubat	-	-	-
Mart	-	1 GÜN (24)	9 GÜN (8-9-18-21-23-24-29-30-31)
Nisan	-	1 GÜN (9)	19 GÜN (5-6-7-8-9-10-12-13-14-15-16-17-18-19-20-22-23-29-30)
Mayıs	-	1 GÜN (13)	8 GÜN (3-8-11-12-13-14-20-30)
Haziran	-	-	7 GÜN (1-2-17-20-21-23-24)
Temmuz	-	-	4 GÜN (28-29-30-31)
Ağustos	-	-	5 GÜN (1-5-7-8-11)
Eylül	-	-	1 GÜN (30)
Ekim	-	-	1 GÜN (12)
Kasım	-	1 GÜN (26)	13 GÜN (5-9-17-18-19-20-21-22-23-24-25-26-27)
Aralık	-	-	10 GÜN (5-6-7-9-10-11-18-19-20-23)
Toplam	-	4 GÜN	77 GÜN

01 Ocak 2016 – 31 Aralık 2016 arası 24 saatlik ortalama SO₂ konsantrasyonlarının incelenmesi sonucunda, Hava Kalitesi Değerlendirme ve Yönetimi Yönetmeliği (HKDYY)'de 24 saatlik ortalama süre için verilen 200 µg/m³lük Uzun Vadeli Sınır (UVS) değerinin ve 440 µg/m³lük saatlik sınır değerinin üç istasyonda da aşılmadığı görülmüştür.

10. ULUSLARARASI DENETÇİ AĞLARI ÇALIŞMALARINA KATILIM, PROJELER VE EĞİTİM ÇALIŞMALARI

10.1. IMPEL Ağı Çalışmalarına Katılım

IMPEL, the European Union Network for the Implementation and Enforcement of Environmental Law – Çevre Kanununun Uygulanması ve Yaptırımı için Avrupa Birliği Ağı, Avrupa’da çevre otoritelerinin uluslararası birliğidir. Ağ, AB çevre mevzuatının etkin şekilde uygulanması ve yaptırımının sağlanması amacıyla kapasite geliştirmeyi, bilincin artırılmasını, iyi uygulamaların paylaşılmasını ve rehberlik sağlanmasını amaçlamaktadır.

Şu anda IMPEL, tüm AB üye ülkeleri, Makedonya, Türkiye, Arnavutluk, Kosova, İsviçre, İzlanda, Sırbistan ve Norveç de dahil olmak üzere 36 ülkeden 51 üyeye sahiptir.

2016 yılında aşağıda yer alan IMPEL projelerine katılım sağlanmıştır:

- Endüstriyel Emisyonlar Direktifinin uygulanmasının desteklenmesi
- Petrol ve gaz faaliyetlerinin düzenlenmesine dair iyi uygulamalar
- Atık düzenli depolama projesi
- Düzenleyici araçlar / yöntemler
- Çevre izinleri için doğru uygulamalar

IMPEL’in en önemli faaliyetlerinden biri, IMPEL Gözden Geçirme Çalışmalarıdır (IMPEL Review Initiative, IRI). İlgili çalışmalarda ev sahibi ülkenin izin, denetim ya da diğer çevre konuları gibi belirli bir alanda uygulama yapısı, çeşitli AB ülkeleri denetçi veya uzmanlarından oluşturulan bir “IRI ekibi” tarafından gözden geçirilmekte ve yine ekip tarafından çalışma sonunda görüş ve önerileri içeren bir değerlendirme raporu hazırlanmaktadır.

Fotoğraf 1 - Türkiye için IMPEL Gözden Geçirme Çalışması, Ankara

Bu kapsamda 5-8 Nisan 2016 tarihleri arasında ülkemizde çevre denetim uygulamalarının ele alındığı “Türkiye için IMPEL Gözden Geçirme Çalışması” gerçekleştirilmiştir. Çalışmayı gerçekleştirmek üzere IMPEL Yönetim Kurulu Başkan Yardımcısı Chris DIJKENS ve Hollanda,

İtalya, Almanya, Belçika ve İngiltere'den 7 uzman Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'na gelmiştir. Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüklerindeki uygulamalar hakkında bilgi vermek üzere Ankara, Kocaeli ve Samsun'dan temsilciler de çalışmaya katılmıştır.

Söz konusu çalışmada öncelikle ÇED ve izin uygulamaları hakkında bilgi verilmiş, sonrasında, denetimler hakkında genel bilgi, denetimlerin planlaması, saha ziyaretleri, raporlama vb. konularda sunumlar yapılmıştır.

Çevre ve Şehircilik Bakanlığının izin ve denetim uygulamaları ile ilgili sanayicinin görüşünü yansıtabilmek amacıyla bir tesis ziyaret edilerek tesis yetkilileriyle toplantı yapılmış, IRI ekibi sanayi temsilcileri ile birebir görüşmüştür.

Fotoğraf 2 - IMPEL Genel Kurulu, Slovakya

Çalışma sonucunda IRI ekibi tarafından bir değerlendirme raporu hazırlanmıştır. Raporda birçok uygulama (e-uygulamalar, çevre denetimleri, şikayetlerin değerlendirilmesi, risk esaslı denetimlerin planlanması, eğitim faaliyetleri, katılım sağlayan Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüklerinin bazı uygulamaları, teknoloji kullanımı vb) başarılı olarak değerlendirilmiş, güçlendirilmesi gereken konulara (halkla bilgi paylaşımı gibi, Endüstriyel Emisyonlar Direktifinin uygulanması gibi) değinilmiştir. Söz konusu çalışma, denetleme niteliğinde olmayıp Çevre ve Şehircilik Bakanlığı uygulamalarını geliştirmeye yönelik uzman tavsiye ve değerlendirmelerini içeren yararlı bir çalışma olmuştur.

12-13 Mayıs 2016 tarihlerinde Hollanda'nın Utrecht kentinde IMPEL, AB Çevre Savcıları Ağı, AB Çevre Hakimleri Ağı ve EnviCrimeNet çevresel uygunluk üzerine ortak bir konferans düzenlemiştir. Söz konusu konferansa Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'ndan 2 temsilci katılmıştır.

IMPEL Ağı faaliyetleri kapsamında 1-2 Aralık 2016 tarihlerinde Slovakya'da gerçekleştirilen Genel Kurula Bakanlık tarafından katılım sağlanmıştır.

Genel Kurulda ise 2016 yılı faaliyetleri gözden geçirilmiş olup, 2017 yılında gerçekleşmesi planlanan projeler üzerine tartışma yapılmıştır.

10.2. ECRAN Ağı Çalışmalarına Katılım

Katılım için Bölgesel Çevre ve İklim Ağı (ECRAN) programı IPA desteği ile yürütülmektedir. ECRAN Ağı'nda Türkiye'nin yanı sıra Hırvatistan, Kosova, Makedonya, Sırbistan, Karadağ, Arnavutluk ve Bosna Hersek yer almaktadır. 2005 yılından bu yana faaliyet göstermekte olan denetçi ağı ECENA (Katılım Ülkeleri için Çevresel Uygunluk ve Yaptırım Ağı) Çalışma Grubu ECRAN Ağı altında ayrı bir çalışma grubu olarak faaliyetlerine devam etmiştir.

ECENA Çalışma Grubu tarafından gerçekleştirilen faaliyetler aşağıda sıralanmıştır;

1 – Eğitimler	Faaliyet 1	İzin yazıcılar ve denetçiler için ulusal eğitimler	Ülkelerin ihtiyaçları doğrultusunda izin yazıcılar ve denetçiler için saha uygulaması da içeren eğitimler
2 – Kurumsal ve metodolojik gelişmeler	Faaliyet 2	Ülke değerlendirmeleri	Ülkelerdeki uygulama ve yaptırım gözden geçirilmesi
	Faaliyet 3	IRAM ve easyTools uygulaması	Denetimlerin planlanması üzerine çalışma
3 – Sınır ötesi uygulama	Faaliyet 4	Emisyon Ticareti Sistemi (EU-ETS)	Avrupa Birliği aday ve potansiyel aday ülkelerinde görev yapan çevre denetçilerine AB Emisyon Ticareti Sistemi hakkında bilgi verilmesi
	Faaliyet 5	REACH ve CLP mevzuatı	Denetçilere REACH ve CLP mevzuatı hakkında bilgi verilmesi
	Faaliyet 6	Atıkların sınırötesi taşınımı (TFS)	Denetçilere atıkların sınırötesi taşınımı hakkında bilgi verilmesi
	Faaliyet 7	Sınırötesi doğa koruma alanlarının denetimi	Denetçilere doğa koruma alanlarının denetimleri hakkında bilgi verilmesi
Diğer ağ faaliyetlerine katılımın desteklenmesi			

17 Mart 2016 tarihinde Viyana'da yapılan ECENA Çalışma Grubu toplantısına katılım sağlanmıştır. Ayrıca ECENA Çalışma Grubu faaliyetleri kapsamında aşağıdaki eğitimlere katılım sağlanmıştır:

- ✓ 12-14 Nisan 2016 tarihlerinde Sırbistan’da atık yönetimi ve Endüstriyel Emisyonlar Direktifi (petrokimya sanayi),
- ✓ 14-16 Haziran 2016 tarihlerinde Kosova’da atık yönetimi ve Endüstriyel Emisyonlar Direktifi (nikel üretimi) hakkında eğitim verilmiştir.

Söz konusu eğitimlere Çevre ve Şehircilik Bakanlığı merkez ve taşra teşkilatından denetçiler katılmıştır.

24-25 Mayıs 2016 tarihlerinde İzmir’de atıkların sınır ötesi taşınımı konusunda eğitim yapılmıştır.

ECRAN programı 2016 yılında tamamlanmıştır.

10.3. Projeler

10.3.1. Çevre Denetimlerinin Planlanması Projesi

En önemli hedeflerimizden birisi çevre denetimlerinin risk analizine dayalı planlanmasını sağlamaktır. Bu amaçla 2011 yılında başlanan Çevre Denetimlerinin Planlanması Projesi, 2013 yılında Samsun ilinde uygulanmaya başlamıştır. Samsun ili Risk Değerlendirme Yöntemini kullanarak hazırladığı planı esas alarak denetimlerini gerçekleştirmiştir. Ayrıca Edirne, Tekirdağ ve Kırklareli illeri ile yapılan çalışmalar sonucu, Ergene Havzası alanı esas alınarak aynı yöntem ile denetimlerin planlanması çalışması yapılmıştır.

Fotoğraf 3 - Çevre Denetimlerinin Planlanması Projesi toplantısı

2015 yılında Bursa, Kocaeli, Yalova, Bilecik ve Sakarya illeri proje kapsamına alınmış olup söz konusu illerin 2016-2017 yılı denetim planları hazırlanmıştır.

2015 yılında ise İzmir, Balıkesir, Manisa, Kütahya, Eskişehir, Uşak illeri proje kapsamına alınmış olup söz konusu illerin 2017-2018 yılı denetim planları hazırlanmıştır.

Önümüzdeki yıllarda söz konusu uygulama ülke geneline yaygınlaştırılacaktır.

10.4. Eğitim Çalışmaları

14.4.1. Çevre Denetim Görevlisi Eğitimi

Çevre Denetim Görevlisi olabilmek için 'Çevre Denetim Görevlisi Eğitimi' alınması gerekmektedir. Bu kapsamda 07-09 Kasım 2016 tarihlerinde Antaya ilinde Çevre Denetim Görevlisi Eğitimi verilmiştir. Eğitime Çevre ve Şehircilik Bakanlığı merkez ve taşra teşkilatından yaklaşık 130 kursiyer katılım sağlamış olup, 3 günlük eğitim kapsamında çevre denetimlerine ilişkin mevzuat ve uygulamalar hakkında sunumlar yapılmıştır.

Fotoğraf 4 - Çevre Denetim Görevlisi Eğitimi

11.4.2. Çevre Referans Laboratuvarı Numune Alma Eğitimleri

Laboratuvar analizlerinin en önemli basamağı olan numune alma işleminin belirli teknik eğitime sahip kişilerce yapılması gerektiği ilkesinden yola çıkılarak, "Çevre Ölçüm ve Analiz Laboratuvarı Yeterlik Yönetmeliği" kapsamında numune alma konusunda uzman teknik personelimiz tarafından eğitimler verilmekte, eğitimler sonucunda düzenlenen sınavda başarılı olan katılımcılar sertifika ve kimlik almaya hak kazanmaktadır.

Çevre sektöründe faaliyet gösteren özel ve kamuya ait laboratuvar personeli için 11-13 Nisan 2016 ve 14-16 Kasım 2016 tarihleri arasında düzenlenen "Su ve Atık Sudan Numune Alma Eğitimi"ne 255 kişi, 14-16 Nisan 2016 ve 17-19 Kasım 2016 tarihleri arasında düzenlenen "Toprak, Arıtma Çamuru ve Katı Atıktan Numune Alma Eğitimi"ne 86 kişi katılım sağlamıştır.

09-13 Mayıs 2016 tarihleri arasında Çevre ve Şehircilik Bakanlığı 2016 Yılı Hizmet İçi Eğitim programı kapsamında Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüklerinden 117 personele “Su, Atık Su, Toprak, Arıtma Çamuru, Katı Atık ve Yakıttan Numune Alma Eğitimi” verilmiştir.

10.4.3. Emisyon-İmisyon Ölçümlerine Yönelik Eğitimler

Laboratuvar Ölçüm ve İzleme Daire Başkanlığımızca, 13-17.04.2016 ve 13-17.12.2016 tarihleri arasında “Emisyon-İmisyon Ölçümlerinde Kullanılan Standartlar ve Ölçüm Yöntemleri” konulu hizmet eğitim düzenlenmiştir.

Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü personeline yönelik olarak 28-30 Kasım 2017 tarihleri arasında “Sürekli Emisyon Ölçüm Sistemleri ve Emisyon-İmisyon Ölçüm Teknikleri” konularında hizmet içi eğitim düzenlenmiştir.

11. ÇEVRESEL SORUMLULUK DİREKTİFİ

2044/35/EC sayılı Çevresel Sorumluluk Direktifi'nin (ÇSD) temel ilkesi, çevresel zarara yol açma riski taşıyan faaliyetler nedeniyle herhangi bir zararın ya da bu zarara ilişkin yakın ve ciddi bir tehlikenin ortaya çıkması halinde faaliyet sahibinin mali olarak sorumlu tutulması - ki burada mali olarak sorumlu tutulmak ile kastedilen, zarar gören çevrenin eski haline getirilmesine yönelik yapılacak eylemlerin maliyetlerinin karşılanmasıdır- ve bu sayede, bu şekilde bir sorumlulukla karşılaşmak istemeyecek olan faaliyet sahiplerinin bu riski asgari seviyeye indirecek önlemleri almalarını ve ilgili uygulamaları benimsemelerini sağlamaktır.

Çevresel Sorumluluk Direktifi, suya, toprağa ve korunan türler ile doğal habitatlara verilen zararları kapsamakta olup, bu zararın Direktif Ek-III'de öngörülen faaliyetlerden kaynaklanması halinde faaliyet sahibinin herhangi bir kusuru olmasa dahi sorumlu tutulması amaçlanmaktadır. Direktif, Ek-III'de atıfta bulunulan endüstriyel emisyonlar, atıkların toplanması ve işlenmesi, bertaraf edilmesi, yakılması, sınıflandırılması, etiketlenilmesi tehlikeli atıklar, arıtma çamuru, biyosidal ürünler, genetiği değiştirilmiş organizmaların kullanımı, karbondioksitin jeolojik depolanması, maden atıklarının yönetimi gibi konulara ilişkin direktiflerle ilgili olmasının yanı sıra; Çevresel Sorumluluk Direktifi'nde özellikle 2009/147 sayılı Kuş Direktifi, 91/43/EEC sayılı Habitat Direktifi, 2000/60/EC sayılı Su Çerçeve Direktifi ve 2008/56/EC sayılı Deniz Stratejisi Çerçeve Direktifi ile doğrudan ilgili olduğu hususu vurgulanmaktadır.

Çevresel Sorumluluk Direktifinin etkin bir şekilde uygulanması için kurumsal, teknik ve yasal çerçeveyi güçlendirmek ve her seviyede güçlü bir idari ve teknik kapasite sağlamak amacıyla Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nda "Yatay Sektörde Çevresel Sorumluluk Direktifinin Uygulanmasına İlişkin Kapasite Geliştirilmesi İçin Teknik Yardım Projesi" 22 Temmuz 2015 tarihinde başlamıştır. Söz konusu proje kapsamında 2016 yılında gerçekleştirilen çalışmalar aşağıda verilmektedir.

11.1. Yatay Sektörde Çevresel Sorumluluk Direktifinin Uygulanmasına İlişkin Kapasite Geliştirilmesi İçin Teknik Yardım Projesi 2016 Faaliyetleri

2016 yılında proje kapsamında Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın ve ilgili paydaşların kurumsal ve teknik kapasitesinin artırılmasına yönelik olarak eğitim, seminer, çalıştay ve çalışma ziyareti gibi faaliyetler düzenlenmiştir.

11.1.1. Eğitimler

Proje takımına yönelik olarak 23/02/2016 tarihinde Çevresel Sorumluluk Direktifi ve 04/03/2016 tarihinde de Düzenleyici Etki Analizi hakkında tam günlük bir eğitim düzenlenmiştir.

11.1.2. Seminerler

Seminer	Tarih	Hedef Kitle
AB Çevre Hukuku ve Politikası	05-06 Mayıs 2016	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı merkez ve taşra teşkilatında görevli hukukçu personel başta olmak üzere Çevre ve Şehircilik Bakanlığı personeli; Projenin ana paydaşlarının (Orman ve Su İşleri Bakanlığı – Adalet Bakanlığı) ve ilgili kamu kurumlarının temsilcileri, belediyeler, üniversiteler, sivil toplum kuruluşları
Çevresel Sorumluluğa Farklı Yaklaşımlar	09-10 Mayıs 2016	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı merkez ve taşra teşkilatı, ana paydaş Bakanlık temsilcileri, ilgili kamu kurum temsilcileri, belediyeler, üniversiteler, STK'lar, ilgili meslek odaları
Çevresel Sorumluluk Direktifi Nedir?	31-1 Haziran 2016	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı merkez ve taşra teşkilatı, ana paydaş Bakanlık temsilcileri
Çevresel Sorumluluk Direktifi Nedir?	2-3 Haziran 2016	İlgili kamu kurum temsilcileri, belediyeler, üniversiteler, STK'lar, ilgili meslek odaları; özel sektör temsilcileri, sigorta şirketleri

Fotoğraf 5 – Çevresel Sorumluluk Direktifi Projesi kapsamında gerçekleştirilen seminerlerden görüntüler

11.1.3. Çalıştaylar

Çalıştay	Tarih	Hedef Kitle
Mali Sorumluluk	19 Temmuz 2016 30 Kasım 2016	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı merkez ve taşra teşkilatı; ana paydaş Bakanlık temsilcileri, ilgili kamu kurum temsilcileri, sanayi odaları, sigorta şirketleri,
Örnek Olay Çalışmaları ve Model Çevresel Sorumluluk Direktifi	16-17 Ağustos 2016	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı merkez ve taşra teşkilatı, ana paydaş Bakanlık temsilcileri, ilgili kamu kurum temsilcileri, belediyeler, üniversiteler, STK'lar, ilgili meslek odaları
Uygulamaya Yönelik Kriter Belirleme	18-19 Ağustos 2016	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı merkez ve taşra teşkilatı, ana paydaş Bakanlık temsilcileri, ilgili kamu kurum temsilcileri, belediyeler, üniversiteler, STK'lar, sanayi odaları, özel sektör temsilcileri

Fotoğraf 6 - Çevresel Sorumluluk Direktifi Projesi kapsamında gerçekleştirilen çalıştaylardan görüntüler

11.1.4. Çalışma Ziyaretleri

Çevresel Sorumluluk Direktifi'nin (ÇSD) Üye Devletlerde uygulanması, uyumlaştırılması ve Direktifin uygulanması sırasında edinilen tecrübeleri incelemek üzere, 14-18 Kasım 2016 tarihleri arasında İngiltere'nin Londra kentinde bir çalışma ziyareti gerçekleştirilmiştir. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı I. Hukuk Müşaviri Sn. Veli BÖKE başkanlığında, Hukuk Müşavirliği personelinin yanı sıra ÇED, İzin ve Denetim Genel Müdürlüğü, Çevre Yönetimi Genel Müdürlüğü ve Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü'nde görevli teknik personel ile birlikte toplam 15 kişilik bir grup tarafından söz konusu çalışma ziyareti katılım sağlanmıştır.

Bu kapsamında, Birleşik Krallık Çevre, Gıda ve Tarım Bakanlığı (DEFRA), Çevre Ajansı, Çevre Hukukçuları Birliği (UKELA) ve İngiltere Sigortacılar Birliği ziyaret edilmiş olup, Çevre Hukuku

ile Çevresel Sorumluluk Direktifi'nin İngiltere'de nasıl uyumlaştırıldığı ve uygulandığı, anılan kurumların görev ve sorumlulukları çerçevesinde sunumlar yapılmış, söz konusu sunumlar üzerine karşılıklı görüş alışverişinde bulunulmuştur.

Fotoğraf 7 - Çevresel Sorumluluk Direktifi Projesi kapsamında gerçekleştirilen çalışma ziyaretinden görüntüler

11.1.5. Taslak Proje Çıktıları

1. ÇSD kapsamında öngörülen Zarar Değerlendirme, Risk Değerlendirme ve İyileştirme Değerlendirme Metotlarına ilişkin taslak kılavuzlar hazırlanmıştır.
2. ÇSD'ye ilişkin Türkiye'deki mevcut durum analiz edilerek; yasal, kurumsal ve teknik boşlukların belirlenmesine yönelik Taslak Boşluk Analizi ve Taslak Düzenleyici Etki Analizi düzenlenmiştir.
3. Taslak Kanun'a ilişkin ön metinler hazırlanmıştır.

12. SONUÇLAR

Çizelge 70’de görüldüğü 2016 yılı içerisinde ÇEDİDGM tarafından 353 adet ve Çevre ve Şehircilik İl Müdürlükleri tarafından da toplam olarak 52.256 adet çevre denetimi gerçekleştirilirken ÇEDİDGM tarafından 1.067.277 TL, Çevre ve Şehircilik İl Müdürlükleri tarafından da toplam 107.356.248 TL para cezası uygulanmıştır. Yine aynı yıl içerisinde 40’ı Bakanlık merkez, 326’sı da ÇŞİM’ler tarafından olmak üzere toplam 366 faaliyet durdurma kararı verilmiştir.

Çizelge 70 - 2016 yılında Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından gerçekleştirilen denetim ve idari yaptırımların sayısı

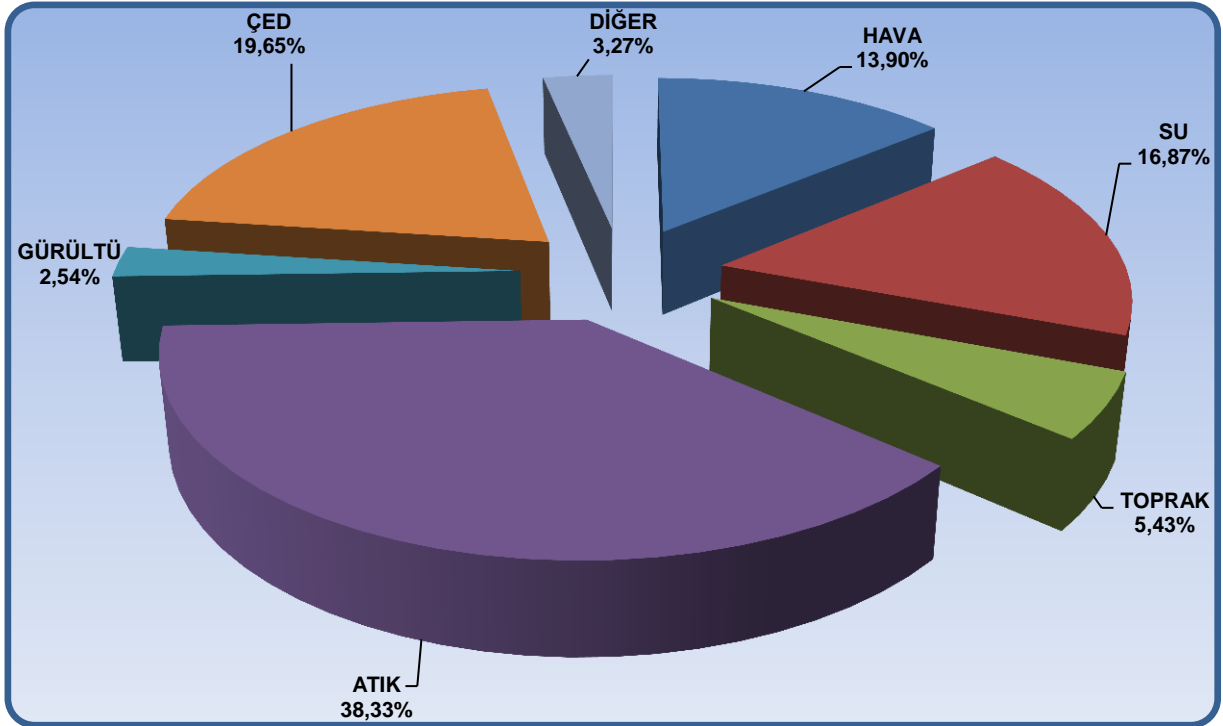
Bakanlık Birimi	Denetim Sayısı	Kesilen Ceza Miktarı (TL)	Faaliyet Durdurma
Bakanlık Merkez	353	1.067.277	40
ÇŞİM	52.256	107.356.248	326
TOPLAM	52.609	108.423.525	366

Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından 2016 yılında uygulanan idari yaptırımların konulara göre sayısı ve ceza miktarları Çizelge 71’de verilmektedir. Firmalara uygulanan cezaların büyük bir kısmı atık konusundaki (41.562.824 TL) ve ÇED Yönetmeliği konusundaki (21.306.258 TL) uygunsuzluklara uygulanmıştır.

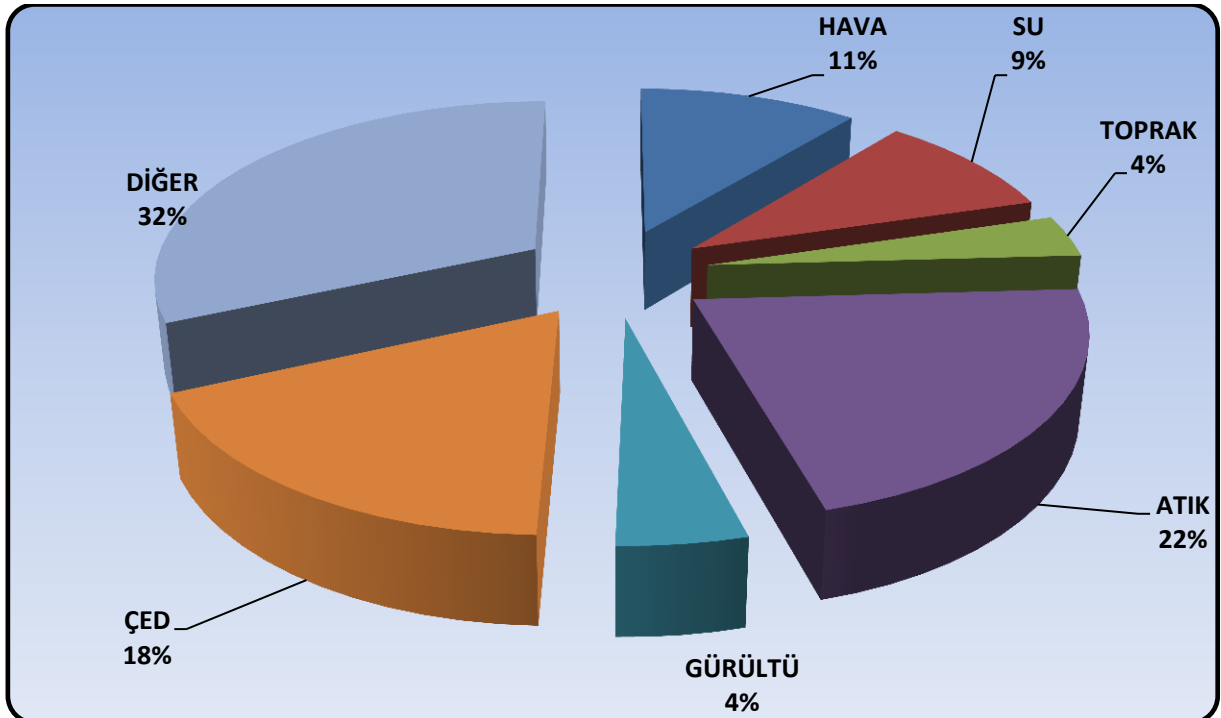
Çizelge 71 - 2016 yılında Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından gerçekleştirilen çevre denetimleri sonucunda uygulanan idari yaptırımların sayısı ve ceza miktarlarının konulara göre dağılımı

	UYGULANAN İDARİ YAPTIRIM MİKTARI (TL)	İDARİ YAPTIRIM SAYISI
HAVA	15.074.446	377
SU	18.295.905	326
TOPRAK	5.882.282	128
ATIK	41.562.824	749
GÜRÜLTÜ	2.756.708	158
ÇED	21.306.258	616
DİĞER	3.545.102	1.093
TOPLAM	108.423.525	3.447

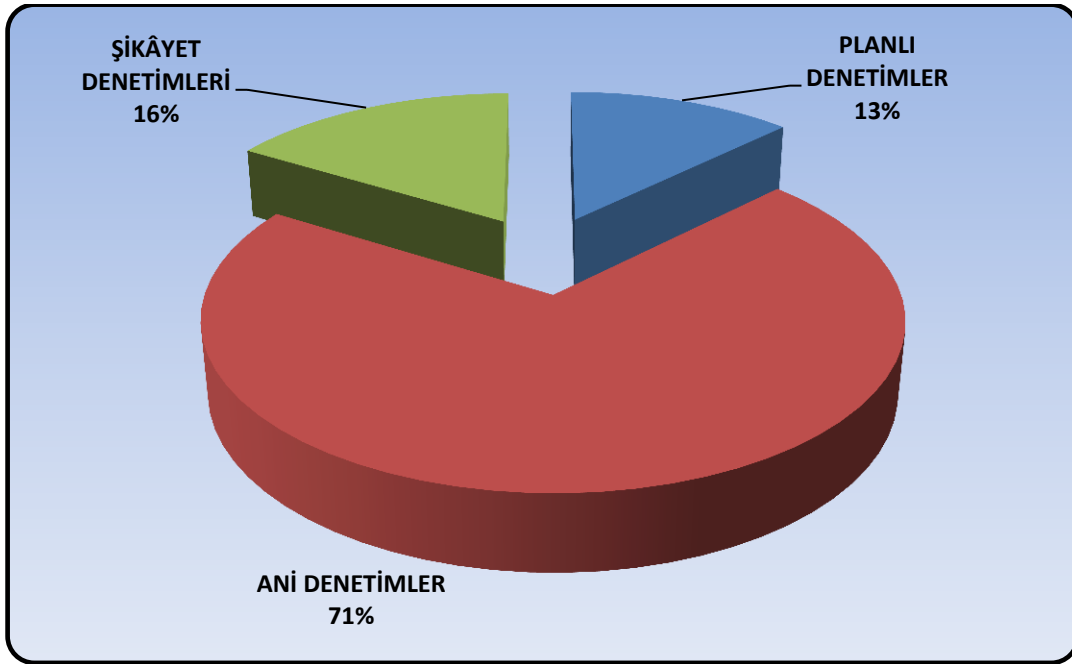
Grafik 47 - Çevre ve Şehircilik Bakanlığının tüm birimleri tarafından Çevre Kanunu gereğince uygulanan idari yaptırım miktarının konularına göre dağılımı

Grafik 48 - Çevre ve Şehircilik Bakanlığının tüm birimleri tarafından Çevre Kanunu gereğince uygulanan idari yaptırım sayılarının konularına göre dağılımı

Çizelge 72 - Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından 2016 yılında gerçekleştirilen denetimlerin türleri

	PLANLI DENETİMLER	ANİ DENETİMLER	ŞİKÂYET DENETİMLERİ	TOPLAM
ÇŞİM	6.644	37.036	8.576	52.256
MERKEZ	42	311	0	353
GENEL TOPLAM	6.686	37.347	8.576	52.609

Grafik 49 - Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından uygulanan denetimleri türlere göre dağılımı

2016 yılında Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüklerinin, Jandarma Komutanlığı ve Emniyet Genel Müdürlüğü ile birlikte veya ayrı ayrı ya da İl Müdürlüğü'nün tek olarak yaptığı egzoz denetimlerinde tespit edilen 793 uygunsuzluk sonucunda 1.124.151,00 TL idari yaptırım uygulanmıştır. İller bazında egzoz denetimlerinde uygulanan cezalar Ek- 11'de verilmektedir.

Çizelge 73 - 2016 yılı egzoz denetimi verileri

EGZOZ DENETİMLERİ				
	Denetim gün sayısı	Denetlenen araç sayısı	Kesilen ceza sayısı (adet)	Ceza miktarları (TL)
2016	793	52.774	1.081	1.124.151,00

2016 yılında Çevre ve Şehircilik İl Müdürlükleri tarafından uygulanan 16.375 adet piyasa gözetimi ve denetimi sonucunda 465.302 TL idari yaptırım uygulanmıştır. 2016 yılında Çevre ve Şehircilik İl Müdürlükleri tarafından gerçekleştirilen piyasa gözetimi ve denetimlerine ilişkin ayrıntılı veriler Ek- 12'de verilmektedir.

EKLER

Ek - 1. 2016 yılında "2872 Sayılı Çevre Kanunu Uyarınca Verilecek İdari Para Cezalarına İlişkin Tebliğ (2016/1)" gereğince uygulanan idari para cezası miktarları

2872 sayılı Çevre Kanunu'nun 20 nci maddesinin	Kanundaki ceza miktarı	1/1/2016-31/12/2016 tarihleri arasında uygulanacak ceza miktarı
(a) bendindeki ceza miktarları	500 TL	1.016 TL
	1.000 TL	2.039 TL
(b) bendindeki ceza miktarları	24.000 TL	49.095 TL
	48.000 TL	98.196 TL
(c) bendindeki ceza miktarları	6.000 TL	12.267 TL
	2.000 TL	4.085 TL
	300 TL	607 TL
(d) bendindeki ceza miktarları	(b) bendi için iki kat: 48.000 TL	98.196 TL
	96.000 TL	196.398 TL
	(c) bendi için iki kat: 12.000 TL	24.546 TL
	4.000 TL	8.178 TL
	600 TL	1.221 TL
(d) bendinin ikinci cümlesindeki konutlarla ilgili olarak: 600 TL	1.221 TL	
(e) bendindeki ceza miktarı	10.000 TL	20.452 TL
(f) bendindeki ceza miktarı	60.000 TL	122.748 TL
(g) bendindeki ceza miktarı	6.000 TL	12.267 TL
(h) bendindeki ceza miktarları	400 TL	812 TL
	1.200 TL	2.450 TL
	4.000 TL	8.178 TL
	12.000 TL	24.546 TL
(i) bendinin; 1 no'lu alt bendindeki ceza miktarları	Ton başına*: 40 TL	81,78 TL
	10 TL	20,40 TL
	100 KR	196 KR
(i) bendinin; 2 no'lu alt bendindeki ceza miktarları	Ton Başına*: 30 TL	61,32 TL
	6 TL	12,23 TL
	100 KR	196 KR
(i) bendinin; 3 no'lu alt bendindeki ceza miktarları	Ton Başına*: 20 TL	40,87 TL
	4 TL	8,14 TL
	100 KR	196 KR
(i) bendinin; 4 no'lu alt bendindeki ceza miktarları	Ton başına*: 10 TL	20,40 TL
	2 TL	4,03 TL
	40 KR	77 KR
	100.000 TL	204.584 TL

Ek-1. 2016 yılında “2872 Sayılı Çevre Kanunu Uyarınca Verilecek İdari Para Cezalarına İlişkin Tebliğ (2016/1)” gereğince uygulanan idari para cezası miktarları (devam)

(i) bendinin altıncı paragrafındaki ceza miktarları	24.000 TL	49.095 TL
	600 TL	1.221 TL
(i) bendindeki ceza miktarı	1.000 TL	2.039 TL
(j) bendindeki ceza miktarları	24.000 TL	49.095 TL
	600 TL	1.221 TL
(k) bendindeki ceza miktarları	20.000 TL	40.913 TL
(l) bendindeki ceza miktarları	Dekar başına*: 20 TL Metkreküp başına*: 120 TL	40,87 TL 245,47 TL
(m) bendindeki ceza miktarları	6.000 TL 4.000 TL	12.267 TL 8.178 TL
(n) bendindeki ceza miktarları	48.000 TL 1.200 TL	98.196 TL 2.450 TL
(o) bendindeki ceza miktarı	12.000 TL	24.546 TL
(p) bendindeki ceza miktarı	24.000 TL	49.095 TL
(r) bendindeki ceza miktarları	24.000 TL 60.000 TL	49.095 TL 122.748 TL
(s) bendindeki ceza miktarı	100 TL	196 TL
(t) bendindeki ceza miktarı	2.000.000 TL	4.091.793 TL
(u) bendindeki ceza miktarı	2.000.000 TL	4.091.793 TL
(v) bendindeki ceza miktarları	100.000 TL den 1.000.000 TL'ye kadar	204.584 TL'den 2.045.893 TL'ye kadar
(y) bendindeki ceza miktarları	100.000 TL den 1.000.000 TL'ye kadar	204.584 TL'den 2.045.893 TL'ye kadar
Geçici 4 üncü maddesinin 5 inci fıkrasındaki ceza miktarları	Belediyelerde; Nüfusu 100.000'den fazla olanlarda: 50.000 TL Nüfusu 100.000 – 50.000 arasında olanlarda: 30.000 TL Nüfusu 50.000 – 10.000 arasında olanlarda: 20.000 TL Nüfusu 10.000 – 2.000 arasında olanlarda: 10.000 TL Organize Sanayi Bölgelerinde: 100.000 TL Bunların dışında kalan endüstri ve atıksu üreten her türlü tesiste: 60.000 TL	Belediyelerde; Nüfusu 100.000'den fazla olanlarda: 102.288 TL Nüfusu 100.000 – 50.000 arasında olanlarda: 61.372 TL Nüfusu 50.000 – 10.000 arasında olanlarda: 40.913 TL Nüfusu 10.000 – 2.000 arasında olanlarda: 20.452 TL Organize Sanayi Bölgelerinde: 204.584 TL Bunların dışında kalan endüstri ve atıksu üreten her türlü tesiste: 122.748 TL

* = Bu bentlerdeki cezalar uygulanırken nihai ceza miktarı hesaplandıktan sonra küsurat kısmı dikkate alınmayacaktır.

Ek - 2. ÇED Yönetmeliği kapsamında verilen ÇED Kararlarının sektörel bazda yıllara göre dağılımı

YIL	SEKTÖRLER																											
	SANAYİİ				ENERJİ				MADEN				ATIK-KİMYA				TARIM GIDA				ULAŞIM KİİYİ				TURİZM KONUT			
	A ³	B ⁴	C ⁵	D ⁶	A	B	C	D	A	B	C	D	A	B	C	D	A	B	C	D	A	B	C	D	A	B	C	D
03.12.1993-1998	69	2	312	15	14	1	25	0	159	7	1.903	113	37	0	188	9	23	0	292	14	26	2	98	5	54	1	171	4
1999	15	0	32	0	13	0	4	0	7	1	336	10	4	0	26	1	4	0	87	0	7	0	13	0	7	1	26	0
2000	13	0	42	1	23	0	4	0	32	1	516	12	6	0	38	2	5	0	101	1	6	0	18	0	22	0	45	2
2001	22	1	58	1	23	0	9	1	22	1	513	10	24	3	77	0	6	0	112	0	4	0	21	0	18	0	69	0
2002	24	0	66	0	17	0	20	0	24	0	600	5	23	0	136	0	5	0	146	1	6	0	21	0	18	0	79	0
2003	5	0	215	0	14	0	28	1	18	0	877	1	24	0	196	0	6	1	223	0	12	0	37	0	1	0	139	1
2004	3	0	248	0	18	0	68	0	17	0	1.155	7	23	0	230	0	8	1	238	0	12	0	49	0	5	0	134	0
2005	9	0	204	0	17	0	117	0	14	0	1.305	8	27	0	338	1	8	0	237	1	15	0	57	0	12	0	200	1
2006	13	1	210	0	17	0	180	0	21	2	1.806	25	42	1	526	2	4	0	400	2	16	0	72	0	10	0	247	0
2007	34	1	426	0	41	0	233	2	38	0	2.068	81	34	0	436	3	14	0	573	0	29	0	75	0	19	0	403	0
2008	22	0	454	1	59	0	248	3	46	0	1.734	30	33	1	347	0	15	0	562	1	25	0	74	0	17	0	238	0
2009	17	0	413	0	58	0	648	34	48	1	1.717	8	35	0	200	0	24	0	345	0	17	0	29	1	2	0	197	0
2010	39	0	655	0	87	0	285	34	56	1	1.754	3	25	0	241	0	22	0	662	0	25	1	45	2	0	0	290	0
2011	31	0	770	0	80	0	300	15	74	0	2.136	18	33	0	305	0	60	0	737	7	24	0	87	1	6	0	257	0
2012	41	0	569	1	125	0	296	16	144	0	1.745	17	32	0	326	0	57	0	562	2	21	0	38	1	6	0	223	0
2013	38	0	578	0	150	0	273	5	123	0	1.561	22	60	0	267	6	84	0	617	0	18	0	37	0	4	0	280	1
2014	60	0	497	0	137	0	210	1	133	0	1.679	13	36	1	280	0	59	0	925	1	26	0	40	0	20	0	427	0
2015	33	0	458	4	84	1	370	3	79	4	1.766	65	35	1	269	5	64	4	803	6	11	0	52	3	9	0	168	1
2016	38	0	396	3	83	0	161	2	127	3	1.529	78	41	0	270	7	87	0	517	3	19	0	77	0	10	0	207	2
TOPLAM	526	5	6.603	26	1.060	2	3.479	117	1.182	21	26.700	526	574	7	4.696	36	555	6	8.139	39	319	3	940	13	240	2	3.800	12

³ ÇED Olumlu Kararı

⁴ ÇED Olumsuz Kararı

⁵ ÇED Gerekli Değildir Kararı

⁶ ÇED Gereklidir Kararı

Ek - 3. ÇED Yönetmeliği kapsamında verilen ÇED Kararlarının yıllara göre dağılımı

	EK-1		EK-2		GENEL TOPLAM
	ÇED Olumlu	ÇED Olumsuz	ÇGD	ÇG	ÇED Olumlu + ÇGD
03.12.1993-1998	382	13	2.989	160	3.371
1999	57	2	524	11	581
2000	107	1	764	18	871
2001	119	5	859	12	978
2002	117	0	1.068	6	1.185
2003	80	1	1.715	3	1.795
2004	86	1	2.122	7	2.208
2005	102	0	2.458	11	2.560
2006	123	4	3.441	29	3.564
2007	209	1	4.214	86	4.423
2008	217	1	3.657	35	3.874
2009	201	1	3.549	43	3.750
2010	254	2	3.932	39	4.186
2011	308	0	4.592	41	4.900
2012	426	0	3.759	37	4.185
2013	478	0	3.613	34	4.090
2014	471	1	4.058	118	4.529
2015	315	10	3.886	87	4.201
2016	405	3	3.157	95	3.562
TOPLAM	4.457	46	54.357	872	58.814

EK – 4. ÇED Olumlu Kararı sayılarının 1993–2016 döneminde illere ve yıllara göre dağılımı

IBBS		1993 -1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
TÜRKİYE	DÜZEY 3	380	60	108	119	115	79	86	103	122	212	217	203	250	296	445	540	528	329	440
TR621	ADANA	4	1	4	1	3	0	1	2	4	10	5	9	9	9	18	30	33	7	17
TRC12	ADİYAMAN	1	1	0	1	0	1	1	0	0	2	0	1	1	0	3	5	5	1	3
TR332	AFYONKARAHİSAR	9	2	1	1	1	0	1	0	1	3	3	1	1	19	7	10	10	8	17
TRA21	AĞRI	2	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1	1	1	0	2	1	1	0	3
TR834	AMASYA	0	0	1	0	0	0	1	1	1	1	0	2	0	2	1	2	4	1	2
TR510	ANKARA	8	1	4	7	3	6	5	5	12	18	21	12	11	15	34	32	42	15	21
TR611	ANTALYA	21	4	11	12	16	4	5	12	2	5	2	1	4	3	6	7	16	11	8
TR905	ARTVİN	1	0	0	1	0	2	4	0	0	1	2	2	5	5	24	12	10	6	2
TR321	AYDIN	9	0	0	1	1	2	1	1	3	2	3	2	4	4	9	8	8	4	11
TR221	BALIKESİR	9	1	3	2	1	3	3	0	1	5	10	8	6	9	11	10	13	12	15
TR413	BİLECİK	14	1	3	4	0	0	2	1	0	3	1	0	3	2	8	7	3	5	6
TRB13	BİNGÖL	0	1	0	0	0	0	1	0	1	1	0	1	2	2	7	6	6	1	2
TRB23	BİTLİS	0	1	0	0	0	0	0	0	1	3	2	1	3	0	1	3	2	2	3
TR424	BOLU	5	0	0	2	0	0	1	1	0	2	5	1	6	3	5	5	8	10	4
TR613	BURDUR	9	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	2	0	0	0	1	1	1	4
TR411	BURSA	19	0	0	4	3	3	1	6	3	4	2	6	5	2	11	16	18	19	21
TR222	ÇANAKKALE	27	2	3	1	3	2	1	4	1	8	3	3	6	5	11	16	10	11	10
TR822	ÇANKIRI	0	2	0	0	2	0	0	2	2	4	4	0	2	3	1	2	8	2	3
TR833	ÇORUM	1	0	0	3	1	0	1	1	0	2	0	1	0	1	1	3	2	0	10
TR322	DENİZLİ	4	2	2	1	1	0	0	0	2	3	3	0	2	3	5	2	2	3	7
TRC22	DİYARBAKIR	1	0	1	0	2	0	0	0	1	2	0	2	0	0	4	3	4	2	2
TR212	EDİRNE	6	1	1	2	0	0	1	0	1	0	0	2	0	2	0	4	5	1	2
TRB12	ELAZIĞ	2	0	0	0	0	0	1	0	1	1	0	2	1	1	1	7	3	1	2

EK-4. ÇED Olumlu Kararı sayılarının 1993-2016 döneminde illere ve yıllara göre dağılımı (devam)

IBBS		1993-1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
TRA12	ERZİNCAN	0	0	0	0	0	1	1	1	0	0	3	1	1	1	3	8	5	6	6
TRA11	ERZURUM	0	0	3	0	1	1	1	4	0	2	4	4	3	6	5	15	6	5	9
TR412	ESKİŞEHİR	3	2	2	2	1	0	0	0	0	3	1	2	4	4	11	8	8	6	7
TRC11	GAZİANTEP	0	1	0	2	3	0	0	0	0	1	2	1	2	12	4	8	4	5	8
TR903	GİRESUN	1	0	0	0	1	2	0	2	0	3	5	3	3	3	7	5	4	3	3
TR906	GÜMÜŞHANE	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	4	1	1	2	5	2	3	1	3
TRB24	HAKKARİ	0	0	1	1	0	1	0	0	0	0	0	1	0	1	3	2	2	3	0
TR631	HATAY	8	0	0	3	2	1	3	0	3	7	7	3	8	8	9	11	4	2	2
TR612	ISPARTA	4	1	2	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	1	3	2	3	1	5
TR622	MERSİN	9	1	2	3	5	1	5	2	6	2	4	5	4	2	9	9	8	5	11
TR100	İSTANBUL	28	4	6	5	8	3	4	6	8	10	13	3	4	9	8	10	9	9	15
TR310	İZMİR	35	4	5	7	5	9	8	11	6	13	14	34	19	18	23	38	24	14	16
TRA22	KARS	0	0	0	0	0	1	0	1	1	1	1	1	0	3	1	1	1	2	3
TR821	KASTAMONU	2	0	0	1	0	0	0	0	0	1	4	4	3	5	7	8	3	2	2
TR721	KAYSERİ	2	3	10	4	3	1	2	0	3	2	3	1	3	5	6	5	10	5	9
TR213	KIRKLARELİ	3	0	0	1	3	1	3	2	0	2	1	4	2	1	5	4	5	9	3
TR715	KIRŞEHİR	0	0	1	0	1	0	0	0	0	1	1	0	1	1	3	4	3	1	3
TR421	KOCAELİ	28	2	2	8	3	6	6	5	1	9	7	7	11	13	13	14	12	12	9
TR521	KONYA	8	2	4	3	3	5	1	1	2	6	5	6	4	14	18	16	18	11	17
TR333	KÜTAHYA	5	1	1	3	1	1	0	0	2	0	1	1	6	4	7	7	8	7	6
TRB11	MALATYA	0	0	0	1	0	1	0	0	0	2	2	2	2	1	9	9	7	7	3
TR331	MANİSA	12	1	2	2	1	1	1	0	3	2	3	6	9	7	13	14	11	6	7
TR632	KAHRAMANMARAŞ	1	1	0	1	2	1	0	2	3	7	3	1	7	9	3	7	10	8	7
TRC31	MARDİN	0	0	1	0	0	1	0	0	0	1	0	0	1	3	0	3	3	5	2

EK-4. ÇED Olumlu Kararı sayılarının 1993-2016 döneminde illere ve yıllara göre dağılımı (devam)

IBBS		1993-1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
TR323	MUĞLA	25	2	9	1	1	2	8	4	3	4	4	1	7	10	5	8	8	0	4
TRB22	MUŞ	0	0	0	0	0	0	2	0	0	1	0	0	1	1	1	1	3	1	0
TR714	NEVŞEHİR	0	0	2	0	0	0	0	0	0	1	2	0	0	2	0	1	2	0	4
TR713	NİĞDE	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	1	0	1	3	4	3	3	2	5
TR902	ORDU	4	0	1	2	0	1	1	2	3	3	3	2	1	3	3	8	5	3	2
TR904	RİZE	2	0	0	0	0	1	0	0	1	1	4	2	8	3	3	2	3	1	1
TR422	SAKARYA	11	4	2	2	3	0	2	0	1	4	3	2	1	6	7	8	12	3	5
TR831	SAMSUN	3	1	1	1	2	3	1	0	3	4	10	7	9	6	15	8	3	4	4
TRC34	SİİRT	0	0	1	0	0	1	0	0	1	0	3	2	6	1	3	3	4	4	2
TR823	SİNOP	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	0	1	0	1	1	1
TR722	SİVAS	0	1	2	1	3	0	0	1	0	1	2	2	2	2	9	11	11	2	6
TR211	TEKİRDAĞ	11	2	5	8	10	1	1	5	4	7	5	5	8	6	9	24	17	11	23
TR832	TOKAT	2	0	1	0	0	0	0	1	3	1	3	2	2	3	6	4	6	1	3
TR901	TRABZON	2	0	0	1	1	0	1	2	3	6	2	0	3	4	5	3	3	3	3
TRB14	TUNCELİ	0	0	0	0	1	0	0	0	1	0	0	0	0	1	0	2	1	2	2
TRC21	ŞANLIURFA	1	1	3	1	0	0	1	2	3	0	2	1	1	2	7	2	1	2	4
TR334	UŞAK	1	0	1	1	1	1	1	0	1	2	0	2	0	3	4	1	6	1	0
TRB21	VAN	1	0	0	1	0	0	0	1	1	0	4	2	2	0	1	4	0	4	3
TR723	YOZGAT	0	1	0	0	0	1	1	1	2	1	0	0	0	0	0	6	6	1	2
TR811	ZONGULDAK	4	1	2	1	3	0	0	1	5	5	1	3	1	1	3	1	3	8	5
TR712	AKSARAY	1	0	0	1	0	2	0	1	0	1	3	2	2	1	1	5	4	1	4
TRA13	BAYBURT	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	1
TR522	KARAMAN	0	1	0	0	0	0	0	0	1	2	0	3	4	1	1	4	7	3	6
TR711	KIRIKKALE	3	0	0	2	3	2	0	0	1	1	0	1	3	3	0	5	6	1	2

EK-4. ÇED Olumlu Kararı sayılarının 1993-2016 döneminde illere ve yıllara göre dağılımı (devam)

IBBS		1993-1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
TRC32	BATMAN	0	0	0	1	1	1	0	1	0	0	1	0	1	1	1	2	5	0	1
TRC33	ŞIRNAK	1	1	0	1	1	0	0	2	1	1	2	2	1	1	0	2	4	1	2
TR813	BARTIN	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	2	4	1	0	5	1	1	2
TRA24	ARDAHAN	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	1	1	0	1	1	1	2	1	2
TRA23	IĞDIR	0	0	0	0	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1
TR425	YALOVA	3	1	1	1	1	0	0	4	4	2	3	3	7	1	1	1	4	2	1
TR812	KARABÜK	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	2	2	6	2	2	3
TRC13	KİLİS	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	2	2	2
TR633	OSMANİYE	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	3	0	2	2	3	3	1	1
TR423	DÜZCE	0	1	0	1	1	1	0	1	3	3	0	1	3	2	3	3	4	1	2

NOT-1: Bazı projeler birden fazla ili kapsadığı için EK-1 ve EK-2 kapsamında karar verilen toplam proje sayısı ile; illere göre dağılım yapıldıktan sonra toplanan proje sayısı farklı olabilir.

NOT-2: ÇED Yönetmeliği kapsamında belirtilen süre içerisinde mücbir sebep bulunmaksızın yatırıma başlanmaması veya Mahkeme Kararı ile ÇED kararının iptal edilmesi ya da geçersiz sayılması konularına istinaden ÇED İstatistiklerine konu olan ÇED kararları geçmişe dönük revize edilmemektedir.

EK – 5. ÇED Gerekli Değildir Kararı sayılarının 1993–2016 döneminde illere ve yıllara göre dağılımı

IBBS		1993-1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
TÜRKİYE	DÜZEY 3	2989	524	764	859	1068	1715	2119	2441	3441	4214	3657	3550	3932	4592	3789	3463	4058	3898	3165
TR621	ADANA	148	19	18	17	27	38	44	67	95	107	109	90	96	105	86	48	78	57	57
TRC12	ADİYAMAN	19	7	0	4	4	7	11	20	11	23	7	45	45	47	28	29	45	31	18
TR332	AFYONKARAHİSAR	11	4	8	17	8	24	29	39	51	83	34	44	45	103	35	86	79	92	89
TRA21	AĞRI	0	0	0	6	3	3	5	3	6	2	10	20	18	27	21	18	23	15	14
TR834	AMASYA	15	3	4	1	0	15	11	8	21	26	14	16	25	22	13	19	18	16	29
TR510	ANKARA	39	2	7	21	31	34	98	77	141	175	98	107	128	147	122	158	240	125	143
TR611	ANTALYA	194	30	45	82	82	118	97	157	210	165	188	82	127	121	91	72	172	103	91
TR905	ARTVİN	2	1	6	3	11	9	5	4	13	17	25	18	32	17	27	27	27	25	26
TR321	AYDIN	81	12	20	17	21	44	51	61	70	101	76	64	55	43	66	61	98	97	59
TR221	BALIKESİR	90	15	21	37	39	38	43	61	93	65	81	137	104	129	132	122	109	145	108
TR413	BİLECİK	22	15	15	11	9	27	38	27	51	56	55	61	61	47	49	36	49	69	40
TRB13	BİNGÖL	0	1	0	3	2	14	7	0	7	11	9	13	15	43	12	14	22	22	7
TRB23	BİTLİS	0	0	0	3	0	11	7	6	4	22	16	14	22	29	10	20	12	15	5
TR424	BOLU	11	0	5	7	5	16	7	10	19	52	33	29	45	81	58	50	39	96	14
TR613	BURDUR	43	22	24	22	8	8	18	18	57	52	59	50	44	69	61	68	56	57	42
TR411	BURSA	119	23	28	26	42	65	74	81	152	174	126	115	130	164	105	126	166	103	94
TR222	ÇANAKKALE	86	9	21	28	27	55	47	29	58	68	72	72	32	61	51	45	58	47	34
TR822	ÇANKIRI	1	0	1	2	2	1	4	7	16	31	38	21	28	40	32	30	40	20	19
TR833	ÇORUM	6	3	2	1	0	13	23	34	52	58	34	39	51	33	36	26	33	26	22
TR322	DENİZLİ	101	8	26	18	26	26	34	31	43	70	72	52	64	89	54	55	92	71	69
TRC22	DİYARBAKIR	26	9	18	12	15	31	36	70	55	71	52	31	67	71	31	38	57	33	32
TR212	EDİRNE	63	0	10	13	7	10	32	23	24	30	25	42	23	28	39	30	29	19	27
TRB12	ELAZIĞ	2	0	0	10	17	20	16	10	54	57	68	38	94	72	45	57	79	142	65
TRA12	ERZİNCAN	4	0	2	5	3	7	10	26	19	33	48	61	28	44	31	29	28	28	27

EK – 5. ÇED Gerekli Değildir Kararı sayılarının 1993–2016 döneminde illere ve yıllara göre dağılımı (devam)

IBBS		1993-1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
TRA11	ERZURUM	8	4	6	8	14	14	24	38	34	37	42	59	53	67	79	57	38	54	32
TR412	ESKİŞEHİR	65	12	21	18	18	16	45	34	56	96	70	62	67	76	68	63	51	74	57
TRC11	GAZİANTEP	44	9	7	30	16	29	23	34	40	70	30	59	57	78	49	52	47	50	48
TR903	GİRESUN	3	1	6	5	12	14	6	7	19	33	14	21	39	52	32	21	19	23	8
TR906	GÜMÜŞHANE	1	2	4	6	3	18	10	17	19	29	10	22	32	43	37	32	17	24	13
TRB24	HAKKARİ	0	0	0	0	3	4	4	1	6	7	12	15	13	23	8	3	4	8	2
TR631	HATAY	141	12	10	2	10	10	22	40	39	81	106	98	62	82	46	50	40	16	46
TR612	ISPARTA	50	4	13	1	13	10	16	15	35	26	33	34	37	48	41	21	58	42	31
TR622	MERSİN	115	23	21	21	25	26	21	34	59	85	103	69	62	86	83	69	89	59	62
TR100	İSTANBUL	20	7	8	27	49	61	143	123	211	209	206	188	193	248	260	201	253	184	202
TR310	İZMİR	185	20	41	35	47	100	124	122	122	173	153	163	138	163	190	159	143	161	123
TRA22	KARS	0	0	0	0	0	10	12	17	15	23	17	27	27	41	28	17	6	11	13
TR821	KASTAMONU	37	18	22	12	18	6	12	18	21	27	31	34	31	46	36	35	41	32	48
TR721	KAYSERİ	67	13	14	15	17	45	43	68	77	134	78	72	121	126	70	74	76	77	69
TR213	KIRKLARELİ	53	6	4	0	4	17	21	13	31	23	12	23	12	28	40	41	33	35	18
TR715	KIRŞEHİR	1	0	0	2	9	5	12	11	21	15	15	22	22	25	32	15	26	17	15
TR421	KOCAELİ	103	12	17	31	32	42	45	55	85	102	71	71	80	104	78	63	73	83	48
TR521	KONYA	185	37	34	27	19	51	67	89	135	120	125	126	124	113	131	121	148	121	98
TR333	KÜTAHYA	20	14	4	6	9	21	60	47	26	58	59	57	53	73	70	73	79	68	68
TRB11	MALATYA	5	2	9	7	7	23	24	10	27	48	27	34	75	75	57	40	60	50	46
TR331	MANİSA	117	18	24	26	27	28	44	62	82	88	81	93	93	73	76	129	127	178	132
TR632	KAHRAMANMARAŞ	16	2	10	8	13	26	17	26	48	62	53	53	78	73	48	53	41	55	39
TRC31	MARDİN	1	0	0	2	4	6	10	20	19	27	32	25	41	31	14	16	16	13	4
TR323	MUĞLA	111	23	45	46	81	121	131	120	120	209	92	46	46	55	46	63	70	69	76

EK – 5. ÇED Gerekli Değildir Kararı sayılarının 1993–2016 döneminde illere ve yıllara göre dağılımı (devam)

IBBS		1993-1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
TRB22	MUŞ	1	0	0	0	3	5	8	3	6	6	4	4	24	25	8	2	22	7	8
TR714	NEVŞEHİR	17	3	1	8	3	17	10	8	18	31	24	21	27	30	19	29	26	27	17
TR713	NİĞDE	31	0	4	0	6	14	9	9	20	34	43	35	39	45	27	45	49	52	25
TR902	ORDU	28	8	13	3	7	10	14	18	42	42	31	42	55	62	45	46	43	45	40
TR904	RİZE	1	0	6	4	2	7	12	12	24	13	13	20	10	23	12	10	11	15	15
TR422	SAKARYA	55	8	16	17	47	46	37	38	38	53	71	28	67	80	85	70	55	27	28
TR831	SAMSUN	25	7	6	4	9	21	36	49	62	40	31	32	37	40	32	48	72	39	33
TRC34	SİİRT	0	0	2	4	1	9	4	4	9	4	9	10	24	15	31	5	14	9	6
TR823	SİNOP	17	6	4	14	2	5	6	14	14	8	13	17	22	19	14	18	14	21	12
TR722	SİVAS	3	1	1	3	11	20	35	20	86	81	75	75	90	114	68	70	64	97	70
TR211	TEKİRDAĞ	82	6	7	17	16	40	55	74	67	100	87	59	51	52	81	79	62	69	74
TR832	TOKAT	3	1	2	4	11	8	11	27	28	28	12	18	26	36	22	17	36	35	23
TR901	TRABZON	87	15	18	8	8	8	22	27	34	37	43	50	48	76	43	34	25	15	36
TRB14	TUNCELİ	3	1	0	0	3	8	5	8	4	14	13	8	16	8	6	11	14	8	5
TRC21	ŞANLIURFA	12	11	10	7	5	6	26	39	57	38	44	45	40	72	42	52	41	48	30
TR334	UŞAK	39	4	10	6	5	6	12	19	28	32	47	47	64	88	73	55	59	64	57
TRB21	VAN	9	4	13	11	14	10	20	11	16	27	36	47	71	37	50	30	19	23	24
TR723	YOZGAT	0	2	1	6	7	10	12	15	23	33	28	30	34	38	31	44	26	49	30
TR811	ZONGULDAK	44	4	6	8	10	19	13	25	28	30	35	18	17	23	24	26	18	38	12
TR712	AKSARAY	7	0	2	5	3	4	6	8	9	19	15	9	34	24	13	19	20	48	29
TRA13	BAYBURT	1	0	0	0	0	3	4	8	8	8	10	7	14	36	20	11	11	7	7
TR522	KARAMAN	8	5	4	0	1	6	10	10	16	31	16	32	38	21	21	25	38	47	36
TR711	KIRIKKALE	1	0	0	3	10	17	8	12	14	36	29	12	25	21	24	22	17	15	10
TRC32	BATMAN	0	0	0	6	11	15	6	12	17	10	18	24	16	12	15	10	12	8	9

EK – 5. ÇED Gerekli Değildir Kararı sayılarının 1993–2016 döneminde illere ve yıllara göre dağılımı (devam)

IBBS		1993-1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
TRC33	ŞIRNAK	1	0	0	3	5	21	8	12	8	17	0	27	0	7	12	5	7	17	13
TR813	BARTIN	8	8	0	1	6	7	11	7	7	7	4	7	5	10	21	15	3	5	9
TRA24	ARDAHAN	0	0	0	0	2	3	5	1	5	12	4	12	25	22	15	15	14	4	12
TRA23	İĞDIR	0	0	0	0	0	3	0	3	5	4	11	9	15	6	3	3	2	2	1
TR425	YALOVA	13	2	3	6	8	9	8	14	23	13	9	14	8	6	14	3	10	9	9
TR812	KARABÜK	29	1	15	2	3	5	5	7	12	11	16	6	8	25	11	18	18	31	17
TRC13	KİLİS	5	1	3	3	3	4	2	5	5	6	5	9	4	7	4	3	2	4	13
TR633	OSMANİYE	19	3	10	2	2	4	9	19	25	28	24	30	28	26	29	25	15	44	13
TR423	DÜZCE	9	1	6	3	5	8	7	13	14	30	16	12	15	25	23	16	15	11	13

NOT-3: Bazı projeler birden fazla ili kapsadığı için EK-1 ve EK-2 kapsamında karar verilen toplam proje sayısı ile illere göre dağılım yapıldıktan sonra toplanan proje sayısı farklı olabilir.

NOT-4: ÇED Yönetmeliği kapsamında belirtilen süre içerisinde mücbir sebep bulunmaksızın yatırıma başlanmaması veya Mahkeme Kararı ile ÇED kararının iptal edilmesi ya da geçersiz sayılması konularına istinaden ÇED İstatistiklerine konu olan ÇED kararları geçmişe dönük revize edilmemektedir.

Ek - 6. 2016 yılına ait Geçici Faaliyet Belgesi ve Çevre İzni/Lisansı sayılarının illere göre dağılımı

	İLLER	GFB EK-1	GFB EK-2	GFB (EK-1+EK-2)	Çevre İzni/Lisansı (EK-1)	Çevre İzni/Lisansı (EK-2)	Çevre İzni/Lisansı (EK-1+EK-2)
1	ADANA	9	44	53	13	76	89
2	ADIYAMAN	1	11	12	1	15	16
3	AFYONKARAHİSAR	1	47	48	3	50	53
4	AĞRI	1	2	3	0	2	2
5	AMASYA	1	11	12	1	17	18
6	ANKARA	33	152	185	47	178	225
7	ANTALYA	11	63	74	6	94	100
8	ARTVİN	1	11	12	1	12	13
9	AYDIN	8	35	43	2	64	66
10	BALIKESİR	11	59	70	14	80	94
11	BİLECİK	6	20	26	10	28	38
12	BİNGÖL	3	3	6	4	10	14
13	BİTLİS	0	19	19	0	11	11
14	BOLU	2	12	14	2	22	24
15	BURDUR	0	20	20	2	25	27
16	BURSA	25	111	136	41	183	224
17	ÇANAKKALE	0	29	29	4	34	38
18	ÇANKIRI	1	4	5	0	6	6
19	ÇORUM	1	13	14	3	15	18
20	DENİZLİ	11	49	60	12	58	70
21	DİYARBAKIR	1	19	20	1	34	35
22	EDİRNE	3	22	25	1	23	24
23	ELAZIĞ	1	9	10	1	12	13
24	ERZİNCAN	1	10	11	1	16	17
25	ERZURUM	1	4	5	1	7	8
26	ESKİŞEHİR	10	40	50	11	65	76
27	GAZİANTEP	5	62	67	9	112	121
28	GİRESUN	1	5	6	0	8	8
29	GÜMÜŞHANE	0	6	6	1	1	2
30	HAKKARİ	0	2	2	0	4	4
31	HATAY	7	32	39	11	53	64
32	ISPARTA	0	30	30	0	40	40
33	MERSİN	4	30	34	9	61	70
34	İSTANBUL	48	331	379	47	381	428

Ek - 6. 2016 yılına ait Geçici Faaliyet Belgesi ve Çevre İzni/Lisansı sayılarının illere göre dağılımı (devam)

	İLLER	GFB EK-1	GFB EK-2	GFB (EK-1+EK-2)	Çevre İzni/Lisansı (EK-1)	Çevre İzni/Lisansı (EK-2)	Çevre İzni/Lisansı (EK-1+EK-2)
35	İZMİR	31	187	218	42	228	270
36	KARS	0	3	3	1	1	2
37	KASTAMONU	1	15	16	2	25	27
38	KAYSERİ	6	86	92	10	108	118
39	KIRKLARELİ	1	27	28	14	31	45
40	KIRŞEHİR	2	8	10	2	3	5
41	KOCAELİ	24	116	140	40	173	213
42	KONYA	9	100	109	10	103	113
43	KÜTAHYA	3	34	37	8	29	37
44	MALATYA	1	26	27	3	23	26
45	MANİSA	17	75	92	16	92	108
46	KAHRAMANMARAŞ	4	33	37	10	29	39
47	MARDİN	2	9	11	1	12	13
48	MUĞLA	4	121	125	0	160	160
49	MUŞ	1	7	8	1	4	5
50	NEVŞEHİR	2	16	18	1	23	24
51	NİĞDE	3	16	19	5	22	27
52	ORDU	1	16	17	3	19	22
53	RİZE	0	21	21	0	36	36
54	SAKARYA	6	47	53	13	56	69
55	SAMSUN	8	28	36	10	48	58
56	SİİRT	1	7	8	1	8	9
57	SİNOP	0	9	9	1	16	17
58	SİVAS	3	57	60	2	34	36
59	TEKİRDAĞ	39	78	117	44	124	168
60	TOKAT	3	24	27	3	12	15
61	TRABZON	1	19	20	1	41	42
62	TUNCELİ	0	4	4	0	2	2
63	ŞANLIURFA	0	23	23	0	24	24
64	UŞAK	6	21	27	5	36	41
65	VAN	2	13	15	2	23	25
66	YOZGAT	1	19	20	3	20	23
67	ZONGULDAK	0	16	16	5	19	24

Ek - 6. 2016 yılına ait Geçici Faaliyet Belgesi ve Çevre İzni/Lisansı sayılarının illere göre dağılımı (devam)

	İLLER	GFB EK-1	GFB EK-2	GFB (EK-1+EK-2)	Çevre İzni/Lisansı (EK-1)	Çevre İzni/Lisansı (EK-2)	Çevre İzni/Lisansı (EK-1+Ek-2)
68	AKSARAY	4	20	24	3	17	20
69	BAYBURT	0	1	1	0	6	6
70	KARAMAN	1	6	7	2	11	13
71	KIRIKKALE	3	9	12	2	15	17
72	BATMAN	0	6	6	0	7	7
73	ŞIRNAK	0	1	1	1	1	2
74	BARTIN	0	2	2	2	6	8
75	ARDAHAN	0	1	1	0	1	1
76	IĞDIR	0	3	3	1	5	6
77	YALOVA	1	6	7	2	18	20
78	KARABÜK	3	10	13	1	17	18
79	KİLİS	0	1	1	0	2	2
80	OSMANİYE	3	13	16	8	22	30
81	DÜZCE	1	28	29	1	25	26
	TOPLAM	406	2.705	3.111	541	3.534	4.075

Ek - 7. 2016 yılında Çevre ve Şehircilik İl Müdürlükleri tarafından yapılan denetim sayıları ve uygulanan ceza miktarları

	İl Müdürlüğü	Denetim Sayısı (Adet)	Kesilen ceza Miktarı (TL)	Kapatma/ Durdurma
1	Adana	1.800	754.353	5
2	Adıyaman	625	316.548	0
3	Afyonkarahisar	223	494.723	4
4	Ağrı	30	0	0
5	Amasya	315	352.672	3
6	Ankara	2.916	8.025.519	11
7	Antalya	1.426	2.002.965	12
8	Artvin	166	902.423	10
9	Aydın	1.240	1.079.687	2
10	Balıkesir	537	1.174.778	0
11	Bilecik	523	2.346.854	7
12	Bingöl	32	94.663	0
13	Bitlis	115	49.095	0
14	Bolu	473	182.184	1
15	Burdur	260	496.341	3
16	Bursa	1.379	11.975.543	25
17	Çanakkale	495	1.253.770	5
18	Çankırı	185	38.689	0
19	Çorum	271	446.197	0
20	Denizli	686	370.232	3
21	Diyarbakır	608	763.986	0
22	Edirne	1.025	34.610	1
23	Elazığ	419	381.295	0
24	Erzincan	32	695	0
25	Erzurum	265	167.831	2
26	Eskişehir	1.368	1.301.953	5
27	Gaziantep	1.411	938.508	0
28	Giresun	214	205.572	1
29	Gümüşhane	70	0	0
30	Hakkari	40	626.019	0
31	Hatay	485	913.121	1
32	Isparta	393	2.950.461	11
33	Mersin	932	978.629	6
34	İstanbul	6.676	13.887.970	14
35	İzmir	4.178	12.837.420	31
36	Kars	77	114.658	1
37	Kastamonu	345	837.408	3
38	Kayseri	973	1.973.864	15

Ek - 7. 2016 yılında Çevre ve Şehircilik İl Müdürlükleri tarafından yapılan denetim sayıları ve uygulanan ceza miktarları (devam)

	İl Müdürlüğü	Denetim Sayısı (Adet)	Kesilen Ceza Miktarı (TL)	Kapatma/ Durdurma
39	Kırklareli	432	633.259	0
40	Kırşehir	119	28.809	0
41	Kocaeli	2.298	8.177.829	13
42	Konya	638	585.074	6
43	Kütahya	310	264.876	1
44	Malatya	491	137.412	2
45	Manisa	1.446	1.505.561	14
46	Kahramanmaraş	576	877.743	0
47	Mardin	199	78.680	1
48	Muğla	1.151	835.171	8
49	Muş	102	223.520	0
50	Nevşehir	274	333.280	2
51	Niğde	288	2.602.070	1
52	Ordu	505	474.541	2
53	Rize	400	773.157	2
54	Sakarya	1.007	3.555.974	17
55	Samsun	807	679.715	5
56	Siirt	63	7.111	0
57	Sinop	151	163.212	2
58	Sivas	279	388.290	3
59	Tekirdağ	2.039	5.152.950	34
60	Tokat	261	59.703	6
61	Trabzon	518	1.696.851	0
62	Tunceli	71	57.273	1
63	Şanlıurfa	412	497.229	1
64	Uşak	118	908.808	5
65	Van	53	0	0
66	Yozgat	98	120.982	0
67	Zonguldak	97	1.282.598	2
68	Aksaray	257	692.589	1
69	Bayburt	40	432	0
70	Karaman	196	111.653	0
71	Kırıkkale	313	458.859	1
72	Batman	617	496.931	0
73	Şırnak	0	0	0
74	Bartın	209	49.095	0
75	Ardahan	94	429.883	5
76	Iğdır	68	0	0

Ek - 7. 2016 yılında Çevre ve Şehircilik İl Müdürlükleri tarafından yapılan denetim sayıları ve uygulanan ceza miktarları (devam)

İl Müdürlüğü	Denetim Sayısı (Adet)	Kesilen ceza Miktarı (TL)	Kapatma/ Durdurma
77 Yalova	412	172.024	0
78 Karabük	268	468.825	2
79 Kilis	276	59.581	0
80 Osmaniye	593	474.177	6
81 Düzce	502	569.286	1
TOPLAM	52.256	107.356.248	326

Ek - 8. 2016 yılında Bakanlık merkez ve Çevre ve Şehircilik İl Müdürlükleri tarafından yapılan denetimlerin türlere göre dağılımı

ÇŞİM	PLANLI DENETİMLER	ANİ DENETİMLER	ŞİKÂYET DENETİMLERİ	TOPLAM DENETİM SAYISI
Adana	49	1.518	233	1.800
Adıyaman	285	273	67	625
Afyonkarahisar	36	175	12	223
Ağrı	27	3	0	30
Amasya	17	206	92	315
Ankara	397	1.983	536	2.916
Antalya	98	514	814	1.426
Artvin	10	134	22	166
Aydın	119	952	169	1.240
Balıkesir	37	382	118	537
Bilecik	393	35	95	523
Bingöl	9	9	14	32
Bitlis	47	42	26	115
Bolu	29	276	168	473
Burdur	162	62	36	260
Bursa	202	659	518	1.379
Çanakkale	219	191	85	495
Çankırı	135	1	49	185
Çorum	14	223	34	271
Denizli	20	572	94	686
Diyarbakır	4	583	21	608
Edirne	33	937	55	1.025
Elazığ	53	333	33	419
Erzincan	22	6	4	32
Erzurum	15	184	66	265
Eskişehir	48	1.173	147	1.368
Gaziantep	237	925	249	1.411
Giresun	8	154	52	214
Gümüşhane	26	40	4	70
Hakkari	1	29	10	40
Hatay	98	279	108	485
Isparta	62	204	127	393
Mersin	69	731	132	932
İstanbul	507	5.722	447	6.676
İzmir	979	2.861	338	4.178
Kars	50	13	14	77
Kastamonu	49	178	118	345

Ek - 8. 2016 yılında Bakanlık merkez ve Çevre ve Şehircilik İl Müdürlükleri tarafından yapılan denetimlerin türlere göre dağılımı (devam)

ÇŞİM	PLANLI DENETİMLER	ANİ DENETİMLER	ŞİKÂYET DENETİMLERİ	TOPLAM DENETİM SAYISI
Kayseri	75	719	179	973
Kırklareli	16	204	212	432
Kırşehir	61	0	58	119
Kocaeli	72	2.172	54	2.298
Konya	140	429	69	638
Kütahya	232	42	36	310
Malatya	41	413	37	491
Manisa	134	1.119	193	1.446
Kahramanmaraş	40	460	76	576
Mardin	20	114	65	199
Muğla	23	755	373	1.151
Muş	51	44	7	102
Nevşehir	83	179	12	274
Niğde	6	276	6	288
Ordu	117	225	163	505
Rize	5	267	128	400
Sakarya	69	831	107	1.007
Samsun	97	489	221	807
Siirt	23	40	0	63
Sinop	16	72	63	151
Sivas	12	160	107	279
Tekirdağ	128	1.745	166	2.039
Tokat	12	222	27	261
Trabzon	8	367	143	518
Tunceli	17	32	22	71
Şanlıurfa	14	319	79	412
Uşak	22	68	28	118
Van	38	15	0	53
Yozgat	40	18	40	98
Zonguldak	21	67	9	97
Aksaray	5	215	37	257
Bayburt	2	25	13	40
Karaman	32	64	100	196
Kırıkkale	25	203	85	313
Batman	192	334	91	617
Şırnak	0	0	0	0
Bartın	5	105	99	209

Ek - 8. 2016 yılında Bakanlık merkez ve Çevre ve Şehircilik İl Müdürlükleri tarafından yapılan denetimlerin türlere göre dağılımı

ÇŞİM	PLANLI DENETİMLER	ANİ DENETİMLER	ŞİKÂYET DENETİMLERİ	TOPLAM DENETİM SAYISI
Ardahan	52	2	40	94
İğdır	22	43	3	68
Yalova	54	336	22	412
Karabük	17	220	31	268
Kilis	5	252	19	276
Osmaniye	7	508	78	593
Düzce	27	304	171	502
Toplam	6.644	37.036	8.576	52.256
Bakanlık Merkez	42	311	0	353
GENEL TOPLAM	6.686	37.347	8.576	52.609

Ek - 9. 2009-2016 yılları arasında Bakanlık Merkez ve Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüklerinin denetim sayıları

ÇŞİM	Denetim Sayıları								
	Yıllar	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Adana		1.800	2.152	2.371	819	1.356	1.833	1.629	1.800
Adıyaman		107	102	163	89	195	530	675	625
Afyonkarahisar		110	218	631	317	128	224	293	223
Ağrı		183	254	182	13	5	23	42	30
Amasya		82	175	146	187	317	253	223	315
Ankara		1.051	1.609	1.348	2.051	1.214	1.830	2.443	2.916
Antalya		1.068	1.369	1.552	634	960	929	1.400	1.426
Artvin		99	138	233	58	121	156	157	166
Aydın		747	648	802	1042	708	777	1.053	1.240
Balıkesir		792	495	776	1059	734	604	511	537
Bilecik		311	138	84	191	347	467	525	523
Bingöl		39	74	43	46	22	44	50	32
Bitlis		69	193	74	19	21	95	69	115
Bolu		102	408	522	674	464	420	539	473
Burdur		157	419	452	186	234	235	244	260
Bursa		503	1.554	640	517	1.041	1.057	1.275	1.379
Çanakkale		454	453	570	345	401	469	472	495
Çankırı		98	149	192	185	137	109	156	185
Çorum		436	517	987	865	337	305	298	271
Denizli		229	266	623	319	506	798	590	686
Diyarbakır		87	563	186	678	353	295	281	608
Edirne		401	763	769	625	742	826	888	1.025
Elazığ		587	544	984	222	119	441	548	419
Erzincan		33	297	329	94	62	75	46	32
Erzurum		773	334	917	374	372	351	386	265
Eskişehir		917	827	731	877	844	792	1.146	1.368
Gaziantep		998	954	1.125	1.076	1.099	890	1.338	1.411
Giresun		769	405	531	452	420	332	329	214
Gümüşhane		0	179	63	43	47	50	43	70
Hakkâri		136	75	770	35	88	89	48	40
Hatay		274	317	727	232	651	510	563	485
Isparta		312	236	261	33	259	385	378	393
Mersin		68	997	930	239	424	628	869	932

Ek - 9. 2009-2016 yılları arasında Bakanlık Merkez ve Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüklerinin denetim sayıları (devam)

ÇŞİM	Denetim Sayıları								
	Yıllar	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
İstanbul		5.154	6.072	4.957	771	5.403	5.849	6.040	6.676
İzmir		1.801	2.619	1.638	2.335	1.185	2.922	3.443	4.178
Kars		27	100	111	77	75	65	73	77
Kastamonu		77	144	120	150	160	206	332	345
Kayseri		526	401	723	729	337	593	858	973
Kırklareli		235	320	1.203	646	409	378	346	432
Kırşehir		25	135	69	93	214	182	124	119
Kocaeli		925	1.463	1.744	3.655	1.995	2.131	2.099	2.298
Konya		69	312	296	756	286	435	313	638
Kütahya		152	249	213	189	84	99	321	310
Malatya		40	350	193	176	203	371	484	491
Manisa		629	1.673	1.781	1.073	1.104	1.455	1.459	1.446
Kahramanmaraş		318	579	1.259	397	367	548	384	576
Mardin		249	226	249	314	176	163	257	199
Muğla		152	676	798	468	662	811	1.248	1.151
Muş		77	87	157	72	100	126	70	102
Nevşehir		48	84	379	109	168	190	326	274
Niğde		172	271	235	315	251	197	210	288
Ordu		344	289	498	119	250	380	544	505
Rize		110	281	468	599	306	453	426	400
Sakarya		350	480	735	1244	145	692	755	1.007
Samsun		667	971	1.804	381	722	664	689	807
Siirt		25	483	584	10	14	73	96	63
Sinop		306	109	80	55	98	126	124	151
Sivas		86	260	268	279	227	228	259	279
Tekirdağ		966	1.754	2.288	2.634	1.809	1.657	1.886	2.039
Tokat		152	139	140	82	258	301	249	261
Trabzon		1.750	659	1.036	33	385	452	481	518
Tunceli		35	58	57	2.198	37	63	79	71
Şanlıurfa		348	863	478	372	624	440	288	412
Uşak		506	320	286	2.335	127	111	118	118
Van		267	324	0	397	32	126	55	53
Yozgat		23	174	35	90	64	106	132	98
Zonguldak		391	343	273	77	260	180	146	97
Aksaray		188	107	153	156	130	121	185	257
Bayburt		45	48	169	143	90	90	62	40

Ek - 9. 2009-2016 yılları arasında Bakanlık Merkez ve Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüklerinin denetim sayıları (devam)

ÇŞİM	Denetim Sayıları								
	Yıllar	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Karaman		65	61	0	90	124	162	201	196
Kırıkkale		33	248	446	243	376	359	283	313
Batman		805	1.035	930	143	356	293	315	617
Şırnak		0	1	78	160	384	508	444	0
Bartın		92	211	208	95	302	257	320	209
Ardahan		79	68	158	41	43	60	57	94
İğdır		30	117	206	15	69	100	96	68
Yalova		180	239	287	359	539	498	368	412
Karabük		52	179	181	55	263	216	268	268
Kilis		373	385	492	391	318	320	336	276
Osmaniye		397	402	727	142	516	591	722	593
Düzce		343	492	409	446	421	504	480	502
TOPLAM		33.476	44.683	50.313	38.058	37.196	43.674	48.358	52.256
Bakanlık Merkez		969	1.021	729	543	271	295	323	353
GENEL TOPLAM		34.445	45.704	51.042	38.601	37.467	43.969	48.681	52.609

Ek - 10. 2009-2016 yılları arasında Bakanlık Merkez ve Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüklerinin ceza miktarları

ÇŞİM	Yıllar	Ceza Miktarları (TL)							
		2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Adana		1.417.159	1.175.590	934.081	1.607.905,76	583.692,61	819.308	979.646	754.353
Adıyaman		97.158	7.934	45.985	65.288,00	458.839,00	333.681	28.541	316.548
Afyonkarahisar		176.667	3.926	298.822	151.501,00	450.381,00	368.335	341.143	494.723
Ağrı		31.062	2.792	64.349	90.557,00	18.691,64	43.418	8.930	0
Amasya		75.752	97.384	244.767	229.430,00	300.597,00	190.043	499.180	352.672
Ankara		1.870.175	3.257.365	1.847.025	4.453.145,10	3.799.726,96	5.571.079	10.294.456	8.025.519
Antalya		572.108	1.198.190	1.306.240	569.411,00	1.310.702,00	1.940.019	4.553.896	2.002.965
Artvin		290.209	193.854	114.601	465.705,00	0,00	87.970	154.496	902.423
Aydın		967.913	34.598	1.129.744	651.344,75	330.489,00	857.985	159.054	1.079.687
Balıkesir		465.931	1.667.790	873.903	1.270.279,82	841.255,00	589.362	282.331	1.174.778
Bilecik		120.865	222.878	177.088	22.982,00	267.628,00	1.057.069	3.119.014	2.346.854
Bingöl		15.526	22.867	42.844	23.905,00	51.276,00	75.472	282.019	94.663
Bitlis		51.768	148.656	102.921	0,00	50.787,00	17.594	38.744	49.095
Bolu		131.776	283.464	280.394	92.449,00	283.787,77	265.355	457.677	182.184
Burdur		54.501	98.812	59.505	0,00	429.858,00	211.160	323.641	496.341
Bursa		2.314.090	1.619.493	2.384.814	1.941.290,00	2.992.752,00	6.993.058	11.936.902	11.975.543
Çanakkale		543.695	1.031.543	406.341	591.183,00	753.559,00	911.474	725.823	1.253.770
Çankırı		57.971	172.003	197.975	267.220,00	174.793,00	112.608	6.656	38.689
Çorum		543.861	517.866	180.268	180.660,84	219.977,26	400.133	665.240	446.197
Denizli		31.062	31.745	59.827	179.044,00	456.070,30	500.460	197.120	370.232
Diyarbakır		165.626	2.516.813	190.876	15.705,00	125.337,00	80.935	205.376	763.986
Edirne		123.545	331.053	12.070	117.397,00	221.956,00	49.436	139.497	34.610

Ek - 10. 2009-2016 yılları arasında Bakanlık Merkez ve Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüklerinin ceza miktarları (devam)

ÇŞİM	Yıllar	Ceza Miktarları (TL)							
		2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Elazığ		177.729	264.943	265.080	226.347,00	57.565,00	193.113	93.002	381.295
Erzincan		43.755	26.452	64.099	85.297,00	36.092,00	51.778	186.130	695
Erzurum		293.306	361.606	167.469	372.041,00	419.583,00	172.475	472.966	167.831
Eskişehir		337.633	319.858	463.908	305.871,00	709.441,42	375.086	557.173	1.301.953
Gaziantep		284.905	336.367	367.523	854.980,00	536.156,00	205.072	2.664.664	938.508
Giresun		116.401	419.538	402.104	422.897,00	149.890,00	535.529	452.654	205.572
Gümüşhane		0	33.094	14.244	187.194,00	301.381,00	128.876	131.746	0
Hakkâri		0	26.452	0	37.064,00	16.929,00	241.317	339570	626.019
Hatay		2.561.833	443.177	469.410	375.818,21	164.661,00	156.665	197.602	913.121
Isparta		132.677	175.390	42.387	300.679,00	484.177,00	739.446	918.234	2.950.461
Mersin		1.201.074	1.940.330	1.004.310	511.969,18	627.632,00	557.451	1.023.022	978.629
İstanbul		1.392.267	5.894.647	10.676.658	1.058.511,00	2.094.909,32	6.281.623	2.138.483	13.887.970
İzmir		2.183.008	1.764.220	2.089.786	7.027.677,88	8.713.713,27	17.685.136	38.124.120	12.837.420
Kars		0	119.570	29.746	188.480,00	0,00	309.637	166.967	114.658
Kastamonu		141.414	292.017	126.350	386.374,00	59.254,00	882.271	51.129	837.408
Kayseri		249.721	887.412	650.063	92.772,64	303.227,56	822.446	1.105.598	1.973.864
Kırklareli		186.360	457.599	299.153	1.080.084,00	1.082.133,00	255.928	513.796	633.259
Kırşehir		124.620	0	51.277	91.111,20	41.790,95	145.866	51.959	28.809
Kocaeli		1.558.722	1.391.115	3.136.841	5.474.714,22	9.179.090,72	9.581.420	3.619.650	8.177.829
Konya		366.797	326.506	808.495	355.218,57	367.501,00	1.663.315	1.046.136	585.074
Kütahya		82.829	1.001.743	5.010.579	235.315,00	742.607,00	441.650	592.667	264.876
Malatya		197.250	242.484	175.188	414.326,00	262.587,00	59.826	161.118	137.412

Ek - 10. 2009-2016 yılları arasında Bakanlık Merkez ve Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüklerinin ceza miktarları (devam)

ÇŞİM	Yıllar	Ceza Miktarları (TL)							
		2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Manisa		227.913	642.712	189.844	929.867,00	1.315.963,00	1.143.773	1.072.466	1.505.561
Kahramanmaraş		137.589	720.267	343.843	405.186,00	572.270,00	501.595	252.281	877.743
Mardin		349.768	85.917	84.309	23.460,00	0,00	239.251	696.610	78.680
Muğla		2.532.802	816.913	695.798	837.914,00	3.844.336,40	500.618	918.124	835.171
Muş		14.351	215.107	2.640	0,00	57.559,00	42.223	22.575	223.520
Nevşehir		54.330	27.742	36.254	316.384,00	98.553,73	204.992	623.731	333.280
Niğde		47.224	126.517	65.521	0,00	118.848,00	606.943	32.091	2.602.070
Ordu		359.599	434.188	1.096.099	411.842,00	662.123,00	529.395	666.031	474.541
Rize		264.670	692.968	292.826	1.018.387,00	172.992,00	345.350	917.692	773.157
Sakarya		1.337.523	904.304	1.135.575	213.605,00	66.391,00	1.795.163	4.179.628	3.555.974
Samsun		248.438	1.183.548	450.769	2.551.067,00	355.223,00	96.774	400.115	679.715
Siirt		0	0	79.772	9.420,00	0,00	163.208	0	7.111
Sinop		13.206	442.511	95.422	56.856,90	0,00	0	508.710	163.212
Sivas		275.082	448.168	376.177	338.346,00	729.083,49	867.744	766.787	388.290
Tekirdağ		3.384.130	5.002.499	5.294.534	11.845.780,05	5.170.975,19	6.393.525	5.414.652	5.152.950
Tokat		259.560	651.859	179.646	296.285,26	605.074,92	323.821	21.040	59.703
Trabzon		1.664.102	519.550	399.890	491.559,19	1.739.816,00	1.832.626	1.595.739	1.696.851
Tunceli		0	13.226	62.587	13.855,00	54.495,00	59.826	42.744	57.273
Şanlıurfa		449.398	1.598.339	296.709	935.201,17	1.301.408,00	724.386	34.864	497.229
Uşak		7.891	146.120	68.493	778.432,00	1.386.582,50	722.892	1.058.459	908.808
Van		21.857	284.495	0	0,00	67.879,00	3.674	162.722	0
Yozgat		13.262	35.430	0	152,00	0,00	0	98.123	120.982

Ek - 10. 2009-2016 yılları arasında Bakanlık Merkez ve Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüklerinin ceza miktarları (devam)

ÇŞİM	Yıllar	Ceza Miktarları (TL)							
		2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Zonguldak		614.820	1.270.336	591.394	15.705,00	947.314,00	139.198	47.901	1.282.598
Aksaray		99.149	91.076	242.149	78.525,00	16.929,00	316.710	685.336	692.589
Bayburt		0	35.372	85.464	63.759,00	30.881,00	19.284	19.558	432
Karaman		0	0	0	18.840,00	464.557,64	467.324	429.337	111.653
Kırıkkale		62.124	233.463	54.844	53.965,91	141.052,00	0	203.773	458.859
Batman		7.764	214.799	96.842	37.696,00	338.705,00	270.990	286.533	496.931
Şırnak		214.923	7.934	28.490	124.296,66	16.729,00	214.674	0	0
Bartın		98.612	157.705	860.798	227.379,00	282.133,00	91.258	72.157	49.095
Ardahan		52.490	157.267	295.616	128.701,88	43.203,82	70.376	77.436	429.883
İğdır		2.000	1.973	6.350	109.949,00	52.091,00	17.594	3.348	0
Yalova		532.749	242.275	158.267	122.506,00	352.168,00	1.119.698	1.057.890	172.024
Karabük		55.906	13.226	285.095	1.007.829,00	844.551,64	75.993	105.001	468.825
Kilis		193.292	11.150	9.675	47.121,00	4.489,20	0	0	59.581
Osmaniye		337.131	219.713	398.102	114.766,00	226.845,00	335.970	736.422	474.177
Düzce		458.078	319.105	507.178	468.446,26	176.771,44	695.441	1.628.012	569.286
TOPLAM		36.142.454	49.328.910	52.136.082	57.164.230,45	62.730.471,14	83.894.172	114.845.656	107.356.248
Bakanlık Merkez		6.567.935	14.212.191	4.295.737	1.383.702,00	14.315.119,00	14.755.057	4.031.453	1.067.277
GENEL TOPLAM		42.710.389	63.541.101	56.431.819	58.547.932,45	77.045.590,33	98.649.229	118.877.109	108.423.525

Ek - 11. 2016 yılında illerde yapılan egzoz denetim sayıları ve uygulanan ceza miktarları

İLLER	UYGULANAN CEZA MİKTARLARI (TL)	KESİLEN CEZA SAYISI (ADET)
ADANA	757.848,00	748
ADİYAMAN	7.112,00	7
AFYON	963,00	1
AĞRI	0,00	0
AMASYA	17.272,00	17
ANKARA	165.117,00	138
ANTALYA	17.272,00	17
ARTVİN	0,00	0
AYDIN	0,00	0
BALIKESİR	20.320,00	20
BİLECİK	3.048,00	3
BİNGÖL	0,00	0
BİTLİS	0,00	0
BOLU	1.066,00	1
BURDUR	0,00	0
BURSA	42.693,00	38
ÇANAKKALE	0,00	0
ÇANKIRI	0,00	0
ÇORUM	0,00	0
DENİZLİ	0,00	0
DİYARBAKIR	0,00	0
EDİRNE	11.176,00	11
ELAZIĞ	0,00	0
ERZİNCAN	3.048,00	3
ERZURUM	2.032,00	2
ESKİŞEHİR	5.080,00	5
GAZİANTEP	0,00	0
GİRESUN	0,00	0
GÜMÜŞHANE	0,00	0
HAKKARİ	0,00	0
HATAY	0,00	0
ISPARTA	0,00	0
MERSİN	0,00	0
İSTANBUL	0,00	0
İZMİR	2.032,00	2
KARS	0,00	0

Ek - 11. 2016 yılında illerde yapılan egzoz denetim sayıları ve uygulanan ceza miktarları (devam)

İLLER	UYGULANAN CEZA MİKTARLARI (TL)	KESİLEN CEZA SAYISI (ADET)
KASTAMONU	13.208,00	13
KAYSERİ	9.144,00	9
KIRKLARELİ	0,00	0
KIRŞEHİR	0,00	0
KOCAELİ	0,00	0
KONYA	0,00	0
KÜTAHYA	0,00	0
MALATYA	0,00	0
MANİSA	0,00	0
KAHRAMANMARAŞ	0,00	0
MARDİN	0,00	0
MUĞLA	0,00	0
MUŞ	0,00	0
NEVŞEHİR	0,00	0
NİĞDE	9.144,00	9
ORDU	0,00	0
RİZE	0,00	0
SAKARYA	0,00	0
SAMSUN	0,00	0
SİİRT	0,00	0
SİNOP	0,00	0
SİVAS	6.096,00	6
TEKİRDAĞ	0,00	0
TOKAT	16.256,00	16
TRABZON	0,00	0
TUNCELİ	0,00	0
ŞANLIURFA	0,00	0
UŞAK	0,00	0
VAN	0,00	0
YOZGAT	0,00	0
ZONGULDAK	0,00	0
AKSARAY	0,00	0
BAYBURT	0,00	0
KARAMAN	0,00	0

Ek - 11. 2016 yılında illerde yapılan egzoz denetim sayıları ve uygulanan ceza miktarları (devam)

İLLER	UYGULANAN CEZA MİKTARLARI (TL)	KESİLEN CEZA SAYISI (ADET)
KIRIKKALE	8.128,00	8
BATMAN	0,00	0
ŞIRNAK	0,00	0
BARTIN	0,00	0
ARDAHAN	0,00	0
İĞDIR	0,00	0
YALOVA	0,00	0
KARABÜK	0,00	0
KİLİS	0,00	0
OSMANİYE	0,00	0
DÜZCE	6.096,00	6
TOPLAM	1.124.151,00	1.081

Ek - 12. 2016 yılında Çevre ve Şehircilik İl Müdürlükleri ve yetki devri yapılmış kurum / kuruluşlar tarafından yapılan Piyasa Gözetimi ve Denetimi sayıları ve uygulanan ceza miktarları

	PGD SAYISI	PGD CEZA MİKTARI (TL)
Adana	126	0,00
Adıyaman	51	0,00
Afyonkarahisar	42	0,00
Ağrı	0	0,00
Amasya	0	0,00
Ankara	451	0,00
Antalya	311	73.638,00
Artvin	29	0,00
Aydın	81	0,00
Balıkesir	498	49.108,00
Bilecik	37	12.270,00
Bingöl	0	0,00
Bitlis	40	0,00
Bolu	32	0,00
Burdur	41	0,00
Bursa	76	65.556,00
Çanakkale	18	0,00
Çankırı	0	0,00
Çorum	200	0,00
Denizli	109	0,00
Diyarbakır	2	0,00
Edirne	0	0,00
Elazığ	1	0,00
Erzincan	16	0,00
Erzurum	9	0,00
Eskişehir	15	24.534,00
Gaziantep	2.542	36.801,00
Giresun	25	0,00
Gümüşhane	18	0,00
Hakkâri	0	0,00
Hatay	0	0,00
Isparta	1.233	0,00
Mersin	28	0,00
İstanbul	167	0,00
İzmir	0	0,00
Kars	5	0,00
Kastamonu	13	0,00

Ek - 12. 2016 yılında Çevre ve Şehircilik İl Müdürlükleri ve yetki devri yapılmış kurum / kuruluşlar tarafından yapılan Piyasa Gözetimi ve Denetimi sayıları ve uygulanan ceza miktarları (devam)

	PGD SAYISI	PGD CEZA MİKTARI (TL)
Kayseri	19	0,00
Kırklareli	3	0,00
Kırşehir	14	0,00
Kocaeli	168	147.285,00
Konya	7.074	24.546,00
Kütahya	36	0,00
Malatya	445	0,00
Manisa	53	0,00
Kahramanmaraş	47	0,00
Mardin	5	0,00
Muğla	0	0,00
Muş	32	0,00
Nevşehir	180	0,00
Niğde	2	0,00
Ordu	207	31.564,00
Rize	47	0,00
Sakarya	222	0,00
Samsun	136	0,00
Siirt	40	0,00
Sinop	0	0,00
Sivas	57	0,00
Tekirdağ	35	0,00
Tokat	3	0,00
Trabzon	333	0,00
Tunceli	13	0,00
Şanlıurfa	22	0,00
Uşak	19	208,00
Van	37	0,00
Yozgat	118	0,00
Zonguldak	185	0,00
Aksaray	0	0,00
Bayburt	9	0,00
Karaman	8	0,00
Kırıkkale	0	0,00
Batman	15	0,00
Şırnak	0	0,00
Bartın	8	0,00

Ek - 12. 2016 yılında Çevre ve Şehircilik İl Müdürlükleri ve yetki devri yapılmış kurum / kuruluşlar tarafından yapılan Piyasa Gözetimi ve Denetimi sayıları ve uygulanan ceza miktarları (devam)

	PGD SAYISI	PGD CEZA MİKTARI (TL)
Ardahan	1	0,00
Iğdır	42	0,00
Yalova	104	0,00
Karabük	0	0,00
Kilis	65	0,00
Osmaniye	73	0,00
Düzce	301	0,00
TOPLAM	16.375	465.302,00

Ek - 13. 2016 yılında tespit edilen uygunsuzluk sayılarının ve uygulanan ceza miktarlarının dağılımı

ÇŞİM	HAVA		SU		TOPRAK		ATIK		GÜRÜLTÜ		ÇED		DİĞERLERİ		TOPLAM	
	US ⁷	CM ⁸	US	CM	US	CM	US	CM	US	CM	US	CM	US	CM	US	CM
Adana	0	0	4	242.887	1	49.095	1	40.913	0	0	8	150.191	187	271.268	201	754.353
Adıyaman	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	13	265.876	18	50.672	31	316.548
Afyonkarahisar	0	0	2	144.691	1	49.095	2	162.741	0	0	4	130.141	2	8.056	11	494.723
Ağrı	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Amasya	0	0	21	175.985	2	99.411	3	1.704	0	0	3	50.475	24	25.096	53	352.672
Ankara	52	1.006.185	28	911.457	26	1.165.682	107	3.346.127	6	65.841	46	887.000	39	643.227	304	8.025.519
Antalya	0	0	2	147.291	4	196.380	5	633.084	28	742.361	9	283.849	0	0	48	2.002.965
Artvin	0	0	3	147.285	0	0	4	490.950	4	98.184	9	166.004	0	0	20	902.423
Aydın	2	24.534	16	760.959	0	0	6	69.513	2	49.092	8	124.451	3	51.139	37	1.079.687
Balıkesir	1	49.095	8	535.974	3	191.192	3	355.706	0	0	5	42.811	0	0	20	1.174.778
Bilecik	12	786.535	2	119.482	8	436.667	11	512.552	1	8.178	13	471.173	1	12.267	48	2.346.854
Bingöl	0	0	0	0	0	0	1	588	0	0	3	94.075	0	0	4	94.663
Bitlis	0	0	0	0	0	0	1	49.095	0	0	0	0	0	0	1	49.095
Bolu	3	46.476	1	49.095	0	0	1	1.221	0	0	4	73.125	1	12.267	10	182.184
Burdur	2	98.190	0	0	1	49.095	3	95.792	0	0	7	209.879	7	43.385	20	496.341
Bursa	37	2.663.199	24	3.055.533	3	144.691	81	5.599.196	0	0	19	463.829	1	49.095	165	11.975.543
Çanakkale	1	4.085	9	441.703	7	201.264	4	49.673	12	376.368	6	180.677	0	0	39	1.253.770
Çankırı	0	0	1	1.221	0	0	0	0	0	0	4	21.100	10	16.368	15	38.689
Çorum	19	85.797	1	1.221	1	1.221	4	2.352	1	8.178	15	300.413	26	47.015	67	446.197
Denizli	0	0	9	95.175	3	110.457	7	114.936	1	12.267	4	28.610	1	8.787	25	370.232
Diyarbakır	1	12.267	0	0	2	294.570	2	24.534	0	0	1	20.452	277	412.163	283	763.986
Edirne	0	0	2	1.586	3	2.287	4	12.855	0	0	1	14.000	3	3.882	13	34.610

⁷ Uygunsuzluk Sayısı

⁸ Ceza Miktarı (TL)

Ek - 13. 2016 yılında tespit edilen uygunsuzluk sayılarının ve uygulanan ceza miktarlarının dağılımı (devam)

ÇŞİM	HAVA		SU		TOPRAK		ATIK		GÜRÜLTÜ		ÇED		DİĞERLERİ		TOPLAM	
	US	CM	US	CM	US	CM	US	CM	US	CM	US	CM	US	CM	US	CM
Elazığ	0	0	2	171.843	0	0	3	118.642	0	0	4	90.808	1	2	10	381.295
Erzincan	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	695	1	695
Erzurum	0	0	0	0	0	0	1	588	0	0	9	167.243	0	0	10	167.831
Eskişehir	6	220.914	0	0	0	0	6	811.536	6	98.172	9	169.194	4	2.137	31	1.301.953
Gaziantep	10	446.340	0	0	0	0	9	355.480	0	0	6	122.984	20	13.704	45	938.508
Giresun	0	0	2	139.503	0	0	2	46.697	0	0	1	19.372	0	0	5	205.572
Gümüşhane	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Hakkari	0	0	0	0	0	0	1	626.019	0	0	0	0	0	0	1	626.019
Hatay	1	49.095	6	191.811	2	98.190	5	970	13	326.832	9	169.084	27	77.139	63	913.121
Isparta	13	511.787	7	1.266.740	6	357.153	48	633.492	2	36.813	9	144.476	0	0	85	2.950.461
Mersin	0	0	3	193.786	1	49.095	7	607.899	0	0	10	126.622	1	1.227	22	978.629
İstanbul	52	2.132.204	5	141.422	1	46.501	67	3.334.882	1	12.267	28	8.081.191	1	139.503	155	13.887.970
İzmir	16	668.610	12	1.171.657	5	237.693	61	7.353.727	4	162.743	29	3.169.361	2	73.629	129	12.837.420
Kars	0	0	1	49.095	0	0	3	12.659	0	0	3	52.904	0	0	7	114.658
Kastamonu	4	159.552	6	278.187	11	159.495	25	6.664	0	0	6	233.510	0	0	52	837.408
Kayseri	23	408.970	10	251.788	8	392.760	12	340.618	52	333.632	22	236.254	6	9.841	133	1.973.864
Kırklareli	1	12.267	9	320.202	0	0	8	97.641	1	12.267	8	190.800	1	82	28	633.259
Kırşehir	1	12.267	0	0	0	0	1	196	1	812	0	0	25	15.534	28	28.809
Kocaeli	20	1.178.280	16	1.028.401	0	0	25	5.548.912	0	0	15	308.546	3	113.690	79	8.177.829
Konya	3	122.736	0	0	0	0	2	213.128	0	0	10	194.889	39	54.321	54	585.074
Kütahya	1	49.095	1	49.095	1	98.190	2	392	0	0	4	47.652	1	20.452	10	264.876
Malatya	2	98.190	1	588	0	0	1	588	0	0	2	38.046	0	0	6	137.412
Manisa	4	158.904	13	461.955	0	0	9	346.536	7	122.286	30	412.387	5	3.492	68	1.505.561

Ek - 13. 2016 yılında tespit edilen uygunsuzluk sayılarının ve uygulanan ceza miktarlarının dağılımı (devam)

ÇŞİM	HAVA		SU		TOPRAK		ATIK		GÜRÜLTÜ		ÇED		DİĞERLERİ		TOPLAM	
	US	CM	US	CM	US	CM	US	CM	US	CM	US	CM	US	CM	US	CM
Kahramanmaraş	0	0	3	490.992	3	147.285	2	196.380	1	12.267	2	30.452	1	367	12	877.743
Mardin	1	11.619	0	0	0	0	0	0	4	53.169	0	0	5	13.892	10	78.680
Muğla	1	49.095	4	122.076	2	98.190	7	363.457	0	0	12	202.353	0	0	26	835.171
Muş	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	11	223.520	0	0	11	223.520
Nevşehir	1	49.095	4	14.682	0	0	2	1.176	0	0	14	268.327	0	0	21	333.280
Niğde	3	147.285	1	1.022	0	0	2	2.352.716	0	0	2	101.047	0	0	8	2.602.070
Ordu	0	0	2	50.316	0	0	3	49.487	2	81.816	14	292.529	2	393	23	474.541
Rize	8	282.276	11	168.099	0	0	3	196.576	2	20.445	6	105.761	0	0	30	773.157
Sakarya	12	451.516	21	1.602.719	2	95.596	11	1.138.976	0	0	8	230.366	3	36.801	57	3.555.974
Samsun	5	134.991	7	290.473	0	0	2	171.819	0	0	8	67.496	6	14.936	28	679.715
Siirt	2	7.111	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	7.111
Sinop	0	0	0	0	0	0	2	139.699	0	0	2	23.513	0	0	4	163.212
Sivas	2	98.190	0	0	1	49.095	1	588	1	8.178	14	210.052	22	22.187	41	388.290
Tekirdağ	33	1.725.364	18	1.192.483	0	0	37	1.534.918	0	0	24	557.016	5	143.169	117	5.152.950
Tokat	0	0	0	0	0	0	2	382	0	0	7	51.985	10	7.336	19	59.703
Trabzon	1	36.821	4	195.794	9	434.073	12	644.432	0	0	0	0	1	385.731	27	1.696.851
Tunceli	1	49.095	1	8.178	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	57.273
Şanlıurfa	1	46.501	3	129.160	0	0	9	209.208	2	32.724	5	79.432	1	204	21	497.229
Uşak	3	147.285	7	425.491	0	0	5	268.713	0	0	7	55.052	1	12.267	23	908.808
Van	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Yozgat	0	0	0	0	0	0	1	49.095	0	0	1	20.452	23	51.435	25	120.982
Zonguldak	2	98.190	2	368.244	0	0	6	736.611	0	0	3	59.101	1	20.452	14	1.282.598
Aksaray	3	196.380	0	0	0	0	13	474.735	0	0	0	0	2	21.474	18	692.589
Bayburt	0	0	0	0	0	0	1	196	0	0	1	236	0	0	2	432

Ek - 13. 2016 yılında tespit edilen uygunsuzluk sayılarının ve uygulanan ceza miktarlarının dağılımı (devam)

ÇŞİM	HAVA		SU		TOPRAK		ATIK		GÜRÜLTÜ		ÇED		DİĞERLERİ		TOPLAM	
	US	CM	US	CM	US	CM	US	CM	US	CM	US	CM	US	CM	US	CM
Karaman	0	0	0	0	0	0	10	53.921	1	8.178	2	32.719	4	16.835	17	111.653
Kırkkale	3	147.285	1	98.190	3	147.285	8	38.565	0	0	2	27.452	1	82	18	458.859
Batman	2	49.702	0	0	1	49.095	8	141.267	0	0	2	25.500	172	231.367	185	496.931
Şırnak	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Bartın	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	49.095	1	49.095
Ardahan	0	0	0	0	1	49.095	2	205.172	0	0	5	155.164	1	20.452	9	429.883
İğdır	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Yalova	1	49.095	1	49.095	0	0	1	196	3	73.638	0	0	0	0	6	172.024
Karabük	1	98.190	0	0	1	49.095	0	0	0	0	2	61.356	3	260.184	7	468.825
Kilis	1	49.095	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	9	10.486	10	59.581
Osmaniye	0	0	3	197.601	0	0	3	171.171	0	0	4	59.581	82	45.824	92	474.177
Düzce	1	49.095	1	98.196	5	333.289	43	88.706	0	0	0	0	0	0	50	569.286
Toplam	375	14.978.850	321	18.050.430	128	5.882.282	744	41.248.961	158	2.756.708	554	20.893.915	1.093	3.545.102	3.373	107.356.248
Bakanlık Merkez	2	95.596	5	245.475	0	0	5	313.863	0	0	62	412.343	0	0	74	1.067.277
GENEL TOPLAM	377	15.074.446	326	18.295.905	128	5.882.282	749	41.562.824	158	2.756.708	616	21.306.258	1.093	3.545.102	3.447	108.423.525

Ek - 14. Gemilerden kaynaklanan kirliliğin denetimi ve yaptırım uygulanması konusunda yetki devri yapılan kuruluşlar tarafından yıllara göre uygulanan ceza miktarı (TL)

Yıllar	Sahil Güvenlik Komutanlığı	Denizcilik Müsteşarlığı	İstanbul Büyükşehir Belediyesi	Kocaeli Büyükşehir Belediyesi	Antalya Büyükşehir Belediyesi	Mersin Büyükşehir Belediyesi	TOPLAM
2006	71.143	166.539	2.472.437	1.479.651	18.490	0	4.208.260
2007	261.007	650.028	9.763.834	2.067.043	25.468	31.055	12.798.435
2008	144.822	663.749	14.258.350	1.983.635	242.295	48.478	17.341.329
2009	456.882	647.000	5.276.051	940.037	560.187	0	7.880.157
2010	727.364	78.967	4.963.780	822.581	191.443	0	6.784.135
2011	448.660	217.671	3.124.818	1.156.983	309.013	413.745	5.670.890
2012	477.682	303.128	3.200.568	868.554	187.905	450.944	5.488.781
2013	1.144.843	0	--	954.226	--	--	2.099.069
2014	1.824.971	0	1.452.844	981.109	212.435	350.035	4.821.394
2015	2.500.022	0	2.681.020	892.036	211.947	1.525.078	7.810.103
2016	2.238.870	0	1.225.588	884.520	267.593	1.539.554	6.201.125

YAYIN LİSTESİ

YAYIN NO	YAYININ ADI	BASIM YILI
Yayın No 1	: Ankara İli Çevre Durum Raporu	1994
Yayın No 2	: İl Çevre Sorunları ve Öncelikleri Envanteri Değerlendirme Raporu	1996
Yayın No 3	: Çevreyi Öncelikle Etkileyen Bazı Sanayiler ve Temel Sektör Faaliyetleri	1996
Yayın No 4	: Türkiye Çevre Atlası 96	1997
Yayın No 5	: Türkiye Çevre Durum Raporu	2007
Yayın No 6	: Türkiye Çevre Sorunları ve Öncelikleri Envanteri Değerlendirme Raporu (2005-2006)	2008
Yayın No 7	: Çevresel Göstergeler 2008	2009
Yayın No 7	: Environmental Indicators 2008	2009
Yayın No 8	: Çevresel Göstergeler Kitapçığı 2009	2010
Yayın No 8	: Environmental Indicators 2009	2010
Yayın No 9	: Türkiye Çevre Sorunları ve Öncelikleri Envanteri Değerlendirme Raporu 2007-2008	2010
Yayın No 10	: Çevresel Göstergeler 2010	2011
Yayın No 10	: Environmental Indicators 2010	2011
Yayın No 11	: 2011 Türkiye Çevre Durum Raporu	2012
Yayın No 12	: Çevresel Göstergeler 2011	2012
Yayın No 12	: Environmental Indicators 2011	2012
Yayın No 13-1	: 2011 Çevre Denetimi Raporu	2012
Yayın No 13-2	: Environmental Inspection Report of Türkiye in 2011	2012
Yayın No 14	: Türkiye Çevre Sorunları ve Öncelikleri Envanteri Değerlendirme Raporu	2012
Yayın No 15	: Türkiye Çevre Durum Raporu: 2012 Yılı Özeti - İller	2013
Yayın No 16	: Çevre Denetimi Raporu: 2012	2013
Yayın No 16-2	: Environmental Inspection Report: 2012	2013
Yayın No 17	: Çevresel Göstergeler 2012	2013
Yayın No 17	: Environmental Indicators 2012	2013
Yayın No 18	: Çevresel Etki Değerlendirmesi: Etkiler - Önlemler	2013
Yayın No 19	: Çevre İzin ve Lisansları	2013
Yayın No 20	: Çevre Denetiminin Temelleri ve Türkiye’de Çevre Denetimi	2013
Yayın No 21	: Uluslararası ÇED Kongresi Bildiri Kitabı	2013
Yayın No 22-1	: Çevre Denetimi Raporu: 2013	2014
Yayın No 22-2	: Environmental Inspection Report of Turkey in 2013	2014
Yayın No 23	: Türkiye Çevre Sorunları ve Öncelikleri Değerlendirme Raporu	2014
Yayın No 24	: Çevresel Göstergeler 2013	2014
Yayın No 24	: Environmental Indicators 2013	2014
Yayın No 25-1	: 2014 Çevre Denetimi Raporu	2015
Yayın No 25-2	: Environmental Inspection Report of Turkey in 2014	2015
Yayın No 26	: Türkiye Çevre Durum Raporu: 2013 Yılı Özeti - İller	2015
Yayın No 27	: Çevresel Göstergeler 2014	2016
Yayın No 27	: Environmental Indicators 2014	2016
Yayın No 28-1	: 2015 Çevre Denetimi Raporu	2016
Yayın No 28-2	: Environmental Inspection Report of Turkey in 2015	2016
Yayın No 29	: Türkiye Çevre Durum Raporu: 2014 Yılı Özeti - İller	2016
Yayın No 30-1	: Türkiye Çevre Durum Raporu	2016
Yayın No 30-2	: State of the Environment Report for Republic of Turkey	2016
Yayın No 31	: Türkiye Çevre Sorunları ve Öncelikleri Değerlendirme Raporu 2013	2015
Yayın No 32	: Türkiye Çevre Sorunları ve Öncelikleri Değerlendirme Raporu 2014	2016
Yayın No 33-1	: Çevresel Göstergeler Kitapçığı 2015	2017
Yayın No 33-2	: Environmental Indicators 2015	2017
Yayın No 34	: Türkiye Çevre Durum Raporu: 2014 Yılı Özeti - İller	2017

Yayınlarmıza aşağıdaki linkten ulaşabilirsiniz:

<http://www.csb.gov.tr/gm/ced/index.php?Sayfa=sayfaicerik&IcId=691>